

«ΝΕΑ ΤΑΞΗ
ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ»
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΔΑΥΛΟΣ

ΔΡΧ. 900

ΛΙΜΝΑΙΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ:

‘Ο μέγιστος καὶ ἀρχαιότερος τῆς Εὐρώπης

ΠΑΥΛΟΣ: ‘Ο ἐμπρησμός τῆς Ρώμης

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58' Αθήνα.
Τηλέφ.: 3223957, 9841655

Τα Γραφεία του Περιοδικού
λειτουργούν πρωινές ώρες
9.30 - 13.30 καθημερινά.

Ίδρυτής-Ίδιοκτήτης-
Έκδότης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Ήχιλλέως - Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Φωτοστοιχειοθεσία - Άτελιέ:
«Ν. ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Μάγερ 11, Αθήνα, τηλ.: 5221792.
Έκτυπώσεις:
Π. ΚΟΚΚΑΛΗΣ
Βιβλιοδεσία:
Κ. ΚΟΝΤΟΓΩΡΓΟΣ

- Τιμή αντίτυπου: 900 δρχ.
- Έτήσια συνδρομή: 9.000 δρχ.
- Οργανισμών κ.λπ.: 12.000 δρχ.
- Φοιτητών: 6.000 δρχ.
- Έξωτερικού: 50 δολλ. ΗΠΑ.
- Οί συνδρομές προκαταβάλλονται
κατά την έγγραφη.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Όλες οι συνεργασίες και τα
ταχυδρομικά εμπόσματα στη
διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσών 51
175 62, Π. Φάληρο, Αθήνα.

Παρακαλούνται οι συνδρομητές
που αλλάζουν διεύθυνση, να το
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

Έπιτρέπεται η αναδημοσίευση
κειμένων του «Δ», με την προϋ-
πόθεση ότι θα αναφέρεται ρητώς
η πηγή τους.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 9124:

«Αντίπαλον δέος» ή «ἄσσοσ»;

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 9125:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Δ. ΑΘΜΟΝΕΥΣ, Μ. ΝΕΟΦΩΤΙΣΤΟΥ, Α.
ΣΤΥΜΦΑΛΙΑΔΗΣ, Μ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ, Θ.Γ.
ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, Δρ. ΚΙΜΩΝ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ, Ν.
ΑΣΠΙΩΤΗΣ, ΚΩΝ. ΚΗΠΟΥΡΟΣ.

ΣΕΛΙΣ 9133:

Νέα τάξη πραγμάτων στην Ελλάδα

ΗΝΙΟΧΟΣ

ΣΕΛΙΣ 9137:

Προκατακλυσμαία ἀρχεῖα τῶν Ἑλλήνων

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

ΣΕΛΙΣ 9145:

ΠΑΥΛΟΣ: Ὁ ἐμπρησμός τῆς Ρώμης

ΗΝΙΟΧΟΣ

ΣΕΛΙΣ 9159:

Ὁ λυμναῖος οἰκισμὸς τῆς Καστοριᾶς

ΚΩΝ. ΨΩΜΑΔΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 9167:

Ὁ μῦθος τοῦ «Φοινικικοῦ» ἀλφαβήτου

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΕΞΗΣ

ΣΕΛΙΣ 9175:

Παράλληλη γλωσσική - ἑδαφική

συρρίκνωση τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΟΥΚΟΒΙΣΤΑΣ

ΣΕΛΙΣ 9183:

Συνέντευξη τοῦ σημανάρχου κ. Θ. Βρακά

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΕΞΗΣ

ΣΕΛΙΣ 9187:

Ἀσχετη πρὸς τὴν ἀρχαία

ἢ Βυζαντινὴ μουσική

ΣΤΑΥΡΟΣ ΒΑΣΔΕΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 9190:

Ὁ Παρθενὼν τοῦ Νάσβιλ στὶς ΗΠΑ

Α. ΜΑΡΟΥΣΗΣ - ΤΑΚΗΣ ΠΑΡΛΑΒΑΝΤΖΑΣ

ΣΕΛΙΣ 9199:

Οἱ σύγχρονοι Ρωμιοσυνιστῆς

ΗΝΙΟΧΟΣ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

Ο ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ: σελ. 9142 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗ-
ΡΙΤΑ: σελ. 9143 • ΕΛΛΟΓΑ ΚΑΙ ΜΑΝΤΙΚΑ: σελ. 9157
• ΕΘΝΙΚΑ: σελ. 9165 • ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ: σελ. 9173 • Η
ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΡΟΠΑΤΟΡΩΝ ΗΜΩΝ:
σελ. 9181 • ΤΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ: σελ. 9194 • Η
ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 9200.

«Ἀντίπαλον δέος» ἢ «ἄσσοι»;

Ἐγράψαμε πρὶν ἀπὸ δύομισιν χρόνια περὶ τὸν «Πάνε τώρα τρεῖς, ἴσως καὶ πέντε μῆνες πὺν ἡ “Ελλάδα” (ἐντὸς εἰσαγωγικῶν) καὶ τὸ “παρελθόν” τῆς (ἐντὸς εἰσαγωγικῶν) ἔχουν ἀναγορευθῇ σὲ εἶδος ἐν ἀνεπαρκείᾳ ὅχι μόνον στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Ρωμαίου Κρατιδίου ἀλλὰ καὶ διεθνῶς. Τὸ ἐμπόρευμα “Ελλάδα” προσφέρεται πιά εἰς πρώτην ζήτησιν ἀπ’ ὅλους καὶ γιὰ ὅλους καὶ κυκλοφορεῖ εὐρύτατα μὲ παχυλὴν προμοδότηση. Λὲς καὶ κάποια ὑπερφουσκωμένη πορτοφόλια ἀνοίξετε καὶ μοιράζει τὸ περιεχόμενό τῆς σ’ ὅλους τοὺς ἐνδιαφερόμενους, σὲ σημεῖο πὺν καὶ οἱ πῖο σεσημασμένοι μισέλληνες καὶ ἀκραῖοι διεθνιστὲς νὰ ἔχουν ἀνακηρυχθῇ σήμερα σὲ ἀναδόχους τῆς ἐπιχειρήσεως “Ελλάδα”».

Καὶ προσθέταμε: «Στοιχηματίζομε, ὅτι οἱ ἰδιοκτῆτες τῆς πορτοφύλας καὶ οἱ παραλήπτες τοῦ περιεχομένου τῆς εἶχαν λόγους ζωῆς ἢ θανάτου, οἱ πρῶτοι γιὰ νὰ τὴν ἀνοίξουν καὶ οἱ δευτεροὶ γιὰ ν’ ἀλλάξουν ἐπάγγελμα· ὅπως καὶ ὅτι ἡ προμοδότηση τοῦ προϊόντος “Ελλάδα” γίνεται ὅχι γιὰ τὴ διακίνησίν του ἀλλὰ γιὰ τὴ νόθευση καὶ πλαστογράφησίν του καὶ τελικὰ τὸ θάψιμό του στὶς δύοσομες ἰδεολογικὰς τὺς χωματερές. Ἀλλ’ ἐπ’ αὐτοῦ θὰ ἐπανέλθουμε ἐν συντόμῳ καὶ εὐθέτῳ χρόνῳ». («Δαυλός», τεύχος 123, Μάρτιος 1992, σ. 7092).

Ὁφείλει ἐπομένως στοὺς ἀναγνώστες τοῦ ὁ «Δ» μία προσθήκη, πὺν νὰ διευκρινίσῃ τὴν παραπάνω παρὸνσῖαση τοῦ ἐν λόγω φαινομένου. Καὶ ἡ προσθήκη εἶναι, ὅτι ἀρραδῶνες τύπου «Ὁρθοδοξία - Ἰσλάμ» (πρὸβλ. συνέδριο στὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ 1993, δύο συνέδρια στὸν «Ἀστέρ» Βουλιαγμένης καὶ στὴν Τεχεράνη τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1994) ἢ πολυγαμικὰς καταστάσεις τύπου Ἀραβες - Τουρκία - Βουλγαρία - Σκόπια - Ἀλβανία καὶ τύπου Ρωμαῖκο Κρατίδιο - Σερβία - Ρουμανία ἢ πρὸ πάντων περιφερόμενα μελλοννμφα ζεύγη τύπου Μαιτρέγια - Νέα Ἐποχὴ δὲν διανύουν βίον ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἀντιμετωπίζουν τὸ φάσμα τοῦ ὀριστικοῦ κλονισμοῦ τῶν σχέσεών τὺς, σὲ βαθμὸ πὺν κάποιοι πρόωροι καρποὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν νὰ μὴν ἀρκοῦν, γιὰ νὰ ἐκτονώσουν τὶς ἐσωτερικὰς ἐκρηκτικὰς ἐντάσεις ἡ ἔστω τὰ πικρὰ παράπονα - ἀκόμη κι ἂν οἱ καρποὶ αὐτοὶ σὲ ἐγχώρια κλίμακα ἀναδεικνύωνται δῆμαρχοι.

Ἐντεῦθεν λοιπὸν προκύπτει ἡ διαζευκτικὴ ἀνάγκη ἢ τοῦ «ἀντίπαλον δέους» ἢ τοῦ «κρυφοῦ ἄσσου στὸ μανίκι» - διαλέγομε καὶ παίρνομε. Καὶ ἐντεῦθεν ἀπορρέει ἡ ἐποχὴ τῶν παχειῶν ἀγελάδων γι’ αὐτοὺς πὺν κερδίζουν τοὺς μειοδοτικὺς διαγωνισμοὺς προμηθείας τοῦ «ἐμπορεύματος Ἑλλάς» στὴν λιανικὴ ἀγορά.

Δ.Ι.Α.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

«Μπορεί νά ἐξελληνισθῇ ἡ Ὁρθοδοξία»;

Ἰ Αγαπητὲ κ. διευθυντά,

Μὲ ἀφορμὴν τὸ ἐρώτημα εἰς τὴν στήλην τῶν «Ἐθνικῶν» τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 145 τεύχους τοῦ «Δαυλοῦ» «Μπορεῖ νά ἐξελληνισθῇ ἡ Ὁρθοδοξία;» ἃς μοῦ ἐπιτραπῇ, ὅπως μέσω τῶν στηλῶν τοῦ ἀπὸ ὑμᾶς ἐκτιδομένου-διευθυνομένου ἐξαιρέτου περιοδικοῦ ἐκφράσω τὰς ἀπόψεις μου, δι' ὧν καταβάλλεται ἡ προσπάθεια νά δοθῇ ἀπάντησις εἰς τὸ λίαν ἐπίμαχον καὶ τοσοῦτον ἐπίκαιρον ὑπὸ τῆς «Νεμέσεως» τεθὲν ἐρώτημα.

Ἄν καὶ ὑπὸ τινων θεωρῆται, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι κατ' ἐξοχὴν Ἑλληνικὸν δημιούργημα (στοιχεῖα ποὺ ἀναφέρουν τοῦτο ἀνευρισκομένον εἰς διαφόρους πηγὰς, ὡς π.χ. εἰς τὸ διβλίον τῆς Λ. Ζωγράφου «Ἀντιγνώση»), ἐν τούτοις καὶ παρὰ ταῦτα ἡ Ὁρθοδοξία δὲν ἔχει εἰσεῖτι πλήρως ἐξελληνισθῇ, ἰδίᾳ ὡς σήμερον ἀπαιτεῖται. Ὁ ἐνυπάρχων (ἔως πότε ἀραγε;) θανάσιμος ἐναγκαλισμὸς ταύτης μὲ τὸν ἰουδαϊστικὸν ἀκρῶς ἐμποδίζει τὸν ἱστορικῶς πλέον ἀναγκασιούτα ἐξελληνισμὸν τῆς.

Καὶ διὰ μὲν τὸν ἰουδαϊσμὸν («Παλαιὰ Διαθήκη») ἔχουν γραφῇ τόσα ἐκ μέρους τοῦ «Δαυλοῦ», ποὺ δὲν χρειάζεται περαιτέρω μνεία, καθ' ὅτι πασιδῆλος καθίσταται ἡ ἀνάγκη τῆς ἀποβολῆς τῆς «Π.Δ.» ἐκ τῆς κρατοῦσης σήμερον θρησκείας τῶν Ἑλλήνων. Ὅμως δὲν ἀρκεῖ μόνον τοῦτο διὰ τὸν ἐξελληνισμὸν τῆς Ὁρθοδοξίας. Διὰ νά ἐπέλθῃ καὶ ἐπιτευχθῇ πλήρης ἐξελληνισμὸς τῆς, ἀδήριτος προβάλλει ἡ ἀνάγκη, ὅπως αὕτη ἀπαλλαγὴ ὀλοσχερῶς καὶ ἐκ τοῦ παυλισμοῦ. Διὰ καθὲ ἐχέφρονα καὶ νουνεχῇ Ἑλλήνα, ὁ ὁποῖος εἶναι γνώστης τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος, ἔδει, ὅπως ἀποβληθῇ πάραυτα καὶ ὁ παυλισμὸς, ὁ ὁποῖος γέμει μισελληνισμοῦ εἰς τὰς περιβοήτους ἐπιστολάς του, τὸ περιεχόμενον τῶν ὁποίων εἶναι ὑδριστικὸν διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας.

Διότι, ἐὰν αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Σαοὺλ περὶωρίζοντο μόνον εἰς τὸν προπαγανδισμὸν τοῦ ἰουδαϊσμοῦ, αὐτὸ τοῦτο τὸ περιεχόμενον τῶν ἐπιστολῶν θὰ μᾶς ἄφηνε, καθ' ἃ φρονῶ, ἀδιαφόρους. Ἀφ' ἧς ὅμως στιγμῆς ἀναγινώσκωμεν ἐπὶ παραδείγματι τὴν «πρὸς Κορινθίους» ἐπιστολήν, εἶναι ἀδύ-

νατον, μὲ ὅσῃν καλὴν προσπάθειαν καὶ ἐὰν καταβάλωμεν, νά μὴν αἰσθανθῶμεν τὴν ἰδίαν πνευματικὴν ἀλλεργίαν, ἣν ἡσθάνθη καὶ ὁ Σαοὺλ, ὅτε «ἐκδιωχθεῖς» ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ Βεροίας ἀφίχθη εἰς Ἀθήνας καὶ «... παρῶξινετο ἐν ἑαυτῷ... κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν...», ὡς μᾶς πληροφοροῦν αἱ «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων».

Ἐὰν λοιπὸν ὁ κύριος προπαγανδιστὴς τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἱερατείου καὶ ἐξέχων ἀνά τοὺς αἰῶνας μισελλήν «παρῶξινετο ἐν ἑαυτῷ», τότε, ἐρωτῶ, ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἐξ Ἑλλήνων τί θὰ ἔδει νά αἰσθανώμεθα ἀναγινώσκοντες τὰ ἀνθελληνικά του κείμενα καὶ κηρύγματα; Τί τάχα περὶ τούτου ἔχουν νά μᾶς εἰπουν οἱ θρησκευτικοὶ μας ταγοὶ σήμερον; Ὑπάρχει καὶ ποῖα τάχα εἶναι ἡ πνευματικὴ συγγένεια ἢ διαλεκτικὴ σχέσις μεταξὺ Ἑλληνισμοῦ καὶ παυλισμοῦ ἐκατέρωθεν;

Διὰ ποίους σοφοὺς ὁμιλεῖ, καὶ ποῦ ὑπῆρχον σοφοὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τοὺς ὁποῖους ὁ θεὸς τοῦ Σαοὺλ ἤθελε μωράνει καὶ διατί; Ἀκόμῃ δὲ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς εἰς τοὺς περιφημοὺς *Στρωματεῖς* του τὸν Ἐπίκουρον ἐπικαλεῖται, διὰ νά ἀποδείξῃ, ὅτι ὄντως μόνον οἱ Ἕλληνες εἶναι ἐκ φύσεως ἱκανοὶ νά φιλοσοφήσουν, ἐτι δέ, ὅτι δὲν δύναται πᾶσα φύσις νά ἀσχοληθῇ μὲ τὴν φιλοσοφίαν.

Ἄρα καθίσταται πρόδηλον καὶ κατανοητόν, τὸ διατί ὁ Σαοὺλ κατεδίκασεν τὴν σοφίαν εἰς τὴν «πρὸς Κορινθίους» ἐπιστολήν του. Ἐκτὸς ὅμως τούτων γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Τί τὸ καλὸν προσέφερον αἱ ἐπιστολαὶ κατὰ τὸ παρελθόν καὶ τί τὸ καλὸν δύνανται νά προσφέρουν σήμερον, εἰδικώτερον εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας; Ἀνέγνωσα καὶ ἐμελέτησα μετὰ προσοχῆς ὅλας τὰς τοῦ Σαοὺλ ἐπιστολάς, οὐδαμῶς ὅμως ἐδυνήθην νά εὕρω τι, τὸ ὁποῖον θὰ μὲ ἐπροξένηι ψυχικὴν ἢ πνευματικὴν εὐφορίαν, ὅπως μοῦ προξενοῦν καὶ μοῦ προσφέρουν ἀφειδῶς, ὅταν τοὺς μελετῶ, οἱ πνευματικοὶ γίγαντες πρόγονοί μου.

Πρὸς τί λοιπὸν αἱ ἐπιστολαὶ νά ἀποτελοῦν πνευματικὸν τμήμα τῆς κρατοῦσης θρησκείας; Ἀνεβάζουν τάχα τὸ πνευματι-

κόν, τὸ ψυχικὸν ἢ τὸ κοινωνικὸν ἐπίπεδον τῶν Ἑλλήνων; Ποῦ ἡ Αἰδὼς καὶ ἡ Δίκη εἰς τὰς περιβοήτους ἐπιστολάς; Ποία τάχα καλλιέργεια συντελεῖται ἀπὸ τὰς ὡς ἂν ἐπιστολάς εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας καὶ δὴ σήμερον;

Ἄλλωστε τοιούτου εἵδους ἀνθελληνικά κείμενα δὲν εἶναι τὸ ὀλιγώτερον παράλογον, νὰ ἀποτελοῦν «ιερά κείμενα» τῆς κρατούσης θρησκείας; Ἡ δὲν εἶναι τάχα ἐξ ἴσου ἐπικίνδυνα, ὡς αὐτὰ τῆς «Παλαιᾶς Διαθήκης»; Πῶς τάχα θὰ ἐδύναντο νὰ σχολιασθοῦν φράσεις τινὲς τοῦ «μεγάλου» ἀποστόλου, ὡς ἡ ἀκόλουθος: «*Εγώ, ἀδελφοί, πολιτεύομαι τὸν Θεόν*»!!! Δηλαδή ἐκτὸς ἀπὸ Θεὸς τί ἄλλο εἶναι ὁ θεὸς τοῦ Σαουλ, διὰ νὰ τὸν πολιτεύεται; Μᾶς λέγει ἐπίσης, ὅτι «*ἐμώρηνεν ὁ Θεός, ἀδελφοί, τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου*» – τοῦ ... ποίου κόσμου; Ὅσον ἀφορᾷ τὰ περὶ νηπίων, τὰ ὅποια ἐπέλεξεν ὁ θεὸς κ.τ.λ., τὰ ἀντιπαρέρχομαι ἀφήνοντάς τα ἀνέπαφα καὶ ἀτόφια δι' αὐτοὺς οἱ ὅποιοι ἕως σήμερον ἀρέσκονται εἰς τοιούτου εἵδους σοφίαν, ἀρνούμενοι ἀναισχύτως ὅ,τι ἀνώτερον καὶ εὐγενέστερον ἐδημοιουργήθη ἐπὶ γῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

Εἶναι δὲ τῶ ὄντι τραγικὸν καὶ ὀλέθριον, νὰ ἀγνοῶμεν τοὺς μεγάλους πνευματικούς

μας πατέρας, ἔχοντες ἄλλους ὡς τοιούτους, οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον δὲν εἶναι Ἕλληνες, ἀλλ' ἀπέχουν ἐτη φωτὸς ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Πνεῦμα, τὸ φῶς τοῦ ὁποίου θὰ φωτίξῃ καθε ἐλεύθερον ἄνθρωπον.

Ἡ Ὁρθοδοξία δύναται κάλλιστα νὰ ἐξελληνισθῇ μόνον, ἐὰν γίνῃ αὐτὸ τὸ ὅποιον ἔχει ἀναφερθῇ καὶ τονισθῇ ὑπὸ τοῦ «Δαυλοῦ»: «Ὅτε θὰ παύσῃ ἐντὸς μας ἡ παραγωγή καὶ ἡ ἀναπαραγωγή ἰουδαιοχριστιανοελλήνων. Καὶ διὰ νὰ γίνῃ τοῦτο, πρωτίστως θὰ ἔδει νὰ ἐξελληνισθῶμεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες!

Ἐν κατακλείδι φρονῶ, ὅτι ἤλθεν πλέον τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, διὰ νὰ ἀποβάλωμεν πᾶσαν πνευματικὴν μωρίαν καὶ σκωρίαν, ἀάποτε ἐξωθεν ἐπιβληθείσας, ἐπανακάμπτοντες ταχέως εἰς τὰ Ἑλληνικά εὐεργετήματα, τὰ ὅποια τοὺς πάντας εὐεργέτησαν πλὴν τῶν ἀπογόνων τῶν δημιουργῶν τους, ἐγκαταλείποντες πᾶν ὅ,τι ἐπιφέρει πνευματικὴν συσκότισιν καὶ ἀλλοίωσιν, ἱστορικὴν λήθην καὶ ἄγνοιαν καὶ ἓνα ὕπουλον, ἐπικίνδυνον καὶ διαρκὲ ἀποπροσανατολισμόν.

Διατελῶ μετ' ἐξαιρέτου τιμῆς

Διόδωρος Ἀθμονεύς

Ἐν πλῶ: Ἰνδικὸς Ὡκεανὸς

Τὸ ...γλωσσικὸ-πνευματικὸ «οἶδημα» τῆς Διανοήσεως

Κύριε διευθυντά,

Κάθε φορὰ πού διαβάζω τὸ περιοδικό, τὸ ὅποιο, ἐπιτρέψτε μου νὰ θεωρῶ δικό μας, αἰσθάνομαι ὄλο καὶ μεγαλύτερη ὑπερηφάνεια. Ἐκεῖνα τὰ ἄρθρα γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα στὸ τεῦχος 150 καὶ ἀποκαλυπτικά καὶ πολύτιμα ἦταν (εἶναι).

Οἱ ἀπόψεις πού ἔχουν διατυπωθεῖ σὲ ἐκεῖνο τὸ τεῦχος μὲ θρῖσκουν σύμφωνη ἀπτηχοῦν ἀπόψεις δικές μου, ὅπως αὐτὲς βιώθηκαν μέσω ἐμπειριῶν πολλῶν χρόνων. Εἶναι κρῖμα (ἐθνικὸ ἔγκλημα), ὅτι ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά δὲν διδάσκονταν στὰ ἑλληνικά σχολεῖα.

Ἄλλὰ ἡ γλῶσσα τῶν προγόνων μας ἀποτελεῖ τὸν κορμὸ τῆς φυλῆς μας. Τέτοιες γλωσσικὲς ἀμβλώσεις ὁδήγησαν στὴν ἀποστασιοποίηση τῶν νέων ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ μας γλῶσσα. Καὶ δυστυχῶς φθάσαμε στὸ σημεῖο νὰ βλέπεις χειρόγραφα πανεπιστημιακῶν δασκάλων μὲ λάθη τραγικά, φονικά ἐναντίον τῆς γλώσσας μας. Παραδείγματος χάριν: «Τοῦ εἶπε: «Συνέτριψε τους!»» ἢ «Ἐπέστρεψε (προστακτικὴ) γρήγορα». Δὲν δρεθήκε φιλόλογος νὰ τοὺς ἔχει πεί, ὅτι ἡ προστακτικὴ δὲν ἐπιδέχεται χρονικὴ αὐξηση;

Καὶ τὸ ἀκούσαμε σὲ «κύρους» τηλεοπτικὸ σταθμό: «Ἐπαθε πνευματικὸ οἶδημα!»...

Ἴσως αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὸ οἶδημα νὰ εἶναι μιὰ ἀσθένεια, ἡ ὅποια ταλαιπωρεῖ χιλιάδες Ἕλληνες διανοομένους.

Μετὰ τιμῆς

Μαρία Νεοφωτίστου

Δημοσιογράφος

Κρέμου 105 Α, 176 76 ΚΑΛΛΙΘΕΑ

Ἡ ὑψηλὴ τεχνολογία τῆς Ὀμηρικῆς ἐποχῆς

Κύριε διευθυντά,

Τὰ ὅσα πολὺ ἐνδιαφέροντα περιέχονται στὴν ἐπιστολὴν τοῦ κ. Ἰωάννου Κωτούλα ἐν σχέσει μὲ τὴν ὑψηλὴν τεχνολογίαν τῶν Μυκηναϊκῶν πλοίων («Δαυλός», τεύχος 150) μοῦ δίνουν τὴν εὐκαιρία γιὰ τὶς ἐξῆς παρατηρήσεις:

Τὸ χωρίον τῆς *Ὀδυσσεΐας* η 556-563, ποὺ ἀναφέρει ὁ κ. Κωτούλας, δὲν ἀποκαλύπτει ἀπλῶς ὅτι τὰ πλοῖα τῶν Φαιάκων ἦσαν ἐφωδιασμένα μὲ συστήματα αὐτομάτου πλοηγῆσεως καὶ συσκευὰς ραδιοκυμάτων καὶ ὑπερήχων, ἀλλὰ μᾶς δίνει, νομίζω, καὶ σαφὴ ὑπαινιγμὸν τῆς κινητηρίου δυνάμεώς των. Εἰδικῶς δὲ οἱ στίχοι 561-563 («... καὶ λαΐτμα τάχισθ' ἄλως ἐκπερώσιν ἥερί καὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένοι») δὲν ἐννοοῦν ὅτι μὲ τ' ἀνωτέρω μέσα ἠδύναντο νὰ πλέουν ἀσφαλῶς ἐν ομίχλῃ, ἀλλ' ἐνθυμίζουν σκανδαλωδῶς τὸ γνωστὸν «πείραμα τῆς Φιλαδελφείας» (1943) καὶ ὑπονοοῦν τὴν κίνησιν τῶν πλοίων δι' ἰσχυροτάτου ἠλεκτρομαγνητικοῦ πεδίου, ποῦ, κατὰ τὸ μέτρον ποῦ αἱ μυσικαὶ ὑπηρεσίαι μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ γνωρίζουμε, δὲν εὐρίσκεται ἀκόμη ἐν χρήσει διὰ τὴν κίνησιν τῶν πλοίων.

Ἐὰν δὲ ἐνδιαφερώμεθα καὶ γιὰ τὴν ταχύτητα, μὲ τὴν ὁποῖαν ἐκινουῦντο τὰ πλοῖα τῶν Φαιάκων, ἃς διαβάσωμε τί λέγει ὁ Ἀλκίνοος, ὅταν ἀναφέρῃ στὸν Ὀδυσσεῖα ὅτι πλοῖον τῶν Φαιάκων, τοῦ ὁποῖου ἐπέβαιναν ὁ Ραδάμανθυς, ἔπλευσεν ἀπὸ τὴν χώραν των εἰς τὴν Εὐβοίαν καὶ γύρισε πίσω «αὐθημερὸν χωρὶς κόπον τῶν ναυτῶν» («... καὶ μὲν οἱ ἐνθ' ἦλθον καὶ ἄτερ καμάτοιο τέλεσσαν ἥματι τῷ αὐτῷ καὶ ἀπήνυσαν οἴκαδ' ὀπίσσω»: *Ὀδύσσεια* η 320-326). Δηλαδή, δοθέντος ὅτι ὁ ἰσχυρὸς τῆς Κορίνθου δὲν εἶχεν ἀκόμη ταμῆ, τὰ πλοῖα αὐτὰ φαίνεται νὰ ἔπλεον μὲ ταχύτητα ἄνω τῶν 30 κόμβων.

Βέβαια οἱ ἐκπληκτικὲς ἀποκαλύψεις τοῦ Ὀμήρου περὶ τῆς τεχνολογίας τῆς λεγομένης προϊστορικῆς περιόδου δὲν περιορίζονται σ' αὐτά. Στους στίχους η 90-94 τῆς *Ὀδυσσεΐας* ἀναφέρεται, ὅτι τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου ἐφυλάσσοντο ἀπὸ ὑπερσύγχρονα ἠλεκτρονικὰ συστήματα ἀσφαλείας ὑπὸ μορφήν ἀφθάρτων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν κυνῶν δωρηθέντων ὑπὸ τοῦ

Ἡφαίστου («*χρῦσοι δὲ ἐκάτερθε καὶ ἀργύριοι κύνες ἦσαν, οὓς Ἡφαίστος ἔτευξεν, ἰδνίησι πραπίδεσι, δῶμα φυλασσέμεναι μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο, ἀθανάτους ὄντας καὶ ἀγήρω ἡματα πάντα*»). Ἀκρῶς ἐνδιαφέροντα εἶναι καὶ τὰ ἐπὶ τῶν στίχων τούτων σχόλια τοῦ Παναγ. Γιαννακοπούλου («*Ὀμήρου Ὀδύσσεια*», ἔκδοσις «Κάκτος»).

Εἰς δὲ τὴν *Ἰλιάδα* καὶ πάλιν ὁ Ἡφαίστος ἔχει στὴν ὑπηρεσία του χρυσὲς βοηθούς, ὅμοιους μὲ ζωντανὲς κοπέλλες, ποὺ εἶχαν μυαλὸ καὶ γνῶσι καὶ ὁμιλία καὶ εἶχαν ἀπ' τοὺς θεοὺς μάθει ὅλες τὶς δουλειές. Δηλαδή ἀνθρωποειδῆ ρομπότ τεχνολογίας τοσοῦτον ἀνεπτυγμένης, ποῦ ἀκόμη καὶ σήμερον δὲν ἔχουμε (ξανα) ἀναπτύξει. («*Υπὸ δὲ ἀμφίπολοι ρῶντο ἄνακτι χρῦσαι, ζωῆσι νεάνισιν εἰοικυῖαι, τῆς ἐν μὲν νόος ἐστὶ μετὰ φρεσίν, ἐν δὲ καὶ αὐδὴ καὶ σθένος, ἀθανάτων δὲ θεῶν ἀπὸ ἔργα ἴσασιν*»: *Ἰλιάδος* Σ 417-421)!

Τὰ παραδείγματα αὐτὰ προηγμένης τεχνολογίας κατὰ τὴν «προϊστορικὴν» περίοδον θὰ μπορούσα νὰ πολλαπλασιάσω σχεδὸν ἀπεριορίστως ἀπὸ τὸν Ὀμηρὸ καὶ ἄλλες πολὺ παλαιότερες ἀκόμη πηγές. Ἐν τούτοις ὅλα αὐτὰ ἐπιμελῶς ἀγνοοῦνται, ἀποσιωπῶνται καὶ δὲν σχολιάζονται δεόντως ἀπὸ τὸ ἐπιστημονικὸν κατεστημένον, ποῦ κατατρίβεται ἀκόμη μὲ τὸ διαδόχον «Ὀμηρικὸν ζήτημα», καὶ αὐτὸ ἴσως, διότι ἡ παναρχαία αὐτὴ ἐπιστήμη καὶ τεχνολογία ἀπὸ μόνῃ τῆς ἐκμηδενίζει τὰς περὶ «Ἰνδοευρωπαϊῶν» καὶ τῆς ἔξωθεν προελεύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου κ.λπ. ναυτιώδεις ἀερολογίας, μὲ τὰς ὁποίας ἐπιχειρεῖται ἡ στρέβλωσις καὶ πλαστογράφησις τῆς ἀληθινῆς προϊστορίας. «Ὅλα αὐτὰ δὲ ἀκόμη καὶ μετὰ τὴ θαυμαστὴ ἐπιβεβαίωσι τῆς ἱστορικῆς ἀξίας τῶν Ὀμηρικῶν ἐπῶν ἀπὸ τὸν Σλήμαν (καὶ ἀργότερα τὸν Μαρινάτο) καὶ παρὰ τὸ ὅτι ὁ Θουκυδίδης θεωρεῖ τὸν Ὀμηρὸν ἀρίστην ἱστορικὴν πηγὴν (Θουκ. Α 3,3 καὶ Α 10,3 καὶ 4).

Μετὰ πάσης τιμῆς

Ἀναστάσιος Στυμφαλιάδης

Δικηγόρος

Ζωοδόχου Πηγῆς ἀρ. 37, Ἀθῆναι

Τὸ παραμῦθι «Ἐξ Ἀνατολῶν τὸ φῶς»

Ἀγαπητὲ κ. Λάμπρου,

Θὰ ἤθελα νὰ σὰς ἐκφράσω τὰ θερμά μου συγχαρητήρια διὰ τὴν ἐπίπονον καὶ ἀξιόλογον προσπάθειαν, τὴν ὁποίαν ἐπιχειρεῖτε μέσω τοῦ περιοδικοῦ σας. Μὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην θὰ ἤθελα νὰ προσφέρω κι ἐγὼ ἓνα λιθαράκι εἰς ἓνα ἄρθρον τοῦ κ. Π.Κ. Γεωργούντζου μετὶ τίτλον «*Ἡ διαφορὰ μεταξὺ Ἑλληνικῆς καὶ ἀνατολικῆς σκέψεως*» (Δαυλός τ. 145). Θὰ πρέπει ν' ἀντιληφθῶμεν, ὅτι ἡ ἀστρονομία καὶ δὴ ἡ ναυτική ἀστρονομία εἶναι ἄμεσα συνδεδεμένη μὲ τὰ θαλάσσια ταξίδια, καὶ ἀσφαλῶς μόνον οἱ Ἑλληνες καὶ ὅλα τὰ πανάρχαια ἑλληνοπελασγικά φύλα (Κᾶρες, Κρήτες, Ἀρχάδες) - πλὴν τῶν Φοινίκων - ἐπλεον καὶ ἐθαλασσοπόρουν ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια. Ὁ Ergon Friedel σημειώνει: «*Οἱ Ἕλληνες ἦταν θαλασσινοί... Ἡ θάλασσα δὲν ἦταν γι' αὐτοὺς ἓνας κόσμος μυστηρίου καὶ τρόμου, ὅπως γιὰ τὸν Αἰγύπτιο, ἀλλὰ ἓνας γλυκομίλητος φιλόξενος σύντροφος*» («*Πολιτιστικὴ Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας*», σελ. 17-18). Ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα πελασγός ἔχει πιθανὸν ἐτυμολογικὴν τινὰ σχέσιν μὲ τὸ πέλαιος. Ὁ πολὺς Ξέρξης Λίδας τονίζει, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες «*ἤρξαντο θαλασσοποροῦντες πολὺ πρὸ τοῦ 4.000 π.Χ.*» («*Αἰγίς*», σελ. 110). Καὶ ποῦ νὰ ἤξερε ὁ Λίδας, ὅτι ἡ ναυσιπλοία εἰς τὸ Αἰγαῖον ἤρχισεν ἀπ' τὸ 7.500 π.Χ., ὅπως ἀπεδείχθη μὲ τίς ἔρευνες τοῦ T. Jacobsen καὶ τοῦ C. Renfrew τὸ 1969 εἰς τὸ σπήλαιον Φράγχθι τῆς Ἑρμιονίδος (ἄρθρον Κύρου εἰς «*Ἑστίαν*», 10.11.78); Ἀλλὰ σύμφωνα μὲ νεώτερες ἐρευνες Ἕλληνοκρήτες εἶχον φθάσει καὶ ὡς τὰ ἀγγλικά νησιά ἀπ' τὸ 1900-1400 π.Χ. (Ἄλ. Λαγκαδάς, «*Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ ἡ θάλασσα*», σελ. 42, Ξ. Λίδας, σελ. 107, I. Πασσάς, «*Ἡ ἀληθινὴ προϊστορία*», σελ. 132 καὶ ἄρθρον εἰς ἐφ. «*Ἑστίαν*» μετὶ τίτλον «*Κρήτες ἄποικοι εἰς τὴν Μ. Βρεταννίαν*», 4.10.75). Καὶ ἀσφαλῶς τὰ θαλάσσια ταξίδια προϋποθέτουν γνώσεις ἀστρονομίας, διότι οἱ ναυτικοὶ ἔχουν πάντοτε ὡς ὁδηγὸν τὰ ἀστέρια τῇ νύκτα καὶ τὸν ἥλιον τὴν ἡμέραν, ἐνῷ οἱ Αἰγύπτιοι ἐπλεον ἀρχικῶς κατὰ μήκος τοῦ Νείλου καὶ ὄχι εἰς τὴν θάλασσαν. Προσθετὴ δὲ καὶ τὸ ἐξῆς σημαντικόν: Προσφάτως εἰς τὸ Βρεταννικὸν περιοδικὸν «*Ναϊήτσιου*» ἐδημοσιεύθη ἐνδιαφέρουσα

μελέτη δύο ἐρασιτεχνῶν ἐρευνητῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνεκάλυψαν εἰς τὸ Μέρριβαϊηλ (περιοχὴ Νάρμουρ Ἀγγλίας) προϊστορικὸν νεκροταφεῖον... τὸ ὁποῖον, ὑποτίθεται, «*ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς ἀστεροσκοπεῖον*» (I. Πασσάς, σελ. 132). Ἀπὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι οἱ Κρήτες καὶ οἱ λοιποὶ Ἕλληνες εἶχον σημαντικὰς ἀστρονομικὰς γνώσεις. Ἀλλὰ τὸ σημαντικώτερον στοιχεῖον, ποῦ δεικνύει ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἐδανείσθησαν τὰς ἀστρονομικὰς τῶν γνώσεις ἀπ' τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς, εἶναι τὰ «*Ὀρφικά*», τὰ ὁποῖα χρονολογοῦνται στὸ 1.500 π.Χ. (ἢ 3.000), καὶ κάθε στίχος τῶν Ὀρφικῶν εἶναι εὐαγγελισμὸς τῶν ἀπόκρυφων στοιχείων τοῦ Σύμπαντος. Οἱ Ὀρφικοὶ λοιπὸν ἐπίστευαν, ὅτι ἡ γῆ ἦτο σφαιρική καὶ ὅτι κινεῖται γύρω ἀπ' τὸν ἑαυτὸν τῆς («*Δεινοκάθεκτε ἄστρον ἀστρομάλοισιν ποδῶν ἵχνος εἰλίσσουσα*», δηλ. «*δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ καθησυχάσῃ τις σὲ πού κινεῖσαι ἀθορύβως, ὥστε οὔτε ἐμεῖς πού σὲ πατοῦμε δὲν καταλαβαίνουμε τὸν θόρυβόν σου*» καὶ «*ἰδρὶς γὰρ ἔην ἄστροιο πορείης καὶ σφαίρης κίνημ' ἀμφίχθονα ὡς περιτέλλει κυκλοτερῆς, ἐν ἴσῳ τε κατὰ σφέτερον κνώδακα*», δηλ. «*διότι ἐγνώριζε τὴν πορείαν τοῦ ἄστρου καὶ τὴν κίνησιν τῆς οὐρανίου σφαίρας περὶ τὴν Γῆν, καθὼς αὕτη (ἡ Γῆ) ὄντας στρογγυλὴ περιστρέφεται καὶ μάλιστα σὲ ἴσον χρόνον περὶ τὸν ἰδικόν της ἄξονα*»). Ἐπίσης ἐγνώριζαν, ὅτι ὁ ἥλιος ἦτο πυρακτωμένος («*πυρόεις*») καὶ ὅτι κατέχει τὸ κέντρον τοῦ κόσμου («*κοσμοκράτωρ*», «*δεσπότης*»). Θὰ πρέπει ἐδῶ νὰ προσθέσω, ὅτι τὰ «*Ὀρφικά*» τὰ μετέφρασε διὰ πρώτην φορὰν ὁ ἐξοχὸς ἀστρονόμος Κ. Χασάπης (ἐνῷ οἱ ἄδαεῖς ξένοι δὲν μπόρεσαν), ὁ ὁποῖος ἀπεκάλυψεν, ὅτι εἰς τὰ «*Ὀρφικά*» δεικνύονται ἀστρονομικὲς γνώσεις καὶ τοῦ 3.500 π.Χ. ἀκόμη καὶ τοῦ... 11.000 π.Χ. (!!!). Συνεπῶς δὲν εἶναι ὀλίγον τι ἀντιεπισημονικόν, νὰ λέμε ὅτι οἱ ἀνατολικοὶ λαοὶ μᾶς ἔδωσαν τὴν ἀστρονομίαν; Ἀλλὰ τί γνώσεις εἶχον οἱ Αἰγύπτιοι; Ἡ ἐγκυκλοπαίδεια τοῦ «*Πυρσοῦ*» δίδει τὴν ἀπάντησιν εἰς τοὺς θιασώτας τοῦ ψεύδους: «*Διὰ τοὺς Αἰγυπτίους ὁ οὐρανὸς ἦτο εἶδος στέγης στερεᾶς ἐκ σιδήρου, ἐφ' ἧς κλύονται τὰ μυστηριώδη ὕδατα... Τοὺς δὲ ἀστέρας ἐθεώρουν ὡς λυχνίας κρεμαμμένας ἀπὸ τοῦ σιδηροῦ θό-*

λον, τοὺς ὁποίους θεία δύναμις ἤναπτε καθ' ἐσπέραν πρὸς διευκόλυνσιν τῶν ἀνθρώπων». Ὁ ἀστρονόμος Κ. Χασάπης ἀναφέρει: «Οἱ Αἰγύπτιοι ἐπίστευον, ὅτι ὁ οὐρανὸς ἦτο μία ἀντεστραμμένη διάτρητος σφαῖρα, ἐκ τῶν κενῶν ὁπῶν τῆς ὁποίας ἐκρέμαντο... ὡς λύχνοι οἱ ἀστέρες, ἀπὸ ὅπου καὶ ἔρριπτον τὸ φῶς των!...». Ὁ Ἰ. Πασσᾶς τονίζει, ὅτι: «αἱ περὶ Σύμπαντος, οὐρανοῦ, ἀστέρων, Ἡλίου καὶ Σελήνης γνώσεις τῶν Αἰγυπτίων ἦσαν κυριολεκτικῶς παιδαριώδεις, αἱ δὲ μορφαὶ τῶν θεῶν ἦσαν ζωώδεις...». Ὁ Κουτρουβέλης ἀναφέρει: «Λένε, ὅτι οἱ Βαβυλώνιοι... καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἦταν δημιουργοὶ τῆς ἀστρονομίας, κανεῖς ὅμως ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἀνέφερε ἓνα ὄνομα ἐνὸς τέτοιου ἀστρονόμου οὔτε ἄλλον ἐπιστήμονα». Ἀς ἐξετάσωμεν ὅμως, τί γράφουν οἱ ἀρχαῖες πηγές: α) Ὁ Ὀρφεὺς μεταβάς εἰς τὴν Αἴγυπτον «ἐξελόχευσεν» (ἐδίδαξεν) τὸν ἱερὸν λόγον καὶ δὲν τὸν διδάχθηκε. β) Ὁ Λουκιανὸς στὸ «Περὶ ἀστρολογίης», κεφ. 10, γράφει: «Οἱ Ἕλληνες οὔτε ἀπ' τοὺς Αἰθίοπας οὔτε ἀπ' τοὺς Αἰγυπτίους διὰ τὴν ἀστρολογίαν ἤκουσαν κάτι, ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες τοὺς τὴν ἔμαθαν. Ὁ Ὀρφεὺς τοὺς μίλησε διὰ ἀστρονομίαν. Δὲν τοὺς τὰ εἶπε ὅμως καθαρὰ ἀλλὰ μὲ σύμβολα, διὰ νὰ τοὺς προκαλέσῃ σύγχυσιν». Ἀξίζει ὅμως νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ Λουκιανὸς δὲν ἦτο ἐλληνικῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ ζοῦσε κοντὰ εἰς τὴν Χαλδαίαν, ἄρα δὲν εἶχε συμφέρον νὰ γράψῃ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. Ἐπίσης εἰς τὸ κεφ. 12 τοῦ αὐτοῦ ἔργου ὁ Λουκιανὸς ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ἀτρεὺς καὶ ὁ Θυέστις ἔκαναν ἀστρονομικὸν ἀγῶνα, διὰ νὰ πάρουν τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀργεὺς μπροστὰ σ' ὅλους τοὺς Ἀργεῖους.

Ἄρα ὑπῆρχε ὑψηλὸν ἐπίπεδον, διὰ νὰ δάξουν κριτὴν τὸ κοινὸν νὰ κρίνῃ ἀστρονομικῶς. γ) Ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἀναφέρει: «Ὑστερον δὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησι γενομένου κατακλισμοῦ καὶ διὰ τὴν ἐπομβρίαν τῶν πλείστων ἀνθρώπων ἀπολομένων ὁμοίως τούτοις καὶ τὰ διὰ τῶν γραμμάτων ὑπομνήματα συνέδη φθαρῆναι δι' ἣν αἰτίαν οἱ Αἰγύπτιοι καιρὸν εὐθετον λαβόντες ἐξειδιοποίησαντο τὰ περὶ ἀστρολογίας καὶ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἀγνοίαν μηκέτι τῶν γραμμάτων ἀντιποικιλιῶν ἐνίσχυσεν, ὡς αὐτοὶ πρῶτοι τὴν τῶν ἀστρῶν εὔρεσιν ἐποίησαντο». δ) Ὁ Ἰμπν Χαλὸνντ (μεγάλος φιλόσοφος καὶ ἱστορικὸς τοῦ 1300-1400 μ.Χ.) στὰ «Προλεγόμενα» ἀναφέρεται εἰς τὴν γραμματείαν ὧν τῶν λαῶν τῆς ἀρχαιότητος (ὁ ὅρος γραμματεία δὲν ἀφορᾷ μόνον στὴν λογοτεχνίαν ἀλλὰ σ' ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ἐπιστητοῦ) καὶ καταλήγει εἰς τὸ ἐξῆς συμπέρασμα: «Ποῦ εἶναι ἡ γραμματεία τῶν Περσῶν, ποῦ εἶναι ἡ γραμματεία τῶν Χαλδαίων, τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων, ποῦ ἄφησαν πίσω τους μνημεῖα ἐνδεικτικὰ διὰ τοὺς γνώσεις των καὶ ποῦ εἶναι ἡ γραμματεία τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν προκατόχων των; Εἰς τὴν πραγματικότητά ἔχουν κληρονομήσει τὴν γραμματείαν ἐνὸς μόνον λαοῦ, τοῦ ἐλληνικοῦ». Τέλος, ἂν οἱ Αἰγύπτιοι εἶχαν σημαντικὰς γνώσεις, δὲν θὰ ἔμεναν ἐκθαμβοὶ, ὅταν ὁ Θαλῆς ἐμέτρῃσεν τὴν Μεγάλην Πυραμίδα, ἀλλὰ θὰ τὴν μετροῦσαν οἱ ἴδιοι.

Εὐχαριστῶ διὰ τὴν φιλοξενίαν
Μάριος Δημόπουλος
 Κανάρη 19, Πειραιεὺς

Ἡ παγκοσμιότητα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας

Κύριε διευθυντά,

Ἡ πολυτιμότερη καὶ πιὸ σημαντικὴ κληρονομιά πού μᾶς ἄφησαν οἱ ἀρχαῖοι εἶναι ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα, καὶ τοῦτο διότι τὸ καταπληκτικότερο δημιούργημα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ γλῶσσα. Στὸ οἰκουμενικὸ ὅμως χωριὸ πού ζοῦμε σήμερα, φαίνεται πῶς ὅλοι μιλοῦν καὶ σκέφτονται ἀγγλικά. Ἡ ἐπιστήμη, ἡ τεχνολογία, τὸ ἐμπόριο, ἡ ἐκπαίδευση, ἡ πολιτικὴ κ.λπ.: ὅλα συνεννοοῦνται μὲ τὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα. Φτάσαμε, νὰ λέμε ὅτι τὸ παγκόσμιον πολιτιστικὸ

πρότυπο εἶναι πλέον ἀγγλόφωνο. Ἡ ἀγγλικὴ γλῶσσα ἔφτασε σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο μὲ τὴν οἰκονομικὴ εὐρωστίαν τῶν ΗΠΑ, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῆς τεχνολογικῆς ἐπανάστασης, τὴν ὁποία ἔφερε ἡ ἀνάπτυξη κυρίως τῆς πληροφοροφόρησης, πού στὴν πλειοψηφία της γίνεται στὰ ἀγγλικά (τηλεόραση, κινηματογράφος, τύπος κ.λπ.) καὶ ἔγινε ἡ πολιτισμικὴ γλῶσσα τοῦ πλανῆτης μας.

Πῶς εἶναι ὅμως δυνατόν νὰ τὸ ἀποκαλοῦμε αὐτὸ τὸ πρότυπο μόνον ἀγγλόφωνο ἢ

αμερικανόφωνο, όταν τὸ 20 μὲ 25 τοῖς ἑκατὸ ἀπὸ τὶς λέξεις ποὺ χρησιμοποιοῦνται στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα εἶναι «ἐλληνικῆς κατασκευῆς καὶ προελεύσεως», ὅταν ἔχουν ἐλληνικότερη γλωσσικὴ καὶ φωνητικὴ ρίζα; Ἐχοντας κάποιος μιὰ κάποια γνώση τῆς ἀγγλικῆς γλῶσσας φτάνει ἀδιάστα στὸ λογικὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ ἐλληνικὲς λέξεις ποὺ ἐνσωματώθηκαν σ' αὐτὴν καὶ ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τους – μιλάμε ἐδῶ γιὰ δεκάδες χιλιάδες λέξεις – ἐκπροσωποῦν θεωρητικὲς καὶ ἀφηρημένες ἐννοιες ὑψηλῆς νοητικῆς σύλληψης, εἶναι οἱ πιὸ δυναμικὲς (= dynamic...), ποὺ χωρὶς ἄλλο δηλώνουν ἀπὸ μόνες τους ἓνα ἀνώτερο πολιτιστικὸ ἐπίπεδο τῆς ἀνθρώπινης σκέψης. Ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Ἀριστείδη Ε. Κωνσταντινίδη «Οἱ Ἑλληνικὲς Λέξεις στὴν Ἀγγλικὴ Γλῶσσα», Θεσσαλονίκη 1991, ποὺ στίς 400 σελίδες του περιλαμβάνει πάνω ἀπὸ 20.600 ἐλληνικὲς λέξεις, οἱ ὁποῖες χρησιμοποιοῦνται σήμερα στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα, παρακάτω παρακάτω ἓνα πρόχειρο καὶ πολὺ ἀτελὲς δειγματολόγιο εἴκοσι μόνον λέξεων. Αὐτὸ εἶναι ἓνα ἐλληνικὸ ποσοστὸ μικρότερο τοῦ 0,01%, ποὺ ἐνυπάρχει σταθερὸ στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα: *democracy, philosophy, mathematics, economics, theater, politics, philanthropy, tragedy, harmony, analogy, hypothesis, technology, synthesis, genesis, symmetry, system, critic, music, nostalgia, phenomenon*.

Ἐὰν ὁ ἀγγλοσαξονικὸς ἦ καὶ ὁ ἀμερικανικὸς πολιτισμὸς εἶχαν μιὰ παρόμοια πνευματικὴ ἄνοδο, ὅπως ὁ ἀρχαιοελληνικὸς, τότε θὰ εἶχαν τὸν τρόπο του νὰ δώσουν δικὰ τους ὀνόματα στίς ἐννοιες καὶ τὰ πράγματα ποὺ δημιουργοῦσαν. Στηρίχτηκαν ὅμως στὸν ἐλληνικὸ πολιτισμὸ, ὁ ὁποῖος μόνος του ἐφεῦρε καὶ διαμόρφωσε ἓναν ἀνθρώπινο πολιτισμὸ ὑψηλῆς στάθμης, τὸν μοναδικὸ σὲ ὁλόκληρο τὸν πλανήτη μας. Ποιὰ τέχνη καὶ ποιὰ ἐπιστῆμη θὰ ὑπῆρχε στὸν κόσμον μας χωρὶς τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα; Ὁ «ἀγγλοαμερικανικὸς πολιτισμὸς» τῶν ἡμερῶν μας μὲ τὸ νὰ ἐνσωματώσει τὶς ἐλληνικὲς ἐννοιες μὲ τὶς ἐλληνικὲς λέξεις στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα, ἐλληνοποίησε τὸν πολιτισμὸ αὐτὸ καὶ μάλιστα μὲ τὸν πιὸ ἰδανικὸ τρόπο.

Ἐξ ἄλλου ἐὰν μελετήσουμε ὅλες τὶς ὑπολοιπες γλῶσσες τοῦ κόσμου, ὅπως ἰταλικά, ἰσπανικά, γαλλικά, γερμανικά, ρωσικά, κινέζικα καὶ ὁποιαδήποτε ἄλλη γλῶσσα, θὰ δοῦμε ὅτι ἡ πολιτισμικὴ γλῶσσα ποὺ ἐνυπάρχει σὲ ὅλους τοὺς γήινους πολιτισμούς μας εἶναι ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ γλῶσσα. Φτάσαμε νὰ ἔχουμε καὶ μιὰ ἀξιόλογη μελέτη τοῦ Ἰωσήφ Γιεχούντα μὲ τὸν ἐπίτιτλο *«Hebrew is Greek»* («Τὰ ἑβραϊκά εἶναι ἐλληνικά»), ἔκδοση Oxford University Press, 1982.

Ποιά πολιτιστικὴ διάσταση θὰ ἔχει κάθε πολιτισμὸς τῆς γῆς μας, ἐὰν ἀφαιρέσουμε τὶς ἐλληνικὲς λέξεις; Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἐὰν οἱ πολιτισμοὶ αὐτοὶ ἦταν ἀνώτεροι, γιατί δὲν δημιουργοῦσαν δικὰ τους ἐκφραστικὰ μέσα καὶ πρότυπα, καὶ ἂν βρῆκαν κάτι καλύτερο, γιατί δὲν τὸ πήραν ἀπὸ ἄλλες γλῶσσες; Γιατὶ στηρίχτηκαν στὸ ἀναλλοίωτο ἀρχαῖο ἐλληνικὸ καὶ πανανθρώπινο πνεῦμα;

[...] Τὸ κακὸ ὅμως, παράξενο καὶ παράδοξο, εἶναι πὼς ποσοστὸ 99% ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες δὲν ἔχουμε γνώση ὅτι ἡ γλῶσσα μας ἔχει ἐπηρεάσει τόσο βαθιὰ καὶ συθέμελα τὴν παγκόσμια σημερινὴ ἀγγλικὴ γλῶσσα. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τὸ 99% τῶν ἀγγλόφωνων δὲν ἔχουν οὔτε ἰδέα ὅτι μιλοῦν ἐλληνικά, μιὰ καὶ ὅλες οἱ λέξεις περνᾶνε ὡς ἀγγλικές, καὶ οὔτε κἀν ὑποψιάζονται ὅτι ἔχουν καταδροχθῆσει ἓναν πολιτισμὸ καὶ μιὰ παιδεία, ποὺ γεννήθηκε καὶ ἀνθίσε μόνον στὸν ἀρχαῖο ἐλληνικὸ χῶρο.

Ἴδου λοιπὸν τὸ πολὺπλοκο καὶ πολὺ μπερδεμένο σήμερα πρόβλημα τῆς γλωσσικῆς κληρονομιάς, ποὺ ἔχει μπροστά του ὁ Ἕλληνας. Ἐνα ἔργο ἄκρως περίπλοκο: νὰ πείσει ὅλον τὸν κόσμον, πὼς πήρε ὅ,τι καλύτερο μπορούσε ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα, μιὰ γλῶσσα ποὺ μιλιέται ἀδιόκοπα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς μέχρι σήμερα, χωρὶς νὰ τῆς ἀναγνωρίζουμε παγκοσμίως τὴν ἀξία τῆς ἀλλὰ καὶ τὴ βαθεῖα τῆς ἐπίδραση στὸν παγκόσμιον πολιτισμὸ.

Μετά τιμῆς

Θωμᾶς Γ. Ἡλιόπουλος

Διευθυντὴς Κολλεγίου «Παιδεία» Μελβούρνης
12 Henley Drive, Gladstone Park
Victoria 3043, Αὐστραλία

Ἡ περὶ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου διαδικασία

Φίλτατε κ. διευθυντά,

Ὁρθή ἡ ἀναφορά τοῦ ἐκλεκτοῦ ἀναγνώστου ὑμῶν περὶ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου συμφώνως πρὸς τὸ ἐλεύθερον τῆς θρησκευομένης συνειδήσεως τοῦ ἀτόμου («Δαυλός», τ. 152-153, σ. 8971).

[...] Εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ σιωνίζουσα Ἐκκλησία, ἀφοῦ ἀντέγραψεν ἀπὸ τὸ τελετουργικὸν τῶν μυστηρίων τῆς θειοτάτης ἀρχαιότητος στοιχεῖα κοινά (ὡς: «τάς θύρας, τάς θύρας ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν»: εἰς τὴν ἀρχαιότητα: «ἐκάς, ἐκάς, βέβηλοι!»: «*progul, abeste profani!*» καὶ εἰς τὴν Καθολικὴν: «*lie liturgia missa est!*», εἰς τὴν ἀρχαιότητα: «κόγξ ὁμ πάγξ!», ἐπιρρηματικά ἐπιφωνήματα/ἀρχαίας γενικῆς ρίζης ἀκούσματα: ῥῆμα *κοFέω*, πρόθεσις, *πῆγγννται* = ἐσταμάτησαν, ἐκ τῆς ρ. *κοέω*: *κόης*: ἱερεὺς, ἔδρ. *cohen*), ὅσα ἡδυνήθησαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ νοητικῇ των στενότητι νὰ ἐννοήσουν, ἐν τέλει ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Ἀρχαίας Θρησκείας. Οὕτως ὁ μαθητὴς κατεδίωξεν τὸν διδά-

σκαλον...

Ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ κάνωμεν γνωστόν, ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ὁ Ὁρθόδοξος ἱερεὺς δέεται ὑπὲρ τῆς γονιμότητος καὶ τῆς εὐημερίας καὶ τῆς εὐκαρπίας τῶν νεονύμφων ὡς ἡ... Ρεβέκκα, ἡ ... Ραχήλ... καὶ ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἀνεκδιήγητοι πατέρες τῆς φαυλεπιφαιλότητος, ὁ Μινωϊκὸς ἱερεὺς δέεται ὑπὲρ τῆς γονιμότητος ὡς (τί τὸ φυσικώτερον;) οἱ ἰχθύς, ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὡς ὁ ταῦρος, ὑπὲρ τῆς ἀγαθότητος ὡς ἡ περιστερὰ κ.ο.κ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν λεγόμενον γάμον εἰς τὸ ... δημαρχεῖον, ἅς μὴν γίνεταί λόγος... Ὁ γάμος ὑπόκειται εἰς τὴν διαδικασίαν τῶν κοσμικῶν νόμων τοῦ Φυσικοῦ Δικαίου καὶ οὐχὶ εἰς συμφωνίαν ρυθμιζομένην εἰς τὸ ἀνθρώπινον δίκαιον τῆς αὐθαιρεσίας.

Μετὰ τιμῆς

Δρ. Κίμων Ἡλιόπουλος

Νέος Κύκλος Ὁρφικῶν

Τ.Θ. 76032, 171 10 Ν. ΣΜΥΡΝΗ

Ζήτωσαν οἱ τουρκοαιγυπτιακὲς ἀρχαιότητες! Κάτω οἱ ἑλληνικὲς!

Ἀξιότιμε κύριε Λάμπρου,

Τὸ καλοκαίρι ποὺ μᾶς ἐτέρασε, μοῦ ἔκανε ἐντύπωσι, ὅτι:

Α. Στὴν Χίο τὸ ἀρχαιολογικὸ μουσεῖο καὶ τὸ μουσεῖο τοῦ κάστρου τῆς πόλεως ἦταν κλειστά λόγῳ ἀνακαινίσεως καὶ σχετικῶν ἐργασιῶν. Καὶ ὅλα αὐτὰ τὸν μῆνα Αὐγούστου, ποῦ, ὅπως ξέρουμε, εἶναι μῆνας τουρισμοῦ. Ἀντιθέτως, τὸ μανσωλεῖον τῶν Τούρκων ἦταν καθαρὸ, περιφραγμένο, μὲ πράσινο γκαζόν, ὅπως καὶ τὸ τζαμί. Ἐδῶ, ὅπως ἐπληροφορήθηκα, στὴν Χίο, δὲν ὑπάρχει οὔτε ἕνας Τούρκος. Γιατί;

Β. Στὸ μουσεῖον τῆς Δήλου, στὴν εἴσοδο, ὑπάρχει χάλκινη προτομὴ ἀποικοῦ ξένου ἀρχαιολόγου. Ἀπὸ κάτω ἓνα κείμενο στὰ γαλλικά. «Ὅταν ρωτήσαμε, γιατί γαλλικά καὶ ὄχι Ἑλληνικά, κάποιος ἔξυπνος κύριος (:) τοῦ Μουσείου, μᾶλλον ξεναγός, φώναξε εἰρωνικά, γιὰ νὰ μᾶς κάνει ἰσχυρὸν ρεζίλι: «Καλά, οὔτε αὐτὲς τίς ἔξι λέξεις δὲν μπορεῖτε νὰ διαβάσετε;» Ἐπίσης οἱ τουαλέττες: στίς ὁποῖες, ὅχι μόνον εἶναι σπασμένες οἱ κλειδαριές καὶ τὰ τζάμια στὰ παράθυρα, ἀλλὰ καὶ δὲν μπορεῖς νὰ πατήσεις μέσα ἀπ' τίς ἀκαθαρσίες, τίς σφῆκες, καὶ τὴν ἀνυπό-

φορη δυσσομία καὶ ζέστη!

Γ. Στὴν Μυτιλήνη οἱ ἀρχαιολογικοὶ χώροι, πάμπολλοι, ἐρείπια μὲν, ἐγκαταλελειμμένοι δὲ τελείως στὸ ὕπαιθρον. Ὅποιος θέλει, πηγαίνει καὶ παίρνει ὅ,τι θέλει, ἀνενόητος: Ἀντίσσα, Παλιόκαστρον, Κολώνας, Ἴσσα, Μάκαρα, Ἐρεσός, Ναπαῖος Ἀπόλλων, Ἀρίσθη, Νάπη, Ναὸς Μέσων, Ναὸς Διονύσου, Ὑδραγωγεία, Ἀργενον, οἱ δεκάδες Λαξευτοὶ Τάφοι κ.ἄ.

Γιὰ δὲ τοὺς Λαξευτοὺς Τάφους (περιοχὴ Παλιδός) μοῦ εἶπαν κάποιοι, ὅτι εἶναι νεώτεροι τῆς Χριστιανικῆς περιόδου. Πῆγα καὶ τοὺς εἶδα ἀπὸ κοντά. Εἶναι λαξεμένοι ἐπάνω στοὺς βράχους τῆς περιοχῆς καὶ ἔχουν τελείως διαβρωθεῖ ἀπ' τὴν ὑγρασία καὶ τὴν θάλασσα, ἡ ὁποία ἔχει ἀνέδει, ἡ καταβυθίστηκε ἡ ἀκτὴ στὸ μέρος ἐκεῖνο, διότι οἱ τάφοι συνεχίζουν μέχρι μέσα στὸ νερό. Διεπίστωσα δὲ ἀπ' τίς ραβδώσεις καὶ τὸ σκάλισμα εἰδικὰ στὸ πάνω χεῖλος, ὅτι πρέπει νὰ εἶναι πανάρχαιοι. (Σὰς στέλνω δύο φωτογραφίες).

Δ. Μέσα στὴν πόλιν τῆς Μυτιλήνης, στὸ κτήριον τοῦ ΟΑΕΔ, στὸ ἰσόγειον, εἶναι τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον. Ἀκριβῶς ἀπὸ κά-

τω, στὸν ὑπόγειον (κλειστὸν μὲ μεγάλες σιδερένιες πόρτες), ἐπληροφορήθηκα ὅτι ἦταν μία ἀπ' τὶς πολλὲς σχολές τῆς Σαυφούς. Ὑπάρχουν ψηφιδωτά, καὶ πάνω ἀπὸ εἴκοσι ἔτη παραμένει κλειστὸν!! Γιατί;

Ε. Στὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν ὑπάρχει κομμάτι ἀπὸ μαρμαρίνη στήλη, σκαλισμένο μὲ ἀθλητές, ποὺ παίζουν χόκεϊ! Φαίνονται δὲ καθαρά τὰ μπαστούνια τοῦ χόκεϊ, ποὺ κρατοῦν καὶ τὸ μπάλaki (510 π.Χ.).

ΣΤ. Στὸ ἴδιο μουσεῖον, μῆνα Ἰούλιο (μῆνα τουρισμοῦ), ποὺ ἦταν γεμάτο ἀπὸ ἐπισκέπτες, ὅλη τὴν ἀριστερὴ πτέρυγα τὴν εἶχαν ἀδειάσει ἀπ' τὶς ἐλληνικὲς ἀρχαιοτήτες (ποιὸς ξέρεῖ, ποῦ εἶχαν πεταχτεῖ). Τὴν θέση τους εἶχαν πάρει ἀρχαῖα ἀπ' τὴν Αἴγυπτο, καὶ ἀφθονα ὀρυκτά (!!) ἀπ' τὴν Δανία καὶ τὴν Βόρεια Εὐρώπη!

Ἐντύπωση μοῦ ἔκαναν οἱ εἰδικοί φωτισμοί, τὸ αἶθρο-κοντίσιον, οἱ ὑάλινοι προφυλακτικοὶ πίνακες, ἡ καθαριότης, οἱ καλοντυμένοι φύλακες, οἱ ὅποιοι ἐμοίραζαν σχετικὰ φυλλάδια μὲ πληροφορίες καὶ ἐδειχναν «ολαίντες». Ἀκριβῶς ἡ ἀντίθετη κατάσταση ἐπικρατοῦσε στὴν δεξιὰ καὶ μεσαία πτέρυγα, καθὼς καὶ στὸν ἐπάνω ὄροφο μὲ τὰ Ἑλληνικὰ ἀρχαῖα. Γιατί;

Εἶναι πλέον φανερό καὶ ἀναμφισβήτητο, ὅτι ἐπικρατεῖ πλήρης ἀναξιοκρατία. Μήπως ὅμως αὕτη ἡ ἀναξιοκρατία εἶναι σκόπιμη καὶ καθόλου τυχαία;

Μετὰ τιμῆς
Νικόλαος Στ. Ἀσιώτης
Μουσικοσυνθέτης
Hesslingerstr. 21
38440-Wolfsburg, Germany

Ἡ ὀνομασία τοῦ ὑπολογιστοῦ «Ἰβυκος»

Κύριε διευθυντά,

Ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τίτλον: «*Ὁ συμβολισμὸς τῆς ὀνομασίας τοῦ ὑπολογιστοῦ "Ἰβυκος"*» ἀρθροῦ τοῦ καθηγητοῦ ἀξιοτ. κ. Γ.Μ. Σωτηρίου, δημοσιευθέντος εἰς τὸ 149 τεῦχος τοῦ «*Δαυλοῦ*», ἔχω νὰ παρατηρῶ τὰ ἑξῆς:

Τὸν Ἰούλιον 1987 καὶ εἰς αἶθουσαν τοῦ Μουσείου Κυκλαδικῆς Τέχνης, ὁδὸς Ν. Δούκα 4, διωργανώθη μερίμνη καθηγητῶν τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν σεμινάριον, εἰς τὸ ὁποῖον παρουσιάσθησαν ἔν λεπτομερεῖα τὰ σχετικὰ μὲ τὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἰβυκος» ὑπολογιστήν. Παρηκολούθησα τὴν λίαν ἐνδιαφέρουσαν παρουσίαν αὐτὴν, καὶ πρὸς ὀρθὴν πληροφόρησιν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «*Δαυλοῦ*» ἐπὶ τῆς (τυχαίας) ὀνομασίας τοῦ «Ἰβυκου» παρακαλῶ διὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ παρόντος μου. Τὴν παρουσίαν ἔκαναν ἡ ἰδία ἡ Κυρία Μακντόναλντ, καθηγήτρια Ἑλληνικῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἰδρύειν τῆς Καλιφορνίας, ἡ ὁποία καὶ ἐχρηματοδότησε τὴν κατασκευὴν τοῦ ὑπολογιστοῦ, καθὼς καὶ ὁ θεμελιωτὴς τοῦ συστήματος κομπιούτερ «Ἰβυκος» καθηγητῆς τοῦ ἰδίου Πανεπιστημίου κ. Bruner.

Ἡ πρώτη μεταξὺ ἄλλων εἶπε: «... Ἡ πρόοδος δὲν θεμελιώνεται στὴν ἀλλαγὴ, ἀλλὰ καὶ στὴν διατήρησιν τῶν δοκιμασμένων ἀληθειῶν καὶ ἀξιών... Ἐπιθυμῶ νὰ κυττάζω τὸν κόσμον μὲ τὰ μάτια τῶν σοφῶν

ἀνθρώπων τῆς ἀρχαιότητος...». Καὶ ὁ κ. Bruner: «Θὰ ἀναρωτηθῇτε, τί χρειάζονται τόσα ἔξοδα (ἐκατομμύρια δολλάρια) γιὰ τὴν ἀποθησαύρισιν τῶν λέξεων τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας. Μά, κύριοι, πρόκειται γιὰ τὴν γλῶσσα τῶν προγόνων μας. Αὐτοὶ θὰ μᾶς βελτιώσουν ἀκόμη περισσότερο τὸν πολιτισμόν... Ὁ «Ἰβυκος» δύναται νὰ καταγράψῃ 9.000.000 λατινικὲς λέξεις, ἑλληνικοὺς δὲ λεκτικούς τύπους 90.000.000 - μὲ καταγεγραμμένους ἤδη 76.000.000. Ὄταν ὁλοκληρώσῃ τὴν κατασκευὴν τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ μηχανήματος, συγκεντρωμένοι ὅλοι οἱ συντελεσταὶ εἰς τὸ σαλόνι τῆς κυρίας Μακντόναλντ, κάποιοι ρώτησαν: - Τί ὄνομα θὰ τοῦ δώσουμε; Πέσαμε σὲ σκέψεις. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὅμως ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ πόρτα μπῆκε στὸ σαλόνι νιαουρίζοντας ὁ ... Ἰβυκος, ὁ γάτος τῆς Κυρίας Μακντόναλντ. Γελώντας τότε εἶπαμε: «Ἰβυκος! Νὰ τὸ ὄνομα τοῦ ὑπολογιστοῦ μας...».

Αὐτὰ εἶπαν οἱ κατασκευασταὶ καὶ ἀνάδοχοι τοῦ «Ἰβυκου» διὰ τὴν ὀνομασίαν του, διὰ τὸ ἐντελῶς τυχαῖον τῆς ὁποίας γελάσαμε τότε καὶ ὅλοι οἱ παρευρεθέντες εἰς τὸ σεμινάριον ἐκεῖνο.

Μετὰ πολλῆς τιμῆς
Κωνσταντῖνος Ι. Κηπουρός
Συνταξιούχος Ἐκπαιδευτικὸς
Ἀδύδου 109, Ζωγράφου

«Νέα τάξη πραγμάτων» στην Ελλάδα

1. Ότι το υπόδαφος της Ελληνικής Επικράτειας περιέχει μεγάλα κοιτάσματα πετρελαίου (και άλλες πρώτες ύλες) είναι περίπου κοινό μυστικό— και δεβαιωμένο όχι μόνο από τα πορίσματα των Γάλλων ειδικών το 1976. Στους διαφόρους «απόρρητους» χάρτες των κοιτασμάτων πετρελαίου στην Ελλάδα που έχουν «κυκλοφορήσει» υπάρχουν σημειωμένες οι εξής σπουδαιότερες τοποθεσίες με τις αντίστοιχες εταιρείες, στις οποίες είχε ανατεθεί ή έρευνα το 1975: α) ανατολικά της Θάσου (Oxydental, του «Τεξανού» Α. Χάμμερ), β) Κρητικό Πέλαγος, μεταξύ Κάσου-Κρήτης (Chevron, συμφερόντων Ροκφέλλερ), γ) Κατάκωλο-Ζάκυνθος (Esso, επίσης του Ροκφέλλερ), δ) Έπανωμη-Σιθωνία-Θερμαϊκός (αμερικανική Texaco και αγγλοολλανδική Shell). Από τον παραπάνω «προσωρινό» καταμερισμό των ερευνών για πετρέλαιο στο χώρο της Ελλάδας φαίνεται, ότι την «επικαρπία» των ελληνικών πετρελαίων διεκδικούν και τα τρία μεγάλα καρτέλ της «Λέσχης του Πετρελαίου», δηλαδή: α) ο Όμιλος Ροκφέλλερ (Esso/Exxon, Mobil, Chevron) με έδρα τη Νέα Υόρκη, β) οι άνεξάρτητοι «Τεξανοί» με έδρα το Χιούστον του Τέξας και γ) οι Άγγλοι (BP, SHELL) με έδρα το Λονδίνο. (Η TEXACO με έδρα το Χιούστον επίσης συντάσσεται «συνήθως» με τον Όμιλο Ροκφέλλερ, σχηματίζοντας τον πολυεθνικό υπερκολλοσό της Agamco). Είναι επίσης γνωστό—αν και όχι ευρέως—, ότι τα τρία αυτά πετρελαϊκά καρτέλ (ή Agamco, οι «Τεξανοί» και οι Άγγλοι) αποτελούν και τα ισχυρότερα διεθνή κέντρα εξουσίας, των οποίων εντολοδόχοι τυγχάνουν οι ανά τον κόσμο πολιτικοί (ιδίως των μικρών χωρών όπως η Ελλάδα). Η μεταπολεμική πολιτική ιστορία της πατρίδος μας στην ουσία της δεν ήταν τίποτε άλλο, παρά η σύγκρουση συμφερόντων των τριών αυτών πετρελαϊκών καρτέλ στον «νευραλγικό» χώρο της Ανατολικής Μεσογείου. Π.χ. τα γεγονότα του 1965 στη χώρα μας αντικατοπτρίζουν τη σύγκρουση Άγγλιας, Τεξανών και ARAMCO, που εκδηλώθηκε φυσικά στην Ελλάδα σε επίπεδο «εντολοδόχων» (= ανάκτορα, πολιτικές φατρίες) με άνωτερο σκοπό την ανακατανομή των πετρελαίων της Μ. Ανατολής στον «Πόλεμο των Έξι Ημερών» του '67 μεταξύ Ισραήλ και Αράβων. Ομοίως και η επιβολή της δικτατορίας της 21ης Απριλίου υπήρξε «κοινή συμφωνία» και των τριών καρτέλ, έτσι ώστε να υπάρχει σταθερότητα στην Ελλάδα την κρίσιμη περίοδο του πολέμου. (Τελικά πάντα η ουσία του προβλήματος «Ελλάς» για τα τρία πετρελαϊκά καρτέλ έγκειται στο φόβο, μήπως την χώρα μας την «καρπωθεί» ολοκληρωτικά ένα μόνο καρτέλ αποκλειστικά για τον εαυτό του). Η γεωπολιτική αξία της Ελλάδας είναι προφανής και πασίγνωστη: αποτελεί βασικό προστάτη της ασφαλείας του Ισραήλ και αποφασιστικό κρίκο στη διοχέτευση βαρέων όπλων (και άλλων αγαθών) στη κυβέρνηση της Ιερουσαλήμ. Όσον αφορά δέ το Ισραήλ, όλοι γνωρίζουν ότι δημιουργήθηκε το 1948, για να αποτελεί τον «σιδερένιο χωροφύλακα» των πετρελαίων της Μ. Ανατολής και του Περσικού Κόλπου.

Όμως, επειδή—κατά τα καρτέλ—πέρασε η εποχή των «παχειών αγελάδων», η Ελλάδα αποκτά τελευταία και μian άλλη εξαιρετικά βαρύνουσα σημασία πέρα της γνωστής γεωπολιτικής. Η «νέα» πολιτική σπουδαιότητα της πατρίδας μας έγκειται στην ύπαρξη πολλών και σημαντικών κοιτασμάτων πετρελαίου σ' όλο σχεδόν το υπόδαφος της Ελληνικής Επικράτειας, από το Ιόνιο ως το Αιγαίο και από τη Μακεδονία μέχρι την Κρήτη. Η απόφαση των «άφεντικών του πετρελαίου» (δηλ. των σημερινών εξουσιαστών του πλανήτη) είναι, ότι η μοιρασιά των Ελληνικών πετρελαίων έπείγει, μετά μάλιστα τη κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης. Αυτό σημαίνει, ότι, αφού τα τρία πετρελαϊκά καρτέλ (ARAMCO, Τεξανοί, Άγγλία) αποφάσισαν να μοιράσουν τα Ελληνικά

πετρέλαιο, ή χώρα μας ξαναμπάνει, όπως τόσες φορές στο παρελθόν, στο «μάτι του κυκλώνα».

2. Αναφέραμε προηγουμένως, ότι οι πολιτικοί ανά τον κόσμο στην ουσία δεν είναι τίποτε άλλο παρά έντολοδόχοι των τριών πετρελαϊκών καρτέλ. Προφανώς υπάρχουν στον πλανήτη και άλλα διεθνή και πανίσχυρα κέντρα εξουσίας πέραν των εταιρειών πετρελαίου, όπως π.χ. οι πολυεθνικές της Γουώλ Στρήτ, το Βατικανό, ή Γαλλία, ή Ρωσία, οι διομηχανίες όπλων κ.λπ. Όμως τα τρία πετρελαϊκά καρτέλ (της ARAMCO, των Τεξανών και της BP-SHELL) αποτελούν τους πυρήνες ολοκληρών συμπλεγμάτων εταιρειών πολλαπλών «νευραλγικών ειδών». Π.χ. οι πετρελαϊκές εταιρείες του Ροκφέλλερ ARAMCO συνδέονται στενότερα με τη μεγάλη αμερικανική τράπεζα Chase Manhattan (ιδιοκτησίας επίσης Ροκφέλλερ), την πολεμική διομηχανία McDonnell Douglas (βασικό προμηθευτή του αμερικανικού Πενταγώνου), την εταιρεία ηλεκτρονικών IBM κ.λπ. Γι' αυτό ένθεντοιμία, όταν αναφερόμαστε στη σημερινή διεθνή εξουσία, μιλάμε για τα τρία προαναφερθέντα καρτέλ πετρελαίου και για τις πολυεθνικές της Γουώλ Στρήτ (τέσσερα συνολικά παγκόσμια κέντρα εξουσίας) και έννοούμε, φυσικά, συμπλέγματα» εταιρειών πετρελαίων, όπλων, ηλεκτρονικών, τραπεζών κ.λπ.

Στη χώρα μας λοιπόν και σ' όλους τους πολιτικούς σχηματισμούς υπάρχουν άνθρωποι, που «πρόσκεινται» στα καρτέλ. Άλλες φορές τυχαίνει οι ήγέτες συμπολίτευσης και αντιπολίτευσης ν' ανήκουν στο ίδιο καρτέλ, άλλοτε όχι. Άλλες φορές πάλι τυχαίνει ο άρχηγός ενός κόμματος νά «ύπακούει» σέ διαφορετικό καρτέλ από αυτό του υπαρχηγού του. [Στις ΗΠΑ εΐθισται ο Πρόεδρος και ο Άντιπρόεδρος ν' ανήκουν σέ διαφορετικά καρτέλ. Π.χ. ενώ ο Κέννεντυ ήταν άνθρωπος της ARAMCO, ο Τζόνσον ήταν «Τεξανός» – κι οι δύο, βέβαια, στο ίδιο κόμμα. Έτσι τὸ 1964 γιά παράδειγμα στην Ελλάδα ο θρόνος εξέφραζε τὰ Ἀγγλικά συμφέροντα (ἀν καὶ ὄχι «καθ' ὁλοκληρίαν»), ἡ ἡγεσία τῆς τότε «Ἐνώσεως Κέντρου» τὴν ARAMCO (ἐνῷ κάποιοι «ὑπαρχηγοί» τοῦ ἰδίου κόμματος ὑπάκουαν εἴτε στὴν Ἀγγλία εἴτε στοὺς Τεξανούς) καὶ ἡ τότε ἀντιπολίτευση εἶχε «τεξανική» ἡγεσία. Ἐτσι γίνεται ἀντιληπτὴ καὶ ἡ μετέπειτα φορὰ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων]. Ὁ «πλουραλισμός» αὐτὸς τῶν πολιτικῶν καὶ κομματικῶν ἡγεσιῶν δὲν ἰσχύει μόνο στὴ χώρα μας. Καὶ στὴ γείτονα Τουρκία ἰσχύουν παρόμοια: γιά παράδειγμα ὁ σημερινὸς ἀρχηγὸς τοῦ Τουρκικοῦ κράτους ὑπακούει στὰ Τεξανικά καρτέλ τοῦ πετρελαίου, ἐνῷ ἡ πρωθυπουργὸς πρόσκεινται στὸν Ὀμιλο Ροκφέλλερ. (Μιὰ ὁπωσδήποτε «συμφέρουσα ἰσορροπία» γιά τοὺς γείτονες – ἐν ὄψει μάλιστα τῶν «συναριῶν» περὶ διαμελισμοῦ τῆς γείτονος χώρας). Ὅλα ὅσα ἀναφέραμε παραπάνω (καὶ κυρίως αὐτὰ ποὺ ἀναφέρονται στὴν πατρίδα μας) πρέπει νὰ ἰδωθοῦν τώρα ὅμως μὲ ἄλλο πρῖσμα ἐν ὄψει τῆς «μοιρασιάς» τῶν Ἑλληνικῶν πετρελαίων, ποὺ «προετοιμάζεται» γιά τὸ προσεχὲς ὁρὰτὸ μέλλον. Τὰ πετρελαϊκά καρτέλ δὲν ἐμπιστεύονται τὸ ἕνα τοὺς ἐντολοδόχους-πολιτικούς τοῦ ἄλλου στὴ διαδικασία τῆς μοιρασιάς. Ποιὰ πολιτικὴ κατάσταση στὴν Ἑλλάδα θὰ κάνει ὅμως τὴ μοιρασιά «τίμια» γιά τὰ καρτέλ; Ὁχι φυσικά οἱ «παλιοί» πολιτικοί, τοὺς ὁποίους πιά δὲν ἐμπιστεύονται «τὰ ἀφεντικά τοῦ πετρελαίου». Πρέπει λοιπὸν νὰ ἔλθει καὶ στὴν Ἑλλάδα μιὰ «νέα τάξη πραγμάτων». Νὰ διαμορφωθεῖ ἕνας νέος πολιτικὸς χάρτης μὲ «νέους» ἀνθρώπους, «ἀσχετους» μὲ τὰ καρτέλ, «ἐντιμους τεχνοκράτες» – γι' αὐτὸ ἐμπιστεύσιμους καὶ ἀπὸ τὰ τρία πετρελαϊκά κέντρα εξουσίας. Ἐτσι ἡ «Λέσχη Μπίλντερμπεργκ» στὴ συνεδρίασή της τὸ 1993 στὴ Βουλιαγμένη ἐξειδίκευσε τὴν πολιτικὴ κατάσταση τῆς Ἑλλάδας διαπιστώνοντας τὴν ἀνάγκη γιά «διαμόρφωση νέου πολιτικοῦ χάρτη μὲ ἀπώτερο σκοπὸ τὴν ἐκμετάλλευση τοῦ ὑπεδάφους τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας» ἀπὸ τὰ τρία καρτέλ τοῦ πετρελαίου φυσικά «σὲ συνεργασία μὲ τὴν νέα πολιτικὴ

κατάσταση της χώρας». Έτσι, έπειδή επίκειται ή μοιρασιά των Έλληνικών κοιτασμάτων πετρελαίου από τα τρία καρτέλ, θ' αλλάξει ο πολιτικός χάρτης της Ελλάδος με την αντικατάσταση των παλιών πολιτικών από νέους, «ουδέτερους» ως προς τα καρτέλ και «άφθαρτους». Σ' αυτή την προοπτική έχουν αρχίσει εδώ και καιρό να δουλεύουν όλοι. Έτσι μιά επιχείρηση «κάθαρσης» αλλά ιταλικά έχει ήδη δρομολογηθεί και για την Ελλάδα.

3. Η παγκόσμια ιστορία από την εποχή κίολας του Μεσοπολέμου μπορεί να χαρακτηριστεί ως διαμάχη μεταξύ Αμερικής και Αγγλίας για την Παγκόσμια Ήγεμονία. Αν μάλιστα δούμε από αυτή τη σκοπιά τα πράγματα, μπορούμε να αντιληφθούμε πώς ή «νικήτρια» του Β' Παγκοσμίου Πολέμου Βρετανική Αυτοκρατορία άμέσως μετά τη «νίκη» της άρχισε να «ξεδοντιάζεται», χάνοντας τις αποικίες της. Αντίθετα μιá νέα αυτοκρατορία ανέτελλε στόν ορίζοντα: οί Η.Π.Α. (τότε μόνον κατάλαβαν πολλοί, γιατί ο Ρούσβελτ προμήθευε με χρήμα και πετρέλαιο την χιτλερική Γερμανία και άγνόησε την προειδοποίηση του Τσώρτσιλ για τó Πέρλ Χάρμπορ...). Η παρουσία της Σοβιετικής Ένωσης στόν είκοστό αιώνα ήταν στην πραγματικότητα ένα «τρύκ». Την «κόκκινη υπερδύναμη» ουσιαστικά την διοικούσαν από την Νέα Υόρκη και τó Χιοϋστον. (Είναι πασίγνωστοι οί «δεσμοί» του Γκορμπατσώφ με την OXYDENTAL του «Τεξανού» Χάμμερ, όπως και του Μπρέζνιεφ με την ARAMCO).

Ενώ όμως «μεγάλο μέρος της μεταπολεμικής ιστορίας γράφεται μέσ' από τή διαπάλη Αγγλίας-ΗΠΑ λόγω των πετρελαίων της Μ. Ανατολής», ένας άλλος κρίσιμος παράγοντας της μεταπολεμικής παγκόσμιας ιστορίας είναι ή ανελέητη έσωτερική διαμάχη των δύο μεγάλων «συνασπισμών»-οικονομικών συμφερόντων μέσα στίς ίδιες τίς ΗΠΑ. Από τήν μιá μεριά βρίσκονται οί πολυεθνικές με αίχμη του δόρατος τόν Όμιλο Ροκφέλλερ της ARAMCO και τού σιωνιστικού κεφαλαίου (πρόεδροι Αιζενχάουερ, Κέννεντυ, Φόρντ, Κάρτερ, Κλίντον). Από τήν άλλη μεριά βρίσκονται οί δεμένες οικονομικά με τó έσωτερικό των ΗΠΑ δυνάμεις και οί ανεξάρτητες πετρελαϊκές εταιρείες του Τέξας (Πρόεδροι Τζόνσον, Νίξον, Ρήγκαν). Βλέπουμε εδώ, ότι τά δύο κόμματα (Δημοκρατικό-Ρεπουμπλικανικό) παίζουν ρόλο «επικάλυψης». Άλλοι είναι οί πραγματικοί κυβερνήτες. Στην παγκόσμια πολιτική κονίστρα όμως συνήθως ό νικητής είναι ή ισορροπία μεταξύ των πετρελαϊκών καρτέλ, ή κοινή δηλ. συμφωνία του *do et des* (= δούναι και λαβείν). Π.χ. όταν τó 1987 ό τότε έλληνας πρωθυπουργός προσπάθησε «ύπογείως» νά έξοστρακίσει τήν OXYDENTAL του «Τεξανού» Χάμμερ από τήν Θάσο («Κοινοπραξία της Denison») κατόπιν εντολών του Ροκφέλλερ - ARAMCO, παραλίγο νά γίνει πόλεμος με τήν Τουρκία του προσκείμενου στούς «Τεξανούς» Τ. Όζάλ. Τί είχε συμβεί; Οί «Τεξανοί» είχαν «δεχθεί» από τούς Ρώσους (Γκορμπατσώφ) τά πετρέλαια του Αφγανιστάν. Έτσι ή ARAMCO «προέτρεψε» τήν Ελλάδα νά κάνει έξωση του Χάμμερ απ' τή Θάσο. (Η ισορροπία μεταξύ των πετρελαϊκών καρτέλ πρέπει πάντα νά... αποκαθίσταται κάθε φορά πού διαταράσσεται!) Τελικά βέβαια πόλεμος δέν έγινε, γιατί ό Χάμμερ υποχώρησε και «παραχώρησε» ένα 5% των Αφγανικών πετρελαίων στά αντίπαλα καρτέλ. Έτσι ή περιβόητη ισορροπία μεταξύ ARAMCO - «Τεξανών» - Αγγλίας αποκαταστάθηκε, έστω κι' αν χρειάστηκε ή Ελλάδα και ή Τουρκία νά φτάσουν τότε (1987) στά πρόθυρα πολέμου για τά συμφέροντα των «άφεντικών του πετρελαίου». Οί δυστυχείς όμως λαοί είναι πάντα εκείνοι πού μαθαίνουν τήν αλήθεια τελευταίοι - αν τήν μαθαίνουν κάποτε.

4. Βασισμένοι στόν αιώνιο πόθο του Έλληνισμού για έλευθερία και αυτοπροσδιορι-

σμοῦ ἐδῶ καὶ μερικές δεκαετίες κάποιοι προσπαθοῦν νὰ παίξουν πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη του καὶ πάνω στὴν πανάρχαια ἱστορία του ἑνὰ ἀσχημο παιχνίδι – ἄλλοι θελητά, ἄλλοι ἀθέλητα. Ἕνας γνωστός καὶ ἀρκετὰ ἀξιόλογος ἐκδότης μεγάλης καὶ ἐγκυρῆς ἐγκυκλοπαίδειας (ποῦ πέθανε πρόσφατα) μαζὶ μὲ κάποιους γνωστοὺς κύκλους ἐφοπλιστῶν καὶ ὀρθοδόξων ἱεραρχῶν ἐκτὸς Ἑλλάδος συνέστησαν μεταπολεμικὰ μὴν παγκόσμια «Ὁργάνωση προώθησης τῶν Ἑλληνικῶν συμφερόντων ἐνάντια στοῦ Σιωνισμό». Ἡ ὁργάνωση αὕτη (μὲ ποικίλα ὀνόματα) εἶχε ὡς σκοπὸ τῆς νὰ πολεμᾷ «τὸν κυριότερο ἐχθρὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸ Σιωνισμό». Σ' αὐτὴν μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἐντάχθηκαν καὶ διάφοροι πολιτικοί, δημοσιογράφοι, συγγραφεῖς καθὼς καὶ ἀρκετοὶ Ἑλληνες καὶ ἀλλοδαποὶ ἐπιστήμονες, κυρίως τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἡ «ἐλληνιστικὴ» καὶ «ἀντισιωνιστικὴ» αὕτη ὁργάνωση διακηρύσσει στὰ μέλη τῆς, ὅτι στοχεύει στὴν ἐξόρυξη τῶν πετρελαίων τοῦ Αἰγαίου καὶ στὴν παραγωγή... ὑπερόπλων μὲ δόση τὰ «κωδικοποιημένα» κείμενα ὁρισμένων ἀρχαίων συγγραφέων, ὅπως π.χ. τοῦ Ἀριστοτέλη. (Ἀποτελεῖ μάλιστα «ἄρθρον πίστεως» αὐτῆς τῆς ὁργάνωσης ἡ «ἀνωτερότης τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς, ἣτις προέρχεται ἐξ ... ἐτέρου πλανήτου»!). «Ὅλα τὰ παραπάνω θ' ἀποτελοῦσαν μιὰ γραφικὴ καὶ πιθανῶς εὐθυμὴ ἱστορία, ἀν δὲν παραπλανοῦσαν πολλοὺς ἀφελεῖς» καὶ στὴν παρούσα συνάρτηση αὐτὸ εἶναι ἐπικίνδυνον. Ἡ παραπάνω ὁργάνωση ἐξυπηρετεῖ τοὺς χρηματοδότες τῆς, ποὺ θρῖσκονται στὴν ἔδρα τῆς Σιών (!) καὶ στοῦ Λονδίνου. Ἡ Ἀγγλία δηλ. προσπαθεῖ ἐκμεταλλεῦμένη τὸν ἀντισιωνισμό τῶν Ἑλλήνων νὰ προωθήσει τὰ συμφέροντα τῶν BP-SHELL κ.λπ. στὴν «εὐαίσθητη» περιοχὴ τοῦ Αἰγαίου. Ἀρωγὸς αὐτῆς τῆς τῆς προσπάθειας βρίσκει τὰ «ἐκ πεποιθήσεως» ἀντισιωνιστικὰ τεξανικὰ καρτέλ, τὰ ὁποῖα ἐνισχύουν ἠθικά καὶ ὑλικά πλεῖστες ὅσες «ἐθνικιστικὲς» καὶ «ἀντισιωνιστικὲς» κινήσεις στὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἀντισιωνισμὸς τῶν «Τεξανῶν» εἶναι δεδομένος, ἀφοῦ ὁ κύριος ἀντιπαλὸς τους μέσα στὶς Η.Π.Α. εἶναι ὁ Ὁμιλος Ροκφέλλερ καὶ ἡ ARAMCO. Ἡ Ἀγγλία ὁμως ἀρχίζει νὰ «σκαλίζει» τὰ ἀντισιωνιστικὰ τῆς αἰσθήματα μόνο μετὰ τὴ λήξη τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ὅταν οἱ Η.Π.Α. προωθοῦσαν τὴν ἴδρυση τοῦ Ἰσραὴλ στὰ πρώην βρετανικὰ ἐδάφη τῆς Παλαιστίνης. Τὸ κράτος τοῦ Ἰσραὴλ (ὁργανον ἐπιβολῆς τῶν πολυεθνικῶν συμφερόντων τοῦ Ροκφέλλερ καὶ τῆς ARAMCO στὴ Μ. Ἀνατολή) ἦταν φυσικὸ νὰ προκαλέσει τὴν ἀντιπάθεια τῶν BP-SHELL, δηλ. τῶν Ἀγγλῶν. (Ἄς μὴ λησμονοῦμε, ὅτι τὸ 1947 ὁ ἡγέτης τῆς Ἰργκούν – ποὺ ἀγωνιζόταν γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τοὺς Ἀγγλούς – Μενάχემ Μπέγκιν ἀνατίναξε τὸ κεντρικὸ ξενοδοχεῖο τῆς Ἱερουσαλὴμ «Βασιλεὺς Δαυὶδ» μὲ 200 νεκροὺς καὶ τραυματίες, κυρίως Ἀγγλούς). Τὸ ὅτι λοιπὸν αὕτη ἡ «ἐλληνιστικὴ» ὁργάνωση ἐξυπηρετεῖ Ἀγγλικά, σιωνιστικά καὶ «Τεξανικά» συμφέροντα εἶναι προφανές.

5. Ἀπὸ ὅσα ἀναφέραμε παραπάνω γίνεται φανερό, ὅτι ὁποῖος, ἐνῶ μμεῖται τὴν ἐξουσιαστικὴ πρακτικὴ, ἀποκαλεῖ τὴν προσπάθειά του «ἐλληνικὴ», κινεῖται στὴ σφαῖρα τῆς πλάνης ἢ τῆς ἀπάτης. Τὸ ἐλληνίζειν ἦταν καὶ εἶναι τρόπος σκέψης καὶ ζωῆς καὶ ἔτσι τὸν χρειάζεται ἡ σημερινὴ ἐν συγχύσει εὐρισκόμενη ἀνθρωπότητα. Τὰ καρτέλ τοῦ πετρελαίου ἤρθαν καὶ θὰ φύγουν, ὅπως τὸ ἴδιο συνέβη μὲ τὴ Σιών, τὴ Ρώμη, τὸ Βυζάντιο, τὸ Ἰσλάμ, τὴν Βρεταννίαν. Ἐκεῖνοι ποὺ μένουν τελικὰ εἶναι αὐτοὶ ποὺ ὠφελοῦν τὴν ἀνθρωπότητα στὴν αἰσθητικὴ πορεία τῆς. Τὴν ἐνδιαφέρουσα πορεία τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴ Γῆ τὴ σημαδεύει πάντα ὁ Λόγος καὶ τὸ Πνεῦμα· αὐτὰ εἶναι ποὺ τελικὰ ἀφήνουν τὰ ἴχνη τους πάνω στὸν βραχόκηπο τοῦ γίγνεσθαι. Καὶ τὰ ἴχνη αὐτὰ ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν πάντα ἐλληνικά.

Ἡνίοχος

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

Προκατακλυσμιαῖα ἀρχεῖα τῶν Ἑλλήνων

(καὶ ἡ ἀπόκρυψή τους ἀπὸ τοὺς Παλαιοδιαθηκιστὲς)

“Ὁποῖος μελετήσῃ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες συγγραφεῖς εὐκόλα δύναται νὰ διαπιστώσῃ, ὅτι στὶς πλεῖστες τῶν ἐλληνικῶν πόλεων ἐτηροῦντο γενεαλογικοὶ κατάλογοι τῶν ἀρχόντων, τῶν ὁποίων ἡ ἀρχὴ ἔφτανε μέχρι τοὺς «θεοὺς» καὶ «ἡμιθέους» μὲ μιὰ καταγραφὴ δεκάδων βασιλέων, ποὺ ἔζησαν πρὶν τὸν Μεγάλον Κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνα. [Στὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ παράδοση ἔχουν ἐπισημανθεῖ πολλοὶ κατακλυσμοὶ καὶ ἄλλα φυσικὰ φαινόμενα μεγάλων καταστροφῶν (ὅπως π.χ. «ἐκπυρώσεις»). Ἐχουν κατανομαστῇ ὅμως δύο κατακλυσμοί: τοῦ Ὠγύγου καὶ τοῦ Δευκαλίωνα. (Ἐπίσης ὑπάρχει καὶ ἡ ἀναφορὰ περὶ τοῦ Κατακλυσμοῦ τοῦ Βοσπόρου, ποὺ σχετίζεται μὲ τὴν μετοικεσία ἐκ Θράκης τοῦ Δαρδάνου πρὸς τὴν Μ. Ἀσίαν: Διόδωρος Σικελιώτης Ε, 48)].

Ἡ τήρηση τῶν γενεαλογικῶν δὲν ἦτο μόνον ὑποχρέωση καὶ καθήκον τῶν πόλεων ἢ τῶν ἱερῶν/μυστερίων/μουσείων κ.λπ. Κάθε ἀριστοκρατικὸ γένος, ἀκόμα καὶ κάθε οἰκογένεια, τηροῦσε τὸ γενεαλογικὸ τῆς ἀρχεῖο μὲ θρησκευτικὴ εὐλάβεια. Στὴν Ἰλιάδα (Ζ 145) ὁ Γλαῦκος καὶ ὁ Διομήδης, ἐκθέτοντας τὴν γενεαλογία τους διαπιστώνουν, ὅτι εἶναι ἐκ πατρὸς φίλοι, γιατί ὁ πατέρας τοῦ Διομήδη Οἰνέας εἶχε φιλοξενήσει τὸ Βελλερεφόντη, πάππο τοῦ Γλαύκου. Εἶναι γνωστὸ ἐπίσης, ὅτι τουλάχιστον στοὺς Μυκηναϊκοὺς χρόνους οἱ εὐγενεῖς ἀποδεικνύουν τὴν κοινωνικὴ τους θέσιν μὲ τὴν γενεαλογία τους, ποὺ ἀνάγεται στὴν ἐποχὴ πρὶν τὸν Κατακλυσμὸ καὶ φθάνει μέχρι τοὺς «θεοὺς». «*Βασιλέας τῆς πόλης, βασιλέας τῶν βασιλέων, εἶναι αὐτὸς μὲ τὴν καλὰ θεμελιωμένη θεϊκὴ καταγωγὴ. Ὁλος ὁ κόσμος γνωρίζει τὴν γενεαλογία του. Ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος κατάγονται ἀπὸ τὸν Δία διαμέσου τοῦ Ταντάλου, τοῦ Πέλοπα, τοῦ Ἀτρέα· ὁ Ἀχιλλεὺς διαμέσου τοῦ Αἰακῶ καὶ τοῦ Πηλέα· ὁ Ὀδυσσεὺς διαμέσου τοῦ Ἀρκείσιου καὶ τοῦ Λαέρτη· ὁ Ἰδομενεὺς διαμέσου τοῦ Μίνωα...*» (Gustave Glotz, *Ἡ Ἑλληνικὴ «Πόλις»,* Μ.Ι.Ε.Τ. 1981, σ. 51).

Στὴν τήρηση τῶν γενεαλογικῶν καταλόγων κάθε γένους σημαντικὸ ρόλο ἔπαιξε ἡ ὕψις τῶν ἐλληνικῶν πόλεων. Ὡς γνωστόν, ἡ βάση τῆς ἐλληνικῆς «πόλεως» ὑπῆρξε τὸ «γένος», ἡ μεγάλη δηλ. οἰκογένεια, ποὺ ἀπετελεῖτο ἀπὸ μέλη, τὰ ὁποῖα κατάγονταν ἀπὸ τὸν ἴδιον πρόγονο. Δίπλα στὰ πιὸ ἰσχυρὰ γένη συσπειρώθηκαν ἄλλα, κι ἔτσι σχηματίστηκαν οἱ «φρατρίες». Τὰ γένη καὶ οἱ φρατρίες ἔδιναν τὸ ὄνομά τους στὴ θέσιν, ὅπου θρῖσκόταν ἡ ἰδιοκτησία τους. Ἐτσι ξεχώρισαν στὴ Μίλητο οἱ Θηλίδες, οἱ Σκιρίδες, οἱ Ἑκατάδες· στὴ Χίο οἱ Δημοτιονίδες, οἱ Θρακίδες· στὴν Κάμειρο οἱ Ἱπποτάδες, οἱ Γραιάδες, οἱ Θοιάδες κλπ. Ὁλη αὐτὴ ἡ ὀργάνωση τῶν ἐλληνικῶν πόλεων σὲ γένη καὶ φρατρίες (συνασπισμὸς τῶν φρατριῶν γέννησε τὶς «φυλές») ἀνάγεται φυσικὰ στὶς πανάρχαιες ἀρχὲς τῶν πόλεων καὶ ἀπετέλεσε τὴν ἀναγκαῖα προϋπόθεση ἀνάπτυξης τῆς γραφῆς καὶ τῆς τήρησης τῶν γενεαλογικῶν. Χαρακτηριστικὸ παραδειγμα, ποὺ τεκμηριώνει τὰ παραπάνω, ἀποτελεῖ καὶ μιὰ ἐπιγραφὴ ἀπὸ τὴν Κάμειρο, ὅπου κάτω ἀπὸ τὸ ὄνομα τῶν Ἀλθαιμενιδῶν, ἀπογόνων τοῦ ἥρωα Ἰδρυτῆ, εἶναι καταγεγραμμένες οἱ φρατρίες μὲ τὰ γένη τῆς ἡ καθεμία (βλ. *Inscriptiones Graecae*, τ. XII, 1, 695). Πράγματι τὰ γένη, οἱ φρατρίες καὶ οἱ φυλές δὲν ἀποτελοῦν μόνον τὸ πιὸ χτυπητὸ χαρακτηριστικὸ τῶν ἐλληνικῶν πόλεων· ἡ ἴδια ἡ δημιουργία τοῦ ἐλληνικοῦ θεσμοῦ τῶν αὐτοδιοικουμένων

κοινοτήτων (δηλ. τῶν πόλεων) δὲν ἐξηγεῖται χωρὶς αὐτές. Ἄν ἡ οἰκογενειακὴ Ἑστία ἀποτελεῖ τὸ ἱερὸ κέντρο τοῦ γένους (δηλ. ὅλων τῶν καταγόμενων ἀπὸ κοινὸ πρόγονο), ἡ «κοινὴ Ἑστία» ἀποτελεῖ τὸν ἱερὸ θωμὸ τῆς πόλης, ὅπου λατρεῖται ὁ θεὸς/γενάρχης καὶ πολιοῦχος τῆς πόλεως. Γιά πολλὰ χρόνια ἡ κοινὴ ἑστία εἶχε τὴν ἔδρα τῆς στὸ ἀνάκτορο τοῦ βασιλέα τῆς πόλης, τοῦ μεγάλου ἀρχιερέα τῆς. Ὅταν καταργήθηκε (ἢ «ἀκρωτηριάστηκε») ἡ βασιλεία, ἡ κοινὴ ἑστία ἔμεινε στὸ «πρυτανεῖον», ὅπου ἔδρευαν ὄχι πιά οἱ βασιλεῖς, ἀλλὰ οἱ πρυτάνεις. Ἔτσι στὴ συνείδηση ὅλων τὸ πρυτανεῖο ἦταν τὸ σύμβολο τῆς πόλης (βλ. Gustave Glotz, *Ἡ Ἑλληνικὴ «Πόλις»*, Μ.Ι.Ε.Τ. 1981, σ. 29). Ἐκεῖ ἐτηροῦντο καὶ τὰ «Χρονικά», δηλ. τὰ ἀρχεῖα μὲ τοὺς καταλόγους τῶν ἀρχόντων τῆς πόλης. (Στὴν Ἀθήνα γιὰ παράδειγμα ὁ ἐπιστάτης τῶν πρυτάνεων, πρόεδρος τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, γιὰ μία ἡμέρα κατόπιν κλήρωσης κρατοῦσε κατὰ τὴν 24ωρη διάρκεια τῆς θητείας του τὰ κλειδιά τῶν ἱερῶν, ὅπου βρισκόνταν τὰ ἀρχεῖα, οἱ θησαυροὶ καὶ ἡ σφραγίδα τῆς πόλεως). Πέρα ὅμως ἀπὸ τὰ πρυτανεῖα καὶ τὰ ἱερὰ τῶν πόλεων γενεαλογικά ἀρχεῖα τηροῦσαν καὶ τὰ πανελλήνια μαντεῖα καὶ μουσεῖα, ποὺ ἀποτελοῦσαν οἰκουμενικά παν-επιστήμια καὶ διεθνῆ πολιτικὰ κέντρα. Πολλοὶ μάλιστα Ἕλληνες λογογράφοι καὶ ἱστορικοὶ προσπάθησαν νὰ συσχετίσουν χρονολογικά τις γενεαλογίες τῶν διαφόρων πόλεων κι ἔτσι δημιούργησαν τὸ εἶδος τῶν λεγομένων «Χρονικῶν», ποὺ σὲ πολλὲς περιπτώσεις εὐδοκίμησε παράλληλα μὲ τὸ ἔπος. Τὰ «κλέα ἀνδρῶν» ποὺ ἐξιστοροῦντο στὰ ἔπη συχνὰ μετετρέποντο σὲ ἀπαρίθμηση γενεαλογιῶν. Χαμένα ἔπη, ὅπως τὰ «Ναυπάκτια» ἢ ἡ «Φορωνίς», ἀνήκουν σ' αὐτὸ τὸ εἶδος. Ἡ ἀρχαία παράδοση διέσωσε τὰ ὀνόματα τοῦ Παλαίφατου, τοῦ Σάτυρου, τοῦ Κάστορα, τοῦ Λίνου, τοῦ Θάμυρι κ.λπ., ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὰ «Χρονικά», ἀλλὰ τὴ σημαντικότερη θέση κατεῖχαν οἱ «Γενεηλογίαι» τοῦ Ἑκαταίου (βλ. H.J. Rose, *A Handbook of Greek Literature*, Methuen, 1951). Τὰ ἔργα ὅλων σχεδὸν τῶν παραπάνω συγγραφέων ἔχουν δυστυχῶς χαθεῖ. Μιὰ εἰκόνα πάντως τῶν ἀρχείων τῶν ἑλληνικῶν πόλεων μὲ τοὺς γενεαλογικοὺς καταλόγους μπορούμε νὰ λάβουμε ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Ἀπολλόδωρου («*Ἱστορικὴ Βιβλιοθήκη*») καὶ τοῦ Πausανία («*Ἑλλάδος Περιήγησις*»). Σημαντικότερες ἐπίσης πληροφορίες λαμβάνουμε ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, ποὺ σώζουν ἀρχαιοελληνικά χαμένα Χρονικά, μὲ κυριότερα τὰ «Χρονικά» τοῦ Εὐσεβίου Καισαρείας. Πρέπει ὅμως νὰ τονίσουμε ἐδῶ, ὅτι οἱ ἀντιγραφές τῶν Βυζαντινῶν εἶναι ἐπισηφαεῖς, γιὰτὶ σὲ πολλὰ σημεῖα ἀλλοιώνουν τις ἑλληνικὲς χρονολογημένες γενεαλογίες, γιὰ νὰ δώσουν χρονικὴ προτεραιότητα στὶς διηγήσεις τῆς «*Παλαιᾶς Διαθήκης*», ποὺ προσπαθοῦν ἀπεγνωσμένα νὰ τις συσχετίσουν ἀνεπιτυχῶς μὲ τις πολλαπλὲς γενεαλογίες τῶν ἑλληνικῶν πόλεων. «*Εὐρὼν τε παρ' Ἑβραίοις διαφόρους τῶν χρόνων ἀποδόσεις, τὴν μὲν πλεονάζουσαν, τὴν δὲ ἐλλείπουσαν, οὐ τὴν ἐμμετῶς κεχρησμένην, λόγῳ δὲ τὴν πλήθουσαν ἤρπασα, τὴν δὲ ἐνδέουσαν μετέλθον...*» (Εὐσεβίου Καισαρείας, *Fragm. Χρονικῶν* B, I, 2, B.E.Π., τ. 20, σ. 194). Ἔτσι «ἐσυγχρονίσθη» ὁ Ἀδραάμ μὲ τὸν Ἰναχο (τὸν πρῶτο βασιλέα τοῦ Ἀργους) καὶ ὁ Μωϋσῆς μὲ τὸν Κέκροπα... Τὸν δρόμο αὐτῆς τῆς πλαστογράφησης γιὰ λόγους πολιτικοθησκευτικῶν σκοπιμοτήτων πρῶτος εἶχε διδάξει ὁ Ἰουδαῖος Ἰώσηπος στὸ ἔργο του «*Κατ' Ἀπίωνος*». Ὅμως ἦτο δύσκολον, ἂν ὄχι ἀδύνατον, νὰ συγχρονιστοῦν οἱ γενεαλογίες τῆς «*Παλαιᾶς Διαθήκης*» μὲ τις γενεαλογίες ὅλων τῶν ἑκατοντάδων ἑλληνικῶν πόλεων. Ἔτσι σήμερα ἀπὸ τὰ ἀποσπάσματα τῶν «*Χρονικῶν*» τοῦ Εὐσέβιου διακρίνεται καὶ ἀπὸ τοὺς ἀδαεῖς ἀκόμα τὸ παράλογον τοῦ πράγματος, ὅταν ὁ Κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνα ἄγεται στὰ 1556 π.Χ. ἐπὶ... Μωυσῇ!

Πάντως εἶναι ἀλήθεια, ὅτι σὲ ὅλους τοὺς γενεαλογικοὺς καταλόγους τῶν ἑλλη-

νικῶν πόλεων ὑπάρχει ἓνα εὐρύτατο χάσμα ἀπὸ τὰ χρόνια μετὰ τὸν Δευκαλίωνα ἕως τὴν Μυκηναϊκὴ Ἑποχὴ. Οἱ κατάλογοι μετὰ τὸν Κατακλυσμὸν δὲν περιέχουν παραπάνω τῶν 10-15 ὀνομάτων βασιλέων ἕως τὰ Τρωϊκά, ἔτσι ὥστε νὰ νομίζει ὁ ἀνυποψίαστος ἀναγνώστης, ὅτι ὁ Κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνα συνέβη στὶς ἀπαρχὲς τῆς Μυκηναϊκῆς περιόδου. Ἐδῶ γίνεται φανερό, ὅτι ὑπάρχει μιὰ ἀσυνέπεια στὶς γενεαλογίες, ποὺ ὀφείλεται εἴτε πράγματι στὴν καταστροφὴ τῶν ἀρχείων ἐκ τοῦ Κατακλυσμοῦ εἴτε στὶς πλαστογραφίες τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων (ποὺ ἔγιναν –ὅπως ὁμολογεῖ ὁ Εὐσέβιος–, γιὰ νὰ φανεῖ ὅτι προηγούνται χρονικὰ τῶν Ἑλλήνων οἱ Ἑδραῖοι «προπάτορες» τῆς Ἀγίας Γραφῆς). Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ ἔχει ἀποφασιστικὴ σημασία εἶναι, ὅτι στὰ ἱερὰ τῶν ἑλληνικῶν πόλεων διατηρήθηκαν καταγραμμένοι καὶ χρονολογημένοι λεπτομερῶς οἱ γενεαλογικοὶ κατάλογοι τῶν ἀρχόντων ποὺ βασίλευσαν στὶς ἑλληνικὲς πόλεις, πρὶν τὸν κατακλυσμὸν τοῦ Δευκαλίωνα, ὁ ὁποῖος συνέβη, ὅταν «... τὰ κατὰ Θεσσαλίαν ὄρη διέστη» (Ἀπολλόδωρος, Α, VII, 2), δηλ. πρὶν τὸ 9-10.000 π.Χ.

Ἄς δοῦμε ὅμως ἐνδεικτικὰ τὰ ἀρχεῖα ὀρισμένων σημαντικοτάτων ἑλληνικῶν πόλεων καὶ περιοχῶν μὲ τοὺς ἀρχόντες ποὺ βασίλευσαν πρὶν τὸν Κατακλυσμὸν τοῦ Δευκαλίωνα:

ΑΘΗΝΑΙ

1. Ὠγύγος («πρῶτος παρ' Ἀθηναίους μνημονεύεται Ὠγύγος, καθ' ὃν παρ' Ἑλλήνων ὁ μέγας καὶ παλαιὸς ἱστορεῖται κατακλυσμός. Τούτῳ λέγεται συγχρονίσαι Φορωνεὺς ὁ Ἰνάχου Ἀργείων βασιλεύς». Εὐσέβιος, *Fragm. Χρονικῶν Α'*, LXXXIV, Β.Ε.Π. τ. 20, σ. 148).

2. Ἀκταῖος (Πανσ. «Ἀττικὰ» 2,6).

3. Κέκροψ ὁ Α' ὁ διφυής, ἔτη ν' («ὅς πρῶτος λέγεται Ζῆνα κεκληκέναι θεόν, μὴ πρότερον οὕτω παρ' ἀνθρώποις ὠνομασμένον». Εὐσέβιος, *Fragm. Χρονικῶν Β' Ι*, 4).

4. Κραναὸς ὁ Α', ἔτη θ' (ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔγινε ὁ κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνα: «Γίνονται δὲ ἐκ Πύρρας Δευκαλίωνι παῖδες Ἕλλην μὲν πρῶτος... δεύτερος δὲ Ἀμφικτύων ὁ μετὰ Κραναὸν βασιλεύσας τῆς Ἀττικῆς». Ἀπολλόδωρος, Α, VII, 2). Τὴν ἴδια περίπου περίοδο ἀναφέρεται, ὅτι ἔγινε «ὁ ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμός ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ὁ ἐπὶ Φαέθοντος ἐμπρησμός ἐν Αἰθιοπία...» (Εὐσεβίου Καισαρείας, *Fragm. Χρονικῶν Β'*, Β.Ε.Π. τ. 20, σ. 218).

ΑΡΓΟΣ

1. Ἰναχός, ἔτη ν'.

2. Φορωνεὺς, ἔτη ξ' (Κατακλυσμὸς τοῦ Ὠγύγου, βλ. Εὐσεβίου, *Fragm. Χρον. Α'*, LXXXIV, Β.Ε.Π. τ. 20, σ. 148).

3. Ἀπὶς, ἔτη λε'.

4. Ἀργός, ἔτη σ'.

5. Κρίσος, ἔτη νδ'.

6. Φόρβας, ἔτη λε'.

7. Τριόπας, ἔτη μς'.

8. Κροτωπός, ἔτη κα' (σύγχρονος τοῦ βασιλέως Μαραθίου τῆς Σικυῶνος, ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ ὁποίου, ποὺ ὑπῆρξε σύγχρονος τοῦ Κραναοῦ, ἔγινε ὁ Κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνα: Βλ. Εὐσεβίου, *Fragm. Χρον. Α'* LXXXIII κ. ἐξ., Β.Ε.Π. τ. 20, σ. 145-150).

Ἄς σημειωθεῖ, ὅτι σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση οἱ Σικυῶνιοι διατηροῦσαν τὰ πλεον ἀλοσυνητηγμένα προκατακλυσμαῖα ἀρχεῖα: «Πάντων μὲν Ἑλλήνων παλαιό-

τατοι τοῖς χρόνοις ἀναγράφονται Σικυνώνιοι βασιλεῖς» (Εὐσεβίου, *Fragm. Χρον. Α'* LXXXIII, Β.Ε.Π., τ. 20, σ. 145).

ΣΙΚΥΩΝ

1. Αἰγιαλεύς, ἔτη νβ'.
2. Εὐρωψ, ἔτη με'.
3. Τελχίν, ἔτη κθ'.
4. Ἄπις, ἔτη κε'.
5. Θελξίων, ἔτη νβ'.
6. Αἰγυδρος, ἔτη λδ'.
7. Θουρίμαχος, ἔτη με'.
8. Λεύκιππος, ἔτη νγ'.
9. Μέσσαπος, ἔτη μζ' («ὁ κατ' Ὁγυγον ἱστορούμενος κατακλυσμός»· Εὐσέβιος, *Fragm. Χρον. Β'*, τ. 20, σ. 214).
10. Ἐραστός, ἔτη μς'.
11. Πλημναῖος, ἔτη μη'.
12. Ὀρθόπολις, ἔτη ξγ'.
13. Μαραθώνιος, ἔτη λ'.
14. Μαράθιος, ἔτη κ' (σύγχρονος τοῦ Κραναοῦ: Κατακλυσμός τοῦ Δευκαλίωνος).

ΑΡΚΑΔΕΣ

Σ' ὅλη τὴν διάρκεια τῆς πανάρχαιας καὶ πολυχιλιετοῦς παρουσίας τους οἱ Ἀρκάδες ἀπετέλεσαν ἓνα συνασπισμὸ πολλῶν πόλεων ἀρκετὰ ἀξιόλογων ὅπως ἡ Μαντίνεια, ἡ Τεγέα, τὸ Παλλάντιον, ὁ Ὀρχομενός, ἡ Λυκόσουρα κλπ. Ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀποδέχονται τὴν χρονικὴ προτεραιότητα τῶν Ἀρκάδων καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν Λυκόσουρα ὡς τὴν ἀρχαιότερη πόλη τοῦ κόσμου: «Λυκόσουρά ἐστι πρεσβυτάτη, καὶ ταύτην εἶδεν ὁ ἥλιος πρώτην» (Πανσ., *Ἀρκαδικά*, 38,1). Ἄς σημειωθεῖ ἐπίσης, ὅτι οἱ Ἀρκάδες ἐκαλοῦντο «προσέληνοι», θεωρούμενοι ὅτι ὑπῆρχαν ἐπὶ γῆς πρὸ τῆς ὑπάρξεως τῆς σελήνης: βλ. Ι.Δ. Πασσά, *Ἡ Ἀληθινὴ Προϊστορία*, ἐκδ. «Ἡλίου» 1985, σ. 139· καὶ ἐπίσης «δοκεῖ δὲ παλαιότατα ἔθνη τῶν Ἑλλήνων εἶναι τὰ Ἀρκαδικά»: Στράβωνος, *Γεωγραφικά Η' VIII*, 1).

1. Πελασγὸς («Πελασγὸς δὲ βασιλεύσας τοῦτο μὲν ποιήσασθαι καλύδας ἐπενόησεν... τὸν καρπὸν τῶν δρυῶν οὐ τί πον πασῶν ἀλλὰ τὰς θαλάμους τῆς φηγού τροφὴν ἐξεῦρεν εἶναι»: Πανσ. *Ἀρκαδικά*, 1, 5).

2. Λυκάων («Λυκόσουράν τε γὰρ πόλιν ᾤκισεν ἐν τῷ ὄρει τῷ Λυκαίῳ καὶ Δία ὠνόμασε Λυκαῖον καὶ ἀγῶνα ἔθηκε Λύκαια»: Πανσ. *Ἀρκαδ.* 2,1. Ὁ Λυκάων ἐπίσης ἦτο σύγχρονος τοῦ Κέκροπος: «Κέκροπι ἡλικίαν τῷ βασιλεύσαντι Ἀθηναίων καὶ Λυκάωνι εἶναι τὴν αὐτήν»: Πανσ. *Ἀρκαδ.* 2,2).

3. Νύκτιμος (ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐγενε ὁ Κατακλυσμός τοῦ Δευκαλίωνα: ὑπῆρξε σύγχρονος τοῦ Κραναοῦ).

4. Πάλλας (ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Παλλάντιου).

5. Ὀρεσθεὺς (ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Ὀρεσθάσιου).

6. Φίγαλος (ὁ ἰδρυτὴς τῆς Φιγαλίας).

7. Οἰνωτρος («Οἰνωτρος δὲ ὁ τῶν παίδων Λυκάωνι νεώτατος ἀρσένων Νύκτιμον τὸν ἀδελφὸν χρήματα καὶ ἄνδρας αἰτήσας ἐπεραιώθη ναυσὶν ἐς Ἰταλίαν... οὗτος ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐς ἀποικίαν στόλος πρῶτος ἐστάλη»: Πανσανίας, *Ἀρκαδικά*, 3,5). Ἄς ἐπισημανθεῖ ἐδῶ, ὅτι ὁ Οἰνωτρος ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν ὑπῆρξε ὁ ἀποικιστὴς τῆς Ἰταλίας σὲ μὴ πανάρχαια ἐποχὴ, δεδομένου ὅτι ὁ πατέρας του Λυκάων ὑπῆρξε σύγχρονος τοῦ Κέκροπος, πού ἐξησε μὴ γενιὰ πρὶν τὸ Κατακλυσμὸ τοῦ Δευκα-

λίωνα, ὅπως ἔχουμε προαναφέρει. Παρόμοια μὲ τὸν Πausanία ἀναφέρει καὶ ὁ Εὐσέβιος: «*πρῶτοι γὰρ Ἑλλήνων (οἱ Ἀρκάδες) οὗτοι περαιωθέντες τὸν Ἴονιον κόλπον ᾤκισαν Ἰταλίαν, ἄγοντες Οἰνώτρον τοῦ Λυκάονος· ἦν δὲ πέμπτος ἀπὸ τε Αἰζείου καὶ Φορωνέως. Μετὰ δὲ οὐ πολὺν χρόνον στόλος ἄλλος Ἑλληνικὸς εἰς ταῦτα τὰ χωρία τῆς Ἰταλίας κατάγεται ἐκ Παλλαντίου πόλεως Ἀρκαδικῆς ἀναστάς· ἡγεῖτο δὲ τῆς ἀποικίας Εὐάνδρος...*» (Εὐσέβιος, *Fragm. Chron.* Α' CI, CII, τ. 20, σ. 170).

ΑΤΛΑΝΤΙΣ (πηγή: Πλάτωνος, «Κρατύλος»)

:«οὗτοι δὲ πάντες αὐτοὶ τε καὶ ἔκγονοι τούτων ἐπὶ γενεὰς πολλὰς ᾔκουν ἄρχοντες μὲν πολλῶν ἄλλων κατὰ τὸ πέλαγος νήσων...» (Πλάτωνος, «Κριτίας», 114 b,c).

Οἱ παραπάνω ἀναφορές μας ἦσαν σαφῶς ἐνδεικτικές, διότι ἡ ἐνδελεχὴς ἐρευνα γιὰ τὰ προκατακλυσμαῖα ἀρχεῖα τῶν Ἑλλήνων ὑπερβαίνει τὰ ὅρια ἐνὸς ἀρθροῦ. Ἐξ ἄλλου καὶ οἱ πηγές εἶναι ἐλλιπεῖς καὶ ἡ πρόσβαση σ' αὐτὲς δύσκολη. Πόσες ἄρα γε γενεαλογίες προκατακλυσμαίων ἀρχόντων ἐλληνικῶν πόλεων βρῖσκονται διεσπαρμένες στὰ ἔργα τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῶν Λατίνων συγγραφέων; Ἐνα πάντως παραμένει σίγουρο: Στὰ ἐλληνικά ἱερὰ ἐφυλάσσοντο καταγραμμένα καὶ λεπτομερῶς χρονολογημένα ἀρχεῖα τῶν ἀρχόντων, πού ἐκυβέρνησαν τὶς ἐλληνικὲς πόλεις πρὶν τὸν Κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνα. Κι' αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸ ἀμάχητο τεκμήριο γιὰ τὴν ὑπαρξὴ γραφῆς πρὶν τὸν Δευκαλίωνα στὴν Ἑλλάδα. Καὶ ὅπως εἶναι φανερό, ἡ γραφὴ προϋποθέτει ὑπαρξὴ ἀνεπτυγμένη πολιτισμοῦ. (Ἡ ἀρχαία παραδόση ἀναφέρει, ὅτι ὁ προκατακλυσμαῖος πολιτισμὸς τῶν Ἑλλήνων βρισκόταν στὴν «Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ»· βλ. Ἀπολλόδ. Α, VII, 2).

Ἐπιβεβαιώνεται ἔτσι καὶ τὸ ἀσφαλὲς τῶν λόγων τοῦ Πλάτωνος: «*περὶ δὲ τῶν ἐνακισχίλια γεγονότων ἔτη πολιτῶν σοι δηλώσω διὰ βραχέων νόμους, καὶ τῶν ἔργων αὐτοῖς ὁ κάλλιστον ἐπράχθη*» (Πλάτωνος, *Τίμαιος*, 22ε). [Μετάφραση: Θὰ σοῦ μιλήσω λοιπὸν μὲ συντομία γιὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ὑπέροχα ἔργα τῶν συμπολιτῶν σου (= Ἀθηναίων), πού ἐξῆσαν πρὶν ἀπὸ 9.000 χρόνια].

Ἐκπαιδευτικά

Κύττα τώρα πράγματα... Ἀντὶ οἱ κύριοι Γιάννης Ἀλεξανδρόπουλος καὶ Ἀγγελος Πελεκούδας, ἐκπαιδευτικοί, μετὰ τὸ πέρας τοῦ σχολικοῦ ἔτους νὰ πάρουν τίς γυναῖκές τους καὶ νὰ ξεσαλώσουν στὰ κοσμικὰ νησιά, πῆγαν οἱ ἄθλιοι καὶ δίδαξαν, καὶ μάλιστα ἀμισθί, τὰ ἑλληνόφωνα παιδιὰ τοῦ Σαλέντο στὴν Ἀπουλία! Μὰ εἶναι σοβαρὰ πράγματα αὐτά; Λές καὶ δὲν ἐπαρκεῖ ἡ στοργὴ τῆς ἐπίσημης πολιτείας πρὸς τοὺς ἐκεῖ ἑλληνόφωνους. Καὶ ἐπὶ τέλους ὑπάρχει μιὰ συγκεκριμένη ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ γιὰ ὅλους τοὺς ἐκτὸς τῆς χώρας μας ἑλληνόφωνους, ποὺ δὲν πρέπει κανεὶς κακοπροαίρετος νὰ τὴν παραδαίνῃ ἀτιμώρητα.

Εἶναι γνωστὸ τὸ κρατικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν διάδοση τῆς γλώσσας μας στὰ πέρατα τοῦ κόσμου. Ἔστω κι ἂν τὸ ὑπουργεῖο δὲν γνωρίζει καὶ προφανῶς οὔτε ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ, κατὰ ποῦ πέφτουν Καλαβρία καὶ Ἀπουλία. Τὸ ἔδειξε ἤδη στοὺς Ἕλληνες τῆς Ρωσσίας καὶ τῶν πέριξ περιοχῶν. Ποὺ εἶχαν τὸ θράσος νὰ ζητήσουν δασκάλους, διδλῖα καὶ Ἑλληνικὲς σημαῖες! Μὰ εἶναι δυνατόν τώρα ὁλόκληρο ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων νὰ ἀσχοληθῇ μὲ δύο περίπου ἑκατομμύρια Ἑλλήνων τῆς Ρωσσίας; Ἐδῶ καλὰ καλὰ δὲν φτάνουν γιὰ μᾶς, θὰ κάνουμε καὶ ἐξαγωγή;

Κι ἔπειτα τί νὰ τὰ κάνῃς τ' ἀρχαῖα; Ἀχρηστα εἶναι. Μήπως τὰ μιλᾷ σήμερα κανεὶς; Γι' αὐτὸ πολὺ ὀρθῶς ἡ Ἑλληνικὴ μας πολιτεία ἀφήνει νὰ κλείσουν οἱ ἔδρες τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν στὰ πανεπιστήμια τῆς Ἑσπερίας γιὰ καμμιά τριανταριά ἑκατομμύρια τὸν χρόνο. Οὔτε κἂν μιὰ αξιοπρεπῆς μίσσα... Ἀλλὰ τώρα ποίος ἀσχολεῖται μὲ ἐπικοὺς, τραγικοὺς καὶ λυρικοὺς; οἱ ὅποιοι στὸ κάτω-κάτω οὔτε ψηφίζουν οὔτε δίνουν μίσζες. Ἔασον αὐτοὺς χαίρειν.

Τὸ ἴδιο δὲ καὶ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον ἔδειξε ἡ Ἑλληνικὴ πολιτεία μας καὶ γιὰ κείνους τοὺς εὐτυχεῖς θνητοὺς, τοὺς τελειόφοιτους τῶν μειονοτικῶν σχολείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ποὺ δὲν μποροῦν νὰ ἐγγραφοῦν στὰ τουρκικὰ πανεπιστήμια, ἐπειδὴ δὲν ἐδιδάχθησαν τὴν Γυμναστική. Τοὺς ἀνοίξε διάπλατα τὰ Ἑλληνικὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, σὲ σημεῖο ποὺ δὲν ἤξεραν οἱ ἄνθρωποι, ποῦ νὰ πρωτογραφοῦν. Γιὰ νὰ μὴ κάνουμε λόγο γιὰ τίς ὑποτροφίες καὶ τὴν οἰκονομικὴ ὑποστήριξη, ποὺ τοὺς παρέχει σκανδαλωδῶς.

Μ' αὐτὸ τὸ στοργικὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας μας πρὸς ὅλους αὐτοὺς φαντάζει ἀδικαιολόγητη ἡ συγκίνηση τῶν Ἑλληνοπαίδων τῆς Ἀπουλίας, ἀλλὰ καὶ οἱ μελὸ ἐξομολογήσεις τῶν γερόντων τῆς Ρωσσίας: «Νὰ φιλήσω τὴν σημαία μας, κι ἂς πεθάνω». Αὐριο, ἔτσι ὅπως πάνε τὰ πράγματα, θὰ ζητήσουν διδλῖα καὶ οἱ Βορειοηπειρώτες. Μὰ εἶναι καιρὸς νὰ τὰ βάλουμε μὲ τὴν ὑπερδύναμη τοῦ Μπερίσα, τὴν στιγμὴ μάλιστα ποὺ δὲν διεκδικοῦμε τίποτε κι ἀπὸ κανένα;

Γιῶργος Πετρόπουλος

Περί «παλιννοστούντων»

Γνωστής ούσης τῆς σημασίας τῶν λέξεων «νόστος» καὶ «παλιννόστηση», εἶναι ντροπὴ νὰ χαρακτηρίζονται οἱ καταφεύγοντες στὴν Ἑλλάδα πρόσφυγες ἀπὸ πατρίδες ἐλληνικότατες ἐκτὸς τῶν Ἑλλαδικῶν συνόρων, ὅπως ἡ Β. Ἡπειρος, ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ Ἱμβρος, ἡ Τένεδος, ὡς «παλιννοστούντες» καὶ ἡ ὑπηρεσία τοῦ Ρωμαίικου Κρατιδίου, πού, ὑποτίθεται, ἀσχολεῖται μὲ τὴν περιθάλψή τους, ὡς «Ἰδρυμα Ὑποδοχῆς Παλιννοστούντων».

Ὅμως καὶ τοὺς Ἕλληνες πρόσφυγες ἀπὸ τίς χώρες τῆς πρώην Σοβιετικῆς Ἐνώσεως δὲν μποροῦμε νὰ χαρακτηρίζουμε «παλιννοστούντες», ὅταν μεγάλο μέρος ἀπὸ αὐτοὺς προέρχονται ἀπὸ Ἕλληνες τοῦ Πόντου, πού ἐξανγκάστηκαν νὰ καταφύγουν στίς χώρες τῆς τότε Ρωσικῆς αυτοκρατορίας (τοὺς τρεῖς τελευταίους αἰῶνες). Παλιννόστηση γι' αὐτοὺς θὰ ἦταν μόνο ἡ ἐπιστροφή τους στίς παλιές πατρίδες τους τοῦ Ἑλληνικοῦ (τουρκοκρατούμενου) Πόντου. Ἀλλὰ, ὡς γνωστόν, στὴν πρώην Σοβιετικὴ Ἐνωση ἐκτὸς τῶν καταφυγόντων ἐκ Πόντου ὑπῆρχαν καὶ πληθυσμοὶ ἐλληνικοὶ, εὐρισκόμενοι ἐκεῖ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους. Ὅπως οἱ Ἕλληνες τῆς Κριμαίας, πού διεσπάρησαν σὲ διάφορες περιοχές· παράδειγμα οἱ Ἕλληνες τῆς Μαριανουπόλεως ἢ Μαριουπόλεως, πού προέρχονται ἀπὸ τὴν Κριμαία, ξεκίνησαν ἀπὸ ἐκεῖ 70.000 τὸ 1779 καὶ ἀφοῦ περιπλανήθηκαν ἐπὶ δύο χρόνια καὶ δημιούργησαν 24 ναυτικά χωριά, κατέληξαν στὴν περιοχή πού ἱδρυσαν, τὴν καθαρῶς ἐλληνικὴ Μαριούπολη (ἡ πληροφορία ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Κ. Ν. Τριανταφύλλου «Παγκόσμιος Ἑλληνοδείκτης»).

Κατὰ ποιά λογικὴ οἱ Ἕλληνες αὐτοὶ, κομμάτι ἐνὸς εὐρύτερου - οἰκουμενικοῦ Ἑλληνισμοῦ, πού φθίνει στὸν αἰῶνα μας, ὅταν φθάνουν πρόσφυγες στὴν Ἑλλάδα, μπορεῖ νὰ χαρακτηρίζονται ὡς ἐπιστρέφοντες (πού;), ὅταν καὶ αὐτὸ ἀκόμα τὸ Σοβιετικὸ κράτος μιλοῦσε κάποτε γιὰ ἱδρυση αὐτονομίου περιοχῆς τους; Μήπως, γιὰ νὰ δίνεται ἓνα ἀκόμα πλῆγμα στὸν παγκόσμιο Ἑλληνισμό, σὲ μιὰ προσπάθεια νὰ ὑποδαμιμίζεται συνεχῶς ἡ σημασία του, μέχρι νὰ σῇσει καὶ νὰ περιορισθῇ στὰ στενά, ἀσφυκτικά, Ἑλλαδικὰ πλαίσια;

Ἐπιστήμη καὶ Ἑλλὰς

Σύμφωνα μὲ τὴν ἐφημερίδα «Ἐπενδύτης» (25-9-94) μιὰ νέα μέθοδος θ' ἀποδεικνύει τὴν παλαιότητα καὶ ἀρχαιότητα τῶν κτισμάτων καὶ τῶν ἄλλων πιθανῶς ἀνασκαπτικῶν εὐρημάτων: Πρόκειται, λέει, γιὰ τὴν μέθοδο χρονολόγησης «τῶν παγιδευμένων ἡλεκτρονίων», πού λειτουργεῖ ὡς ἑξῆς: «Ὅταν κόβεται καὶ λαξεύεται τὸ πέτρωμα, δέχεται στὸ σημεῖο λάξευσης τὸ ἡλιακὸ φῶς. Στὸ διάστημα αὐτὸ κάποιες φυσικὲς ποσότητες ἡλεκτρονίων πού χεῖ τὸ πέτρωμα στὸ σημεῖο αὐτὸ φεύγουν... Ἀπ' τὴ στιγμή πού οἱ πέτρες αὐτές κτίζονται -ἀρα βυθίζονται στὸ σκότος- ἀρχίζουν νὰ γεμίζουν ξανά ἡλεκτρόνια. Ὅταν αὐτὰ μετρηθοῦν, δείχνουν πόσο διάστημα εἶναι οἱ λίθοι σὲ ἐπαφή, ἀρα πόσον καιρὸ πρὶν ἔχει κτισθεῖ ὁ τοίχος...». Σύμφωνα μὲ τὴν ἐφημερίδα ἡ μέθοδος πρόκειται νὰ τεθῇ εἰς ἐφαρμογὴν ἐν Ἑλλάδι τὸν Ὀκτώβριο τοῦ '94.

Φαντάζεστε τί ἔχουν νὰ πουν τὰ «κυκλώπεια τείχη», οἱ πυραμίδες τοῦ Αἰγυπτίου καὶ Ἑλληνικοῦ, τὸ Ἐκατόμπεδον, οἱ Δελφοί; «Οὔτε ψῦλλος στὸν κόρφο» τῶν φοινικιστῶν.

Βοήθειά μας!

Οἱ θρησκευτικοὶ «ταγοὶ» τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἰσλάμ ξανάσμιξαν -ἐπισήμως γιὰ ἑκτη φορὰ- στὸν «Ἀστέρα» τῆς Βουλιαγμένης τὸν περασμένο Σεπτέμβριο. Διακήρυξαν, ὅτι «ἐλάχιστα εἶναι αὐτὰ πού τοὺς χωρίζουν καὶ ἀντιθέτως πολλὰ εἶναι ἐκεῖνα πού τοὺς ἐνώνουν» («Ἡ Καθημερινή», 9/9/94). Ἀλλὰ συνέχισαν καὶ στὴν Τεχεράνη στίς 20/9/94 μὲ τὸ Γ' Διεθνὲς Συμπόσιο «Ὁρθοδοξία καὶ Ἰσλάμ», ὅπου, ὅπως εἶπε ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν π. Γεώργιος Μεταλληνός, ἀναζητήθηκαν οἱ δυνατότητες «γιὰ ἓνα μέλλον φιλίας καὶ συνεργασίας». Ὡς ὁμογάλακτα τέκνα τῆς ἰδίας μαμᾶς Σιών συμφώνησαν νὰ ἐδραιώσουν τοὺς ἀδελφικούς τους δεσμούς. Καὶ σὰν ἀντάλλαγμα ὁ καθ' ἑλὴν ὑπουργὸς τοῦ Ρωμαίικου Κρατιδίου τοὺς ὑποσχέθηκε «ἓνα κοινὸ βιβλίο ἱστορίας γιὰ τὰ σχολεῖα ὄλων τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς». Σωστὰ σκέφτηκε ὁ ὑπουργός μας; Ἀφοῦ ἔχουν κοινὴ θρησκεία, θὰ ἔχουν καὶ κοινὴ ἱστορία! Τίποτε δὲν προϋπῆρχε τῆς θρησκείας αὐτῆς... Τώρα, ἂν κάποτε πολὺ παλιά... Τί μᾶς νοιάζει τώρα γιὰ τὰ παλιά, τὰ ἀμαρτωλὰ καὶ εἰδωλολατρικά, τὸ παρὸν πρέπει νὰ βλέπουμε καὶ τὸ παρὸν εἶναι κοινὸ στὴν περιοχή μας. Ἐτοί τὸ προγραμματίζει ἄλλωστε ἡ Διεθνὴς Ἐξουσία. Πάντως ἀπὸ τώρα μπορεῖ κανεὶς νὰ φανταστῇ τὸ περιεχόμενο ἀλλὰ καὶ τὴν ἱστορικὴ σημασία αὐτοῦ τοῦ βιβλίου: Θὰ ἐπι-

χειρήσει με «ἀποδείξεις» τὴν γεωλογικὴ μετακίνηση τῆς Βαλκανικῆς λίγο πιὸ ἀνατολικά, κά-
που κοντὰ στοὺς κόλπους τοῦ προπάτορος ἡμῶν καὶ πάντων τῶν Βαλκανίων Ἀδραάμ. Βοηθεῖά
μας!

Γιὰ τοὺς Ἕλληνες τῆς π. ΕΣΣΔ

Προσπάθειες σὰν αὐτὴ τῆς «Πανελληνίας» Ἐνωσης Ποντίων Ἀξιωματικῶν σίγουρα δημι-
ουργοῦν μιὰ πνοὴ αἰσιοδοξίας γιὰ τὸ μέλλον τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἡ ἐν λόγω Ἐνωση ξεκινᾷ μιὰ με-
γάλης σπονδαιότητος ἐκστρατεία, μὲ σκοπὸ τὴν διάσωση καὶ προαγωγὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς
Οὐκρανίας. Πρῶτος τῆς στόχος ἡ δημιουργία στὴν πόλιν τῆς Μαριούπολης ἐνὸς Ἑλληνικοῦ
ἐκπαιδευτηρίου μὲ τρεῖς ἐκπαιδευτικὲς βαθμίδες γιὰ τοὺς ἑλληνικῆς καταγωγῆς Ρώσους καὶ
Οὐκρανοὺς νέους. Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ, ὅτι τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο τῆς πόλης (πού, ὡς γνω-
στόν, ἔχει ἰδρυθεῖ ἀπὸ Ἕλληνες) δώρησε στὴν Π.Ε.Π.Α. τὸ ἀπαραίτητο οἰκόπεδο γιὰ τὴν ἀνέ-
γερσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου. Ἡ Μαριούπολη ἀλλὰ καὶ οἱ γύρω τῆς οἰκισμοὶ κατοι-
κοῦνται ἀπὸ πλῆθος Ἑλλήνων, καὶ ἡ δημιουργία ἐνὸς τέτοιου ἰδρύματος θὰ συμβάλει οὐσιαστικά
στὴν πνευματικὴ τους ἀνύψωση. Γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸ ἡ Π.Ε.Π.Α. ἀνοίξε ἐιδικὸ λογαριασμὸ
στὴν Ἑθνικὴ Τράπεζα (μὲ ἀριθμὸ 129/296105-95) καὶ περιμένει τὸν ὁδολὸν ὅλων μας. Ὅλων
μας, ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸν τοῦ ἐπίσημου Ἑλληνικοῦ κράτους, πού γιὰ τοὺς γνωστούς-ἀγνωστούς λό-
γους ἀδιαφορεῖ μπροστὰ σὲ τέτοιες προσπάθειες.

Φοίνικες, Ἑβραῖοι ... καὶ Δῖον

Στὴν «Καθημερινή» τῆς 11-9-1994 ὁ καθηγητὴς τῆς Ἀρχαιολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ-
σαλονίκης κ. Δ. Παντερμαλῆς δημοσιεύει ἀρθρο του γύρω ἀπὸ ἓνα εὔρημα στὶς ἀνασκαφὲς τοῦ
Δίου. Πρόκειται γιὰ ἓνα «μοναδικό» ὄργανο, πού τὸ ταυτίζει (μᾶλλον ἀνθαίρετα, ἀπλῶς γιὰ νὰ
τὸ ὀνοματίσῃ, ὅπως ἀποδεικνύεται) μὲ τὴν «νάβλα» τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τῶν «Δειπνοσοφι-
στῶν» τοῦ Ἀθηναίου. Ἐφόσον εἶναι «μοναδικό», ὅπως λέγει, εὔρημα, πῶς τὸ ταυτίζει μὲ τὴν «νά-
βλα», ἀφοῦ δὲν ἔχουμε ἄλλο εὔρημα παρόμοιο; Τέλος πάντων, ἂς δεχθοῦμε ὅτι ἔτσι ἦταν ἡ «νά-
βλα».

Τὸ παράξενο εἶναι, ὅτι ὁ κ. Παντερμαλῆς γράφει: «Ἡ καταγωγὴ αὐτοῦ τοῦ ὄργανου ἦταν ἀνα-
τολίτικη, πιθανότατα μιὰ ἐφεύρεση τῶν Φοινικῶν. Οἱ Ἑβραῖοι ὄχι μόνον τὸ ἐνῶριζαν μὲ τὸ ὄνο-
μα *nebbeh*, ἀλλὰ καὶ τὸ χρησιμοποιοῦσαν στὸ ναὸ τοῦ Σολομώντα, νὰ συνοδεύει τοὺς ψαλμοὺς
τους». Τί σοῦ ἦταν τέλος πάντων αὐτοὶ οἱ Φοίνικες! Τὸ ἀλφάθητο αὐτοὶ τὸ ἀνεκάλυψαν, τὸ
ἐμπόριο αὐτοὶ τὸ προήγαγαν, τὸ νόμισμα αὐτοὶ τὸ σκέφτηκαν καὶ τώρα ... τὴν μουσικὴ αὐτοὶ «πι-
θανότατα» (ὥραϊα, μὰ τὴν ἀλήθεια, ἐπιστημονικὴ ἀποψη ἢ πιθανολόγηση) τὴν δελτίωσαν. Φαί-
νεται, ὅτι τελικῶς οἱ Φοίνικες εἶχαν ἀνακαλύψει καὶ τὰ διαστημόπλοια καὶ μ' αὐτὰ ἐγκατέλει-
ψαν τὴν Γῆ, ἀφοῦ οὔτε πόλεις οὔτε συγγραφεῖς οὔτε πολιτισμὸ ἄφησαν. Τὸν μετέφεραν σ' ἄλλους
πλανήτες! Ἀλλιῶς δὲν ἐξηγεῖται ἡ ἀνυπαρξία τους ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ ἡ ἐπικοινωνία τους ἀπὸ τὸ
ὑπερπέραν μέσω τῆς φαντασίας ὠρτισμένων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Σολομῶντα, φαίνεται ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ Δίου ... ἦταν ἐνημέροι τῶν ψαλ-
μῶν του, μιὰς καὶ ἀντέγραψαν καὶ τὸ ὄργανο πού εἶχαν οἱ Ἑβραῖοι. Κάποτε ἴσως μᾶς ἀνακοι-
νώσουν, ὅτι βρῆκαν καὶ τὶς ἐντολὲς τοῦ Μωϋσῆ στοὺς Δῖον. Τί Ὀλυμπος, τί Ἀραράτ! Φοίνικες,
Σολομῶν καὶ Δῖον, Σολομώντειος συγχορδία καὶ λογική.

Ἀρχαῖα Ἑλληνικά γιὰ ἐνηλίκους

Στὸ φροντιστήριον «Ἑλλάς» τοῦ συνεργάτη μας κ. Εὐαγγέλου Μπεξῆ, στὸν Κολωνὸ (Δωδῶ-
νης 36, τηλ. 5142500), ἄρχισαν ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου μαθήματα Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν γιὰ ἐνηλί-
κους. Τὰ μαθήματα παραδίδονται μὲ ἐκπαιδευτικὴ μέθοδο πού ἀποσκοπεῖ στὴν γρήγορη ἐξοι-
κειώση τοῦ ἐκπαιδευομένου μὲ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἀποφευγόμενης τῆς συνεχοῦς σχο-
λαστικῆς διδασκαλίας τῶν ξηρῶν γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν κανόνων. Ἡ πρωτοβουλία
αὐτὴ τοῦ φροντιστηρίου «Ἑλλάς» ἐρχεται νὰ καλύψῃ μιὰ σημαντικὴ ἀνάγκη, δεδομένου ὅτι
πλείστοι Ἕλληνες, πού ἤθελαν νὰ προσεγγίσουν τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ Σκέψη, δὲν εἶχαν τὴν ἀνα-
γκαίαν γλωσσικὴ παιδεία καὶ ἀναγκάζονταν νὰ διαβάσουν τὰ ἔργα τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς
Γραμματείας μέσω μεταφράσεων ἀμφιδόλου ἀξίας. Ὁ «Δ» συγχαίρει τὸν κ. Ε. Μπεξῆ γιὰ τὴν
πρωτοβουλία του αὐτῇ, πού θὰ ἀποτελέσῃ ἓνα συνδυατικὸ κρίκο μεταξὺ τοῦ σημερινοῦ Ἑλλη-
νος καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ παρελθόντος του, πού ἕως σήμερα λόγῳ τῆς ἄθλιας παιδείας μας εἶναι
ἀπαγορευμένος καρπός.

Αῖσα

ΗΝΙΟΧΟΣ

ΠΑΥΛΟΣ: Ὁ ἐμπρησμός τῆς Ρώμης

1. Εἰσαγωγικά.

Γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ στωικοῦ φιλόσοφου Σενέκα ἔχουν γραφεῖ πολυάριθμα ἔργα, ἐκ τῶν ὁποίων μερικά εἶναι πράγματι ἀντικειμενικά, ἐνῶ ἄλλα, ἐπηρεασμένα ἀπὸ τὴν χριστιανικὴ παράδοση, τὸν ἐξωραΐζουν διαστρέφοντας ἔτσι τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια — ὅπως αὐτὴ ἀποκαλύπτεται ἀπὸ τὶς σύγχρονες τοῦ ἱστορικοῦ πηγές (J.N. Sevenster, «*Paul and Seneca*», 1961). Γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Σενέκα οἱ βασικὲς ἱστορικὲς πηγές εἶναι ὁ Τάκιτος («*Annales*» καὶ «*Historiae*»), ὁ Σουητώνιος («*Βίοι τῶν δώδεκα Καيسάρων*»), καθὼς καὶ ὁ λίγο μεταγενέστερος Ἑλλήν ἱστορικὸς Δίων Κάσιος («*Ρωμαϊκὴ Ἱστορία*»).

Ὁ Lucius Annaeus Seneca γεννήθηκε στὴ Ρώμη τὸ 4 μ.Χ. καὶ αὐτοκτόνησε τὸ 65 μ.Χ., ὅταν ἀποκαλύφθηκε ὁ ρόλος του στὴν συνωμοσία τοῦ Πείσωνα κατὰ τοῦ αὐτοκράτορα Νέρωνα. Ἦταν πολὺ πλούσιος, ἀπὸ ἀριστοκρατικὴ οἰκογένεια καὶ ἀναμίχθηκε ἀπὸ νωρὶς στὴν πολιτικὴ, γενόμενος ὑπάτος καὶ πραιτωρ (*quaestor*), καθὼς καὶ συγκλητικός. Κατὰ τὸ 41 μ.Χ. ὁ αὐτοκράτωρ Κλαύδιος τὸν ἐξόρισε στὴν Κορσικὴ κατόπιν καταγγελιῶν τῆς Μεσσαλίνας, ὅτι ἦταν ἐραστὴς τῆς ἀδελφῆς τοῦ Καλιγούλα Ἰουλίας Λιβίλλας. Κατὰ τὸ 49 μ.Χ. ὅμως ἡ δευτέρη σύζυγος τοῦ Κλαυδίου, ἡ Ἀγριππῖνα, ἔπεισε τὸν αὐτοκράτορα ν' ἀνακαλέσει τὸν Σενέκα ἀπὸ τὴν ἐξορία στὴν Κορσικὴ καὶ νὰ τοῦ ἀναθέσει τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ γιου τοῦ Νέρωνα.

Μετὰ τὸν θάνατο (προφανῶς ἀπὸ δηλητηρίαση) τοῦ Κλαυδίου καὶ τὴν ἀνοδοὶ στὸ θρόνο τοῦ Νέρωνα (τὸ 54 μ.Χ.) ὁ Σενέκας μαζὶ μὲ τὸν ἀρχηγὸ τῶν πραιτωριανῶν Ἀφράνιο Βούρο ἀναλαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ «πρωθυπουργοῦ». Κατὰ τὸ 59 μ.Χ. ἀνακηρύχθηκε ὑπάτος. Χάρη στὴν θέσιν του δίπλα στὸν αὐτοκράτορα Νέρωνα αὐξήσε τὴν περιουσίαν του καὶ τὴν ἔκαμε ἀμύθητη. Ὑπῆρξε ἕνας ἀπὸ τοὺς ὀνομαστότερους τοκογλύφους τῆς ἐποχῆς του. Ὁ Δίων Κάσιος ἀναφέρει, ὅτι ὁ πόλεμος στὴ Βρεταννίαν (59 μ.Χ.) ἐγένε, γιὰ νὰ εἰσπραχθοῦν οἱ φόροι ἀπὸ ἕνα τεράστιο δάνειό του στοὺς Βρεταννοὺς («*Ρωμαϊκὴ Ἱστορία*» XXXII, 5).

Ἐντονεῖ ἐπίσης ὑπῆρξε ἡ φημολογία γιὰ τὶς σχέσεις τοῦ Σενέκα μὲ τὸν Παῦλο· μάλιστα σώζεται μὴ ἀπόκρυφη ἀλληλογραφία μεταξὺ Σενέκα καὶ Παύλου (8 ἐπιστολὲς τοῦ Σενέκα καὶ 6 τοῦ Παύλου). Σχεδὸν ὅλοι οἱ (κάνοντες μνεῖαν τοῦ Σενέκα) πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τὸν θεωροῦν «κρυπτοχριστιανό». Ὁ Τερτυλλιανὸς τὸν προσφωνεῖ «*Seneca noster*» (= ὁ Σενέκας ὁ δικὸς μας), ὅπως καὶ ὁ Ἰερώνυμος καὶ ὁ Αὐγουστίνος (βλέπε ἐνδεικτικὰ: Τερτυλλιανός, *De Anima*, 20 καὶ Ἰερώνυμος, *adv. Jovinian*, καθὼς ἐπίσης καὶ Αὐγουστίνος, *Ἐπιστ.* 153 4 *adn Macedonium*).

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ φίλου του Ἀφρανίου Βούρου (τὸ 62 μ.Χ.), ἀρχηγοῦ τῶν πραιτωριανῶν, πέφτει σὲ δυσμένειαν καὶ κατόπιν μὲ τὴν προτροπὴ τοῦ Τιγκελλίνου (τοῦ νέου ἀρχηγοῦ τῶν πραιτωριανῶν) ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸ περιβάλλον. Τὸ 64 μ.Χ. ἐκδηλώνεται ἡ πυρκαγιά ποὺ ἔκαψε τὴ Ρώμη — γιὰ τὴν ὁποία θὰ μιλήσουμε ἀργότερα. Τὸ 65 μ.Χ. ἀποκαλύπτεται ἡ συνωμοσία τοῦ Πείσωνα κατὰ τοῦ αὐτοκράτορα Νέρωνα, τῆς ὁποίας ἐγκέφαλος ὑπῆρξε ὁ Σε-

νέκας (Τάκιτος, *Annales*, XV, I, XV). Μετά την αποκάλυψη του ρόλου του ξαναγκάστηκε σε αυτοκτονία με προτροπή του Νέρωνα. (Ο θάνατος αυτός ήταν ο πιο «συμφέρων» για έναν πολιτικό συνωμότη, γιατί δεν έχανε έτσι ή οικογένειά του την τιμή και –κυρίως– την περιουσία του). Ο Νέρων επίσης φάνηκε «φιλεὺσπλαγχνος» καὶ στήν (δεύτερη) σύζυγο του Σενέκα *Pompeia Paulina*, πού την εμπόδισε ν' αυτοκτονήσει, όπως εκείνη ήθελε νά κάμει πάνω στο νεκρὸ ἄνδρα της.

Αὐτὴ εἶναι συνοπτικὰ ἡ ζωὴ τοῦ στωικοῦ φιλόσοφου Σενέκα, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὴν φιλοσοφική του μόρφωση στήν Ἀλεξάνδρεια κοντά στὸν στωικὸ φιλόσοφο Σωτῖωνα. Στὴν συνέχεια αὐτῆς τῆς μελέτης θὰ ἐξετάσουμε ἀναλυτικὰ τὸ ρόλο τοῦ Σενέκα στήν ἀντι-νερωνική συνωμοσία τοῦ Πείσωνα, τὶς σχέσεις του μὲ τὸν Παῦλο, καθὼς καὶ τὸ πολιτικὸ παρασκήνιο τοῦ ἐμπρησμοῦ τῆς Ρώμης.

2. Ἡ συνωμοσία τοῦ Πείσωνα.

Γιὰ τὸ ἀμφιλεγόμενο καὶ ἀντιφατικὸ πρόσωπο τοῦ Νέρωνα ὑπάρχει ἀπέραντη βιβλιογραφία καὶ μεγάλη παραχάραξη. Τελευταῖα ὑπῆρξαν ἀρκετὰ ἔργα καὶ δημοσιεύσεις, πού ἀπαλλάσσουν τὸ Νέρωνα ἀπὸ πολλὰς «χριστιανογενεῖς» συκοφαντίες (βλ. I.C. Pichon, «*Le saint Neron*» καὶ A. Weigal, «*Nero*»). Ὅπωςδήποτε ὁ αὐτοκράτωρ Νέρων δὲν ἦταν οὔτε «ἄθωα περιστερά» ἀλλὰ οὔτε καὶ ὁ «ἀντίχριστος», τὸ τέρας τῆς Ἀποκάλυψης. Οἱ σύγχρονες του ἱστορικὲς πηγὲς μιλοῦν γιὰ ἕναν λάτρη τῆς Τέχνης καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ –«ἀγριο» ὅσο καὶ οἱ σύγχρονοὶ του ἄνθρωποι τῆς ἐξουσίας – ἀλλὰ τὸ σημαντικότερο (πού μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ) ἕναν ἀνελέητο ἐχθρὸ τῆς Ρωμαϊκῆς ἀριστοκρατίας καὶ τῆς Συγκλήτου (πού ἦταν ὁ πολιτικὸς ἐκφραστής της). Ὁ Πλίνιος (XVIII, 35) ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ, ὅτι ὁ Νέρων ἐξόντωσε τοὺς ἑξι μεγαλύτερους γαιοκτῆμονες τῆς Ἀφρικῆς. Ἦτο σύνηθες γιὰ τὸ Νέρωνα νὰ σκοτώνει συγκλητικούς καὶ ἀριστοκράτες καὶ νὰ μοιράζει τὴν περιουσία τους στὸν λαό. Ἡ ἔντονα ἀντι-αριστοκρατικὴ καὶ φιλολαϊκὴ πολιτικὴ του φαίνεται ἀπὸ τὴν ἔξαρση πού ἔλαβε τότε τὸ φαινόμενο τῶν ἀπελευθέρων (= δοῦλοι, πού ἀποκτοῦσαν τὴν ἐλευθερία τους). Πολλοὶ ἀπελευθέρων («*liberti*») ἀπέκτησαν μεγάλη περιουσία (π.χ. ὁ Νάρκισσος) ἢ μεγάλα ἀξιώματα (π.χ. ὁ Φῆλιξ, ὁ διοικητὴς τῆς Ἰουδαίας).

Ὁ φιλελληνισμὸς τοῦ Νέρωνα ὑπῆρξε παροιμιώδης. Ἐπισκέφθηκε τὴν Ἑλλάδα δύο φορές, πιθανῶς τὸ 66 καὶ τὸ 68 μ.Χ. καὶ ἔλαβε μέρος στοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες, ὅπου κέρδισε πολλὰ στεφάνια. Ἀπάλλαξε γιὰ μιά πενταετία ἀπὸ τοὺς φόρους τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ Ἕλληνες τὸν ἀποθέωσαν. Χάρισε ἐπίσης στήν Πελοπόννησο τὴν ἐλευθερία της, ἐνῶ ξεκίνησε τὰ ἔργα διάνοιξης τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. (Τὸ 1888 βρέθηκε στήν Καρδίτσα μιὰ πλάκα, πού πάνω της ἦταν χαραγμένη ἡ διαταγὴ τοῦ Νέρωνα: «... ὅλοι οἱ Ἕλληνες πού κατοικοῦν στὴ γῇ τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ σήμερον εἶναι ἐλεύθεροι... προσέυχομαι ν' ἀποχτήσω τὸν χρόνον, πού ἀπαιτεῖται ν' ἀποδείξω μὲ ἔργα τὸν θαυμασμό μου καὶ στὴν Ἑλλάδα καὶ στοὺς Ἕλληνες... Ἐγὼ, ὁ Νέρων, προστάζω, πὼς ὁλόκληρη ἡ Πελοπόννησος θὰ εἶναι ἀπὸ σήμερον ἀπόλυτα ἐλεύθερη...». Βλέπε ἐπίσης M. Holleaux, «*The speech of Nero at Corinthus*»).

Ἀπέναντι στήν ἀντιαριστοκρατικὴ καὶ φιλολαϊκὴ πολιτικὴ τοῦ Νέρωνα ἡ Σύγκλητος δὲν ἔμεινε μὲ σταυρωμένα χέρια. Μέσα σὲ μιὰ χρονιά (65-66 μ.Χ.) ἐκδηλώθηκαν ἑξι συνωμοσίες (= ἀριστοκρατικὰ πραξικοπήματα) κατὰ τοῦ Νέρωνα,

όλες υπό την επίδραση της Συγκλήτου. [Ο 1ος αἰ. μ.Χ. χαρακτηρίζεται από την άγρια διαμάχη μεταξύ της Ρωμαϊκής ἀριστοκρατίας – πού εκφράζεται πολιτικά από την Σύγκλητο – και τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου. Ὁ αὐτοκράτορας ἀναγκάζεται νά προσεταιρισθεῖ τὸν λαὸ καὶ τὶς νέες οἰκονομικὲς τάξεις τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν ἱππέων, γιὰ νά πολεμήσει τὴν παλαιὰ γαιοκτημονικὴ ἀριστοκρατία τῆς Συγκλήτου, ἐνῶ ἡ τελευταία προσπαθεῖ νά πάρει στὴν ἐπιρροή της τὴν ἀρχουσα τάξη τῆς Ρωμαϊκῆς περιφέρειας καὶ τοὺς διοικητὲς τῶν Ρωμαϊκῶν ἐπαρχιῶν. Δὲν εἶναι τυχαῖο γεγονός, ὅτι οἱ περισσότερες ἐπαναστάσεις καὶ συνωμοσίες κατὰ τοῦ αὐτοκράτορα ἐξυφαίνονται στὴ Ρωμαϊκὴ περιφέρεια. Ἡ περίοδος τοῦ Νέρωνα εἶναι ἀπὸ τὶς ὀξύτερες τῆς διαμάχης αὐτῆς μεταξύ αὐτοκράτορα - Συγκλήτου. Γιὰ περισσότερες πληροφορίες βλέπε Μ. Rostovtzeff, «*The Social and Economic History of the Roman World*» καὶ Μ. Cary, «*Ρωμαϊκὴ Ἱστορία*»). Ἀποτέλεσμα τῶν ἀνταγωνισμῶν αὐτῶν αὐτοκράτορα - Συγκλήτου ὑπῆρξε ἡ θεοποίηση τοῦ αὐτοκράτορα. (Ὁ Δομιτιανὸς γιὰ παράδειγμα ἐπέβαλε στοὺς κυβερνήτες τῶν ἐπαρχιῶν νά τὸν προσφωνοῦν μὲ τὴν φράση: «Ὁ Κύριός μου καὶ Θεός μου»: βλ. Σουητώνιου, «*Δομιτιανὸς*» XIII).

Μέσα στὰ πλαίσια αὐτὰ ἐνδιαφέρουν γιὰ τὴν ἔρευνά μας ἔχει ἡ συνωμοσία τοῦ Πείσωνα, πού ἐκδηλώθηκε τὸ 65 μ.Χ. κατὰ τοῦ Νέρωνα καὶ τῆς ὁποίας ἐγκέφαλος, ὅπως προαναφέραμε, ὑπῆρξε ὁ Σενέκας. Ὁ C. Calpurnius Piso ἦταν ἓνας πλούσιος ἀπόγονος τῆς παλαιᾶς ἀριστοκρατίας, πού μαζί μὲ τὸν Φ. Ροῦφο (Faenius Rufus) προετοίμασε τὴν δολοφονία τοῦ Νέρωνα ἀπὸ εἴκοσι ἄνδρες τῆς συγκλητικῆς τάξεως. Ὁ Φ. Ροῦφος ἦταν συνάδελφος τοῦ Τιγκελίνου στὴν διοίκηση τῶν πραιτωριανῶν (= τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς) καὶ συμμετείχε στὴν συνωμοσία, ἐπεὶδὴ λόγῳ ζήλειας μᾶλλον ὑπέβλεπε τὶς τιμὲς πού ἀπολάμβανε ὁ Τιγκελίνος. Ὅμως ὁ πραγματικὸς ἐγκέφαλος τῆς συνωμοσίας τοῦ Πείσωνα ἦταν ὁ Σενέκας. Ὁ Τάκιτος ἀναφέρει στὰ «*Χρονικά*» του, ὅτι ὁ Subrius Flavus, χιλιάρχος τῶν πραιτωριανῶν, θὰ σκότωνε τὸν Πείσωνα (ἐν γνώσει τοῦ Σενέκα), μόλις ἐκεῖνος δολοφονοῦσε τὸν Νέρωνα «... καὶ θ' ἀνέβαζε στὸν θρόνο τὸν Σενέκα, γιὰ τὸ κῦρος κι ἡ μόρφωσή του ἦταν μιὰ ἐγγύηση γιὰ τὴν καλὴ διακυβέρνηση τῆς χώρας...» (Τάκιτος, *Annales*, XV, I, XV). Μάλιστα ὁ Flavus διαλαλοῦσε: «καλύτερα νά μᾶς κυδερνά ἓνας τραγῶδης (σημ.: Ὁ Σενέκας ἔγραψε τραγῳδίες) παρὰ ἓνας κιθαρίστας (ὁ Νέρων)» (ὁμοίως, Τάκιτου, *Annales* XV, I, XV).

Ἡ συνωμοσία ὅμως αὐτὴ ἀποκαλύφθηκε (ἀπὸ τὸν Ἐπαφρόδιτο) καὶ οἱ πρωταίτιοί της Πείσων καὶ Σενέκας ὁδηγήθηκαν στὴν αὐτοκτονία. (Ὅποιοι Ρωμαῖοι πολίτης ἀποδεικνυόταν ἀναμεμιγμένος σὲ πολιτικὲς συνωμοσίες εἶχε δύο μόνο ἐπιλογές: ἢ ν' ἀποκεφαλιστεῖ ἀπὸ τοὺς δημίους, ὅποτε ἔχανε αὐτόματα ὅλους τοὺς τίτλους καὶ τὴν περιουσία του· ἢ ν' αὐτοκτονήσει, ὅποτε ἔμενε στοὺς συγγενεῖς καὶ τὴν οἰκογενεὶά του ἡ περιουσία του καὶ οἱ τίτλοι). Ὁ Σουητώνιος ἀναφέρει, ὅτι ὁ Νέρων ἔδειξε τὴν «εὐνοιά» του στὸ δάσκαλό του καὶ ἔστειλε γιατροὺς, γιὰ νά τὸν βοηθήσουν νά κόψει τὶς φλέβες του (Σουητώνιος, XXXVII).

Ἀναφέραμε προηγουμένως, ὅτι ἀπὸ τὸ 62 μ.Χ. εἶχε παραγκωνισθεῖ ὁ Σενέκας ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸ περιβάλλον μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Φ. Βούρου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν πραιτωριανῶν καὶ φίλου του. Ὁ νέος ἐκ Σικελίας ἀρχηγὸς τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς, ὁ Ὀφόνιος Τιγκελίνος, προερχόταν ἀπὸ χαμηλὰ κοινωνικά στρώματα καὶ ἀποδείχθηκε ὁ σφοδρότερος πολέμιος τῆς συγκλητικῆς ἀριστοκρατίας

(βλ. H. Amberman, «*The cuse*», London 1908, New York 1940). Μάλιστα ο Τιγκελίνος έπεισε τόν Νέρωνα νά υπογράψει ένα διάταγμα, μέ τό όποίο όποιος συγκλητικός έπιδιδόταν σ' άντικαθεστωτικές πράξεις έχανε τό προνόμιο τής άνοιχτής δίκης. (Ή μοιρολατρική ιδεολογία τής άριστοκρατίας, ό Στωικισμός, τότε κηρύσσεται υπό διωγμόν και ό Νεοεπικουρισμός κατακτά συνεχώς έδαφος). Μέσα σ' αυτό τό κλίμα παραγκωνίζεται και ό «ιδεολογικός εκφραστής» τής συγκλητικής άριστοκρατίας, ό Σενέκας, ό όποιος άπαντά άπεγνωσμένα στά νέα «έπικούρεια» ήθη μέ τό έργο του «*De beneficiis*».

Όμως ή συγκλητική συνωμοσία Πείσωνα-Σενέκα έχει κι ένα άλλο σκέλος, πού σχετίζεται μέ τήν πυρκαγιά τής Ρώμης και τόν Παῦλο. Κι' αυτό τό σκέλος άπεδείχθη ιστορικά τό σπουδαιότερο.

3. Σενέκας και Παῦλος.

Είπαμε, ότι ό Σενέκας μετά τόν παραγκωνισμό του τό 62 μ.Χ. άπό τόν Τιγκελίνο άρχισε νά μηχανορραφεί κατά του Νέρωνα. Ήταν ό σημαντικότερος συγκλητικός τής έποχής του, και ή Ρωμαϊκή άριστοκρατία προσέδλεπε σ' αυτόν, γιά νά τήν άπαλλάξει άπό τό Νέρωνα και τόν «νερωνισμό». (Λέγοντας «νερωνισμό» έννοοῦμε τήν άντιολιγαρχική πολιτική του Νέρωνα, πού συνίστατο σέ δύο βασικές παραμέτρους: 1) Κατάπαυση τών πολέμων, γιά νά χυπηθεί τό δουλεμπόριο, πού εύνοοῦσε τούς συγκλητικούς γαιοκτήμονες. "Ας σημειωθεί, ότι οί πόλεμοι ήταν ή κύρια πηγή δούλων. Οί συγκλητικοί εύνοοῦσαν τούς πολέμους, γιατί αύξαιναν τήν γή τους και άκρωτηρίαζαν έτσι τούς μικροκαλλιεργητές, άποκτώντας όλο και μεγαλύτερο άριθμό δούλων. 2) Δημιουργία του θεσμού τών άπελεύθερων και τής δουλοπαροικίας, πού εύνοοῦσε τίς νέες οίκονομικές τάξεις τών ίππέων και τών έμπόρων· βλέπε λεπτομέρειες: Ν. Βεργίδης, «*Νέρων και Χριστός*»· και Κουίντιλιανός, «*Declamationes*» II, 16). Ό παραγκωνισμένος λοιπόν Σενέκας είναι ή μεγαλύτερη έλπίδα τής συγκλητικής άριστοκρατίας κατά του Νέρωνα. Άπό τό 62 μ.Χ. άρχίζει ένα πολυπλόκαμο σχέδιο, πού είχε σάν συνέπεια τρία τραγικά γεγονότα: τήν πυρκαγιά τής Ρώμης τό 64 μ.Χ., τήν επανάσταση του Μαναήν (Menaheh) στην Ίουδαία τό 64 μ.Χ. και τήν συνωμοσία του Πείσωνα τό 65 μ.Χ., γιά τήν όποία μιλήσαμε παραπάνω.

Και στά τρία παραπάνω γεγονότα, πού είναι (συμπτωματικά;) σχεδόν σύγχρονα, είχε συμμετοχή και ένα άλλο μεγάλο ιστορικό πρόσωπο: ό Σαούλ ή Παῦλος. Ποιά ή σχέση μεταξύ Σενέκα και Παύλου; Άπό τά πρώτα χριστιανικά χρόνια μέχρι σήμερα προξενεί έντύπωση ή καταπληκτική όμοιότητα τών έπιστολών του Παύλου μέ τίς έπιστολές του Σενέκα. Ή όμοιότητα φτάνει σέ τέτοιο σημείο, ώστε πολλοί νά ύποστηρίζουν, πώς ό Σενέκας και ό Παῦλος είναι τό ίδιο πρόσωπο! (Κ. Heyntal, «*The religion of Paul*», Vic Baufre, «*Christianisme en Rome*»).

Άναφέραμε προηγουμένως τήν άποψη μεγάλων πατέρων τής Έκκλησίας, πώς ό «*Seneca noster*» ήταν κρυπτοχριστιανός (Τερτυλλιανός, Ίερώνυμος, Αύγουστίνος). Μιλήσαμε έπίσης γιά τήν σωζόμενη (άπόκρυφη) άλληλογραφία μεταξύ Σενέκα και Παύλου (βλ. Lipsius, «*Acta Apostolorum apocrypha*» v.I). "Ας δοῦμε παρακάτω όμως ένα άπόσπασμα τής 12ης έπιστολής του Σενέκα στον Παῦλο, σέ μετάφραση: «*Ο Σενέκας πρὸς τὸν Παῦλο, χαῖρε! Σὲ χαιρετῶ, ἀγαπητέ μου φίλε, Παῦλε... Πῶς ὑποφέρω βλέποντας τὸ λαὸ νὰ σᾶς θεωρεῖ ἀνάισθητους κι ἐγκλη-*

ματίες και νὰ σᾶς θεωρεῖ υπεύθυνους γιὰ τὶς δυστυχίες τῆς πόλης... Χριστιανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι ὁδηγοῦνται καθημερινὰ στὸ δρόμο τοῦ μαρτυρίου μὲ τὴν κατηγορία τοῦ ἐμπροσθῆ... Ἐκατὸν τριάντα δύο σπίτια καὶ τέσσερις συνοικίες κἀκαν μέσα σ' ἕξι μέρες. Τὴν ἐβδόμη σταμάτησε τὸ κακό... 28 Μαρτίου τοῦ χρόνου τῆς ὑπατείας τοῦ *Frugi* καὶ τοῦ *Basus*...». (Βλ. καὶ R. Ambelain, «Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ ἡ Μυστικὴ Ζωὴ του»).

Σημειώνουμε ἐδῶ, ὅτι ὑπατοὶ στὴ Ρώμη ἦσαν ὁ *Frugus* καὶ ὁ *Basus* τὸ 64 μ.Χ., χρονιὰ τῆς πυρκαγιᾶς. Τὸ κείμενο αὐτὸ τῆς 12ης ἐπιστολῆς τοῦ Σενέκα πρὸς τὸν Παῦλο κατὰ πάσα πιθανότητα εἶναι πλαστογραφημένο (σύμφωνα μὲ ὅλους τοὺς φιλολόγους κριτικούς), ὅμως περιέχει καὶ ἀποικίες ἀληθείας πραγματικὰ ἀποκαλυπτικές. Φέρει ἡμερομηνία 28 Μαρτίου τοῦ 64 μ.Χ. καὶ μιλά γιὰ τὴν πυρκαγιά τῆς Ρώμης, ἡ ὁποία ἐγένετο στὶς 20 Ἰουλίου τῆς ἴδιας χρονιᾶς, δηλ. τέσσερις μῆνες μετὰ (σύμφωνα μὲ τὸν ἔγκυρο Τάκιτο)! Ἐκεῖνος (ὁ Σενέκας;) ποὺ πρωτο-ἐγράψε τὴν (γνήσια) ἐπιστολή, μίλησε γιὰ τὴν πυρκαγιά τῆς Ρώμης, πρὶν αὐτὴ γίνετο (δίκην προφήτου!) – ἢ μήπως ἡ πραγματικὴ ἡμερομηνία τῆς πυρκαγιᾶς εἶναι ἡ 28 Μαρτίου τοῦ 64 μ.Χ.;

Τὴν ἴδια περίοδο ποὺ γράφηκε ἡ 12η ἐπιστολή, τὸν Μάρτιο τοῦ 64 μ.Χ., ξεσπᾷ στὴν Ἰουδαία ἡ ἐπανάσταση τοῦ Μαναήν (*Menahem*), τοῦ γιου τοῦ Ἰούδα ἀπὸ τὰ Γάμαλα (τοῦ ἱδρυτοῦ τῶν Ζηλωτῶν). «Κὰν τούτῳ Μανᾶήμος τις, υἱὸς Ἰούδα τοῦ καλουμένου Γαλιλαίου, σοφιστῆς, δεινότατος... ἀναλαβὼν τοὺς γνωρίμους ἀνεχώρησεν εἰς Μασάδαν, ἔνθα τοῦ Ἡρώδου τοῦ βασιλέως ὄπλοθήκη ἀναρρήξας... γενόμενος ἡγεμὼν τῆς στάσεως διέτασεν τὴν πολιορκίαν» (Ἰώσηπος, *Ἰουδαϊκὸς Πόλεμος* II, 433-434). Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον ὁ Μαναήν ἢ Μανᾶήμος (*Menahem*) ποὺ ἐνεργεῖ τότε· ὑπάρχει καὶ κάποιος Νίγερ ὁ Περαιτῆς, ὁ ὁποῖος «... αὐτομολήσας εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἀπ' Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως· ἐστρατεύετο γὰρ παρ' αὐτῷ» (Ἰώσηπος, *Ἰουδαϊκὸς Πόλεμος* II, 520). Ποιὸς ἀκριβῶς ἦταν ὁ Νίγερ, ποὺ ἐπαναστάτησε καὶ αὐτὸς κατὰ τῶν Ρωμαίων; «... τῷ δ' ἄρχοντι τότε τῆς Ἰδουμαίας Νίγερι, γένος δ' ἦν ἐκ τῆς ὑπὲρ Ἰορδάνην Περαιᾶς, διὸ καὶ Περαιτῆς ἐκαλεῖτο...» (Ἰώσηπος, *Ἰουδαϊκὸς Πόλεμος* II, 566).

Ὅμως ὁ Μαναήν καὶ ὁ Νίγερ μᾶς εἶναι καὶ ἀπὸ ἄλλου γνωστοί: «Ἦσαν δὲ τινες ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι, ὃ τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναήν τε Ἡρώδου τοῦ τετράρχου σύντροφος καὶ Σαῦλος» (Πράξεις Ἀποστόλων, 13, 1). Ὁ Σαῦλος μᾶς εἶναι ἀρκετὰ γνωστός· πρόκειται γιὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο. Ὁ Νίγερ καὶ ὁ Μαναήν ὅμως ποιοὶ ἀκριβῶς εἶναι; Μήπως πρόκειται γιὰ τὰ πρόσωπα ποὺ ἀναφέρει ὁ Ἰώσηπος στὸν «Ἰουδαϊκὸ Πόλεμο»; (Πάντως οἱ χρονολογίες, οἱ τοποθεσίες καὶ ἡ δράση τους ταυτίζονται).

Αὐτὸ ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει στὴν παρούσα μελέτη εἶναι ἡ ὑπαρξὴ σύνδεσης μετὰ τὸν Μαναήν καὶ Παῦλο. Ἦδη ὁ Παῦλος «ἐνοχοποιεῖται» γιὰ τὴν πυρκαγιά τῆς Ρώμης ἀπὸ τὴν 12η ἐπιστολὴ τοῦ συνωμότη Σενέκα, ποὺ προαναγγέλλει τὴν πυρκαγιά, τέσσερις μῆνες πρὶν γίνετο! Τώρα ἐντοπίζουμε μιὰ σύνδεση τοῦ Παύλου μὲ τὸν Μαναήν καὶ τὸν Νίγερ, ποὺ ἀπὸ τὸ 64 μ.Χ. ξεσηκώθηκαν κατὰ τῆς Ρώμης. Σημειώνουμε, πῶς ὁ Μαναήν καὶ ὁ Νίγερ δὲν εἶναι τυχαῖα πρόσωπα. Ὁ Μαναήν εἶναι σύντροφος τοῦ Ἡρώδη τοῦ Τετράρχη (πρόκειται γιὰ τὸν Ἡρώδη Ἀντύπα; βλ. Λουκ. ΚΓ', 6-12) σύμφωνα μὲ τὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ ὁ Νίγερ εἶναι ὁ ἄρχοντας τῆς Ἰδουμαίας κατὰ τὸν Ἰώσηπο (βλέπε ἀνωτέρω). Ὅμως ποιὸς ἦταν

πραγματι ὁ Σαούλ, Σαῦλος ἢ Παῦλος;

[Παρέκβαση: Στὸν «*Ιουδαϊκὸ Πόλεμο*» τοῦ Ἰώσηπου διαβάζουμε, ὅτι οἱ πλούσιοι φοβούμενοι τὴν ἐπανάσταση τοῦ Ἑλεάζαρ, γιου τοῦ Ἄνανιά (περὶ τὸ 65-66 μ.Χ.), ἔστειλαν πρέσβεις στὸν Ρωμαῖο ἐπίτροπο Φλῶρο μὲ τὸν Σίμωνα, τὸν (ἄλλο;) γιὸ τοῦ ἀρχιερέα Ἄνανιά, καθὼς καὶ στὸν βασιλιᾶ Ἀγρίππα, «*ἐν οἷς ἦσαν ἐπίσημοι Σαῦλός τε καὶ Ἀντίπας καὶ Κοστόδαρος προσήκοντες τῷ βασιλεῖ κατὰ γένος*» (Ἰώσηπος, *Ιουδ. Πόλεμος* II, 418). Καὶ ἄλλου: «*Κοστόδαρος γοῦν καὶ Σάουλος ἀδελφοὶ σὺν Φιλίππῳ τῷ Ἰακίμον, στρατοπεδάρχῃς δ' ἦν οὗτος*» (Ἰώσηπος, *Ιουδ. Πόλεμος* II, 556). Ὁ διοικητὴς τῆς Συρίας Κέστιος ἔστειλε τότε τὸν Σαῦλο στὴν Ἀχαΐα, νὰ βρεῖ τὸν Νέρωνα, γιὰ ν' ἀποδώσει τὴν ἀποτυχία του στὴν Ἰουδαϊκὴ ἐπανάσταση στὸν ἐπίτροπο τῆς Ἰουδαίας Φλῶρο: «*Κέστιος δὲ τοὺς περὶ Σάουλον ἀξιώσαντας ἀνέπεμψεν εἰς Ἀχαΐαν πρὸς Νέρωνα τὴν τε αὐτῶν δηλώσαντας ἀνάγκην καὶ τὰς αἰτίας τοῦ πολέμου τρέψοντας εἰς Φλῶρον...*» (Ἰώσηπος, *Ιουδ. Πόλεμος* II, 558).

Ἄς συνοψίσουμε τὰ ἀναγραφόμενα περὶ Σαούλ ἢ Σαύλου ἀπὸ τὸν Ἰώσηπο στὸν «*Ιουδαϊκὸ Πόλεμο*»:

α) Ὁ Σαῦλος καὶ ὁ Κοστόδαρος εἶναι ἀδελφία καὶ συγγενεῖς τοῦ βασιλιᾶ Ἀγρίππα (δισέγγονοι τοῦ Ἡρώδη τοῦ Μεγάλου).

β) Ὑπάρχει κάποιος Νίγερ (γνωστὸς τοῦ Σαύλου, σύμφωνα μὲ τὶς *Πράξεις τῶν Ἀποστόλων* 13,1) ἀρχοντας τῆς Ἰδουμαίας, ὁ ὁποῖος, ἂν καὶ κατ' ἀρχὴν ἦταν μὲ τὸ μέρος τοῦ βασιλιᾶ Ἀγρίππα, κατόπιν προσχώρησε μὲ τοὺς ἐπαναστάτες Ἰουδαίους-Ζηλωτές.

Καὶ ἐγείρεται τὸ ἐρώτημα: Τί σχέση ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ Σαούλ-Παύλου τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τοῦ Σαούλ-Σαύλου τοῦ Ἰώσηπου; Τὸ ὅτι ὁ Σαούλ-Παῦλος ἦταν σημαντικὸ πρόσωπο καὶ εἶχε ὑψηλὲς γνωριμίες καὶ προστασία φαίνεται ἀπὸ τὸ κείμενο τῶν *Πράξεων τῶν Ἀποστόλων*, ὅπου, κάθε φορὰ πού κινδυνεύει ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους μὲ λυντσαρίσμα, ἐπεμβαίνουν ὑψηλὰ ἱστάμενοι Ρωμαῖοι καὶ τὸν σώζουν. Γιὰ παράδειγμα: ὁ Ρωμαῖος διοικητὴς τῆς Ἱερουσαλὴμ Κλαύδιος Λυσίας, γιὰ νὰ τὸν σώσει ἀπὸ τὸ μένος τῶν Ἰουδαίων ἐπαναστατῶν (πού εἶχαν σχεδιάσει τὴν δολοφονία του), τὸν στέλνει στὸν Ρωμαῖο ἐπίτροπο Φήλικα στὴν πρωτεύουσα Καισάρεια γιὰ προστασία. (Ἡ Καισάρεια ἦταν «πόλις ἑλληνίς» καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἀποτελοῦσαν μειοψηφία). Στὴν Καισάρεια ἔμεινε ὁ Παῦλος δύο χρόνια ὑπὸ τὴν ὑψηλὴ προστασία τοῦ Φήλικα, ὁ ὁποῖος διέταξε «*τῷ ἐκατοντάρχη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον ἔχειν τε ἀνεσιν καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ*» (*Πράξεις* 24, 23). Ἀλλὰ στὴ Καισάρεια τὸν Παῦλο ἐπισκέφτηκαν κι ὁ βασιλιάς Ἀγρίππας μὲ τὴ γυναῖκα του Βερενίκη (*Πρ.* 25,13).

Ἐπίσης καὶ στὴν Κόρινθο, πού πάλι οἱ Ἰουδαῖοι τὸν κυνήγησαν θεωρῶντας τον προδότη, ἐπενέβη ὁ ἴδιος ὁ ἀνθύπατος τῆς Ἀχαΐας, ὁ Γαλλίων, καὶ τὸν ἔσωσε. [Συνελήφθη μάλιστα τότε ὁ ἀρχισυνάγωγος (Ἰουδαῖος) Σωσθένης ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, καὶ «*ἐτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ δήματος καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίῳ ἐμελεν*» (*Πρ.* 18, 17)]. Ἄς σημειώσουμε, ὅτι ὁ ἀνθύπατος Γαλλίων ἦταν ἀδελφὸς τοῦ Σενέκα. Εἶχε μάλιστα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Κλαυδίου τὸ τίτλο τοῦ *Amicus Caesaris* (= φίλος τοῦ Καίσαρα). (Βλ. P. Lombardini, «*Greece under Roman occupation*», ὅπου ὑπάρχει σωζόμενη ἐπιστολὴ τοῦ Κλαυδίου στὸν Γαλλίωνα

περί τὸ 52 μ.Χ., πού ἀρχίζει μετὰ τὴν φράση: «Πρὸς τὸν φίλον μου Γαλλίωνα ἀνθύπατο τῆς Ἀχαΐας»). Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος στίς ἐπιστολές του ἀποκαλύπτει καὶ τὴν ὑψηλὴν του γενιὰ καὶ τίς μεγάλες του προσβάσεις, πού φθάνουν μέχρι τὸν αὐτοκρατορικό οἶκο τοῦ Νέρωνα, πού τόσο εὐκολὰ ἐπικαλέστηκε στὴν Καισάρεια (Πράξ. 25, 11).

Στὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴν ἀναφέρει τὸν χαιρετισμὸ τῶν «ἀγίων»: «οἱ ἐκ τῆς Καισαρος οἰκίας» (4, 22). Ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ ἄραγε οἱ τῆς Καισαρος οἰκίας φίλοι τοῦ Παύλου, πού στέλνουν χαιρετισμοὺς στοὺς Φιλιππησίους; (Κάποιοι μελετητὲς τοὺς ταυτίζουν μετὰ τοὺς ἀναφερόμενους Νάρκισσο καὶ Ἐπαφρόδιτο, ἀπελεύθερους τοῦ Κλαύδιου καὶ Νέρωνα· βλ. *Ρωμαίους*, 16, 11 καὶ *Φιλιππησίους* 4, 18). Ἀλλὰ καὶ στὴν πρὸς *Ρωμαίους* ἐπιστολὴ παραγγέλλει ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος: «... ἀσπάσασθε Ἡρωδίωνα τὸν συγγενὴ μου...» (*Ρωμ.* 16, 11). Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ Ἡρωδίων ὁ «συγγενής» (πολλοὶ μεταφράζουν: «συμπατριώτης»); Μήπως εἶναι ὁ γνωστὸς Ἡρωδίων τῆς ἱστορίας, ὁ γυιὸς τοῦ Ἀριστόδουλου τοῦ Γ' (βασιλιᾶ τῆς Ἀρμενίας) καὶ τῆς Σαλώμης τῆς Β' (ἐγγονῆς τοῦ Ἡρώδη τοῦ Μεγάλου, κόρης τῆς Ἡρωδιάδας, γνωστῆς ἀπὸ τὸ γεγονός τοῦ ἀποκεφαλισμοῦ τοῦ Βαπτιστῆ); Ὅπωςδήποτε πολλὰς ὑψηλὰς γνωριμίες καὶ «βασιλικές» σχέσεις ἀποκαλύπτει ὁ Παῦλος ἢ Σαῦλος ἢ Σαούλ.

Καὶ θεθαίως: χρήζει ἐιδικῆς καὶ ἐνδελεχοῦς ἱστορικῆς ἐρευνας ὁ ἐντοπισμὸς τῆς πραγματικῆς ταυτότητος τοῦ Παύλου. (Στὰ ἀρχαῖα χρόνια εἶχε κυκλοφορήσει μιὰ φήμη γιὰ τὴν μὴ ἐβραϊκὴ προέλευση τοῦ Παύλου, τὴν ὁποία διασώζει ὁ Ἐπιφάνιος στὸ ἔργο του «Κατὰ αἰρέσεων». Ἐκεῖ ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Παῦλος «... ἀναβεβηκέναι εἰς Ἱερουσόλυμα, καὶ χρόνον ἐκεῖ μεμενηκέναι· ἐπιτεθυμηκέναι δὲ θυγατέρα τοῦ ἱερέως πρὸς γάμον ἀγαγέσθαι, καὶ τούτου ἕνεκα προσήλυτον γενέσθαι, καὶ περιτμηθῆναι. Εἶτα μὴ λαβόντα τὴν κόρην ὠργίσθαι καὶ κατὰ ἐπιτομὴς γεγραφέναι...»: Migne, PG, Ἐπιφάνιου, «Κατὰ αἰρέσεων» Α', ν. II, III, 16).

Ἀνακεφαλαιώνοντας τὰ ὅσα ἀναφέραμε ὡς ἐδῶ, μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι: α) ὁ Σενέκας μετὰ τὴν 12ῃ ἐπιστολὴν τοῦ «ἐμπλέκει» τὸν Παῦλο στὴν φωτιὰ τῆς Ρώμης, γιὰτὶ ἡ ἐπιστολὴ πού φέρει ἡμερομηνία 28 Μαρτίου 64 μ.Χ. προαναγγέλλει τὴν πυρκαγιὰ πού ἐκδηλώθηκε στίς 20 Ἰουλίου 64 μ.Χ., τέσσερις μῆνες μετὰ· β) ὁ Παῦλος δρισκεῖται πάντα κάτω ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν προστασία Ρωμαίων ἀξιωματοῦχων (ὅπως ὁ ἀδελφὸς τοῦ Σενέκα ἀνθύπατος τῆς Ἀχαΐας Γαλλίων, ὁ ἐπίτροπος τῆς Ἰουδαίας Φῆλιξ, ὁ διοικητὴς τῆς Ἱερουσαλὴμ Κλαύδιος Λυσίας, ὁ βασιλιᾶς Ἀγρίππας κ.λπ.: Πράξ. κεφ. 23-27)· γ) ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος ὀνομάζει τὸν Ἡρωδίωνα «συγγενὴ» του (*Ρωμ.* 16, 11), ἀποκαλύπτοντας γνωριμίες καὶ σχέσεις μετὰ τὴν Ἡρωδιακὴ οἰκογένεια (ὁ Ἡρωδίων εἶναι γυιὸς τοῦ Ἀριστόδουλου τοῦ Γ' καὶ τῆς γνωστῆς μας Σαλώμης τῆς Β')· δ) ὁ Ἰώσηπος ἀναφέρει κάποιον Σαῦλο ἀδελφὸ τοῦ Κοστόδαρου, ἐκ τοῦ Ἡρωδιακοῦ γένους τοῦ Ἀγρίππα, πού ἐκτελοῦσε ἐπαφές μεταξὺ ἀνθύπατου Συρίας Κέστιου καὶ Νέρωνα (Ἰώσηπος, *Ἰουδ. Πόλεμος* II, 558)· ε) ὁ Παῦλος ἀποκαλύπτει προσβάσεις στὸν αὐτοκρατορικό οἶκο, στέλλοντας χαιρετισμοὺς «ἐκ τῆς Καισαρος οἰκίας» (*Φιλιπ.* 4, 22)· στ) ὁ Παῦλος ἔχει γνωριμία ἐπίσης μετὰ τὸν Μαναὴν καὶ τὸν ἄρχοντα τῆς Ἰδουμαίας Νίγερ, πού κατὰ τὸ 65-66 μ.Χ. προσχώρησαν στὴν Ἰουδαϊκὴ ἐπανάσταση κατὰ τῶν Ρωμαίων (Πράξ. 13, 1 καὶ Ἰώσηπος, *Ἰουδ. Πόλεμος* II, 433-434, 520, 566).

Ἀλλὰ ὁ σπουδαιότερος καὶ κρισιμότερος ρόλος τοῦ Σαούλ, Σαύλου ἢ Παύλου ἔγκειται ὅχι τόσο στίς σχέσεις του μετὰ τὸν Σενέκα καὶ τὸ αὐτοκρατορικό περι-

βάλλον (πού συνωμοτεί κατά του Νέρωνα), αλλά στὸν ρόλο του στὴν πυρκαγιά τῆς Ρώμης.

4. Ἡ πυρκαγιά τῆς Ρώμης.

Τὸν Ἰούλιο τοῦ 64 μ.Χ. (πιθανότατα στὶς 20) ἐκδηλώθηκε ἡ καταστροφικότερη πυρκαγιά πού γνώρισε ποτὲ ἡ πρωτεύουσα τῆς Ρωμαϊκῆς οἰκουμένης. Οἱ φλόγες ξεκίνησαν ἀπὸ τὸν Ἰππόδρομο, στὴ μεριά πού γειτονεῦει μὲ τὸ λόφο τοῦ Παλατίνου. Σὲ λίγο ἡ φωτιά εἶχε ἀπλωθεῖ σ' ὅλα τὰ γύρω σπίτια, πού τὴν ἐποχὴ ἐκείνη «ἦσαν χαμόσπιτα, ἄστατα κι ἀκανόνιστα κτισμένα κυριολεκτικὰ στὴν τύχη κι ἀνάμεσά τους δὲν ὑπῆρχαν δρόμοι, ἀλλὰ στενά, σκιερὰ καὶ βρώμικα σοκάκια...» (Τάκιτος, *Annales*, XV, 38). Μέσα στὴν ἀπελπισία τῆς πύρινης λαίλαπας ἐκτυλίχθηκαν σκηνές πανικοῦ. «Ὅμως ὁ Τάκιτος ἀναφέρει κάτι συγκλονιστικό: «... κανεὶς δὲν τολμοῦσε νὰ παλαίψει ἐνάντια στὴ φωτιά. Ὑπῆρχανε πολλοί, πού ἀπαγόρευαν μιὰ τέτοια ἐνέργεια. Κι ἀκόμα ἄλλοι, πού φανερὰ ἔρριχναν δαυλοὺς στὰ σπίτια ἐκεῖνα πού δὲν εἶχαν ἀγγίξει οἱ φλόγες, κι ἔλεγαν πὼς δὲν εἶχαν ἐξουσία νὰ κάνουν κάτι τέτοιο, καὶ πρόσωπα ὑψηλὰ εἶχαν διατάξει τὴν καταστροφή...» (Τάκιτος, *Annales*, XV, 38).

Ἡ συγκλονιστικὴ πράγματι αὐτὴ ἀναφορά τοῦ Τάκιτου (ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπὸ τοὺς πιὸ ἐγκυροὺς Ρωμαίους ἱστορικοὺς) παραπέμπει καταφανῶς σὲ ὀργανωμένη «προδοκάτσια», πού εἶχε σκοπὸ νὰ ἐνοχοποιήσει «ὑψηλὰ πρόσωπα», ἂν ὅχι τὸν ἴδιο τὸν Νέρωνα, ὅπως δὴποτε τὸν ἀρχηγὸ τῶν πραιτωριανῶν Τιγκελίνου. (Ἄς σημειωθεῖ ἐδῶ, ὅτι ὁ Τάκιτος δὲν τρέφει φιλικὰ αἰσθήματα γιὰ τὸν Νέρωνα –τουναντίον μάλιστα). Ἀλλὰ ἂς παρακολουθήσουμε τὸ ἴδιο τὸ κείμενο τοῦ Τάκιτου (σὲ μετάφραση φυσικὰ ἀπὸ τὰ Λατινικά): «... τὴ μέρα ἐκείνη ὁ Νέρων ἦταν στὸ Ἀντιοῦμ. Γύρισε ἀμέσως, μόλις πληροφορήθηκε γιὰ τὴ φωτιά κι ἔφτασε τὴ στιγμή πού καίγονταν τὸ κτίριο πού ἔκτισε ὁ ἴδιος, γιὰ νὰ ἐνώσει τὸ Παλατῖνο μὲ τοὺς κήπους τοῦ Μαικήνα. Διέταξε ἀμέσως νὰ σθῇστει ἡ πυρκαγιά... καὶ γιὰ ν' ἀνακουφίσει τὸν κόσμον, πὺν-τριγύριζε ἄστεγος καὶ πεινασμένος στοὺς δρόμους, ἄνοιξε ἀμέσως τὸ Πεδίον τοῦ Ἀρεως, τὰ Μνημεῖα τοῦ Ἀγρίππα καὶ τοὺς Αὐτοκρατορικοὺς Κήπους. Διέταξε νὰ χτιστοῦν γρήγορα πρόχειρες κατοικίες καὶ παράγκες, γιὰ νὰ στεγαστοῦν οἱ πρόσφυγες. Τέλος πρόσταξε νὰ φέρονται τρόφιμα ἀπὸ τὴν Ὀστιά καὶ τὶς γειτονικὲς πόλεις καὶ νὰ τὰ μοιράσουν στὸ λαό...» (Τάκιτος, *Annales*, XV, 38). «Ὅμως τότε, παρ' ὅλα τὰ μέτρα τοῦ Νέρωνα, κυκλοφόρησε (ἀπὸ τοὺς ἐμπρηστὲς;) μιὰ φήμη, πὼς «τὴ στιγμή πού ξέσπασε ἡ πυρκαγιά, ὁ Νέρων τραγούδαγε στὸ θέατρο τοῦ Ἀντιοῦμ ἕνα τραγούδι γιὰ τὸ χαμὸ τῆς Τροίας, λές καὶ ἔκανε παραλληλισμὸ μ' ἐκείνη τὴν καταστροφή καὶ τὴ σημερινή...» (Τάκιτος, *Annales* XV, 38).

Ἀπὸ τὴν μεγάλη καταστροφή σώθηκε μόνο τὸ 1/10 τῆς πόλης, γιατί, γιὰ νὰ δημιουργήσει ὁ Νέρωνας ἀντιπυρικές ζώνες, κατέστρεψε τὰ κτίρια μιᾶς μεγάλης ἑκτασης. «Ὅμως τὴν ἑβδόμη μέρα νέα πυρκαγιά ξέσπασε ἀπὸ τὴν ἰδιοκτησία τοῦ Τιγκελίνου στὸ προάστειο Emilia (πρᾶγμα τὸ ὁποῖο ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ ἐμπρηστὴς δὲν ἦταν ὁ Τιγκελίνος –ὅπως θέλει ἡ χριστιανικὴ παράδοση). Σ' αὐτὴ τὴν πυρκαγιά κάηκαν καὶ οἱ ναοὶ τοῦ Ἡρακλῆ καὶ τῆς Σελήνης, τὸ ἱερὸ τῆς Ἑστίας, ὁ Ναὸς τοῦ Διὸς κ.λπ.

«Μετὰ τὴν καταστροφή, ὁ Νέρων ἔδωσε διαταγὴ νὰ ξανακτισεῖ ἡ πόλη. Ὁ

ἴδιος ἀνέλαβε νὰ ξαναχτίσει τοὺς ναοὺς καὶ τὰ μεγάλα κτίρια... ἔδωσε περισσό-
τερη προσοχὴ στοὺς ἀνοικτοὺς χώρους, στὶς πλατεῖες, στὴν κυκλοφορίαν τῶν
νερῶν, στ' ἄλση καὶ στὴ διαμόρφωση τῆς φύσης. Τὶς ἐργασίες τῆς ἀνοικοδόμη-
σης τὶς διεύθυναν ὁ Severus καὶ ὁ Celerus... ὁ Νέρων ἀνέλαβε νὰ πληρώσει ὁ ἴδιος
τὰ ἔξοδα γιὰ τὴν κατασκευὴ τους. Ἀπέδωσε στοὺς ἰδιοκτῆτες τὰ οἰκόπεδα ποὺ
εἶχαν πρὶν ἀπὸ τὴν καταστροφὴ καὶ ἔδωσε δάνεια γιὰ τὴν ἀνακατασκευὴ... Κα-
θόρισε μὲ τρόπο ἀκριβῆ τὸν τρόπο κατασκευῆς τῶν νέων κτιρίων. Οἱ ἐξωτερικοὶ
τοῖχοι καὶ οἱ χώροι, ὅπου οἱ κάτοικοι ἀναψαν φωτιά, ἔπρεπε νὰ γίνουν μὲ πέτρα,
γιὰ νὰ μὴν καίγονται... ἀπαγορεύτηκε ἡ μεσοτοιχία. "Ὅλα τὰ σπίτια ἔπρεπε νὰ
εἶναι ἀνεξάρτητα καὶ νὰ μεσολαθεῖ ἀνάμεσά τους ἀρκετὸς χώρος, ὥστε νὰ ἔμπο-
δίζεται ἡ διάδοσις τῆς φωτιᾶς..." (Τάκιτος, XV, 38-44).

"Ὅμως παρ' ὅλα τὰ μέτρα τοῦ Νέρωνα, ποὺ φυσικὰ ἐγίναν εὐμενῶς δεκτὰ ἀπὸ
τὸν πληθυσμὸν, ἡ γνωστὴ φήμη περὶ ἐμπρησμοῦ ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸ τῶν πραιτω-
ριανῶν Τιγκελίνου (μὲ διαταγὴ τοῦ Νέρωνα) ἐξακολουθοῦσε νὰ ἐνισχύεται ἀπὸ
κάποιους συγκλητικούς. Ὁ Νέρων τότε διέταξε ν' ἀρχίσουν ἀνακρίσεις γιὰ τὴν
πυρκαγιά. Οἱ ἀνακρίσεις ὁδήγησαν στοὺς Χριστιανούς: «... ἡ εὐθύνη ἀποδόθη-
κε σὲ μιὰ μισητὴ αἵρεση, ποὺ οἱ ὁπαδοὶ τῆς ὀνόμαζαν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς Χρι-
στιανούς...» (Τάκιτος, Annales, XV, 38-44). Καὶ συνεχίζει ὁ Τάκιτος: «ἔπιασαν
λοιπὸν τοὺς φανεροὺς ὁπαδοὺς τῆς αἵρεσης αὐτῆς, καὶ ὕστερα χάρις στὶς ὑποδεί-
ξεις τοὺς ἔπιασαν καὶ ὅλους ἐκείνους, ποὺ τοὺς χαρακτηρίζε τὸ μῖσος τοὺς γιὰ
τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸ ἀνθρώπινο γένος, ἄσχετα ἂν εἶχαν πάρει μέρος ἄμεσα
στὴν πυρπόλησι τῆς Ρώμης...» (Τάκιτος, Annales, XV, 38-44). Τότε λοιπὸν κη-
ρύσσονται ἐκτὸς νόμου οἱ Χριστιανοὶ μὲ τὴν κατηγορίαν τοῦ ἐμπρηστοῦ. "Ἀς ση-
μειωθεῖ ἐδῶ, ὅτι ὁ πρῶτος διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν ἐγίνε, ὅπως ἀναφέρει ὁ Τά-
κιτος, γιὰ πολιτικὴ καὶ ποινικὴ (ἐμπρησμὸς) αἰτιολογία. Γιὰ πολλὰ χρόνια ἀπὸ
τότε ἡ λέξις «χριστιανὸς» θὰ εἶναι συνώνυμη τῆς λέξεως «ἐμπρηστής», ἔτσι ὥστε
δυσὸ αἰῶνες ἀργότερα ὁ πατέρας τῆς Ἐκκλησίας Τερτυλλιανὸς ν' ἀπειλεῖ: «...
εἴμαστε πολλοί, εἴμαστε παντοῦ... μιὰ μικρὴ ὁμάδα ἀπὸ μᾶς μιὰ μόνο νύχτα μὲ λί-
γους δανλοὺς φτάνει...» (Τερτυλλιανός, Apolog. XXXVI, 3, 197).

Ἀλλὰ πέρα ἀπὸ τὶς ἀνακρίσεις τῆς ἀσφαλείας τοῦ Τιγκελίνου ποιά ἦταν ἡ ἐπί-
σημη θέσις τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν πυρκαγιά τῆς Ρώμης; Ἡ Ἀπο-
κάλυψις τοῦ Ἰωάννη ἀναφέρει: «... ἔπεσεν, ἔπεσεν ἡ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη... ἀπόδοτε
αὐτῇ διπλὰ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς... διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἡξοῦσιν αἱ πληγαὶ
αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός, καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται... καὶ κλαύ-
σσονται αὐτὴν καὶ κόφονται ἐπ' αὐτῇ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς... ὅταν βλέπωσι τὸν κα-
πνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς... καὶ ἀπὸ μακρόθεν ἐστηκότες... λέγοντες: οὐαὶ, οὐαὶ,
ἡ πόλις ἡ μεγάλη Βαβυλὼν, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἤλθεν ἡ κρίσις σου...»
(Ἰωάννου Ἀποκάλυψις 18, 1-11). "Ὅλοι οἱ θεολόγοι συμφωνοῦν, ὅτι μὲ τὴν λέξιν
«Βαβυλὼν» συμβολίζεται ἡ Ρώμη (βλ. Σ. Ἀγουρίδης, «Εἰσαγωγὴ στὴν Καινὴ
Διαθήκη»). Ἀλλὰ καὶ ἡ ἴδια ἡ «Ἀποκάλυψις» τὸ ἀποκαλύπτει, κατηγορῶντας
τὴν «Βαβυλῶνα», ὅτι «ἐπλάνησε πάντα τὰ ἔθνη» (Ἀποκ. 18, 23).

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἐγείρεται τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: Ἡ Ἀποκάλυψις ἐγράφη πρὶν τὸν
ἐμπρησμὸν τῆς Ρώμης, τὸ 64 μ. Χ., ὁπότε τὸν προεξαγγέλλει «προφητικὰ» – ἡ
ἐγγραφὴ μετὰ τὴν καταστροφὴν, ὁπότε ἀπλῶς πανηγυρίζει γιὰ τὸν ὀλεθρὸν τῆς «με-
γάλης Πόλεως» ποὺ «πλανᾷ καὶ καταδυναστεύει τὰ ἔθνη»; Ὁπωσδήποτε καὶ
στὴν μιὰ καὶ τὴν ἄλλην περίπτωσιν πανηγυρίζει καὶ θεωρεῖ τὴν καταστροφικὴν

φωτιά «θεία δίκη». [Ἐς σημειωθεί ἐδῶ, ὅτι τὸ κεφ. 18 τῆς Ἀποκάλυψης παραπέμπει σὲ ἄλλα παρόμοια «μεσσιανικά» κείμενα τῆς ἐποχῆς, πού ἐκφράζουν τὸν Ἰουδαϊκὸ ἐθνικισμό κατὰ τῆς Ρωμαϊκῆς τυραννίας: Βλ. Tissendorf, «Ἀπόκρυφες Ἀποκαλύψεις»]. Ὅμως στὴν περίπτωση πού τὸ κεφ. 18 τῆς Ἀποκάλυψης, πού μιλά γιὰ τὸν ἐμπρησμό τῆς Ρώμης, ἐγράφη πρὶν τὴν πυρκαγιά τοῦ 64 μ.Χ., τότε ἀποτελεῖ «προφητικὸ» σχέδιο στὰ χέρια τῶν μεσσιανιστῶν γιὰ τὸν ἐμπρησμό τῆς πρωτεύουσας τῶν Ρωμαίων ἐχθρῶν. Ἐς θυμηθοῦμε ἐδῶ τὴν 12ῃ ἐπιστολῇ τοῦ Σενέκα στὸν Παῦλο, πού προεξαγγέλλει τὴν πυρκαγιά τέσσερις μῆνες πρὶν γίνει.

Ὅμως ὁ Τερτυλλιανός, πού ἐξῆσε δύο αἰῶνες ἀργότερα, εἶναι πιὸ ἀποκαλυπτικός γιὰ τὸν μεσσιανικὸ καὶ ἐσχατολογικὸ χαρακτήρα πού εἶχαν οἱ «προφητεῖες» γιὰ τὸ τέλος «ἐν πυρὶ» τῆς Ρώμης: «... γνωρίζουμε, πὼς τὸ τέλος τοῦ κόσμου, μὲ ὅλες τὶς δυστυχίες πού θὰ συμβοῦν στὸ ἀνθρώπινο γένος, θὰ ἔρθει μὲ τὸ τέλος τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Ζητώντας ἀπὸ τὸν Θεὸ ν' ἀναβάλλει ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο τὴν καταστροφὴ αὐτήν, τοῦ ζητᾶμε ταυτόχρονα νὰ συνεχιστεῖ κι ἡ ἐξουσία τῆς Ρώμης...» (Τερτυλλιανός, *Apologeticus*). Ἀντιλαμβανόμεστε λοιπόν, τί βῆρος θὰ εἶχαν κατὰ τῶν συλληφθέντων Χριστιανῶν στίς ἀνακρίσεις οἱ εὐρέσεις τέτοιου εἶδους κειμένων. Ὁ Τάκιτος δὲν ἔχει καμμιά ἀμφιβολία γιὰ τὴν ἐνοχὴ τῶν Χριστιανῶν: «οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἦσαν ἀποδεδειγμένα ἐνοχοὶ καὶ ἄξιοι γιὰ τὴν χειρότερη τιμωρία» (Τάκιτος, *Annales*, XV, 44).

Καὶ φτάνουμε τώρα στὸ πιὸ κρίσιμο σημεῖο τῆς ἐρευνᾶς μας: ἄς συνοψίσουμε ὁμως τὰ μέχρι τώρα συμπεράσματα:

1) ἡ πυρκαγιά τῆς Ρώμης ἦταν ἐμπρησμός - «προδοκάτσια» κατὰ τοῦ Νέρωνα·

2) ὁ Νέρων τὴν μέρα τῆς πυρκαγιᾶς βρισκόταν στὴ γενέτειρά του, τὸ Ἀντιουμ·

3) ἡ Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη ἐπιχαίρει γιὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Ρώμης καὶ τὴν θεωρεῖ θεία δίκη (κεφ. 18)·

4) ὁ Νέρων ξανάκτισε ὑπὲρλαμπρὴ τὴν Ρώμη μὲ ἀντιπυρικό πολεοδομικὸ σχεδιασμό·

5) ἐγίναν ἀνακρίσεις καὶ συνελήφθησαν οἱ φανεροὶ ὁπαδοὶ τῶν Χριστιανῶν, ἀποδείχθηκαν ἐνοχοὶ κατὰ τὸν Τάκιτο καὶ ἐτέθησαν ἐκτὸς νόμου ὡς ἐμπρηστὲς.

Τώρα στὸ συμπέρασμα τοῦ Τάκιτου, ὅτι Χριστιανοὶ ἔκαψαν τὴν Ρώμη, διαδίδοντας «προδοκατόρικα» ὅτι τὴ φωτιά τὴν ἔβαλε ὁ αὐτοκράτορας (ἀλήθεια, ποιὸς αὐτοκράτορας ἔχει συμφέρον νὰ κάψει τὴν πρωτεύουσά του;) προστίθεται καὶ μία ἀποκαλυπτικὴ μαρτυρία τοῦ Σουητώνιου: «πολλοὶ ἀξιωματικοὶ συνέλαβαν στὰ σπίτια τοὺς ἀνθρώπους πού κρατοῦσαν στὰ χέρια τοὺς δαυλοὺς, ἀλλὰ ὡστόσο δὲν τόλμησαν νὰ τοὺς πειράξουν, γιατί εἶδαν πὼς ἦταν δοῦλοι τοῦ αὐτοκράτορα...» (Σουητώνιος, *Βίοι τῶν Δώδεκα Καيسάρων*, «Νέρων», XXXVIII). Καὶ μᾶς ἔρχεται στὸ μυαλό τώρα ὁ χαιρετισμὸς τοῦ Παύλου ἐκ μέρους τῶν «ἀγίων» ἐκ τῆς «Καίσαρος οἰκίας» στὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴ (4, 22). ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΤΕΛΙΚΟ: Σύμφωνα μὲ τὸν Τάκιτο ἐνοχοὶ γιὰ τὴν πυρκαγιά τῆς Ρώμης ἀπεδείχθησαν οἱ Χριστιανοὶ καὶ σύμφωνα μὲ τὸν Σουητώνιο αὐτοὶ ἦσαν δοῦλοι τοῦ αὐτοκράτορα, οἱ «ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας», πού γνωρίζει ὁ Παῦλος. Φυσικά γιὰ ἓνα τόσο μεγάλο σχέδιο, πού ἀφορᾷ τὸν ἐμπρησμό τῆς πρωτεύουσας τῆς αὐτοκρατορίας, ἀπαιτεῖται λεπτομερὴς σχεδιασμὸς καὶ προπάντων ὑψηλὴ καθοδήγηση καὶ προστασία. Ἄν σύμφωνα μὲ τὶς ἱστορικὲς πηγές (Τάκιτος, Σουη-

τώνιος, πρὸς *Φιλιππησίους* κ.λπ.) συνάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ φυσικοὶ αὐτουργοὶ τοῦ ἔμπρησμοῦ εἶναι οἱ Χριστιανοὶ τῆς «οἰκίας τοῦ Καίσαρος», ὁ ἠθικὸς αὐτουργὸς ἐνὸς τέτοιου μεγάλου ἔργου πρέπει νὰ ἦταν κάποιος ὑψηλὸ πρόσωπο ἀνάλογης ἐμβέλειας. Καὶ παρὼν τότε στὴ Ρώμη ἦταν ἓνας φίλος (μόνο;) τοῦ Σενέκα: ὁ Παῦλος. Σὲ «ἀστυνομικὴ - δικαστικὴ» ὁρολογία, θὰ λέγαμε, τὰ στοιχεῖα «φωτογραφίζουν» ὡς ἠθικὸ αὐτουργὸ τοῦ ἔμπρησμοῦ τῆς Ρώμης ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς «ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας» τὸν «Ἀπόστολο τῶν Ἐθνῶν» Παῦλο τὸν Φαρισαῖο, ὅπως αὐτοχαρακτηρίζεται, Σαοὺλ ἢ περιγρηπικὸ «συγγενῇ», Σαῦλο ἢ «φίλο» τοῦ Σενέκα Παῦλο, πάντα τὸ ἴδιο πρόσωπο μὲ τὰ πολλὰ ὀνόματα.

Βέβαια πρέπει νὰ ἀναφέρουμε, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν, τέτοιο μεγάλο σχέδιο, ὅπως ὁ ἔμπρησμός καὶ ἡ καταστροφὴ ὁλόκληρης σχεδὸν τῆς πρωτεύουσας τῆς αὐτοκρατορίας, νὰ εἶναι σχέδιο μιᾶς μικρῆς αἵρεσης καὶ ἐνὸς φανατικοῦ καὶ φιλόδοξου ἀνδρα. Πρέπει νὰ ὑπάρχει ὅπωςδὴποτε ἀνάμειξη καὶ καθοδήγηση τῆς ἀντι-νερωνικῆς Συγκλήτου καὶ κάλυψη τοῦ ἰδεολογικοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Σενέκα. Ἄς μὴ ξεχνᾶμε, ὅτι τὸ 65 μ.Χ. (μιὰ χρονιά μετὰ περίπου) ἀποκαλύπτεται ἡ συνωμοσία τοῦ Πείσωνα-Σενέκα. Εἶναι λογικὸ λοιπὸν νὰ σκεφτοῦμε, ὅτι ἡ συνωμοσία αὕτῃ ὁργανώνεται πρὶν τὸ 64-65 μ.Χ., καὶ σ' αὐτὸν τὸν πολιτικὸ σχεδιασμὸ ἐντάσσεται ὁ ἔμπρησμός τῆς Ρώμης ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς δούλους τοῦ αὐτοκράτορα. (Προσωπικὰ θεωροῦμε, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ καὶ ὁ Παῦλος χρησιμοποιήθηκαν ἀπὸ τὸν Σενέκα καὶ τὴν Σύγκλητο στὴν ἀντινερωνικὴ συνωμοσία, καὶ μετὰ τὴν ἀποτυχία τοῦ «πραξικοπήματος» αὐτοῦ ἐγκαταλείφθηκαν στὴν τύχη τους. Ἐνῶ ὅμως γιὰ τὴν φυσικὴ αὐτουργία τοῦ ἔμπρησμοῦ ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς δούλους τοῦ Νέρωνα ὑπάρχουν ἱστορικὲς πηγές καὶ τεκμήρια, γιὰ τὴν ἀνάμειξη τοῦ Σενέκα καὶ τῆς Συγκλήτου στὸν ἔμπρησμό δὲν ἔχουμε ἱστορικὰ ντοκουμέντα).

Τὸ τέλος τῶν συνωμοσιῶν τοῦ 65 μ.Χ. (Σενέκα - Πείσωνα κ.λπ.) εἶναι γνωστὸ καὶ τὸ ἀναφέραμε παραπάνω. Τί ἀπέγινε ὅμως ὁ Παῦλος μετὰ τὸν ἔμπρησμό τοῦ 64 μ.Χ.;

5. Τὸ τέλος τοῦ Παύλου.

Ὁ Παῦλος πρωτοπῆγε στὴ Ρώμη σύμφωνα μὲ τὶς *Πράξεις τῶν Ἀποστόλων* μετὰ τὸ 60-62 μ.Χ. (ὅταν ἐπίτροπος στὴν Ἰουδαία ἦταν ὁ Φῆστος: βλέπε *Πράξ.* 25, 12), ἐπικαλούμενος τὸν καίσαρα Νέρωνα, γιὰ νὰ δικαστεῖ μὲ τὴν κατηγορία τοῦ Sanhedrin ὅτι ὑποκινεῖ «στάσιν πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην» (*Πρ.* 24, 5). Ὁ Παῦλος εἶχε σκοπὸ ἀπὸ παλιὰ νὰ ἐπισκεφτεῖ τὴ Ρώμη μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπίσκεψής του στὴν Ἰσπανία, ὅπως ὁμολογεῖ ἄλλωστε κι ὁ ἴδιος: «... ἐπιποθίαν δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ὡς ἐὰν πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν, ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς...» (*Ρωμ.* 15, 24, 25). (Σημειωτέον ὅτι στὴν Ἰσπανία διοικητὴς εἶναι ὁ ἀνθύπατος Γάλδας, στέλεχος βασικὸ κι αὐτὸς τῆς ἀντινερωνικῆς συνωμοσίας, ποὺ τελικὰ κατάφερε τὸ 68 μ.Χ. νὰ ἐκθρονίσει ἐπιτέλους τὸν Νέρωνα: Βλ. Τάκτου, «Χρονικά»).

«Ἐπισημῶς» τὰ ἔχην τοῦ Παύλου τελειώνουν μὲ τὴν ἄφιξή του στὴ Ρώμη, ὅπου παραμένει ἐπὶ διετίαν «κηρύσσων» τὸ Εὐαγγέλιο: «Ἐμείνε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν...» (*Πράξ.* 28, 30). Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο (χρονολογικὰ περὶ τὸ 64 μ.Χ.) τελει-

ώνουν την διήγησή τους οι *Πράξεις τῶν Ἀποστόλων*. Ὁ Παῦλος διαμένοντας σὲ ἰδιωτικὴ κατοικία στὴν Ρώμη περιμένει νὰ δικαστεῖ ἀπὸ τὸ Νέρωνα. Τί ἐγίνε στὴ συνέχεια; Ἔγινε ἡ δίκη; Καταδικάστηκε ἢ ἀθωώθηκε; Ἄς δοῦμε, τί λέει ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος στὴν ἐπιστολὴ του *Β' πρὸς Τιμόθεον*: «*Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογία οὐδείς μοι συμπαρεγένετο... ὁ δὲ Κύριός μοι παρέστη... καὶ ἐρρυσθὴν ἐκ στόματος λέοντος...*» (4, 16-17). Ὁ Παῦλος ἀναφέρει, ὅτι στὴν πρώτη του ἀπολογία (ἄρα ὑπῆρξε καὶ δεύτερη) γλύτωσε ἀπὸ τοῦ λιονταριοῦ τὰ δόντια. Αὐτὸ συνέβη πρὶν τὸ 64 μ.Χ., ὅταν ἐπικαλέστηκε τὸν Καίσαρα γιὰ τὴ πολιτικὴ κατηγορία περὶ στάσεως τῶν ἀπανταχοῦ Ἰουδαίων (*Πράξ.* 24, 5). Μετὰ τὸν ἐμπρησμό τῆς Ρώμης τὸ 64 μ.Χ. τὰ ἴχνη τοῦ Παύλου χάνονται. Ὁ Παῦλος ἐξαφανίζεται ἀπὸ τὴν Ρώμη. (Ἐνῶ κατὰ τὴν ἀπόκρυφὴ χριστιανικὴ παράδοση ὁ Πέτρος θὰ σταυρωθεῖ κατὰ τὸν «διωγμὸ» τοῦ 64 μ.Χ. ὡς «ἀρχιεμπρηστής»).

Ὅμως ὁ Εὐσέβιος Καισαρείας μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ὁ Παῦλος πέθανε τὸν 140 χρόνο τῆς βασιλείας τοῦ Νέρωνα, δηλαδὴ περὶ τὸ 67-68 μ.Χ. (Εὐσεβίου, *Χρονικ.* II, 211, Migne P.G. XIX, 544). Ὁμοίως ὁ Ἱερώνυμος ἀναφέρει, ὅτι ὁ Παῦλος πέθανε μετὰ δύο χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Σενέκα, δηλ. 65 + 2 = 67 μ.Χ. (Ἱερώνυμος, *De Viris Illustribus*, V, XII). Ποῦ κρυβόταν ἀπὸ τὸ 64 (ποῦ κἀκεῖ ἡ Ρώμη κι ἐγίνε ὁ πρῶτος διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν) μέχρι τὸ 67 μ.Χ. (ποῦ πέθανε) ὁ Παῦλος; Ἄγνωστο. Τὸ μόνο ποῦ γνωρίζουμε εἶναι οἱ ἴδιες οἱ ἀναφορὲς τοῦ Παύλου στὴν *Β' πρὸς Τιμόθεον* ἐπιστολὴ του, ποῦ γράφει φυλακισμένος (δεύτερη φορὰ) στὴ Ρώμη: «*ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως (= θανατώσεως) ἐφέστηκε...*» (4, 6). Τὰ πράγματα εἶναι τώρα δύσκολα γιὰ τὸν Παῦλο. Τὴν πρώτη φορὰ ἀθωώθηκε, τώρα ὅμως... Ποῦ συνελήφθη τὸ 67 μ.Χ. (ἢ λίγο νωρίτερα) ὁ Παῦλος; Καὶ γιὰ ποιά κατηγορία τώρα διώκεται; Γιὰ τὸν ἐμπρησμό τοῦ 64 μ.Χ. ἢ γιὰ τὴν συνωμοσίαν τῶν Σενέκα - Πείσωνα τοῦ 65 μ.Χ.; Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα συνελήφθη στὴν Τρωάδα: «*... τὸν φελόνην (= πανωφόρι), ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ διδλία μάλιστα τὰς μεμβράνας...*» (*Β' Τιμόθ.* 4, 13). Αὐτὰ παραγγέλλει ἀπὸ τὴν φυλακὴ στὴ Ρώμη ὁ Παῦλος πρὸς τὸν Τιμόθεο, ποῦ βρίσκεται μᾶλλον στὴν Ἑφεσο. Πῶς πέθανε ὁ Παῦλος; Ἡ ἀπόκρυφὴ παράδοση, ποῦ τὴν ἀποδέχεται καὶ ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, ἀναφέρει ὅτι ἀποκεφαλίστηκε στὴν τοποθεσίαν Aquas Salvias τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 67 μ.Χ. (βλ. ἀπόκρυφες «*Πράξεις Πέτρου-Παύλου*»).

Κι ἔτσι τελειώνει ἡ ἱστορία τοῦ Παύλου καὶ ἀρχίζει ἡ ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ.

6. Ἀντὶ ἐπιλόγου.

Ὅπωςδήποτε ἡ ἔρευνα αὐτὴ προσπάθησε νὰ ἀγγίξει τὰ ἄδυτα τῆς πιὸ σκοτεινῆς στιγμῆς τῆς Ρωμαϊκῆς ἱστορίας - καὶ ὄχι μόνο. Ὁδηγὸς τῆς ἔρευνας αὐτῆς ἦταν τὰ κείμενα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, οἱ ἱστορικὲς πηγὲς τῆς ἐποχῆς, ποῦ ἀναφέρονται στὴν περίοδο 57-67 μ.Χ. Τὸ συμπέρασμα ποῦ μπορεῖ νὰ ἐξαγάγει ὁ κάθε ἀναγνώστης μπορεῖ νὰ δικαιωθεῖ ἢ ὄχι ἀπὸ τοὺς αἰῶνες ποῦ ἀκολούθησαν στὴ Ρώμη καὶ ὀνομάστηκαν «Μεσαίων». Τὸ ἀναμφισβήτητο συμπέρασμα ὅμως εἶναι ἓνα: ἡ γνώση τῆς ἀλήθειας σώζει· «ὁλβιος ὅστις ἔσχεν ἱστορίης μάθησιν».

”Οχι

Σήμερα τὸ πρόβλημα τῆς ἐπιβίωσης τοῦ ἀνθρώπου παρουσιάζεται ὁξύτερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐποχή. Οἱ ἐξουσιαστές καὶ τὰ ὄργανά τους – ἐνεργητικὰ ἢ παθητικὰ, συνειδητὰ ἢ ἀσυνειδητὰ – ἔχοντας στὴν διάθεσή τους ὅλον τὸν ἐπιστημονικό-τεχνολογικό ἐξοπλισμό καὶ μέσα, ἀπειλοῦν νὰ καταβροχθίσουν τὰ πρόσωπα, νὰ ἐξαφανίσουν τοὺς ἐλεύθερα σκεπτόμενους ἀνθρώπους. Ἡ ἀπουσία διοίκησης καὶ δικαιοσύνης ἔχει ἀποθρασύνει τοὺς «βαρβάρους ψυχὰς ἔχοντας», οἱ ὅποιοι φονεύουν καὶ διαίξουν, ληστεύουν καὶ τρομοκρατοῦν ἀνεξέλεγκτα, μ’ ἀποτέλεσμα οἱ ἀνθρώποι νὰ κλείνωνται στὶς ἀτομικὲς φυλακὲς τους, νὰ περτενιχίζονται στὸ ἐγὼ τους. Οἱ ἀνδραποδώδεις μᾶζες ἐν τῷ μεταξὺ, ὑπόδουλες στὸν καταναλωτισμό κι εὐδαιμονισμό, ἐξομοιώνουν τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ, εἴτε μ’ αὐτὰ πού συμβάλλουν στὸν εὐδαιμονισμό τους – ὅποτε ζητοῦν νὰ τοὺς ἐξαγοράσουν καὶ νὰ τοὺς προσεταιρισθοῦν – εἴτε μ’ ἐκεῖνα πού τὶς ἐνοχλοῦν – ὅποτε ζητοῦν τὴν ἀπομάκρυνσή τους. Μοναδικοὶ τρόποι ἀντίδρασης καὶ συμπεριφορᾶς σ’ ὅλες τὶς περιπτώσεις εἶναι ὁ δόλος καὶ ἡ δία, τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀπάτη, οἱ ἀθλιότητες κι ἡ ἀπανθρωπιά.

Σήμερα τὸ πρόβλημα τῆς ἠθικο-πνευματικῆς ἐλευθερίας παρουσιάζεται ὁξύτερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐποχή. Οἱ ἐξουσιαστές, πού ἐλέγχουν ἀσφυκτικά τὸν κόσμο, προσδιορίζουν ἐπακριδῶς τὴν μορφή καὶ τὰ ὅρια τῶν δραστηριοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, τὶς ὁποῖες περιορίζουν, καθὼς εἶναι φυσικό, στὸν οἰκονομισμό καὶ τὸν ἐξουσιασμό, ὥστε ν’ ἀναπαράγεται καὶ νὰ διαιωνίζεται ἡ καθεστηκυῖα τάξη. Σήμερα ὅπου δράση, ἐκεῖ καὶ ὑποταγή στὴν φυσικὴ νομοτέλεια καὶ στὶς ὠφελιμιστικὲς ἐπιδιώξεις. Οἱ μηχανὲς καὶ τὰ ὄπλα τείνουν νὰ καταστοῦν ὡς προϋπόθεση ἐλευθερίας εὐλογία καὶ κατάρτα ὡς μέσα τυραννίας, ἀφοῦ μεγαλώνουν τὴν ἀλαζονεία τῶν ἐξουσιαστῶν καὶ ἀυξάνουν τὶς ἀπαιτήσεις τῶν ἀπληστων μαζῶν, πού ζητοῦν ὅλο καὶ περισσότερα ὑλικά ἀγαθὰ καὶ ἀνέσεις «διὰ τῆς ἡσσοнос προσπάθειάς». Οἱ διεκδικήσεις αὐτὲς σὲ συνδυασμό μὲ τοὺς φόβους πού ἐκπηγάζουν ἀπ’ τὴν «κακιὰ πίστη», ὁδηγοῦν στὴν ἀπομόνωση ἀφ’ ἐνὸς ἀλλὰ καὶ στὴν ὁργάνωση ἀφ’ ἐτέρου. Τὰ ἐγωτιστικά ἄτομα, ἀνίκανα νὰ ἐπιβιώσουν καὶ ν’ αὐτοσυντηρηθοῦν, ὁργανώνονται ἀπ’ τοὺς ἐξουσιαστές σὲ μεγάλες κοινοπραξίες μὲ κοινὲς ἐπιδιώξεις, ὥστε νὰ ἐλέγχωνται καλύτερα. Οἱ κοινοπραξίες αὐτὲς (κόμματα, ὁργανώσεις, συνδικάτα) εἶν’ ἐτοιμὲς ν’ ἀλληλοσπαραχθοῦν γιὰ τὰ συμφέροντά τους, ἀλλὰ καὶ νὰ κατασπαράξουν κάθε ἀνθρώπο κατ’ ἐντολὴν τῶν ἐξουσιαστῶν.

Σήμερα τὸ πρόβλημα τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς παρουσιάζεται ὁξύτερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐποχή. Οἱ ἀλαζονικοὶ ἐξουσιαστές ἀλλὰ κι οἱ ἐξαθλιωμένες μᾶζες δὲν μποροῦν νὰ σκεφθοῦν παρὰ μόνο ἐκμεταλλευτικά. Ἡ ἀπουσία αὐτογνωσίας ἀλλὰ καὶ κοινοῦ σημείου ἀναφορᾶς καθιστᾷ τὶς μᾶζες θρασεῖες καὶ ἀναίσχυντες, ὥστε νὰ ἐπιζητοῦν τὰ πάντα, χωρὶς νὰ δικαιοῦνται τίποτα. Ἀνίκανοι καταλαμβάνουν ἀνώτατα ἀξιώματα καὶ διαδοχόμενοι γίνονται δάσκαλοι τῶν ἐπιστημῶν ὑδριστὲς καὶ ἄρπαγες διακονοῦν τὴν Θέμιδα κι ἀκόλαστοι ἱερεῖς «ποιμαίνουν» τὰ ἐξαχρειωμένα πλήθη.

Μέσα σ’ αὐτὸν τὸν φαῦλο κύκλο τοῦ ἐξουσιασμοῦ, μέσα στὸν κυκεῶνα τῆς ἀνελευθερίας καὶ τῆς ἀδικίας, μέσα στὸν λαθῦρινθο τῆς ἀγνοίας καὶ τοῦ πα-

ραλογισμού ή ανθρωπότητα παραπαίει και πελαγοδρομεῖ. Ἐξ-ουσιαστές κι ἐξ-ουσιαζόμενοι φοβοῦνται και ἄγχονται· ὁ κίνδυνος τῆς ἀναρχίας και τοῦ ἀλληλοσπαραγμοῦ εἶναι ὁρατός. Μοναδική ἐλπίδα στὸν κόσμο παραμένει ἡ Ἑλλάς και τὰ δημιουργήματά της – παιδεῖα, λόγος, τέχνες, ἐπιστῆμες, ἀνθρωπισμός–, πὺν μποροῦν ν' ἀποτελέσουν τίς βάσεις ἀλλὰ και «τὸν σταθερὸν οἶκα πρὸς στάθμην δίου».

Ὁ Ἕλληνας (= ἐλεύθερος, ἐξατομικευμένο πρόσωπο) ἀποτελεῖ τὸν αἰώνια νέον τύπον ἀνθρώπου, πὺν στὸ μέλλον θὰ γίνεῖ τὸ σταθερὸ πρότυπο ἀρετῆς και σοφίας, πὺν δὲν ὀφείλονται στίς περιστάσεις ἢ σὲ κάποιους ἐξωγενεῖς παράγοντες, ἀλλ' ἀποτελοῦν κάρπωμα προσωπικῶν μόχθων και νικῶν. Εἶναι ὁ ἰδεοφόρος ἀνθρωπος, ὁ ἰδεαλιστής, πὺν ἀδιαφορεῖ γιὰ τὰ ταπεινὰ και ἐφήμερα και διαλέγεται μὲ τὸ αἰώνιον· πὺν δίδαξε στὴν ἀνθρωπότητα τὴν εὐθύνη ἀλλὰ και τὴν δυνατότητα, πὺν ἀπορρέει ἀπ' τὴν λογικὴ φύση του, νὰ κάμῃ ἔλλογη τὴν ζωὴ του και νὰ ὑπέχη στὸ εἶναι του.

Ὁ κόσμος τῶν Ἑλλήνων δὲν σχετίζεται μὲ τὸν ἐξ-ουσιασμό και τὴν δουλεία, ἀλλ' ὑπαγορεύεται ἀπ' τὸ λόγο και προσδίδει στὴν ἐλευθερία. Ἀπώτερος σκοπὸς τῆς ζωῆς τους εἶν' ἡ εὐδαιμονία κι ὄχι ὁ εὐδαιμονισμός. Οἱ δυνὸ αὐτὲς ἔννοιες, ἀν και τῆς ἰδίας ρίζας, εἶν' ἐντελῶς ἄσχετες ἢ μιὰ ἀπ' τὴν ἄλλη, ὅπως ἄσχετος εἶναι κι ὁ ἑλληνικὸς κόσμος τῆς ἑναρχικῆς κοινωνίας σὲ σύγκριση μὲ τὸν ἀσιατικὸ λογοκρατικὸ κόσμο. Ἡ εὐ-δαιμονία, πὺν ἀναφέρεται στὴν ψυχὴ, ἀποσκοπεῖ στὸ εὖ ζῆν, ἐνῶ ὁ εὐδαιμονισμός στὸ ζῆν παντοιοτρόπως, χωρὶς ἀξιοπρέπεια και τιμὴ, χωρὶς πνευματικὲς ἀνατάσεις και οὐσιαστικὴ χαρά.

Ἡ ἑλληνικὴ εὐδαιμονία ταυτίζεται μὲ τὴν ἐλευθερία, πὺν ἀποτελεῖ προϊόν εὐψυχίας, τουτέστιν ἀρετῆς. Εἶναι δὲ ἀρετὴ ἢ ποιότητα, διὰ τῆς ὁποίας ἡ ὁμολογία - ἄρα πλήρης εὐεξίας - ψυχὴ ἀποκαλύπτεται στὴ δράση ὡς δημιουργία και εὐπραξία. Ἡ δημιουργικὴ δράση εἶναι σύμφωνη μὲ τὸ νοῦ και τὴ σκέψη, ἀφοῦ μορφοποιεῖ τίς ὅλο νέες ιδέες πὺν συλλαμβάνει ὁ λόγος τῆς ψυχῆς, ὁλοκληρώνοντας ἔτσι τὴν ἐλευθερωτικὴ κίνησή του. Ὁ λόγος τῆς ψυχῆς, ἀν και «ξυνός» (= κοινός), διαφέρει ἐν τούτοις ἀπὸ ἀνθρώπο σὲ ἀνθρώπο, ἐξαιτίας τοῦ ὅτι θεᾶται ἀπὸ διαφορετικὴν ὀπτικὴν γωνία· εἶναι λοιπὸν προσωπικός και πάντα νέος. «Ἕλληνες αἰεὶ παῖδες», εἶπε ὁ σοφὸς τῆς Σάιδος, ἐννοώντας μ' αὐτὸ ἴσως, ὅτι εἶναι δημιουργοὶ διαρκῶς νέων μορφῶν, πρᾶγμα πὺν μαρτυρεῖ τὸν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρωτά τους.

Ἡ ἐλευθερία οὔτε κληρονομιέται οὔτε χαρίζεται, ἀλλὰ κατακτᾶται διαρκῶς. Ἡ ζωὴ δὲν εἶναι παρὰ ὁ πόλεμος, ὁ ρυθμός, τὸ ποτάμι τοῦ Ἡρακλείτου. Εἶν' αὐτὸ πὺν κάνει τοὺς ἀνθρώπους ἐλεύθερους ἢ δούλους, ἐνεργητικούς (= τυράννους) ἢ παθητικούς (= μᾶζα). Τὸ δίλημμα ἐλεύθερος ἢ δοῦλος και ἐλευθερία ἢ θάνατος εἶναι συχνὸ στοὺς ἐραστές τῆς ἐλευθερίας.

Στὸ δίλημμα αὐτὸ βρέθηκαν οἱ Ἕλληνες τῆς κλασσικῆς και ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς. Ὡφειλαν ν' ἀπαντήσουν στὸ ἐρώτημα: Ἐξουσιαστές ἢ νεκροί. Καὶ ἀπέθαναν πολιτικά. Σήμερα τὸ δίλημμα προβάλλει και πάλι προκλητικά: προσχώρηση στίς τάξεις τῆς Ἐξ-ουσίας ἢ πολιτικὸς θάνατος. Χρέος τῶν Ἑλλήνων εἶναι ν' ἀναφωνήσουμε ξανά τὸ «ΟΧΙ!».

Πάν Αἴολος

ΚΩΝΣΤ. Ι. ΨΩΜΑΔΑΚΗΣ

‘Ο Λιμναῖος Οἰκισμὸς τῆς Καστοριᾶς

‘Ο ἐπισκεπτόμενος τὴν γραφικὴ Καστοριὰ δοκιμάζει εὐχάριστη ἔκπληξι, ὅταν ξεναγῇται, συνήθως πρὶν ἀπὸ ὁπουδήποτε ἄλλου, εἰς μίαν ἰδιωτικὴν «Ἐκθεση Μνημείων Καστοριᾶς» ἐπὶ τῆς παραλιακῆς λεωφόρου Μ. Ἀλεξάνδρου 89. Ἐκεῖ εὐρίσκεται πρὸ μιᾶς ἐντυπωσιακῆς συλλογῆς προπλάσμάτων («μακετῶν») τῶν σημαντικωτέρων βυζαντινῶν ναῶν καὶ τῶν μακεδονικῆς τεχνοτροπίας «ἀρχοντικῶν» τῆς ἱστορικῆς πόλεως. Τὸ ἐνδιαφέρον του ὅμως προσελκύεται εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ μίαν ἐντυπωσιακὴν ἀναπαράστασιν ἐνὸς προϊστορικοῦ λιμναίου οἰκισμοῦ (εἰκ. 1), ὁ ὁποῖος ναὶ μὲν ἐνετοπίσθη κατὰ τὴν προπολεμικὴν ἤδη ἐποχὴν¹ παρὰ τὸ χωρίον Δισπηλιὸ τῆς Ν. ὁχθῆς τῆς λίμνης τῆς Καστοριᾶς, ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τὸ ἐνδιαφέρον δι’ αὐτὸν ἀνεξωπυρώθη διὰ νεωτέρων ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν ἐκεῖ,² ἐκορυφώθη δὲ διὰ τῆς ἀνακαλύψεως εἰς τὸν βυθὸν τῆς λίμνης κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1993 τῆς γνωστῆς ξυλίνης πινακίδος μὲ τὴν προϊστορικὴν γραφὴν («Ἀπογευματινὴ» 17-2-94 καὶ «Δαυλός», τευχ. 147).

Τὰ ἀφιλοκερδῶς ἐκτιθέμενα ἐκεῖ καλλιτεχνήματα εἶναι «ἔργον ζωῆς» ἐνὸς καὶ μόνον ἀνθρώπου, τοῦ κ. Νίκου Πιστικοῦ, γεννηθέντος τὸ 1925 ἐκ γονέων προσφύγων τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐφοίτησε μόνον εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον καὶ ἤσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κουρέως, ἐπιδιδόμενος ὅμως ἀπὸ τοῦ 1952 καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν καλλιτεχνικῶν ξυλουργημάτων τοῦ εἶδους τῶν «σουθενίῳ». Τότε ἀνεκάλυψε καὶ ὁ ἴδιος τὸ ἐμφυτον τάλαντόν του καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸ ἀξιοποιήσῃ κατασκευάζων προπλάσματα ναῶν ἀρχικῶς καὶ παραδοσιακῶν «ἀρχοντικῶν» κατόπιν, μὲ τόσῃν δὲ ἐπιτυχίαν, ὥστε νὰ θαυμάζωνται καὶ ἀπὸ ἐπαγγελματίας τοῦ εἶδους διὰ τὴν ἀριότητα τῆς κατασκευῆς των μέχρι καὶ τῆς ἐλαχίστης λεπτομερείας. Ὡς ὕλικά ἐχρησιμοποιοῦσε γύψον, ξύλον, πολυεστέρη, μαρμαρόσκηνη κ.λπ. Ἐργαζόμενος ἐπὶ 3-4 ὥρας καθημερινῶς ἐχρειάζετο περὶ τὸν 5 μῆνας διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν κάθε ἔργου του. Πρὸ διετίας παρακινήθεις ἀπὸ τὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα, παλαιὰ καὶ πρόσφατα, εἰς τὸν λιμναῖον οἰκισμὸν τοῦ Δισπηλιοῦ, ἀπεφάσισε ν’ ἀναπαραστήσῃ καὶ αὐτόν. Τὸ ἔργον ἐπερατώθη κατὰ τὸν Μάιον τοῦ 1992.

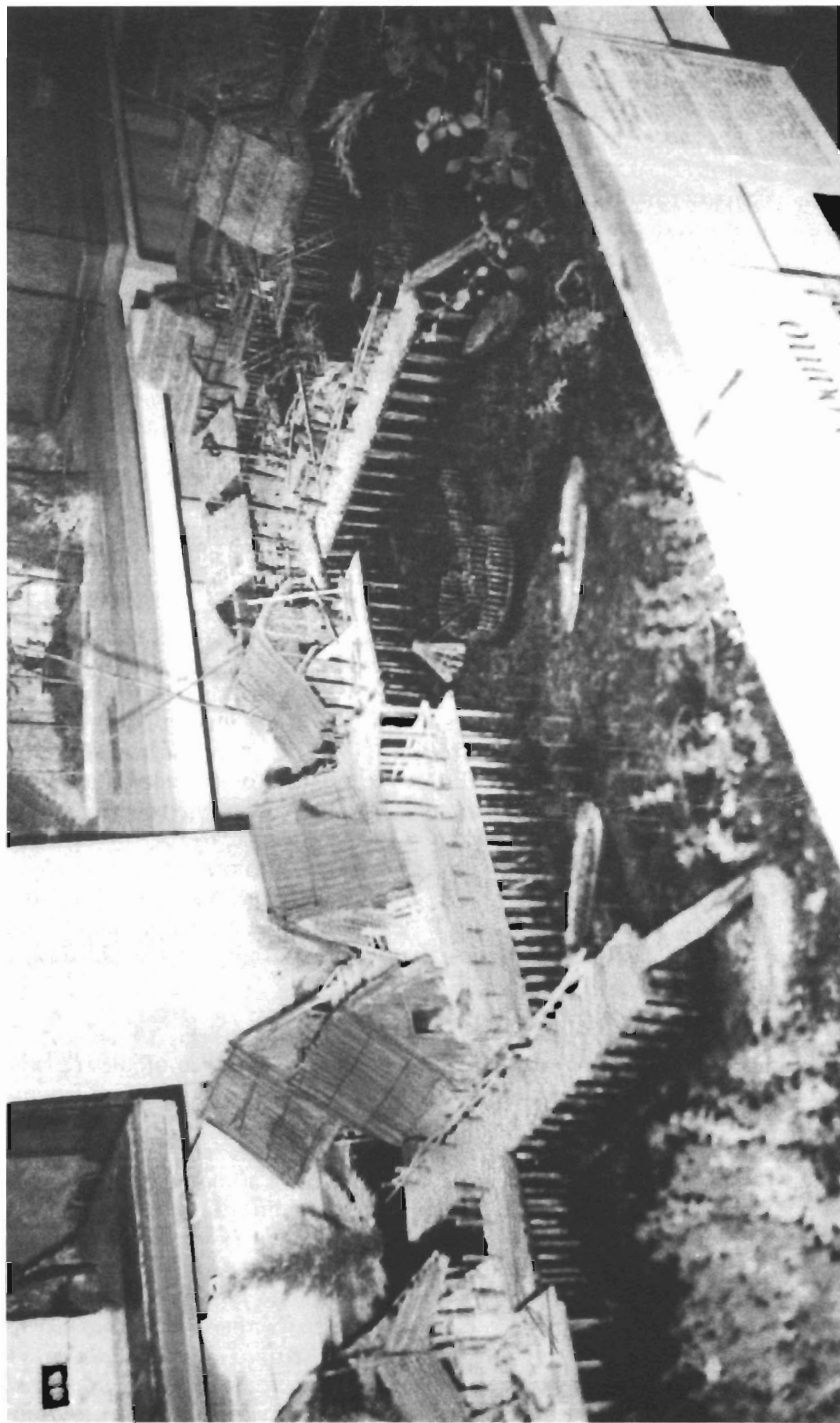
Φυσικὰ εἰς τὸ πρόπλασμα τοῦτο ἀναπαρίσταται μόνον ἓνα μικρὸν μέρος τοῦ οἰκισμοῦ, μὲ «γειτονιά» του, δεδομένου ὅτι ὅλος ὁ οἰκισμὸς καλύπτει ἔκτασιν δύο περὶ-που χιλιομέτρων, ἀπὸ Δισπηλιοῦ μέχρι Μαυροχωρίου τῆς Α. ὁχθῆς³, στηριζόμενος, ὅπως ὑπελογίσθη, εἰς 500.000 ἕως ἓνα ἑκατομμύριον (!) πασσάλων, ἀναδεικνυόμενος οὕτω ὥς ὁ μέγιστος λιμναῖος οἰκισμὸς τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Εὐρώπης². Εἰς τὸ πρόπλασμα φαίνονται νὰ ἐπιπλέουν καὶ σκάφη. Πράγματι ἀνευρέθη εἰς τὴν ξηρὰν καὶ εἰς βάθος 0,6 μ. ἓνα μονόξυλον διαστάσεων 4,5X0,7 μ., τὸ ὁποῖον ὅμως ἐκαλύφθη καὶ πάλιν πρὸς ἀποφυγὴν διαλύσεώς του μετὰ τὴν ἐπαφὴν μὲ τὸ ἀτμοσφαιρικὸν ὀξύγονον⁴. Ὅλη ἡ περὶ περιοχὴ βρίθκει προϊστορικῶν εὐρημάτων, δηλ. ὅπλων, οἰκιακῶν σκευῶν, ἐργαλείων κ.λπ. ἐκ λίθου, ὁστοῦ ἢ πηλοῦ. Ἦδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν πρώτων ἀνακαλύψεων τοῦ καθηγητοῦ Κεραμοπούλου (1932-36) ὁ τότε μητροπολίτης Νικηφόρος, καταγόμενος ἐκ Δισπηλιοῦ, συνέλεξεν ἀριθμὸν ἐξ αὐτῶν, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸν θάνατόν του περιῆλθον εἰς τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον Καστοριᾶς. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον τοῦ Δισπηλιοῦ λειτουργεῖ ἐπισήμως Προϊστορικὸν Μουσεῖον, ὅπου φυλάσσονται ὅλα τὰ εὐρήματα τῆς περιοχῆς^{2,4}.

Τὸ ἐνδιαφέρον εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ λιμναίου οἰκισμοῦ τῆς Καστοριᾶς εἶναι τὸ

ὅτι εἶναι μὲν ὁ πρῶτος ἀνακαλυπτόμενος εἰς τὸν ἑλλαδικὸν χώρον, ἀλλ' ὄχι καὶ ὁ πρῶτος γνωστός. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ λιμναία οἰκησις φαίνεται ὅτι ἦτο ἀρκετὰ διαδεδομένη εἰς τίς πολὺ περισσότερες τότε παρ' ὅσον σήμερον λίμνες τῆς Μακεδονίας¹, μερικοὶ δὲ λιμναῖοι οἰκισμοὶ διετηροῦντο μέχρι καὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων. Ὑπάρχουν μαρτυρίες περὶ δύο ἐξ αὐτῶν, τῶν ὁποίων ὅμως δὲν ἔχουν εὐρεθῇ τὰ ἴχνη ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν τῆς Καστοριᾶς, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν γίνεται λόγος ὅπουδὴποτε εἴτε λόγῳ (μερικῆς;) μετατροπῆς του διὰ προσχώσεων εἰς χερσαῖον συνοικισμόν² εἴτε λόγῳ πρωίμου ἐγκαταλείψεως καὶ καταστροφῆς του.

Ὁ πρῶτος τῶν ὡς ἄνω δύο οἰκισμῶν ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου³ καὶ εὐρίσκετο εἰς τὴν «λίμνην Πρασιάδα» τῆς Μακεδονίας, κατοικούμενος μέχρι καὶ τοῦ 500 π.Χ. ὑπὸ διαφόρων μακεδονικῶν φύλων. Ἡ λίμνη Πρασιάς ἔκειτο μεταξὺ Ἀξιῶ καὶ Στρυμόνος μετὰ τὴν δυτικὴν πλαγίαν τοῦ ὄρους Κερκίνη ἢ Μπέλλες. Μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ «Δυσώρου ὄρους» ὑπῆρχον μεταλλεῖα ἀργύρου, τὰ ὁποῖα ἐκμεταλλεύομενος ὁ Ἀλέξανδρος Α' ὁ Ἀμύντου ἐκέρδιζεν ἕνα τάλαντον ἡμερησίως. Ποῦ ἀκριδῶς ἔκειτο ἡ ἐν λόγῳ λίμνη, δὲν εἶναι γνωστόν. Ἡ ἔχει ἐξαφανισθῇ λόγῳ προσχώσεων ἢ κατὰ μίαν ἄποψιν πρόκειται περὶ αὐτῆς ταύτης τῆς λίμνης Δοϊράνης⁴. Τὸ μόνον ποῦ ἀπέμεινεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ οἰκισμοῦ εἶναι ἡ θαυμασία καὶ ὀλοζώντανη περιγραφή του ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτον: «Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος καὶ Δόθηρας καὶ Ἀγριᾶνας καὶ Ὀδαμάντους καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαδάζου· ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ ἐξαιρέειν, κατοικημένους ὧδε. Ἰκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐξευγμένα ἐν μέσῃ ἔσθηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στενὴν ἔχοντα μὴ γεφύρῃ. Τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι ἰκρίοισι τὸ μὲν κὼν ἀρχαῖον ἔσθησαν κοινῇ πάντες οἱ πολιῆται, μετὰ δὲ νόμῳ χρεώμενοι ἰσάσι τοιῷδε· κομίζοντες ἐξ ὄρεος τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρθηλος κατὰ γυναῖκα ἐκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος συχνὰς γυναῖκας. Οἰκέουσι δὲ τοιοῦτον τρόπον, κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἰκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. Τὰ δὲ νῆπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δεμένοντες. Τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθεῖς· τῶν δὲ πληθὸς ἐστὶ τοσοῦτον ὥστε, ὅταν τὴν θύρην τὴν καταρρακτὴν ἀνακλίνῃ, κατιεῖ σχοινίῳ σπυράδα καινὴν ἐς τὴν λίμνην καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχῶν ἀνασπᾷ πλήρεια ἰχθύων. Τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας». [Καὶ ἐν μεταφράσει: Οἱ φυλὲς στὴν περιοχὴ γύρω ἀπὸ τὸ ὄρος Παγγαῖο, οἱ Δόθηρες, οἱ Ἀγριᾶνες καὶ οἱ Ὀδόμαντοι καὶ αὐτοὶ γύρω ἀπὸ τὴν λίμνη Πρασιάδα δὲν ὑποτάχθηκαν ἀπὸ τὸν Μεγάδαζο – ἄν καὶ ἐπιχείρησε νὰ ὑποτάξῃ τοὺς τελευταίους. Τὰ σπίτια τῶν κατοίκων τῆς λίμνης εἶναι χτισμένα μέσα στὸ νερό, πάνω σὲ πλατφόρμες, ποὺ στηρίζονται σὲ χοντροὺς πασσάλους καὶ ἐπικοινωνοῦν μὲ τὴ στεριά μὲ μιὰ στενὴ γέφυρα. Στὴν ἀρχὴ ἢ μεταφορὰ τῶν πασσάλων ἦταν μιὰ δουλειὰ ποὺ μοιραζόταν δλόκληρη ἡ φυλὴ, ἀλλὰ ἀργότερα υἱοθέτησαν μιὰ διαφορετικὴ τακτικὴ. Τώρα τοὺς φέρνουν ἀπὸ τὸ ὄρος Ὀρθηλο, καὶ κάθε ἄνδρας φέρνει τρεῖς γιὰ κάθε γυναῖκα ποὺ παντρεύεται – καὶ παίρνει πολλές. Κάθε μέλος τῆς φυλῆς ἔχει τὴ δική του καλύβα σὲ μιὰ ἀπὸ τίς πλατφόρμες μὲ μιὰ καταπακτὴ ποὺ ἀνοίγει στὸ νερό. Γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὰ μωρά τους νὰ πέσουν στὸ νερό, τὰ δένουν μὲ σκοινὶ ἀπὸ τὸ πόδι. Τὰ ἄλογα καὶ τὰ ἄλλα ὑποζύγια τους τὰ τρέφουν μὲ ψάρια ἀντὶ γιὰ χορτάρι, ποὺ εἶναι τόσο ἀφθονα στὴ λίμνη, ὥστε ἀρκεῖ νὰ ρίξουν ἕνα ἄδειο καλάθι δεμένο μ' ἕνα σκοινὶ ἀπὸ τὴν καταπακτὴ καὶ τὸ ἀνεβάξουν γεμάτο ψάρια. Στὴ λίμνη αὐτὴ ὑπάρχουν δύο εἰδῶν ψάρια, ποὺ τὰ λένε πάπρακες καὶ τίλωνες].

Ἡ δευτέρα γνωστὴ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους περίπτωσις εἶναι ἡ τοῦ λιμναίου οἰκισμοῦ τῆς περιοχῆς Στρυμόνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναφέρεται ὁ Αἰσχύλος εἰς τοὺς

Εἰκ. 1. Ἀναπαράστασις ἐν σμικρογραφίᾳ τοῦ ληναίου οἰκισμοῦ παρὰ τὸ Διοπηλιὸ τῆς λίμνης τῆς Καστοριάς ὑπὸ Ν. Πιστικοῦ.

(Φωτ.: Κ. Ψωμαδάκης)

«Πέρσας» (στ. 865-873). Ὁ χορός, ἀπαριθμῶν τὸ πλῆθος τῶν εἰς τὸν Μ. Βασιλέα ὑποτελῶν ἄστεων, ἀναφέρει καὶ τὰ ἐξῆς: «... οἵαι Στρυμονίου πελάγους Ἀχελῷδες εἰσι πάροιχοι/Θρηκίων ἐπαύλων/λίμνας τ' ἔκτοθε αἱ κατὰ/χέρσον ἔληλαμέναι περὶ πύργον / τοῦδ' ἀνακτος αἶον...». [Καὶ κατὰ μετάφρασιν Ἰ. Γρυπάρη? «...καθὼς (καὶ) τὶς ποταμίσεις γύρω ἐκεῖ στῆς λίμνης τῆς Στρυμονίας τὰ νερὰ ποῦ γειτονεῦουν μὲ τοὺς Θράκες κι' ἐκεῖνες ποὺ ἔξω ἀπὸ τὴ λίμνη κατὰ τὴ στεριά τριγύρω πύργοι δυνατοὶ τὶς ζώνουν, ὑπάκουες ἦταν τοῦ δικοῦ μας βασιλιᾶ...». (Σημ.: «ἀχελῷος» εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἐσήμαινε γενικῶς ποταμὸς καὶ ποταμίσιος)].

Ἄλλὰ καὶ πέρα τῶν ὡς ἄνω δύο περιπτώσεων ὁ Κεραμόπουλος πιστεύει, ὅτι καὶ μετὰ τῶν δύο ἀκραίων θέσεων τῆς Μακεδονίας, δηλ. τῆς Καστοριάς καὶ τοῦ Στρυμόνος, θὰ ὑπῆρχαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι λιμναῖοι οἰκισμοί, ἀναφέρει δὲ ἐνδεικτικῶς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Kazanow περὶ τοῦ ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν παραλίων τῆς Πρέσπας βεβαίουν, ὅτι εἰς τὸν πυθμένα τῆς λίμνης φαίνονται λείψανα κτισμάτων, ἐνῶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τῆς ὑπῆρχε χωρίον μὲ τὸ ὄνομα «Νάκολετς», ποῦ σημαίνει «Ἐπὶ πασσάλων». Ἀνάλογες πληροφορίες εἶχε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κεραμόπουλος περὶ τῶν μικρῶν λιμνῶν Ροῦδνικ (Ν. Φλωρίνης) καὶ Ρακίτας (Ν. Κοζάνης)^{6α}. «Δυστυχῶς, λέγει, δὲν ἐδόθη ἡ προσήκουσα προσοχὴ εἰς τοῦτο, καθ' ὃν χρόνον πολλὰ τῶν λιμνῶν τούτων ἀπεξηράνθησαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους». (Σημ.: Τὸ ἀντίστροφον, χάριν... ποικιλίας, συνέβη μὲ τοὺς πολλοὺς παροχθίους προϊστορικοὺς οἰκισμοὺς τοῦ Ἀλιάκμονος, οἱ ὅποιοι ἐκαλύφθησαν ὀριστικῶς ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῆς τεχνητῆς λίμνης τῆς Δ.Ε.Η. εἰς Πολύφυτον...).

Ἀφ' οὗτου ὁ Ἡρόδοτος διὰ πρώτην φοράν, καὶ μάλιστα τόσοσιν παραστατικῶς, περιέγραψεν τὸν ἰδιότυπον αὐτὸν προϊστορικὸν τρόπον οἰκίσεως, ἐχρειάσθη νὰ παρέλθουν δεκατέσσαρες αἰῶνες, μέχρις οὗτο ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη τοὺς ἀνακαλύψῃ καὶ τοὺς μελετήσῃ. Τοῦτο δὲ συνέβη μὲ ἀφορμὴν ἓνα τυχαῖον γεγονός: Τὸ 1854 λόγῳ μεγάλης ξηρασίας καὶ ἀσυνήθως χαμηλῆς στάθμης («ρηχίας») τῶν ὑδάτων τῶν ἑλβετικῶν λιμνῶν ἀπεκαλύφθησαν εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς ὄχθης ἀπόστασιν τὰ κατάλοιπα μεγάλου ἀριθμοῦ ξυλίνων πασσάλων ἐμπεπηγμένων εἰς τὸν βυθὸν τῆς. Τὸ εὔρημα ὠδήγησεν εἰς ἐπέκτασιν τῶν ἐρευνῶν καὶ εἰς ἄλλας λίμνας ὅλων τῶν περὶ τὰς Ἄλπεις περιοχῶν, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἔχουν ἐντοπισθῇ μέχρι σήμερον ἀρκετὰ ἑκατοντάδες λιμναίων οἰκισμῶν εἰς Ἑλβετίαν, Ἰταλίαν, Αὐστροίαν, Γαλλίαν, Γερμανίαν ἀκόμη δὲ καὶ εἰς Γιουγκοσλαβίαν^{8,9}. Ἐχρειάσθη νὰ παρέλθῃ ἀκόμη ἓνας αἰὼν, μέχρις οὗτο ἀνακαλυφθῇ καὶ ὁ πρῶτος λιμναῖος οἰκισμὸς εἰς τὸν ἑλλαδικὸν κῶρον, δηλ. εἰς τὴν Καστορίαν.

Ο ΛΙΜΝΑΙΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Ἄν ἡ ἀποκάλυψις τῶν λιμναίων οἰκισμῶν τῶν ἑλβετικῶν λιμνῶν προῆλθεν ἐξ ἐνὸς τυχαίου γεγονότος, δηλ. τῆς μεγάλης ξηρασίας τοῦ 1854, ἡ ἀποκάλυψις τοῦ λιμναίου οἰκισμοῦ τῆς λίμνης τῆς Καστοριάς προῆλθεν ἀπὸ μίαν σκοπίμως καὶ τεχνητῶς ἐπιδιωχθεῖσαν πτώσιν τῆς στάθμης τῆς λίμνης, προκειμένου ν' ἀποκαλυφθῇ καὶ ν' ἀποξηρανθῇ ἀρκετὴ λωρὶς ἐδάφους περὶ τὴν πόλιν, τῆς ὁποίας οἱ οἰκοδομῆς ἐφθάναν τότε «μέχρι τοῦ κύματος» καὶ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ κατασκευὴ παραλιακοῦ, περιφερειακοῦ δρόμου^{1,4}. Ταυτοχρόνως ἀπεκαλύφθη καὶ εὐρεῖα λωρὶς (ἡ «ταινία») γῆς περὶ τὴν ὄχθην τῆς λίμνης πρὸς ὄφελος τῶν παροικούντων ἀγροτῶν. Ἄλλ' ἡ ἀποκάλυψις αὕτη τῆς ξηρᾶς εἶχε καὶ ἓνα ἄλλο ἀπροσδόκητον ἀποτέλεσμα (εἰκ. 2), τὸ ὁποῖον περιέγραψεν ὁ ἀρχαιολόγος καθηγητῆς Κεραμόπουλος εἰς τὴν πρώτην πλήρη ἐπιστημονικὴν ἀνακοίνωσιν ἐπὶ τοῦ θέματος διὰ τῶν ἐξῆς:¹ «Ἡ ταινία αὕτη ἐδείχθη ὅτι ἐν προϊστορικοῖς χρόνοις εἶχεν εἷς τινα σημεῖα λιμναίας ἐπὶ πασσάλων στηριζομένης κατοικίας. Μία συστάς μεγάλη τοιούτων κατοικιῶν ἀπεκαλύφθη ἀπέναντι πρὸς Δ.

Είκ. 2. "Ο,τι ἀπεκαλύφθη μετὰ τὴν ὑποχώρησιν τῶν ὑδάτων τῆς λίμνης τῆς Καστοριάς. Διακρίνονται προεξέχοντες ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς λίμνης οἱ κορυφές πληθώρας πασσάλων. (Ἐκ τῶν «Πρακτικῶν τῆς» Ἀρχ. Ἑταιρείας, 1938, σ. 60).

τῆς Καστοριάς παρὰ τὸ χωρίον Δουπιάκοι (νῦν Δουσιπηλειό). Ἐνταῦθα σχηματίζεται μικρά, ἐλαφρῶς ὑψηλοτέρα τῆς λίμνης ἐπίπεδος νησίς, ἐφ' ἧς εἶναι ἡ ἐκκλησία τῆς Ἀναλήψεως. Ἀλλοτε περιέπλεον τὴν νησίδα διὰ λέμβων, τώρα ὁμως εἶναι ξηρὰ πέριξ. Ἡ νησίς περιβάλλεται ὑπὸ τείχους ἐκ μεγάλων λίθων καλῶς λαξευμένων (διακρίνονται κτυπήματα σφύρας) καὶ ἡρμοσμένων. Εἶναι πρὸς τὴν λίμνην κατεστραμμένον, διότι, ὡς φαίνεται, λίθοι ἀπήγοντο διὰ λέμβων εἰς Καστοριάν. Πρὸς τὴν ξηρὰν εἶχε πύλην διπλὴν (Δίπυλον). Τὸ ὅλον ἴσως εἶναι ἔργον τῶν χρόνων τοῦ Ἀρχελαίου.

» Ἡ μεταξὺ τῆς νησίδος καὶ τῶν ὑδάτων τῆς λίμνης ξηρανθεῖσα νῦν ταινία γῆς εἶναι πρὸς τὸ μέρος τῆς λίμνης καὶ ἐν μέρει ἐντὸς τῶν ὑδάτων αὐτῆς κατὰσπαρτος ὑπὸ ἐξεχόντων ἀκόμη πεντακοσίων σχεδὸν πασσάλων τῶν λιμναίων κατοικιῶν. Δὲν εἶναι πάντες καλῶς διακριτοί, ἀλλ' ὡς δεικνύει ἡ εἰκὼν, ἱκανοὶ ἐξεχόντες μέχρι 0,3 μ. φανερώς τοῦ ὕδατος καὶ εἶναι σκληροὶ ὡς ἀπρόσβλητοι ὑπὸ σήψεως. Τὸ ἄνω ἄκρον αὐτῶν εἶναι ἀποθεθραυσμένον ἀνωμάλως. Ἡθέλησα νὰ ἐξαγάγω ἓνα, ἵνα ἶδω ἂν τὸ κάτω ἄκρον ἦτο πελεκημένον, ἐξέλεξα δὲ τὸν λεπτότερον, ὑποθέτων ὅτι θὰ ἦτο καὶ ἀδυσχερέστερον ἐμπεπηγμένον. Οὗτος ἦτο κορυμὸς κέδρου οἷοι φύονται καὶ τώρα εἰς τὸν χώρον τῶν Δουπιάκων, ἐνεπήχθη δὲ μετὰ τοῦ φλοιοῦ εἰς τὴν ὑποκύανον ἄργιλλον. Ἀπεδείχθη δὲ ὅτι εἶχεν ἐμπεπήχθῃ μὲ τὴν κορυφὴν πρὸς τὰ κάτω καὶ μέχρι βάθους 1,5 μ., εἶχε δὲ τὸ ἄκρον πελεκημένον ὀξύ. Πρὸς ἐξαγωγήν του ἐκάμαμεν περίξ ὄργανα διαμέτρου 1 μ. περίπου καὶ εἶδομεν ὅτι εἰς τὸν χώρον τοῦτον ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὴν χλόην τοῦ ἐδάφους ἀφανεῖς ἐτηροῦντο ἐγγὺς ἀλλήλων πυκνοὶ δέκα τοῦλάχιστον ἄλλοι πάσσαλοι, τινὲς τόσοι σαθροί, ὥστε τὸ πτύον ἐκοπτεν αὐτοὺς ὡς νωπὸν μαλακὸν τυρόν».

Κατὰ τὸ 1966 λόγω μεγάλης πτώσεως τῆς στάθμης τῆς λίμνης ἀνεφάνη καὶ πάλιν πλῆθος καταλοιπῶν ξυλίνων πασσάλων «ἐν ἀπολιθώσει». Ὁ καθηγητὴς τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ Α.Π.Θ. Νικ. Μουτσόπουλος τὰ ἐμελέτησεν ἐπισταμένως, τὰ δὲ πορίσματα του ὑπέβαλεν εἰς τὸν Σπ. Μαρινάτου, ὁ ὁποῖος εὗρεν αὐτὰ ἐξαιρετικῶς ἀξιόλογα καὶ τὰ ἐδημοσίευσεν². Τὰ πορίσματα τῶν ἐντελῶς προσφάτων ἐρευνῶν ἔχουν ἤδη ἀνακοινωθῇ εἰς συνέδρια, ἀλλ' ἡ δημοσίευσίς των θὰ βραδύνῃ εἰσέτι³. Ἡ προγραμματιζομένη ἐπομένη ἐνέργεια εἶναι ἡ ἀναπαράστασις τοῦ λιμναίου οἰκισμοῦ εἰς φυσικὸν μέγεθος⁴. Βεβαίως αὐτὸ δὲν θὰ εἶναι κάτι τὸ ἐντελῶς πρωτότυπον, καθ' ὅσον οἱ Γερμανοὶ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἔχουν κατασκευάσει παρόμοιον ὁμοίωμα λιμναίου οἰκισμοῦ εἰς τὸ Unteruhldingen τῆς ἀνατολικῆς ὀχθῆς τῆς λίμνης Bodensee¹⁰, τὸ ὁποῖον εἶναι ἓνα τῶν σημαντικωτέρων τουριστικῶν ἀξιοθεάτων τῆς περιοχῆς. Ἐὰν τελικῶς πραγματοποιηθῇ καὶ εἰς τὸ Δισπηλιὸ ἓνα παρόμοιον ἔργον, τοῦτο θὰ προκαλέσῃ μέγα τουριστικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν περιοχὴν καὶ τὴν Ἑλλάδα γενικώτερον λόγω τοῦ ἀσυνήθους διὰ τὰ εὐρωπαϊκὰ δεδομένα μεγέθους τοῦ οἰκισμοῦ καὶ ἰδίως λόγω τῆς ἀνευρέσεως ἐκεῖ τῆς ἐνεπιγράφου πινακίδος.

Πηγές:

- 1) Κεραμόπουλος Α., «Ἐρευνα ἐν Δυτικῇ Μακεδονίᾳ», Πρακτικά Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, 1938, σ. 58-67.
- 2) Μουτσόπουλος Ν.: Ἀναφέρεται εἰς τὸ: Σπ. Μαρινάτου, «Ὁ λιμναῖος συνοικισμὸς Καστοριάς», Ἀρχαιολογικὰ Ἀνάλεκτα Ἀθηνῶν 1968, τόμ. Α' σ. 162-166.
- 3) Χουρμουζιάδης Γ., Προσωπικὴ πληροφόρησις, Αὐγ. 1994.
- 4) Πιστικός Νικ., Προσωπικὴ πληροφόρησις, Ἰούν. 1994.
- 5) Ἡροδότου, Ἱστορία, βιβλ. 5ον (Τερψιχόρη) 16, «Κάκτος» 1992, σ. 36-37.
- 6) Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἑγκυκλοπαιδεῖα, τόμ. 20 (Πρασιάς λίμνη).
- 6α) Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἑγκυκλοπαιδεῖα, τόμ. 21 (Ροῦδνικ, Ρακίτα).
- 7) Αἰσχύλου, «Πέρσαι», μετάφρ. Ἰ. Γρυπάρη, ἐκδ. ΟΕΔΒ 1978.
- 8) The Encyclopedia Americana, τόμ. 16, σ. 650-651.
- 9) Brockhaus Enzyklopädie, τόμ. 14, σ. 460.
- 10) Die Deutsche Lande, τόμ. 4 «Schwarzwald und Bodensee», Umschau Verl. 1952, 8η ἐκδ. σ. 87.

Μάρμαρα πνιγμένα στis νεφέλες

Εἶχαν, λέει, τὴν Νίκη τοῦ Παιονίου γιὰ 12 δλόκληρα χρόνια κλεισμένη στὰ ὑπόγεια τοῦ Μουσείου τῆς Ὀλυμπίας· καὶ ὅταν κάποιοι ἀνακίνησαν τὸ θέμα, τότε μόνο ἄρχισαν νὰ βγάζουν δειλὰ-δειλὰ τὰ κομμάτια τῆς καὶ νὰ τὰ ἐπανατοποθετοῦν στὴν ἀρχικὴ τους θέση. Καὶ κάποια ἀρχαιολόγος, ὑπεύθυνη τοῦ Μουσείου, μὲ ὕφος κοτσάμπαση τῆς Τουρκοκρατίας ἀπαγόρευε σὲ τύπο καὶ ἄλλους φορεῖς νὰ πλησιάσουν κοντὰ στὸ ἄγαλμα κι ἔφερνε χίλιες δυὸ δικαιολογίες, γιὰ νὰ δικαιολογήσει τὰ ἀδικαιολόγητα. Ἕνα παράδειγμα αὐτὸ τῆς Νίκης τοῦ Παιονίου, ποὺ ἀποτελεῖ μόνο τὴν κορφὴ τοῦ παγόδουνου δυστυχῶς.

Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία: Τσιφλίκι τῆς ἐκάστοτε κυθερνήσεως, πού, προκειμένου νὰ βολέψει τοὺς «ἡμετέρους» κόλακες, καταστρατηγεῖ ἱεραρχία καὶ ἀξίες. Ἕνα ἀπέραντο γιουσσυρούμ ἔχει καταντήσῃ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία σήμερα, ὅπως ἄλλωστε καὶ τὸ Ρωμαῖκο Κρατίδιο, ποὺ γονοκλινῆς ὑπηρετεῖ.

Ἔχουν ἀπλώσει τὰ τσαντήρια τους σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ διαλαλοῦν τὴν πραμάτειά τους. Ἕνα τσαντήρι τὸ στήσανε στὸν Ἀστακὸ Αἰτωλοακαρνανίας, ποὺ βγάζει ὥραϊες πρωτοελλαδικὲς πόλεις ἐκτάσεως 200 στρεμμάτων μὲ ὑπέροχη τοιχοδομία καὶ πληθώρα εὐρημάτων. Πελάτης ἡ Ε.Τ.Β.Α. Ἀγόρασε ὅλο τὸ τσαντήρι, γιὰ νὰ φτιάξει διαλυτήρια πλοίων καὶ κάλυψε κάτω ἀπὸ τόνους τιμέντου καὶ ἀτσαλιοῦ δλόκληρο τὸν οἰκισμό. Ἄλλο τσαντήρι τὸ στήσανε στὴν Κρήτη, ὅπου ἀρχαιολογικὸς χώρος ἔγινε γήπεδο ποδοσφαίρου. Πελάτης ὁ Δῆμος αὐτὴν τὴν φορὰ.

Μὰ ὁ μεγάλος πελάτης εἶναι οἱ χώρες τοῦ ἐξωτερικοῦ, ποὺ ἀγόρασαν δλόκληρες ἐκτάσεις τοῦ γιουσσυρούμ. Ἔτσι ἔχουμε γαλλικὴ, ἰταλική, ἀμερικάνικη, σουηδικὴ καὶ ἄλλες ἀρχαιολογικὲς «σχολές», ποὺ ἔχουν στὴν κατοχὴ τους τσιφλίκια δλόκληρα. Βοηθᾶνε, λέει, στὴν ἀνασκαφὴ τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων, λὲς καὶ οἱ Ἕλληνες γεννιοῦνται χωρὶς χέρια καὶ μυαλό. Ἐκεῖ νὰ δεῖτε ξεπούλημα. Ἐχετε δεῖ ἐσεῖς καμμιά Ἑλληνικὴ ἀρχαιολογικὴ σχολὴ νὰ σκάβῃ στὸ ἐξωτερικό; Οὔτε καὶ θὰ δεῖτε.

Καὶ οἱ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι; Τί κάνουν; Κοστοῦμια τῆς δεκαετίας τοῦ '60, ὕφος μπλαζέ, αὐθεντίες, γυρίζουν ἀπὸ συνέδριο σὲ συνέδριο μὲ κρίση ταυτότητας, ἀναζητώντας τί; Οὔτε οἱ ἴδιοι ξέρουν. Νὰ μοιάσουν στοὺς Εὐρωπαίους ἴσως; Νὰ ποῦν ὅτι κι αὐτοὶ κάτι κάνουν; Ποιὸς ξέρεi.

Ὅταν ἐδῶ, στὴν χώρα τους, ἔχουν καταεξευτελίσει κάθε ἔννοια ἐθνικῆς περηφάνειας καὶ ἐγωῖσμοῦ, ὅταν ἐδῶ θυμίζοντας ἀποικιοκρατικούς καιροὺς ὑπηρετοῦν τίς ξένες ἀρχαιολογικὲς σχολές ἢ στὴν καλύτερη περίπτωσις τίς ἀνέχονται, πρὸς τί τόση ταλαιπωρία καὶ κοπετός, πρὸς τί οἱ ὁμιλίες τους σὲ συνέδρια τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ οἱ δουλικὲς πελατειακὲς σχέσεις; Κρίση ταυτό-

τητας... Ἐμεῖς ὁμως τί φταῖμε;

Ποῦ βρίσκονται ἐκεῖνοι οἱ ἀρχαιολόγοι, ποῦ θὰ ἀπαιτήσουν ἄνευ ὄρων ἀποχώρηση τῶν ξένων ἀρχαιολογικῶν σχολῶν ἀπ' τὴν Ἑλλάδα, μὴ ἀνάμιξη τοῦ μισελληνικοῦ κράτους σὲ περιπτώσεις ἐλληνικῆς πολιτιστικῆς κληρονομιάς, δεχόμενοι ὅποιοδήποτε κόστος συνεπάγεται τὸ ἐγχεῖρημα, μεγαλύτερα κονδύλια γιὰ ἀνασκαφές καὶ πραγματικὴ προστασία τῶν ἐθνικῶν ἀρχαιολογικῶν μας χώρων;

Μόνο ξέρουνε νὰ ἀπαγορεύουνε στὸν κάθε Ἕλληνα ἐργάτη, στὸν κάθε Ἕλληνα πολίτη νὰ κτίσῃ ἓνα σπίτι, γιὰ νὰ στεγάσῃ τὴν οἰκογένειά του, ἐπειδὴ, λέει, θρῆθηκε ἓνας τάφος, ἓνα κεραμίδι στὸ οἰκόπεδό του. «Σωστικές ἀνασκαφές» – ξέρετε καλά, κύριοι ὑπεύθυνοι, νομίζω, τί σημαίνουν. Γιατὶ σ' αὐτὴν τὴν περίπτωση δὲν τὸ ἐφαρμόζετε; Καὶ καλά, πολὺ καλὰ κάνει ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ οἰκοπέδου, ὅταν σκεπάζει τὸν τάφο κτίζοντας σπίτι ἀπὸ πάνω του. Γιατὶ θέλει νὰ ζήσῃ –κάτι, ποῦ ἐσεῖς ἐκεῖ πάνω στὰ σύννεφα ποῦ βρίσκεστε δὲν θὰ μπορέσετε ποτὲ νὰ καταλάβετε. Ἀπρόσιτοι, ἀνόητοι, κουλτουριάρηδες, μακρὰ ἀπ' τὰ προβλήματα τοῦ τόπου καὶ τοῦ λαοῦ, μείνατε στὸ παρελθόν, ἀρτηριοσκληρωτικὰ ἀπολιθώματα καὶ προσπαθεῖτε νὰ μᾶς πείσετε, ὅτι ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα ἐρμηνεύεται μὲ τὰ δικά σας συμπλέγματα, μὲ τοὺς δικούς σας ἀνώμαλους νόες. Γιατὶ οἱ Ἕλληνες καὶ ἀγάλματα καὶ στήλες σπάζανε, γιὰ νὰ τειχίσουν τὴν πόλη τους, χρησιμοποιοῦντας τα ὡς οἰκοδομικὸ ὕλικό. Γιατὶ τοὺς ἐνδιέφεραν οἱ πολῖτες τῆς χώρας τους. Δὲν γκρέμιζαν ὁμως οὔτε καταπλάκωναν πόλεις, δὲν ξεπούλαγαν στοὺς ξένους τὴν κληρονομία τῶν προγόνων, ἀλλὰ μόνο τὰ ἀσήμαντα. Τὸν διαχωρισμὸ ὁμως ἐσεῖς αὐτὸν δὲν μπορεῖτε νὰ τὸν κάνετε ἢ μᾶλλον τὸ μυαλό σας δουλεύει ἀντιστρόφως ἀνάλογα. Καταχώνουμε τὸν οἰκισμὸ τοῦ 3000 π.Χ. καὶ διασώζουμε τὸν τοῖχο 1x2 τῆς πρωτοχριστιανικῆς ἐποχῆς, γιατί ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ οἰκοπέδου δὲν ἔχει πλάτες. Αὐτὰ εἶναι τὰ κότσια σας. Βάλτε τα μὲ τὸ κράτος, ἂν μπορεῖτε.

Ἄλλὰ τί λέω; Μπορεῖτε νὰ ἀντιμλήσετε στὸν ἀφέντη σας; Ὑπαλληλάκια εἴστε, μεγαλώσατε σὰν ὑπαλληλάκια καὶ ὑπαλληλάκια θὰ πεθάνετε, ἔτοιμοι πάντα νὰ γλείψετε τὸ κάθε χέρι, ποῦ θὰ σᾶς πετάξῃ ψίχουλα. Ἄν τὰ ὁράματά σας στὴν σχολὴ ποῦ φοιτήσατε ἦταν αὐτά, τότε θὰ πρέπει ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ νὰ ἀλλάξῃ ἐπωνυμία καὶ νὰ γίνῃ «Σχολὴ Ἐκπαιδευσεως Ὑπαλληλικῶν Ἀρχαιολόγων».

Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία; ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΥΔΑΠ. Εὐτυχῶς ποῦ ὑπάρχουν καὶ αὐτοὶ καὶ κάνουν κανένα ἔργο καὶ ἀναδεικνύουν τὴν πολιτιστικὴ μας κληρονομία. Γιατὶ ἂν περιμέναμε ἀπὸ σᾶς... Εἰς τὰς νεφέλας.

Προσέξτε ὁμως, γιατί ἡ καταιγίδα διαλύει πάντα τὰ σύννεφα.

Πάντα εἶχα τὴν ἀπορία, ἂν τὰ σαλιγκάρια, τὰ γλοιώδη αὐτὰ πλάσματα, ποῦ σέρνονται στὸ ἔδαφος σὲ ἀφθονία πάντα μετὰ τὴν βροχή, πέφτουν ἀπ' τὰ σύννεφα.

Νέμεσις

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΕΞΗΣ

Ἀρχαῖες πηγές καταρρίπτουν τὸν μῦθο «Φοινικικὸ ἀλφάδι»

Προσπαθώντας νὰ προσεγγίσουμε τὸ ἀπώτατο παρελθὸν τῶν Φοινίκων καὶ τὶς ἀπαρχές τοῦ πολιτισμοῦ των δὲν μπορούμε παρὰ νὰ ἀνατρεξομε στὸν μυθικὸ γενάρχη τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, τὸν Φοῖνικα, ἀπὸ τὴν ἐμφάνισή τοῦ ὁποῖου καὶ ὕστερα ἀρχίζει αὐτὸ ποὺ ἐμεῖς σήμερα ὀνομάζουμε Φοινικικὸ ἔθνος, ἱστορία καὶ πολιτισμό. Ἡ «Μυθολογία» λοιπὸν ρητῶς ἀναφέρει, ὅτι ὁ Φοῖνιξ, υἱὸς τοῦ Ἀγήνορος καὶ τῆς Τηλεφάσσης καὶ ἀδελφὸς τοῦ Κάδμου τοῦ Κίλικος καὶ τῆς Εὐρώπης (Ἀπολλόδωρος 3.1.1.) δὲν ἦτο ἐγκατεστημένος στὴν χώρα τῆς Φοινίκης, ἀλλὰ μετέβη ἐκεῖ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἀναζητήσεως τῆς ἀδελφῆς του Εὐρώπης, ποὺ εἶχε ἀπαχθεῖ ἀπὸ τὸν Δία. Ἐκτοτε ἡ χώρα ἐκείνη ὀνομάσθη Φοινίκη· καὶ ὁ Φοῖνιξ θεωρεῖται ὁ γενάρχης τοῦ ἔθνους αὐτοῦ. Ὁ Ζεὺς μεταμορφώνεται σὲ ταῦρο, γιὰ νὰ ἐξαπατήσει τὴν ζηλότυπη Ἥρα καὶ μεταφέρει τὴν Εὐρώπην στὶς πλάτες του στὴν Γόρτυνα ἢ τὴν Φαιστό (Ὀβίδιος, *Μεταμορφώσεις*, διβλίο II 839 καὶ ἐξῆς). Ἀπὸ τὴν ἐνωσή τους δὲ γεννιοῦνται ὁ Μίνως, ὁ Ραδάμανθυς καὶ ὁ Σαρπηδών.

Βλέπουμε λοιπὸν ἐδῶ καθαρά, ὅτι: α) ὅλα τὰ συγγενικά πρόσωπα τοῦ Φοῖνικος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος, φέρουν Ἑλληνικά καὶ ὄχι Σημιτικά ὀνόματα· β) Φοινικικὸ ἔθνος, ἱστορία καὶ πολιτισμὸς δὲν ὑπῆρχαν πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἑλληνος Φοῖνικος· γ) ὁ Ζεὺς, ὁ ἀνώτατος θεὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πανθέου, προηγεῖται τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Φοῖνικος καὶ ὅλων τῶν ἄλλων «μυθολογικῶν» προτύπων, συνεπῶς καὶ ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς τοῦ ὑποτιθέμενου σημιτοφοινικικοῦ· δ) καμμία «σημιτοφοινικική» θεότης τύπου Μολώχ, Βαάλ καὶ Ἀσταρώθ δὲν ἐμφανίζεται στὶς ἀπαρχές τοῦ Φοινικικοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ οὔτε καὶ στὰ μυθολογικά κείμενα ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὸν γενάρχη τους Φοῖνικα· καὶ ε) ὁ Κάδμος, ποὺ θεωρεῖται καὶ αὐτὸς «Σημιτοφοῖνιξ», εἶχε μητέρα τὴν Τηλέφασσα, καὶ ὅταν αὐτὴ πέθανε, τὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν συμβουλεύτηκε καὶ ὄχι κανένα, ἀνύπαρκτο βέβαια τότε, τῆς Φοινίκης. Θυσίες πρὸς τιμὴν τῆς Ἀθηνᾶς ἔκανε κατὰ τὴν ἰδρυση τῶν Θηβῶν καὶ ὄχι τοῦ Μολώχ. Γιὰ τὸν φόνο τοῦ Δράκοντα τῶν Θηβῶν ἔκανε ἐξαγνισμοὺς ὑπηρετώντας ὀκτῶ χρόνια τὸν Ἄρη καὶ ὄχι τὸν Βαάλ. Καὶ τέλος ἐνυμφεῦθη τὴν Ἀρμονία, τὴν κόρη τοῦ Ἄρη καὶ τῆς Ἀφροδίτης, σὲ ἓνα γάμο ὅπου οἱ Χάριτες χάρισαν πέπλο στὴ νύφη, ὁ Ἡφαιστος χρυσὸ περιδέραιο καὶ οἱ ὑπόλοιποι θεοὶ ἄλλα δῶρα. Στὴν συνέχεια μὲ τὴν Ἀρμονία ὁ Κάδμος ἀπέκτησε πολλὰ παιδιά: τὴν Αὐτονόη, τὴν Ἰνώ, τὴν Ἀγαυή, τὴν μητέρα τοῦ Πενθέα καὶ τὸ σημαντικότερο τὴν Σεμέλη, τὴν μητέρα τοῦ Διονύσου.

Ποῦ θρῖσκονται λοιπὸν οἱ Σημιτικὲς Φοινικικὲς θεότητες, ποὺ ἀπὸ τὰ κείμενα παντελῶς ἀπουσιάζουν καὶ πῶς ἔτσι αὐθαίρετα χωρὶς ἱστορικὴ ἢ ἄλλη τεκμηρίωση ἓνας θαυτάτα Ἕλληνας, ὅπως ὁ Κάδμος, δάσει τῶν πράξεών του καὶ τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας πρέπει νὰ παρουσιάζεται μέχρι σήμερα ὡς Σημίτης; Δύο τινὰ μπορεῖ νὰ συμβαίνουν ἀπὸ τὴν ἀνάλυση τῶν γεγονότων: Ἡ οἱ Ἕλληνες ἔτυχαν Φοινικικῆς ἐπιδράσεως ἢ οἱ Φοῖνικες ἦσαν, ἂν ὄχι Ἑλληνικῆς καταγωγῆς, τουλάχιστον θαυτάτα ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμό, ὅποτε καταρρίπτονται καὶ τὰ σχετικὰ περὶ Φοινικικοῦ ἀλφαβήτου ποὺ ἐδανείσθησαν οἱ Ἕλληνες κ.λπ. Ἡ πρώτη ὑπόθεσις ἐκ τῶν τεκμηρίων ποὺ παραθέσαμε ἄνω ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς ἀρχαιολογικὲς καὶ ἱστορικὲς ἀποδείξεις θεωρεῖται ὡς ἐπιχείρημα ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπορριπτέον, ἀφοῦ ἡ ἐγκατά-

στασις τῶν Σημιτοφοινίκων στήν Φοινίκη τοποθετεῖται μεταξύ τοῦ 1200 ἢ 1100 –χρο-
νολογία πού ἐπεται κατά πολὺ τῆς ἐμφανίσεως τῶν πρώτων Ἑλληνικῶν φύλων, πού
σαφῶς προηγοῦνται. Συνεπῶς ἡ δευτέρα ἄποψις ἐμφανίζεται ὡς ἡ ἐπικρατεστέρα.
Πολλὰ δὲ τεκμήρια συνηγοροῦν στήν διατύπωση καὶ καθιέρωση αὐτῆς τῆς θέσεως.

Ἔνα ἀπ' αὐτὰ εἶναι τὸ διδύμιον Ἰώσηπου «Κατ' Ἀπίωνος», ὅπου με-
ταξὺ ἄλλων, ἀφοῦ πρῶτα ὁμιλεῖ περὶ τῶν Αἰγυπτίων, Χαλδαίων καὶ Φοινίκων, στὸ
κεφάλαιο 2 παράγραφος 10 ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «Τὸν δὲ περὶ τὴν Ἑλλάδα τόπον μύ-
ριαι μὲν φθοραὶ κατέσχον ἐξαλείφουσαι τὴν μνήμην τῶν γεγονότων, αἱ δὲ καινοὺς
καθιστάμενοι βίους, τοῦ παντὸς ἐνόμιζον ἄρχειν ἕκαστος τὸν ἀφ' ἑαυτῶν». [Καὶ σὲ
μετάφραση: Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅμως μύριαι καταστροφαὶ ἐπῆλθον, αἱ ὁποῖαι ἐξήλει-
ψαν τὴν μνήμην τῶν γεγονότων, πάντοτε δὲ νέον βίον ἐγκαινιάζοντες ἐνόμιζαν ὅτι
τὸ πᾶν ἤρχιζεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς των]. Ἐδῶ λοιπὸν ὁ Ἰώσηπος, γνωστὸς γιὰ τὴν ἀνθελ-
ληνικὴν του θεώρηση τῶν πραγμάτων, μέσα ἀπὸ τὶς ἀρνητικὰς του θέσεις ἐναντι καὶ
κατ' ἐπέκτασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὅπως διαφαίνεται ἀπὸ τὰ συγγράμματά του, τεκμη-
ριώνει ἀκούσια ἀπόψεις πού μάχεται καὶ μᾶς παρέχει μία σημαντικώτατη πληροφο-
ρία περὶ τοῦ προκατακλυσμαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ συνεπῶς περὶ τῆς χρο-
νολογικῆς προτεραιότητος τῶν Ἑλληνικῶν φύλων, ἀφοῦ ἔμμεσα πλὴν σαφῶς ἀνα-
φέρεται στοὺς τρεῖς κατακλυσμούς, πού μόνο στήν Ἑλληνικὴ παράδοση διασώζονται,
αὐτοὺς τοῦ Ὠγύγου, τοῦ Δαρδάνου καὶ τοῦ Δευκαλίωνος.

Καὶ πιὸ κάτω, στὸ κεφάλαιο 17 παράγραφος 109, συνεχίζει: «Εἰρῶμος γὰρ ὁ τῶν
Τυρῶν βασιλεὺς φίλος ἦν τοῦ βασιλέως ἡμῶν Σολόμωνος, πατρικὴν πρὸς αὐτὸν φι-
λίαν διαδεδεγμένος». Ἄλλος ἕνας βασιλεὺς λοιπὸν τῶν Φοινίκων καὶ πάλι μὲ Ἑλλη-
νικὸ ὄνομα.

Καὶ στήν παράγραφο 113 στὸ ἴδιο κεφάλαιο διαβάζουμε: «Οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς
μέρη τῆς πόλεως προσέχωσεν καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ ἐποίησεν καὶ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς
τὸ ἱερόν, καθ' ἑαυτὸ ὃν ἐν νήσῳ χώσας τὸν μεταξύ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει καὶ χρυ-
σοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν». Στὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ ὁ Ἰώσηπος ἀναφέρεται σὲ ἕνα
ἱερὸ τοῦ Διὸς, πού προϋπήρχε τῆς ἐποχῆς τοῦ Εἰρῶμου καὶ πού ἦταν κτισμένο σὲ ἕνα
νησί κοντὰ στὴν ξηρὰ. Ὁ Εἰρῶμος ἐπιχωμάτωσε τὸ διάστημα ἀνάμεσα στήν ξηρὰ καὶ
τὴν νῆσο, καὶ ἔκτοτε ὁ ναὸς ἀπετέλεσε μέρος τῆς πόλεως. Βλέπουμε λοιπὸν καὶ πάλι
ἐδῶ καθαρὰ τὴν παρουσία τοῦ Διὸς πρὸ τοῦ Εἰρῶμου ὡς ἐθνικῆς θεότητος τῶν Φοι-
νίκων.

Ἀλλὰ καὶ στὸ κεφάλαιο 18 παράγραφος 118 συνεχίζει ἀναφερόμενος στὰ ἔργα τοῦ
Εἰρῶμου: «καθελὼν τε τὰ ἀρχαῖα ἱερά καινὰ ὑποδόμησε τότε τοῦ Ἡρακλέους καὶ
τῆς Ἀστάρτης». Ἄλλος ἕνας ἐθνικὸς ἥρωας καὶ θεὸς τῶν Ἑλλήνων, πού οἱ Φοί-
νικες τιμοῦν. Καὶ κλείνοντας τὸ κεφάλαιο 18 παραθέτει μιὰ σειρὰ Ἑλληνικῶν ὀνομά-
των Φοινίκων βασιλέων, ὅπως αὐτὰ τοῦ Λεωστράτου, τοῦ Φέλλητος, τοῦ Μέντηνου
καὶ τοῦ Πυγμαλίωνος, τοῦ ὁποῖου μάλιστα ἡ ἀδελφὴ ἰδρυσε τὴν Καρχηδόνά (Ἰώση-
πος, κεφ. 18 παρ. 125). Τὸ ὅτι δὲ ὁ Ἰώσηπος δὲν ἐπιχειρεῖ μετάφραση ὀνομάτων ἀπὸ
τὰ Φοινικικὰ στὰ Ἑλληνικὰ πιστοποιεῖται στὸ ἐπόμενο κεφάλαιο, τὸ 19, ὅπου
ὁμιλῶντας περὶ τῶν Χαλδαίων βασιλέων τοὺς ἀναφέρει μὲ τὰ Χαλδαϊκὰ τοὺς ὀνόματα
καὶ οὐχὶ σὲ μετάφραση (Ναβοπολάσσαρ, Ναβουχοδονόσωρ κ.ἄ.). Συνεπῶς γιὰ νὰ
πράξη κάτι διαφορετικὸ ἀναφερόμενος στοὺς Φοίνικες;

Καὶ πρέπει ἐδῶ νὰ τονίσουμε καὶ ἕνα ἄλλο σημαντικὸ γεγονός. Ὅμιλῶντας περὶ
Φοινίκων καὶ Φοινίκης δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε τὴν Φοινίκη τῆς Ἡπείρου, πού δὲν
ἀπέχει καὶ πολὺ ἀπὸ τὸν Κάδμο, τὸν παραπτόταμο τοῦ Καλαμᾶ. Ἀπὸ ἐκεῖ δὲ κατά-
γονται καὶ οἱ Φοίνικες τῆς Βοιωτίας. Συνεπῶς τὸ ὄνομα Φοῖνιξ δὲν δημιουργήθηκε

σέ καμμία άσιατική άκτή, αλλά έδω, στόν χώρο τής κυρίως Έλλάδος, άπ' όπου και ό Φοίνιξ ό γενάρχης τών Φοινίκων ξεκίνησε, για νά έποικήση τήν εκεί χώρα. Γι' αυτό και συναντούμε τό όνομα Φοίνιξ και στήν Καρία, όπου δήλωνε βουνό και όχυρό του τόπου αυτού, όπως και στήν Λυκία σέ ένα ποτάμι, όπου ποτέ δέν έμφανίστηκαν Σημίτες Φοίνικες. Τό δέ όνομα *Κάδμος* έχει ρίζα στο ρήμα *κέκαδμαι*, πού σημαίνει εξέχω. Γι' αυτό και οί Κρητικοί τών ιστορικών χρόνων χρησιμοποιούσαν τήν λέξη *κάδμος* μέ τήν σημασία του λόφου, πού ύποδηλώνει ύψωμα. Και πρέπει ακόμα νά τονίσουμε, ότι κατά τίς έλληνικές παραδόσεις οί Φοίνικες του Κάδμου έκτόπισαν άπ' τήν Βοιωτία τά φύλα τών Τεμνίκων και 'Αόνων σέ μιá περίοδο, αυτή τής Μεσοελλαδικής έποχής, όπου οί Σημίτες Φοίνικες δέν είχαν καν έμφανιστεί στο ιστορικό προσκήνιο.

Και σάν έπιστέγασμα όλων αυτών έρχεται ό 'Ηρόδοτος νά προσθέσει στο διδλίό του «Τερψιχόρη» §59: *«Είδα κι' έγώ ό ίδιος τά γράμματα τής έποχής του Κάδμου στο ιερό του 'Απόλλωνος του 'Ισμηνίου στάς Θήβας αυτές των Βοιωτών σέ τρείς τρίποδες σκαλισμένα, τά περισσότερα των οποίων ήταν όμοια μέ τά γνωστά σήμερα 'Ιωνικά»*. Έδώ σαφώς ύποδηλώνεται λοιπόν, ότι τήν έποχή του Κάδμου ύπήρχε γραφή 'Ελληνικότατη, πού μοιάζει μέ τήν 'Ιωνική και άπόδειξις τής ύπαρξέως της είναι τά γράμματα τά χαραγμένα στον τρίποδα του ιερού του 'Απόλλωνος. Όμως οί Σημιτοφοίνικες ούδέποτε έλάτρευαν τόν θεό 'Απόλλωνα: πώς λοιπόν θά άφιέρωναν σημιτοφοινικική έπιγραφή σέ θεό πού δέν είχαν; Γιατί είναι σάν νά λέμε, ότι όρθόδοξοι θά άφιέρωναν εικόνα σέ ναό μέ έπιγραφή σέ μουσουλμανική γλώσσα ή τό αντίστροφο. Και ή έπιγραφή του τρίποδος έπιβεβαιώνει τά παραπάνω μέσα άπό τά άναφερόμενα σ' αυτήν: *«Ο 'Αμφιτρύων μέ άφιέρωσειν εις τόν θεόν (ποιόν άλλον άραγε εκτός του 'Ελληνος 'Απόλλωνος) άπό τά λάφυρα των Τηλεβοέων»*. Ποιοί Φοινικικό λοιπόν άλφάβητο παρέλαβαν οί 'Ελληνες άπ' τους Σημίτες; Και μήπως συνέβη άκριβώς τό αντίθετο, όπότε οί 'Ελληνες ήσαν αυτοί πού διδάξαν τό άλφάβητο στους Φοίνικες τής 'Ασίας, όπως έξάγεται τό συμπέρασμα εκ των τεκμηρίων; Φοίνικες υιοθέτησαν και αυτό τό έθνικό τους όνομα. Γιατί και ό Όμηρος, όταν μάς μιλάει για τόν Φοίνικα πού έλαθε μέρος στα Τρωικά, τόν άποκαλεί *«Διός φίλον»* ('Ιλιάς I 168), πού κατοικούσε *«έσχατίας Φθίης, Δολόπεσσιν άνάσσων»*, πού βασίλευε δηλαδή στα πέριχα της Φθίας κυδερνώντας τους Δόλοπες.

Ποιός προηγείται λοιπόν ποιού και ποιοί είναι αυτοί οί Φοίνικες, πού, όπως είδαμε και πριν στα άποσπάσματα του 'Ιώσηπου, λάτρευαν μέχρι τά ιστορικά χρόνια τόν Δία στήν Φοινίκη τής 'Ασίας; Μήπως οί άπόγονοι των 'Ελλήνων-Φοινίκων-άποίκων, πού βρισκόνταν σέ διαμάχη μέ τους παρείσακτους Σημίτες, πού υιοθέτησαν άργότερα τό ελληνικότατο όνομα Φοίνιξ ως έθνική τους όνομασία, θέλοντας έτσι νά διαστρεβλώσουν τήν ιστορία και νά παρουσιάστουν ως οί δήθεν έφευρέτες του άλφάβητου, όταν αυτό έχει ελληνικότατη προέλευση; και τά *«φοινικήια γράμματα»* δέν είναι τίποτα άλλο άπό μιá ακόμα ελληνική γραφή; Θά πρέπει ακόμα νά πούμε, για νά είναι ακόμα πιό σαφής ό διαχωρισμός μεταξύ Σημιτοφοινίκων και 'Ελληνοφοινίκων, ότι οί πρώτοι ούδεμία σχέση έχουν μέ τους δεύτερους. Γιατί ό ίδιος ό Όμηρος, πού μιλά για τόν Φοίνικα, τόν *«Διός φίλον»*, άναφέρει για τους Σημίτες Φοίνικες έπιδρομείς πού κατέλαβαν τήν χώρα τής Φοινίκης, εκδιώκοντας άπό εκεί τους 'Ελληνες οικιστάς της ('Ιλιάς O 415-416): *«ένθα δέ Φοίνικες ναυσίκλυτοι ήλθον άνδρες τρωκται, μυρί' άγοντες άθήρματα νηϊ μελαίνη»*. Άπατεώνες λοιπόν, πανούργοι ήσαν οί νεώτεροι Σημιτοφοίνικες, πού δέν έκαναν τίποτα άλλο άπ' τό νά μεταφέρουν έμπορεύματα, γυρολόγοι. Μπορεί νά έχουν αυτοί σχέση μέ τους 'Ελληνες, φορείς του πολιτισμού;

Στὴν Ἑλλάδα ποτὲ δὲν χρησιμοποιήθηκε ἓνας μόνον τύπος ἀλφάβητου, ἀφοῦ κάθε πόλις σχεδὸν εἶχε καὶ τὸ δικό της ἀλφάβητο, τοῦ ὁποίου τὰ γράμματα πολλές φορές διέφεραν σημαντικότερα στὸν τρόπο γραφῆς τους ἀπὸ τὸ ἀλφάβητο μιᾶς ἄλλης ἐλληνικῆς ἐπίσης πόλεως. Ἔτσι παρατηρεῖται τὸ φαινόμενο, νὰ ἔχουμε καὶ 20 διαφορετικούς τρόπους γραφῆς τοῦ Α, τοῦ Β καθὼς καὶ ὅλων τῶν ἄλλων στοιχείων τοῦ ἀλφάβητου μας. Καὶ ἐδῶ προβάλλει τὸ ἐρώτημα: Μὲ αὐτοὺς τοὺς δεκάδες διαφορετικούς τύπους ἀλφάβητων, ὅπου παρατηροῦμε τίς τόσο μεγάλες διαφορὲς στὸν τρόπο γραφῆς τῶν γραμμάτων, ἔναντι τοῦ ἑνὸς καὶ μοναδικοῦ τύπου ἀλφάβητου τῶν Φοινίκων πῶς εἶναι δυνατόν νὰ πιστέψουμε, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀντέγραψαν τοὺς Σημιτοφοίνικες, καὶ ποιὸς ἐντέλει ἐλληνικὸς τύπος ἀλφάβητου εἶναι αὐτὸς ποὺ ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τὸ φοινικικό, ἀφοῦ, ὅπως προείπαμε, τὰ σχήματα τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων διαφέρουν τόσο πολὺ ἀπὸ τόπο σὲ τόπο καὶ ἀπὸ ἀλφάβητο σὲ ἀλφάβητο;

Καὶ ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης σχετικὰ μὲ τὸ θέμα τῆς προελεύσεως τῆς γραφῆς ἔρχεται νὰ ἀποσαφηνίσῃ ἀκόμα περισσότερο τὰ πράγματα: «*Γράμματα μὲν γε πρῶτος Ὁρφεὺς ἐξήνεγκεν παρὰ Μουσῶν μαθών*». Καὶ φυσικὰ ὁ Ὁρφεὺς δὲν ἦταν καὶ δὲν μπορεῖ νὰ βαπτιστῇ σημεῖρα Σημίτης.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ὅμηρος στὴν *Ἰλιάδα* Ζ169-172 ἀναφέρεται ρητῶς σὲ ἐπιστολὴ ποὺ στέλνει ὁ Προῖτος πρὸς τὸν πεθερὸ του βασιλέα τῆς Λυκίας Ἰοδάτη. Φυσικὰ δὲ ἀναφέρεται σὲ γραφὴ Προομηρικῶν χρόνων, ἀφοῦ τὰ ὀνόματα ποὺ θρίσκουμε τόσο στὴν ραψωδία αὐτὴ ὅσο καὶ σὲ ὅλη τὴν *Ἰλιάδα*, ὅπως καὶ τοῦ Βελλερεφόντη, τοῦ γιου τοῦ Γλαύκου, σὲ ἐκείνους τοὺς χρόνους ἀνήκουν. Διασώζει λοιπὸν ὁ Ὅμηρος: «*γράψας ἐν πίνακι πτυκτῷ θυμοφθόρα πολλά, δεῖξαι δ' ἠνώγει ᾧ πενθερῷ ὄφρ' ἀπόλοιτο*». Καὶ σὲ μετάφραση: «Ἐγραψε σὲ λεπτὲς ἐπιφάνειες ποὺ διπλώνονταν, πράγματα ποὺ δηλητηρίαζαν τὴν ψυχὴ καὶ ὑπέδειξε (ὁ Προῖτος) στὸν ταχυδρόμο τῆς ἐπιστολῆς του (στὸν Βελλερεφόντη) νὰ τὴν δείξῃ στὸν πεθερὸ του (Ἰοδάτη), γιὰ νὰ δοῇ ἀπ' ἐκεῖνον τὸν χαμό του».

Σ' αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα πρέπει νὰ ἀπομονώσουμε τὰ ἐξῆς στοιχεῖα:

α) Ἡ λέξις «*πτυκτῷ*» μᾶς ὁδηγεῖ σὲ λεπτὸ ὑλικὸ ποὺ διπλώνονταν (ξύλο, χαρτί, δέρμα).

β) Μὲ τὸ ἐπίθετο «*θυμοφθόρα*» ἐννοεῖ τὰ λόγια ἐκεῖνα, ποὺ προκαλοῦν φθορὰ τῆς ψυχῆς. Μὲ τὸν προσδιορισμὸ δὲ «*πολλά*», ὅταν ἀναφέρεται σ' αὐτὰ τὰ λόγια, εἶναι φανερό ὅτι ὑποδηλώνει γράμματα, ἀφοῦ μὲ πολλὰ σύμβολα, εἰκόνες, σίγουρα τὸ ἀποτελεσμα δὲν θὰ ἦταν τὸ ἴδιο μὲ αὐτὸ τῆς ἀποδόσεως τοῦ μηνύματος μὲ γράμματα. Ἔχουμε νὰ κάνουμε δηλαδὴ ἐδῶ μὲ σύνταξη ἐπιστολῆς σὲ κάποια γνωστὴ γραφὴ τῆς ἐποχῆς τοῦ Βελλερεφόντη.

γ) Τὸ ὑλικὸ πάνω στὸ ὁποῖο γράφεται ἡ ἐπιστολὴ (ξύλο, χαρτί ἢ δέρμα), συνεπῶς ὑλικὸ ποὺ δύσκολα διατηρεῖται. Φαίνεται δὲ καθαρὰ ἀπὸ αὐτό, ὅτι τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη πρέπει νὰ ἦταν σὲ χρῆση ταυτόχρονα ἓνα σύστημα γραφῆς μὲ γράμματα γιὰ ἐπιστολὲς καὶ κείμενα σημαντικοῦ περιεχομένου, ποὺ δυστυχῶς λόγω τοῦ ὑλικοῦ, πάνω στὸ ὁποῖο ἀπετυπώνετο, χάθηκε, καθὼς καὶ ἓνα δεῦτερο σύστημα ἰδεογραφικὸ γιὰ κείμενα διαχειριστικοῦ χαρακτήρος καὶ μικρότερης σημασίας, ποὺ ἦταν καὶ αὐτὸ ποὺ διασώθηκε λόγω τῆς καταγραφῆς τῶν κειμένων αὐτῶν σὲ ὑλικά ἀνθεκτικότερα (πέτρα, πηλὸς κ.ἄ.). Μὲ τὴν σημερινὴ λογικὴ φαίνεται ἀδιανόητο, πῶς κείμενα τόσο σημαντικοῦ χαρακτήρος ἀποτυπώνονταν σὲ φθαρτὰ ὑλικά καὶ πῶς ἀντίστοιχα ἥττονος σημασίας σὲ μὴ φθαρτὰ.

Θὰ σᾶς καλέσω ὁμῶς νὰ ἀναλογισθεῖτε: Πόσες τραγωδίες τοῦ Εὐριπίδη καὶ πόσα διδύλια τοῦ Ἀριστοτέλη ἔχουμε γραμμένα σὲ μάρμαρο, πέτρα ἢ πηλὸ; Πρόσφατο

ἀρχαιολογικό εύρημα, ή πινακίδα του Δισπηλιού από ξύλο, που διατηρήθηκε λόγω των ειδικών συνθηκών που επικρατοῦν στην περιοχή και χρονολογήθηκε με την μέθοδο του ραδιενεργού άνθρακα C14 στο 5.250 π.Χ., έρχεται κι αυτό με την σειρά του να επιβεβαιώσει τα άνωτέρω, αφού οι ειδικοί αποφάνθηκαν, ότι τα σημεία που είναι γραμμένα πάνω της αποτελούν στοιχείο και απόδειξη για την ύπαρξη γραφής στην Ελλάδα από το 5250 π.Χ. τουλάχιστον.

Όμως και ο Λουκιανός στο έργο του *«Δίκη φωνηέντων»* μάς δίνει μιὰ πολύ σημαντική πληροφορία. Στο κεφ. 5 διαβάζουμε: *«και ὁ γε πρῶτος ἡμῖν τοὺς νόμους τούτους διατυπώσας (έννοεῖ τοὺς νόμους τοῦ ἀλφαβήτου και την σειρά των γραμμάτων) εἴτε Κάδμος ὁ νησιώτης εἴτε Παλαμήδης ὁ Ναυπλίου –και Σιμωνίδη δὲ ἔνιοι προσάπτουσι τὴν προμήθειαν ταύτην– οὐ τῇ τάξει μόνον, καθ' ἣν αἱ προεδρίας θεβαισύντες διώρισαν, τι πρῶτον ἔσται ἢ δεύτερον, ἀλλὰ και ποιότητος, ἃς ἕκαστον ἔχει, και δυνάμεις συνειδόν»*. Μας δίνει την πληροφορία λοιπόν ο Λουκιανός, ότι ο Κάδμος εἶναι νησιώτης, συνεπώς ὄχι Φοῖνικας τῆς Ἀσίας, αφού ἡ ἀσιατική Φοινίκη, ὅπως ὅλοι ξέρουμε, δὲν εἶναι νησί· και ὅτι ἐπινόησαν και ἔβαλαν σὲ τάξη τὸ ἀλφάβητο (*«τί πρῶτον ἔσται ἢ δεύτερον»*)· και τὰ ἔκαναν αὐτὰ με βάση τὰς *«ποιότητος, ἃς ἕκαστον ἔχει»* ἀλλὰ και βάσει τῆς ἰσχύος που βρίσκεται μέσα σ' αὐτὰ (*«και δυνάμεις συνειδόν»*).

Κάθε γράμμα λοιπόν ἔχει τὸν δικό του κραδασμό, την δική του ἐνέργεια· και κάνοντας την σύγκριση με τὰ ἄλεφ και μπεθ και γκίμελ, τίς καμῆλες και τὰ βόδια και τὰ σπῖτια, που ἐκφράζουν τὰ στοιχεία τοῦ σημιτοφοινικικοῦ ἀλφαβήτου, μπορούμε εύκολα νὰ καταλάβουμε την σημαντικότητα των ἑλληνικῶν γραμμάτων και τὸ νόημα που περιέχουν σὲ σχέση με τὰ σημιτικά, τίς κακόγουστες ἀντιγραφές των ἑλληνικῶν. Εἶναι ἡ δυναμική του ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου και τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ἕναντι των ἐπιφανειακῶν ἐννοιῶν που ἐκφράζουν τὰ σημιτικά κακέκτυπα.

Μιὰ ἄλλη δὲ πηγή ἐξέχουσας σημασίας, ἡ ὁποία ἀρκεῖ και μόνον αὐτή, για νὰ γκρεμίσῃ τὸν μῦθο περὶ φοινικικῆς προέλευσης τοῦ ἀλφαβήτου, εἶναι αὐτή που μάς παρέχει ὁ Σουΐδας, ὁ ὁποῖος μιλώντας για τὸν Παλαμήδη, τὸν ἥρωα των Τρωϊκῶν, ἔρχεται νὰ συμπληρώσῃ και νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὸν Λουκιανό: *«Παλαμήδης Ναυπλίου και Κλυμένης Ἀργεῖος ἐποποιός. ἦν δὲ οὗτος ἀνεψιός τοῦ βασιλέως Ἀγαμέμνονος πρὸς μητρός, ἔσχε δὲ εὐφυῶς πρὸς τε φιλοσοφίαν και ποιητικὴν και εὐρετῆς γέγονε τοῦ ζ στοιχείου και τοῦ θ και τοῦ φ και τοῦ χ, ψήφων τε και πεσσῶν και κύβων και μέτρων και σταθμῶν»*. Ἐδῶ πλέον ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀποστομωτική. Ὁ Παλαμήδης, ὁ σύγχρονος τοῦ Ἀγαμέμνονος κατὰ την Μυκηναϊκή ἐποχή, εἶναι ὁ *«εὐρετής»*, ὅπως χαρακτηριστικά τὸν ὀνομάζει ὁ Σουΐδας, των γραμμάτων ζ, θ, φ και χ.

Και τὰ ἐρωτήματα ξεπροβάλλουν ζητώντας ἱκανοποιητικὴ ἀπάντησι: Ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ που θέλουν νὰ μάς πείσουν, ὅτι ἕνα πρωῒνὸ (τὸν 8ο αἰῶνα) ξύπνησε ὁ Ὅμηρος και ἀνακάλυψε την ἀλφαβητική γραφή, ὅταν, ὅπως οἱ πηγές καταμαρτυροῦν, αἰῶνες ὁλόκληρους πρὶν οἱ Ἕλληνες γνώριζαν τὰ στοιχεία τοῦ ἀλφαβήτου; Γιατί μέχρι σήμερα νὰ μαθαίνουμε, ὅτι οἱ Ἕλληνες δανείσθηκαν τὰ σύμφωνα ἀπὸ τοὺς Φοῖνικες, ὅταν ἡδη ἀπὸ τὸ παραπάνω ἀπόσπασμα ἀποδεικνύεται, ὅτι οἱ Ἕλληνες γνώριζαν τὰ σύμφωνα ἀπὸ την Μυκηναϊκή ἐποχή, που ὑποτίθεται ὅτι χρησιμοποιοῦσαν μόνο την Γραμμικὴ Β; Πῶς πλανόδιοι ἔμποροι, γυρολόγοι, που δὲν ἄφησαν οὔτε ἕνα πνευματικὸ ἔργο ὡς κληρονομία πολιτισμοῦ στην ἀνθρωπότητα, ἔστω για δείγμα, διεκδικοῦν σήμερα τὰ πρωτεῖα στην ὑπόθεση τῆς εὐρέσεως τοῦ ἀλφαβήτου, ἑνὸς ἀλφαβήτου που εἶναι προορισμένο ἀποκλειστικά και μόνο για την δημιουργία πνευματικοῦ ἐργου και ὄχι για ἀγοραπωλησίες και ἄλλες ἐμπορικὲς συναλλαγές; Ἐρω-

τήματα που περιμένουν μια λογική απάντηση.

1894. 'Ο 'Αρθούρος Έδανς βάσει χαραγμάτων κυρίως πάνω σε σφραγίδες μιλά για την ύπαρξη γραφής στην Κρήτη στην Παλαιοανακτορική εποχή γύρω στο 1900 π.Χ., την οποία και ο ίδιος ονόμασε τότε «*Προφοινικική*», αφού προηγείτο σαφώς της υποτιθέμενης σημιτοφοινικικής. Στο βιβλίο του δε *Scripta Minora* δημοσίευσε κατάλογο των στοιχείων αυτών, 135 τον αριθμόν. Το εκπληκτικό της υποθέσεως είναι όμως, ότι 11 από αυτά απεικονίζουν καθαρά γράμματα του κλασσικού ελληνικού αλφαβήτου. 'Ετσι έχουμε το υπ' αριθμόν 134 να αντιστοιχεί στο Ν, το 132 στο Ε, το 133 στο Ψ, το 130 στο Δ, το 109 στο Ο, το 112 στο Χ, το 45 στο Ε, το 42 στο Γ, το 32 στο Λ, το 30 στο Ω, και το 20 στο Α.

'Αλλά και στην Γραμμική Γραφή Α, που χρονολογείται παλαιότερα, στην Νεοανακτορική εποχή (1700 π.Χ. περίπου), και πάλι αρκετά πριν την εμφάνιση των Φοινίκων στο ιστορικό προσκήνιο, παρατηρείται το ίδιο φαινόμενο. Μάλιστα εδώ τα στοιχεία ως μας επιτρέπει να τα χαρακτηρίσουμε εκπληκτικά. 'Από τα 24 στοιχεία της κλασσικής ελληνικής αλφαβητικής γραφής των χρόνων του Περικλέους, στις πινακίδες της Νεοανακτορικής εποχής του 1700 π.Χ. εμφανίζονται τα 20, χωρίς να υπολογίσουμε και το δίγαμμα, που κι αυτό το βρίσκουμε στην Γραμμική Α. Μάλιστα μερικά με δύο τρόπους γραφής, όπως ακριβώς και στα αλφάβητα των ελληνικών πόλεων της κλασσικής εποχής.

'Ετσι έχουμε τα στοιχεία 1 και 4 του πίνακα του Έδανς να αντιστοιχούν στο Α, το 7 στο Η, το 9 στο Θ, το 13 στο Ξ. Το S στο 16, το T στο 17, το Φ στο 18, το Χ στο 19, τα 20 και 22 στο Ψ, το 21 στο Ω, τα 33 και 67 στο Υ, το 49 στο Ο, το 54 στο Ζ, το 58 στο Λ, το 62 στο Β, το 61 στο Ν, το 63 στο F (δίγαμμα), το 68 στο Γ, το 69 στο Ψ, το 70 στο Ρ και το 76 στο Ι.

Και εκ των ανωτέρω τίθεται σκληρό το ερώτημα: Γιατί τα σχολικά και άλλα συγγράμματα ανά την ύφήλιο, και όχι μόνο στην ελληνική επικράτεια, εξακολουθούν να επιμένουν στο αστήρικτο πλέον επιχείρημα της φοινικικής προέλευσης του αλφαβήτου, ενώ τα τεκμήρια, όπως αναδεικνύονται μέσα από τις πηγές, πιστοποιούν το ακριδώς αντίθετο; 'Ισως ο 'Ιώσηπος, με τον οποίο αρχίσαμε, μπορεί να μας βοηθήσει, κλείνοντας, να κατανοήσουμε ποιά συμφέροντα κρύβονται πίσω από την διαιώνιση της μεγάλης αυτής απάτης, του ιστορικού ατοπήματος της διαστρεβλώσεως της προελεύσεως του αλφαβήτου. Στο κεφάλαιο 22 λοιπόν και παραγράφους 172, 173, όταν όμιλεϊ για τα Έθνη που πολέμησαν μετά των Περσών έναντίον των 'Ελλήνων στα Μηδικά, αναφέρει: «*Καὶ Χοίριλος δὲ ἀρχαιότερος γενόμενος ποιητὴς μέμνηται τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ὅτι συνεστράτευται Ξέρξη τῷ Περσῶν βασιλεῖ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· καταριθμησάμενος γὰρ πάντα τὰ ἔθνη, τελευταῖον καὶ τὸ ἡμέτερον ἐνέταξε λέγων*

173 τῶν δ' ὅπισθεν διέβαινε γένος θαυμαστὸν ἰδέσθαι γλῶσσαν μὲν Φοίνισσαν ἀπὸ στομάτων ἀφιέντες, ὥκεον δὲ ἐν Σολύμοις ὄρεσι πλατὴν παρὰ λίμνῃ.

'Εδώ ο 'Εβραῖος 'Ιώσηπος είναι αποκαλυπτικός: ο Χοίριλος -λέει- μνημονεύει το δικό μας έθνος («*μέμνηται τοῦ ἔθνους ἡμῶν*»), που συνεξεστράτευσε με τον Ξέρξη έναντίον των 'Ελλήνων, όταν δέ φτάνει στην γλώσσα που μιλούσαν, ρητῶς αναφέρει «*γλῶσσαν μὲν Φοίνισσαν ἀπὸ στομάτων ἀφιέντες*». Δηλαδή οί 'Εβραῖοι που πολέμησαν έναντίον των 'Ελλήνων μιλούσαν Φοινικικά.

Αὐτὴ ἡ τόση ἐπιμονὴ λοιπὸν στοὺς Φοίνικες καὶ τὸν ἐφευρητικὸν τοὺς νοῦ, στοὺς δὴθεν πρωτοπόρους τοῦ αλφαβήτου, ἴσως καὶ τώρα νὰ βρίσκει κάποια ἐξήγησιν, ἀφοῦ αὐτοὶ ποὺ σήμερὰ παρουσιάζονται ὡς ἄμεσα ἐνδιαφερόμενοι γιὰ τὴν διατήρησιν τοῦ ψεύδους, προβάλλουν ἀπ' τὰ γραφόμενα, τοῦ 'Ιώσηπου ὡς οἱ ἀπόγονοι τῶν Σημιτοφοινίκων, ποὺ ὁμιλοῦσαν τὴν γλῶσσαν τους.

Τὸ ἄλλας, πὸν λέγαμε

«Ἐάν τὸ ἄλλας μωρανθῇ...». Ποιὸ ἄλλας; Μὲ τόσα πού 'χουμε κάνει στὴ θάλασσα, δὲ θέλω νὰ δλέπω ἄλλας οὔτε παστεριωμένο. Μέχρι καὶ ἡ Γοργόνα κοντεύει νὰ ψοφήσει. Καλύτερα, θὰ μοῦ πεῖτε, γιατί με τὴ μανία πὸν 'χει πιάσει τοὺς Ἕλληνες τώρα τελευταῖα, κινδυνεύουμε νὰ ἐκβαρδαριστοῦμε. Θορυβημένος, πάντα στὴν πρωτοπορία ὁ κ. Κ. Κουλούρης, παράτησε τὰ πούλμαν μέρες πὸν εἶναι κι' ἐπίασε τὴν πέννα (καὶ στέναξε): – Κάψτε τὴν ἑλληνικὴ ἱστορία, σύντροφοι. Ὁ λαὸς μας πρέπει νὰ πάει μπροστὰ (ἀποκαλυπτήρια).– Εἶσαι ὁ πατέρας μας, ὦ Κίμων, ὄχι τὸ τέρας μας. Καὶ ὁμορφόπαιδο.

«Ἀναλον δίαίταν» συνιστοῦν καὶ οἱ ἀμερικανοὶ γιατροί. Δίαιτα ὅμως μὲ τί; Μὲ ἀφθώδη, μελιταῖο, χολέρα, σαλμονέλλα ἢ στρόντιο. Ἐγὼ κατήργησα μοσχαρήσιο, αἰγοπορτήσιο, γαλακτοκομικά, θαλασσινά, ἀπολυμαίνω μπάνια καὶ νεροχύτες τρεῖς φορὲς τὴν ἡμέρα κι' ἔχω πάντα μαζί μου οἰνόπνευμα γιὰ τὸ ἐνδεχόμενο χειραψίας. Συντηρῶ τὴν οἰκογένεια ἀποκλειστικὰ μὲ χοιρινὸ καὶ κοτόπουλο καὶ μὲ τέτοια συνέπεια, πὸν οἱ ἀρσενικοὶ μου ἤρθαν καὶ μοῦ στρουμπούλεψαν κι ἐκεῖ ψηλὰ στὸν Ὑμηττὸ ἀρχισαν νὰ ἐμφανίζον τὰ σημάδια τῆς Ἀφροδίτης. Καμάρι νὰ δεῖς! Εἴμαστε οἰκογένεια καλλιτεχνῶν, τί νὰ κάνουμε. Καὶ ὅπως εἶχε πεῖ ὁ μέγας Μ. Χατζηδάκης, «οἱ καλλιτέχνες», τὸ ἄλλας πὸν λέγαμε, «εἶναι ἡ ἀριστεροὶ ἢ ὁμοφυλόφιλοι». Γιὰ νὰ προσθέσει εὐθύς ἀμέσως: «Ἐγὼ πάντως δὲν εἰμαι ἀριστερός». Προνομιούχα πλάσματα, προσοντούχα, μὲ τὴ σφραγίδα τῆς δωρεᾶς στὸ κούτελο, μὲ γοητεία «τηλεμοντράλ», πὸν ἀνοίγει ὅλες τὶς πόρτες. Νὰ σοῦ κάνει ἀντίσταση σὲ Ἡρώδειο καὶ Ἐπίδαυρο ὁ ἀριστερός ἢ δεξιαριστεραλληθωρίζων κεντρομόλος φνυγόκεντρος κουνιστὸς ἢ μὴ, μὲ Ἀριστοφάνη, πὸν νὰ μὴν κρατιέσαι καὶ νὰ τσιρίζεις: Κόντρα στὴν συντήρησι, Ἀριστοφάνη κάτω οἱ χαφιέδες καὶ τὰ φασιστομόντρα. Σεξουαλικὴ ἐλευθερία ἢ θάνατος. Καὶ ὁ Ἀριστοφάνης νὰ λοξυγιάζει μέσα στὸν τάφο του καὶ νὰ βρίζει, ὅπως ξέρει ἐκεῖνος νὰ βρίζει.

Περὶττὸ νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω, ὅτι ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Τσερνομπίλ (ποιοῦ ἀπ' ὅλα, καγχάζει ὁ μικρός, δὲν πάει νὰ κουρεῖται) ἔχω κόψει φρούτα καὶ λαχανικά γιὰ τὴν πρώτη κρίσιμη εἰκοσιπενταετία τουλάχιστον. Σὰ δὲν εἶδα ὅμως προκοπὴ, ἐπήρα τὴν ἀπόφαση νὰ θρέψω τοῦ λοιποῦ τὴν οἰκογένεια μὲ ἀέρα κοπανιστό, φρέσκο-φρέσκο καὶ ὑγιεινὸ, φιλτραρισμένο στὶς προεκλογικὲς ἐξαγγελίες τῶν νέων δημοτικῶν μας ἀρχόντων πὸν ἐξέρχονται (ἂν τὸ περιοδικὸ κυκλοφορήσει μετὰ τὶς ἐκλογές, μὲ τὶς ὑγείες μας). Ἰδιαίτερα ὁ μέγας τῆς Ἀθήνας, σ' ὅποια δυναστεία κι ἂν ἀνήκει (ἐδῶ δὲ λέγαμε οὔτε λέμε), γιατί σύμφωνα μὲ τὴ βυζαντινὴ μας παράδοσι, Ἑλλάδα ἴσον Ἀθήνα – καὶ ξανά πρὸς τὴ δόξα τραβά. Τὸ πρόβλημα εἶναι, πῶς θὰ τὸν ἀγοράσω τὸν ἀέρα τὸν κοπανιστό, μὲ ΕΥΔΑΠ πὸν περιμένει νὰ βρέξει, ΟΤΕ, ΔΕΗ, σχολικὰ εἶδη καὶ ἐφορία, πὸν σὲ πονεῖ καὶ πὸν σὲ σφάζει. Ἐφορία ὅμως προοδευτικὴ, ἀπαλλαγμένη ἀπὸ πεσκέσια, χαράτσια καὶ τὶς ἄλλες ἐκκλησιαστικὲς ὁδύνες τῆς τουρκοκρατίας, ἀλλὰ, γιὰ νὰ λέμε καὶ τοῦ στραβοῦ τὸ δίκιο, τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου, τὸ ἄλλας πὸν λέγαμε, ἐμεῖς τοὺς πληρώνουμε ἀκόμη. Ὁ Ὑψιστος τοὺς ἄφησε πανὶ μὲ πανί. Τοὺς ἔδωσε τὴ χάρη του καὶ τοὺς ξαμόλυσε, κι ἄντε καλὰ ξεμπερδεμένα μὲ τοὺς τόκους ὑπερημερίας.

Κι ἀφοῦ ὁ λόγος γιὰ τὰ οἰκονομικά, γιὰ ὅσους ἀγαποῦν τὴ δραχμὴ τους καὶ τὰ ζῶα συλλήδην, κάθονται καὶ τῶν' καὶ πίνουν καὶ κοιμοῦνται μὲ πιθήκους, σκύλους, γάτες, ὅσα ἢ κροταλία, ἔχω ὑπ' ὄψιν μου μιὰ ὑπερσύγχρονη μαιευτικὴ κτηνοκλινικὴ, ἡ τελευταία λέξι τῆς ἐπιστήμης, σᾶς λέω, μὲ εὐκολίες πληρωμῆς καὶ ἐκπτώση 35%. Τί σοῦ εἶναι τέλος πάντων κι αὐτοὶ οἱ ἐπιστήμονες, τὸ ἄλλας πὸν λέγαμε, τί σακαφρίζονται, γιὰ νὰ ὑπηρετήσουν τὴ ζωὴ! Γιατί ἔτσι κι ἀρχίσει τὸ θηρίο ν' ἀναδεύεται, εἴτε σκύλα εἰσαι εἴτε γυναικα, ἴσα εἶναι νὰ περιμένεις τὶς θεές νὰ κατεβοῦν ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο, κι ἂν τὶς βρεῖς, καὶ ἴσα νὰ σὲ ξεγεννάει ἡ μαῖα μὲ τὸν ἀνώδυνον ἀπὸ τηλεφώνω; Τὸ θαῦμα τῆς τεχνολογίας στὸ σπίτι σας, καὶ τί, μὲ κατὰ ψιλὰ. Τὰ χοντρά τὰ κρατᾶς γιὰ κλινικὴ τρεῖς τ' ἄλειψι –τρεῖς τὸ ξεῖδι καὶ γιατρό, πὸν θὰ κάνει τὴν ἐμφάνισί του, γιὰ νὰ σοῦ εὐχηθεῖ «νὰ σοῦ ζήσει». Εἶσαι τόσο ἐξουθενωμένη καὶ ἐξαγιασμένη συγχρόνως, πὸν δὲν καταβαλῇ τίποτα. Ἀνταποδίδεις μὲ τὸ γλυκύτερο «εὐχαριστῶ» τοῦ κόσμου, «παρκακῶ», λέει ἐκεῖνος καὶ σπεύδει νὰ προλάβει τὴ συνάδελφο στὸ παραδίπλα. Ὅταν

συνέλθεις, είναι πιά άργά. *Έχεις γεννήσει. Για όσες δέν είχαν τὸ προνόμιο νὰ διαθέτουν χοντρά, ἄς τηρήσουμε ἑνὸς λεπτοῦ σιγή.

Παρ' ὅλο ὅμως πὺν οἱ Ρωμιὲς ἔχουν μπεῖ γιὰ τὰ καλὰ στὸ νόημα, τὴ Ρωμιοσύνη μὴν τὴν κλαῖς. *Ο περιούσιος Νο 2, τὸ ἄλας Νο 2, πὺν εἶναι πιά στὴν ἐξ-ούσία (πὺν ἄλλου τάχα μποροῦσε νὰ εἶναι;), δὲ σταματᾷ πονθενά. Καταγγήσαμε καὶ τὸν χουντικό νόμο γιὰ τὶς συντάξεις τῶν λογοτεχνῶν καὶ τὸν κάναμε μύλο. Οἱ λογοτέχνες μας, τὸ ἄλας πὺν λέγαμε, θ' ἀλέθωνται τοῦ λοιποῦ μὲ κάθε καρυδιάς καλλιτεχνικό καρῦδι, ἀπὸ σκύλους καὶ λαλοῦντα ὀρνίθια μέχρι ἀναστενάγια καὶ τοισιδία τοῦ Ἀντέννα. Ἐπὶ τέλους. Μοῦ δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ γενθῶ «νόστιμον ἡμᾶρ», τὸ χρῶμα τῆς θάλασσας, πρὶν τὸ ξεθωριάσουν οἱ σκοπιμότητες, νερὸ θαλασσινὸ, πρὶν τὸ ἄλας ἀχρηστευθεῖ. *Όσοι «πεφορτισμένοι καὶ κοπιῶντες», ἐλάτε μαζί μου καὶ θὰ ξαναγίνουμε παιδιὰ (ὁ κόσμος ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ παιδιὰ), θὰ παίξουμε τὸν σαλιγκάρο: «Σάλιαγκα, σαλιγκάρε, -δγάλ' τὰ κέρατά σου, -νὰ πάμε στὴν κυρά σου, -νὰ φάμε μακαρόνια -μὲ τὰ χρυσὰ πηρόνια». Ἐφοδιαστεῖτε τὸ λοιπὸν μὲ σαλιγκάρια, γεμᾶτος εἶν' ὁ τόπος, καὶ δοῦρ γιὰ τοὺς μικρομεγαλοῦταικους θαλάμους καὶ προθαλάμους. Θὰ σιγοτραγουδάμε μόνο, καὶ τὰ σαλιγκάρια θὰ σκαρφαλώνουν τὰ πόδια, στὰ χέρια, τὶς μύτες, τ' αὐτιά, τὰ μάτια καὶ τ' ἀκρόγεια τοῦ πολιτισμοῦ μας, καὶ ὅλ' αὐτὰ γιὰ ἓνα πιάτο μακαρόνια. Γιὰ χρυσὰ πηρόνια δὲ γίνεται λόγος: ἀνηκουν στὰ καλλιτεχνικά ἀπωθημένα, πὺν θὰ μείνουν ἀπωθημένα. Σᾶς ὑπόσχομαι, νὰ λυτρωθεῖτε ἀπὸ πολλὲς προκαταλήψεις, καὶ τὸ σπουδαιότερο, ὑπάρχει ἐλπίδα ἀντὶ γιὰ μιὰ τιμητικὴ σύνταξι ν' ἀξιωθεῖτε μ' ἓναν τιμητικὸ θάνατο ἀπὸ ἀηδία. Αὐτὸ θὰ πεῖ πολιτισμός.

Στὸ σπῆτι τοῦ κρεμασμένου βέβαια δὲ μιλάνε γιὰ σκονί, ἀλλὰ ἐμεῖς μιλάμε γιὰ Ἑλληνοχριστιανικὸ, ὅπου τὸ ἓνα ἔφαγε τὸ ἄλλο, καὶ τὸ χειρότερο, ἔχουμε μπλέξει καὶ τὰ συνθετικά μας. Τὸ πρῶτο συνθετικὸ ἦταν κάποτε λέξι ἀπλή, αὐτόνομη καὶ ἀνεξάρτητη: δέντρο, πὺν τὰ κλαδιά του ἀπλώνονταν ἀπὸ «Ὡκεανοῖο ῥέεθρα» μέχρι καὶ ἀνατολικά τῆς Ἑδέμ. *Όταν ὅμως, παρὰ τὰ τζιζ καὶ τὰ μὴ, μὲ μπροστάρισσα τὴ Ζωή, ὁ Γιαχδὲ ἀνασκουμπώθηκε, κρέμασε τὴ Ζωὴ ἀνάμεσα στ' ἄλλα δύο κακὰ τοῦ κόσμου, τὸ πῦρ καὶ τὴ θάλασσα, ἐξουδετέρωσε τὴν κίνησι ἐλευθερίας μὲ ἀμποῦλες ἐνοχῆς καὶ παραμύθι. Σύμμαχος του οἱ χαώδεις ἐκτάσεις τῆς πυρπολούμενης ἐρήμου μὲ τὸ φόβο τοῦ ἀγνώστου, τὶς φαντασιώσεις καὶ τοὺς ἀντικατοπτρισμούς. *Όταν ἦρθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, διέταξε γενικὴ ἔφοδο χωρὶς ἐνδοιασμούς καὶ ἀναστολές, χωρὶς νὰ ὀρρωδῇσε μπροστὰ σὲ καμμιά πανουργία καὶ σὲ κανένα ἐγκλημα. Πῦρ καὶ «ἐς ἔδαφος».

Ἡ πιὸ ἔξυπνη κίνησι ἦταν ν' ἀλλάξει τὸ ὄνομα τοῦ πρῶτου συνθετικοῦ καὶ νὰ τὸ βαφτίσει εἰδωλοκρατία. Ἡ ἀπλή λέξι ἄρχισε νὰ φθίνει, νὰ ἐξαφανιώνεται, μέχρι πὺν ἔπεσε στὰ ἔσχατα, ἐγινε «ὕβρις». Πάνε τὰ παλιὰ μεγαλεῖα. Τώρα καμμιά καθὼς πρέπει βυζαντινὴ (κο) κότα δὲν καταδεχόταν νὰ τὴν πιάσει στὸ στόμα τῆς. Πόρνες οἱ Ἑλληνίδες καὶ οἱ Ἕλληνες, κατωτικοί. Ἀλλὰ ἔχει ὁ καιρὸς γυρίσματα, καὶ ὕστερ' ἀπὸ δύο γάμους τοῦ σκονιοῦ καὶ τοῦ παλουκιοῦ τὸ δεῦτερο συνθετικὸ ἦρθε καὶ κόλλησε φάπ! στὸ πρῶτο. *Ἀπληστο ὅμως ἀπὸ τὴ φύσι του, δὲ λέει νὰ ἡσυχάσει. Πρέπει, λέει, νὰ μπεῖ αὐτὸ πρῶτο, καθότι ἡ «φλεγόμενη δάτος» ὑπῆρχε πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν κάθοδο τῶν ἀγρίων στὰ χειμαδιὰ τῆς Μεσογείου, καὶ ὅταν αὐτοὶ ἀνέβαιναν στὰ δέντρα γιὰ χουρμάδες, οἱ «σούπερμεν» τῆς ἐρήμου εἶχαν στὴ διάθεσί τους ὅσα βατόμουρα ἤθελαν. Πάει καλά. Τότε, γιατί τὸ δεῦτερο συνθετικὸ δὲν ἐννοεῖ νὰ ξεκολλήσῃ ἀπὸ τὸ πρῶτο καὶ νὰ πάρει τὴν ἀγούσα οἰκαδε; Γιατί, λέει, ἡ Ἑλλάδα ποτὲ δὲν πεθαίνει, δὲν τὴ σκιάζει φοβέρα καμμιά, καὶ ἐμεῖς σκιαζόμαστε. Τὸ πονάκι πέταξε, παρεμβαίνει ὁ παπποῦς Κωνσταντῖνος. Τότε πὺν Ἕλληνες, Σέρβοι, Βούλγαροι, Ἀλβανοί, Ἀρμένιοι καὶ ὅλοι ὅσοι «ἐλέγοντο Ρωμαῖοι» ἦσαν ἓνα σώμα-μιὰ ψυχή, «ὅσο ποτὲ ἄλλοτε» κάτω ἀπὸ τὸ μαστίγιο τοῦ σουλτάνου ἀλλὰ καὶ τὸ σκῆπτρο τοῦ πατριάρχη μας, τὸ ἄλας πὺν λέγαμε, «θησκευτικὸ καὶ ἐν μέρει πολιτικὸ ἀρχηγοῦ» καὶ «προσεκύνουν αὐτὸν ὡς αὐθέντην καὶ βασιλέα», γιατί δὲν τοὺς μαθαίνατε Ἑλληνικά; Εἶχατε «καὶ τὸν τρόπο καὶ τὸν χρόνον, κάπου 400 χρόνια». Οἱ Βαλκάνιοι σήμερα θὰ ἦσαν ἑλληνόφωνες καὶ τὰ Βαλκάνια Ἑλλάδα καὶ καμμιά φοβέρα δὲν θὰ σᾶς ἔσκιαζε.

Παπαρηγόπουλε, εἶσαι ἓνας ἐπαρχιώτης σωδινιστῆς, ἐθνικιστῆς καὶ ὑπερπατριώτης.

Οὐρανία Πρίγκουρη

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΟΥΚΟΒΙΣΤΑΣ

Παράλληλη γλωσσική καὶ ἑδαφική συρρίκνωση τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ

Ὁ ρόλος τοῦ Ρωμαϊκοῦ καὶ τοῦ Διεθνoῦς Ἐξουσιασμοῦ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ. Ὁ Βάλτερ Πούχνερ στὸ βιβλίο του (σελ. 23) «*Ἡ ἰδέα τοῦ ἐθνικοῦ θεάτρου στὰ Βαλκάνια τοῦ 19ου αἰώνα*» («Πλέθρον», Ἀθήνα, 1993) σημειώνει: «Εἰδικὰ οἱ μικροὶ λαοὶ καὶ τὰ ἀδύνατα ἔθνη φαίνεται πὼς ἔχουν τὴν τάση (ἢ ἐξαναγκάζονται ἀπὸ τὰ πράγματα) νὰ προσπαθοῦν νὰ θεμελιώσουν τὴν ἐθνικὴ τους ὑπαρξὴ σ' ἓνα στέρεο (καὶ καμμιά φορὰ ἀσφυκτικό) ἰδεολογικὸ οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖο εἶναι ἐπιθυμητὸ νὰ ἔχει τίς ρίζες του σ' ἓνα ὅσο τὸ δυνατόν ἀπώτερο παρελθόν». Ὁ αὐστριακὸς πρόεδρος τοῦ Τμήματος Θεατρικῶν Σπουδῶν τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ καθηγητὴς του ἀπὸ τὸ 1989 ὑποστηρίζει τὴν παραπάνω «ἀλήθεια» στὰ σοβαρά, ἰσοπεδώνοντας ἔτσι τὴν ἐλληνικὴν ἀναζήτησιν ἐνὸς πανάρχαιου καὶ πανανθρώπινης σημασίας παρελθόντος μὲ τίς ἀναζητήσεις τῶν ἄλλων ὀλιγόχρονων ἱστορικὰ λαῶν τῆς Βαλκανικῆς. Δὲν διστάζει μάλιστα νὰ ἐξισώσει τὸν ἐλληνικὸν διαφωτισμὸν τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰῶνα μὲ τὸ ἱλλυρικὸν κίνημα τῶν Κροατῶν, τὴν ἐνασχόλησιν (ὅπως γράφει στὴν ὑποσημείωσιν 19 τῆς 23ης σελίδας) τῶν Βουλγάρων μὲ τοὺς ἀρχαίους Θράκες ἢ τὴν ἀναζήτησιν ρωμαϊκῆς καταγωγῆς ἀπὸ τοὺς Ρουμάνους. Ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰῶνα (χωρὶς διακοπὴν) δὲν ἀναζήτησαν κανένα ἀπώτερο παρελθόν, γιὰ νὰ ἐδραιώσουν κρατικὴν ὑπόστασιν· ἠθέλησαν μονάχα νὰ ἐπανασυνδεθοῦν μὲ τὴν χαμένη γι' αὐτοὺς λόγω τῆς ἱστορικῆς δολοφονίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀρχαίαν ἐλληνικὴν σκέψιν. Ἀλλὰ αὐτὸ ἀνέτρεπε τὴν τάξιν, ὅπως τὴν εἶχε ἐπιβάλει τὸ ρωμαιοχριστιανικὸν ξίφος. Ἀμεση ὑπῆρξεν ἡ ἀντίδρασις τοῦ Διεθνoῦς Ἐξουσιασμοῦ. Πρῶτον μὲ τὸν Φαλμεράνερ, ὑποστηρίζοντα ὅτι δὲν ὑπάρχουν φυλετικοὶ διάδοχοι τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἄρα καλύτερα νὰ παραμείνῃ ἀδρανὴς στὶς προθήκες τῶν μουσείων. Καὶ μετὰ τὴν ἀποτυχίαν αὐτῆς τῆς ἐμβριθοῦς «ἐπιστημονικῆς» σκέψεως ἡ Βιέννη (δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ) ὑπέβαλε τὸ κροατικὸν ἱλλυρικὸν κίνημα, ἀλλὰ μετὰ τὰ μισὰ τοῦ 19ου αἰῶνα. Ἀντίθετα οἱ ἄλλοι βαλκανικοὶ λαοὶ ἀπεδύθησαν πρῶτα σ' ἓνα ἄγριο κυνηγητὸν τῶν Ἑλλήνων (Ρωμυλία καὶ κίνημα πανσλαβισμοῦ) καὶ κατόπιν ἐνησχολήθηκαν μὲ τὴν ὅποιαν τους ἀρχαία καταγωγὴ, πλαστογραφώντας ἀσύστολα τὴν ἱστορίαν.

Οἱ Ἕλληνες τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰῶνα δὲν ἀνεζητοῦσαν μία *raison d' état*, ὅπως ἀρέσκεται ὁ αὐστριακὸς καθηγητὴς τοῦ ἐλληνικοῦ πανεπιστημίου νὰ γράφῃ, αὐτὴ ὑπῆρχε ἔτσι καὶ ἀλλιῶς· τὸ πρόβλημά τους ἦταν νὰ ἐπανασυνδέσουν τὸν σύγχρονον ἑλληνισμὸ μὲ τὴν αἰώνια μητρὰν τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΠΑΡΕΛΘΟΝ. Καὶ στὴν ἀγωνίαν τους αὐτὴ οἱ Ἕλληνες κατὰ πρῶτον ἀνεζήτησαν τὸ μοναδικὸν ἐργαλεῖον πολιτισμοῦ, τὴν γλῶσσαν. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ἀπετέλεσεν κύριο ζήτημα τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ. Ἐκεῖνο ὅμως, ποῦ δὲν εἶναι γνωστὸν καὶ ποῦ σκόπιμα ἀποκρύπτουν, εἶναι οἱ γλωσσικὲς ἀποχρώσεις, ὅπως διεγράφηκαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ὁ Γιάννης Κορδάτος ὑποστηρίζει, ὅτι τρεῖς γλωσσικὲς τάσεις ὑπῆρχαν πρὶν τὸ '21 (ποὺ συνεχίστηκαν, θὰ λέγαμε ἐμεῖς): Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἢ μία· ἡ κοραϊκὴ ἢ μέση ὁδὸς ἢ δευτέρη· καὶ ἡ δημοτικὴ. Γιὰ δὲ τὴν δημοτικὴ γράφει στὴν *Ἱστορίαν τῆς Νεο-ελληνικῆς Λογοτεχνίας* (τόμος 1, σελ. 150): «Οἱ δημοτικιστὲς ὑποστήριζαν, πῶς,

για να μορφωθεί ο σκλαβωμένος ελληνικός λαός, πρέπει να καθιερωθεί στο γραφτό λόγο η όμιλουμένη νεοελληνική γλώσσα». Δυστυχώς όμως από το σημείον αυτό αρχίζουν οι αποκρύψεις και οι παρερμηνείες.

Η πρώτη δέβαια παρερμηνεία και απόκρυψις είναι για την «όμιλουμένη νεοελληνική γλώσσα». Μία άπλη ανάγνωσης του έργου του Δ. Βυζαντίου «Βαθυλωνία» μᾶς δίνει τὸ πλέον ζωντανὸν παράδειγμα τῆς καθομιλουμένης. Πλήθος τοπικῶν διαλέκτων, γεμάτων ἀλλόγλωσσα στοιχεῖα, πὺν καθιστοῦσαν σχεδὸν ἀδύνατη τὴν συνεννόησιν. Ἄρα γιὰ ποιά δημοτικὴ ἔγραφε ὁ Γιάννης Κορδάτος; Δὲν μένει παρὰ νὰ παραθέσουμε δύο ἀποσπάσματα γραπτῶν ἀπὸ τοὺς τιμηθέντες πολὺ πρώτους δημοτικιστῆς, τὸν Δ. Καταρτζῆ καὶ τὸν Γρ. Κωνσταντᾶ. «Ὅθεν, ἄς ἀναδράμωμεν εἰς τὴν ἀμέλειαν καὶ τὴν ἄγνοιαν, καὶ θέλομεν εὖρη πὼς αὐτὰ εἶναι τὰ κοινὰ αἷτια, ὅπου δὲν μᾶς ἀφήνουν νὰ ἀποκτοῦμεν τὰ καλὰ, τὰ τίμια, τὰ αἰρετὰ· καὶ πὼς ἀπὸ αὐτὰ τὰ δύο προέρχεται τὸ νὰ μὴν ἐξεύρωμεν, ὅτι ἡ κοινὴ προκοπὴ εἶναι ἐδικὴ μας προσωπικὴ τελειότης, ἢ νὰ ὀκνοῦμεν νὰ κοπιᾶζωμεν διὰ τὴν κοινήν προκοπὴν παραπάνω ἀπὸ τὴν ἐδικήν μας, διὰ τὴν ἰδίαν τὴν ἐδικήν μας. Καὶ τὸ πρᾶγμα τάχα εἶναι πλέον φανερόν, πὼς ὅταν εἶναι δοσμένοι ὅλοι εἰς τὰς μαθήσεις τότε προκόπτουν πολλὰ εὐκολότερα, γληγορώτερα καὶ ἐντελέστερα» (Δημ. Καταρτζῆς, *Λόγος Προτρεπτικός*, ἀπὸ τὸν τόμο «Ὁ Κοραῖς καὶ ἡ Ἐποχὴ του» τοῦ Κ.Θ. Δημαρᾶ, τῆς Βασικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀετὸς Α.Ε.). Καὶ μάλιστα μία προσεκτικὴ ἀνάγνωσης τοῦ κειμένου ὅλου μᾶς καταδείχνει, ὅτι ὁ Καταρτζῆς ἔγραφεν ἀκολουθώντας τοὺς κανόνες τῆς ἀρχαίας γραμματικῆς, δηλαδὴ καὶ τὶς αὐξήσεις τῶν παρῳχημένων χρόνων ἔβαξε σωστὰ καὶ τὶς τρεῖς κλίσεις τῶν ὀνομάτων ἐχρησιμοποιεῖ.

Ἀλλὰ ἀπὸ τὸ ἴδιο βιβλίον παραθέτω καὶ τὸ πιὸ κάτω ἀπόσπασμα τοῦ Γρ. Κωνσταντᾶ (περὶ τῆς Ἑλλάδος): «...εἰς τοὺς ἀγρίους ἢ γλώσσα ἀλλάζει πολλὰ ὀγλήγωρα καὶ τέτοιον ἦταν τὸ παλαιὸν οἱ Πελαγοί. Αὐτοὶ ὅμως μ' ὅλον ὅπου ἦταν τόσο δάρδαροι καὶ ἀμαθεῖς, ἀφ' οὗ ἔλαβαν κάποιαις ἀρχαῖς ἀνδραῖς πολιτισμοῦ καὶ γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν ἀπὸ τὶς Ἀσιανικαῖς ἀποικίαις ἐκεντήθηκαν ὡς ἂν μὲ ἓνα κεντρί, καὶ ἔκαμαν ἓνα τίναγμα, μία πρόοδος εἰς τὶς τέχναις καὶ ἐπιστήμαις, εἰς τὸν πολιτισμόν, εἰς τὴν πραγματείαν, ὅπου ξιππάζουν τὴν σήμερον ὅλους τοὺς φιλοσόφους, καὶ μὲ κάθε δίκαιον πρέπει νὰ ὀνομάζεται ἡ Ἑλλάδα ἢ πρώτη τους φωλιά».

Τὸ εἶδος τῆς γλώσσας καὶ τοῦ περιεχομένου τ' ἀφῆνω στὴν κρίσιν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Δαυλοῦ». Ἐγὼ θὰ ἐπισημάνω, ὅτι στὸ κείμενο περιλαμβάνονται καὶ οἱ λέξεις «ἐσύντρεξαν», «ἐσυνείσφερε» καὶ «τῆς τελειοποιήσεώς τους». Δηλαδὴ ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ ἓνα μιξοδάρδαρον ἰδίωμα, πὺν πλησιάζει κατὰ πολὺ τὸ φαναριώτικο. Καὶ βεβαίως ἀποτελεῖ ἓνα μνημεῖον διγλωσσίας, πὺν τόσο θὰ ταναλίσῃ τὸν νέον ἑλληνισμό. Ὅσο γιὰ τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως «πολιτισμός» (ἀντὶ προφανῶς πολιτισμός), ἐτοιμαζόμενον νὰ τὴν διορθώσω, ὅταν ἡ ἐπανάληψις τῆς μὲ ἔπεισε, ὅτι εἶναι ἐπιλογὴ τοῦ συγγραφέως.

Ἀλλὰ πέρα ἀπὸ τὴν γλώσσα τῶν δύο αὐτῶν συγγραφέων ἄς παραθέσουμε δύο ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ ἔργα δύο ἀγωνιστῶν, πὺν πλησιάζουν περισσότερο τὸν τότε προφορικὸν λόγον, ἀπὸ τὴν «*Διήγησιν Συμβάντων τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς*», τοῦ Θεόδωρου Κολοκοτρώνη καὶ τὰ «*Ἀπομνημονεύματα*» τοῦ Μακρυγιάννη. Καὶ πρῶτα τοῦ Κολοκοτρώνη, πὺν, πρέπει νὰ σημειωθῇ, ἐγράφη ἀπὸ τὸν Γεώργιον Τερτσέτη, ὁ ὁποῖος καὶ πρέπει νὰ παρενέβηκε στὴν γλώσσα, ὅπως παραδέχεται καὶ ὁ Ἄπ. Β. Δασκαλάκης, στὴν εἰσαγωγὴν του (Πάπυρος Α.Ε.). «*Ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῶν Τούρκων καὶ ἀπὸ τὴν δοξομανίαν ἀρχίνησαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐγένονταν Τούρκοι καὶ ὡς ἐτούρκιζαν ἐκεῖνοι, ἐλέγετο καὶ ὁ τόπος τοὺς τούρκικος*». Καὶ δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε, ὅτι πολὺ θὰ πρέπει νὰ εἶχε βελτιωθῇ ἡ γλώσσα τοῦ Κολοκοτρώνη ἀπὸ τὴν πολὺχρονη συνάφειά του μὲ λόγιους λόγον τῆς ἐνεργοῦ

ἀναμείξεώς του στὰ κοινά. Ὅμως ἄς ρίξουμε καὶ μιὰ ματιὰ στὴ γλῶσσα τοῦ Μακρυγιάννη: «Οἱ γοναῖγοι μου πολὺ φτωχοὶ καὶ ἡ φτώχεια αὐτεῖνῃ ἦρθε ἀπὸ τὴν ἀρπαγὴ τῶν ντόπιων Τούρκων καὶ τῶν Ἀρβανίτων τοῦ Ἀλήπασα. Πολυφαιλίτες οἱ γοναῖγοι μου καὶ φτωχοὶ καὶ ὅταν ἤμουνε ἀκόμα εἰς τὴν κοιλιὰ τῆς μητρὸς μου, μίαν ἡμέρα πῆγε διὰ ξύλα εἰς τὸν λόγγον». Ἀπὸ τὰ ἀποσπάσματα πού παρέθεσα εἶναι φανερό, ὅτι δὲν ὑπάρχει κάποιος προφορικός λόγος, πού νὰ μπορῇ νὰ λέγεται δημοτικὴ γλῶσσα καὶ νὰ εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ Καταρτζῆ. Ἀκόμα περισσότερο, πού ὁ προφορικός ἐκεῖνος λόγος δὲν ἐπέρασε οὔτε στὸ Δημοτικὸ Τραγοῦδι. Ἄς θυμηθοῦμε κάτι πολὺ γνωστό: «ῚΥπνε, πού παίρνεις τὰ μικρά,/ἔλα, πάρε καὶ τοῦτο,/μικρὸ μικρὸ σοῦ τὸ ὄγκα,/μεγάλο φέρε μού τοῖ/μεγάλο σάν ψηλὸ δου-νό,/ἴσιο σάν κυπαρίσσι,/κ' οἱ κλώνοι του ν' ἀπλώνωνται/σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση».

Καὶ εἶναι ἀλήθεια, ὅτι, ἂν ἐξαιρέσουμε ὅσα ἔχουν ἔντονο τὸ γλωσσικὸ τοπικὸ ἰδίωμα, αὐτὰ ἦταν τὰ τραγοῦδια, πού τραγουδοῦσε ὁ λαὸς καὶ σ' αὐτὴ τὴν γλῶσσα. Καὶ φυσικὰ ἡ γλῶσσα τους δὲν ἔχει καμμιά σχέσιν οὔτε μὲ τὸν λόγον τῆς «Βαβυλωνίας» οὔτε καὶ τοῦ Μακρυγιάννη, κι ἀκόμα οὔτε μὲ τοῦ Κωνσταντᾶ. Καὶ τολμῶ νὰ πῶ, ὅτι αὐτὰ τὰ ἑλληνικὰ κατενόει ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ, γιατί στὴν γλῶσσα αὐτὴν ἐγραψεν καὶ ὁ ἀνώνυμος συγγραφέας τῆς «Ἑλληνικῆς Νομαρχίας», προκειμένου νὰ διαδώσει τὶς ἰδέες του: «Ἀπὸ τότε, λοιπόν, ὅπου ἐστερεώθη ὁ χριστιανισμός, ἕως εἰς τοὺς 1453, ἀντὶς νὰ αὐξήσουν τὰ μέσα τῆς ἐλευθερώσεως των, φεῦ! ἐσμικρύνοντο... Τότε εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐφάνησαν τρεῖς κυριότητες· ἡ τυραννία, τὸ ἱερατεῖον, καὶ ἡ εὐγένεια, αἱ ὁποῖαι διὰ ἑνδεκα αἰῶνας σχεδὸν κατέφθειραν τοὺς Ἕλληνας καὶ κατερήμωσαν τὴν Ἑλλάδα». Ὡραῖα τὰ γράφει ὁ ἀνώνυμος αὐτός Ἕλληνας καὶ σὲ ὠραία γλῶσσα.

Καὶ ἀφοῦ οἱ Ἕλληνες κατῴρθωσαν νὰ ἀποδεχθοῦν μία κοινὴν γραπτὴν γλῶσσαν, ἐπεδόθησαν καὶ στὴν διάδοσιν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ· εἶχαν ἀνακαλύψει ἐκ νέου τὸ ἐργαλεῖο γι' αὐτὴν τὴν προσπάθεια. Ὅμως δύο κύριες τάσεις ἀνεφάνησαν στὴν προσπάθειαν αὐτὴ. Ἡ πρώτη ἦταν ἡ χρῆσις ἀμιγυὺς τῆς ἀρχαίας γλῶσσας καὶ ἡ δευτέρη ἡ συστηματοποίησις τῆς νέας ἑλληνικῆς, πού σαφῶς ἔφερε τὴν καταγωγὴν τῆς ἀπὸ τὴν ἀρχαία. Καὶ αὐτῆς τῆς δευτέρας τάσεως ἡ γέτης καὶ πρωτομάστορας ὑπῆρξεν ὁ Κοραῆς. Καὶ εὐτυχῶς γιὰ ἡμᾶς τοὺς νεώτερους, κατῴρθωσάν τε ἐπιβληθῇ. Δὲν θέλω νὰ κουράσω ἄλλο τοὺς ἀναγνώστες μὲ παραθεσιν ἀποσπασμάτων, ἀλλὰ μία ἀνάγνωσις τῶν ἐπιστολῶν του, πού ἀπευθύνονται σὲ κάθε εἶδους ἀνθρώπους, ἀπὸ τὸν Καποδίστρια μέχρι τοὺς ἀγωνιστὲς καὶ ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους μέχρι τοὺς ἐπιστήμονες, ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειαν. Αὐτὴ ἡ «ἀπλὴ καθαρεύουσα», ὅπως ἐπεκράτησε νὰ λέγεται, κατέστη κοινὴ. Ὁ ὀμφάλιος λώρος συνδέσεως τοῦ παρελθόντος μὲ τὸ παρὸν εἶχε βρεθεῖ.

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ Ζήτημα ΣΤΟ ΝΕΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ.

Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα στὸ νέον ἐλεύθερον ἑλληνικὸ κράτος χωρίζεται σὲ δύο χρονικὰς περιόδους μὲ διαφορετικὴν ὄψιν. Στὴν πρώτη, ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνα μέχρι τὸ τελευταῖο τέταρτο περίπου, κύριο ζήτημα ἦταν ἡ ἐπιβολὴ τῆς καθαρῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας, τῆς ἀρχαίας. Ἡ τάσις αὐτὴ ἐκ τῶν πραγμάτων ἦταν ἀδύνατον νὰ ἐπιβληθῇ. Ἡ γλῶσσα, παρ' ὅλην τὴν καταφθορὰν καὶ τὴν κατερήμωσιν τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ ἑνδεκα αἰῶνες, κατῴρθωσε νὰ ἐξελιχθῇ· νὰ γίνῃ ἡ δημοτικὴ τῶν τραγουδιῶν καὶ τοῦ Καταρτζῆ· ἡ ἀπλὴ καθαρεύουσα τοῦ Κοραῆ.

Ἀλλὰ ποιοὶ θὰ ξαναμιλοῦσαν τὴν ἀρχαία γλῶσσα; Τὴν καθαρὴ γλῶσσα; Ἡ κατάσταση στὸν ἑλλαδικὸν χώρον ἦταν τραγικὴ· ὁ λαὸς παντελῶς ἀμόρφωτος, ἐνῷ ἓνα μεγάλο ποσοστὸ Ἑλλήνων ἦταν ἀλλόγλωσσο. Ἐτσι ὁ μόνος γλωσσικὸς δρόμος πού ἔμεινε ἦταν αὐτὸς πού προέτεινε ὁ Κοραῆς, καὶ γιὰ τοῦτο ἐγίνε ἀμέσως δεκτός. Ἀλλωστε, ὅπως φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ τραγοῦδι πού παρέθεσα, ἡ γλῶσσα αὐτὴ ἦταν πολὺ κοντὰ στὴν γλῶσσα τῶν Δημοτικῶν Τραγουδιῶν, δηλαδὴ τοὺς ἦταν οἰκεία.

“Όμως ή φωτιά, πού είχε ανάψει ό ελληνικός διαφωτισμός, μέ την άποδοχή της γλώσσας του Κοραή έδυναμώθηκε. Όσο και άν ή δολοφονία του Καποδίστρια επέφερε κλυδωνισμούς και άναταραχή στην εκπαιδευτική του πολιτική, ή άναζήτηση της ελληνικής ταυτότητας είχε πάρει πλέον τόν δρόμο της. Ό κίνδυνος για τόν Διεθνή Έξουσιασμό προέβαλλε μεγάλος. Οί νέοι Έλληνες έφερναν και πάλι στό προσκήνιο τόν μοναδικό έχθρό του, τόν άρχαίο ελληνικό πνεύμα. Ένώ ή άφύπνισις της ελληνικής συνειδήσεως τών άλλογλώσσων και άλλοθρήσκων κατοίκων της Βαλκανικής και της Μικράς Ασίας ήταν μία βραδυφλεγής δόμβα στά θεμέλια του Διεθνούς Έξουσιασμού. Άν μάλιστα άναλογιστούμε και κάποιες άνάλογες κινήσεις στην Ιταλία και την Γερμανία, γίνεται περισσότερο κατανοητό, γιατί μέσα σέ τόσο σύντομο χρονικό διάστημα, χωρίς μέσα έπικοινωνίας, διεδόθηκε ή θεωρία του Φαλμεράνερ. Καί όταν αυτή απέτυχε, εκλήθη και πάλι ή θρησκεία νά παίξει τόν ρόλο της. Τό μεγάλο γερμανικόν έθνος τό έχώρισε στην καθολικήν Αύστρια και την διαμαρτυρούμενη Γερμανία. Ένώ στην Βαλκανική ό διαχωρισμός μουσουλμάνων και χριστιανών έχρώσε όλους τούς μουσουλμάνους (άνεξάρτητα από την φυλετική καταγωγή τους) στους Τούρκους. Άς άναλογιστούμε τίνος άμαρτήματα πληρώνουμε σήμερα οί λαοί της Βαλκανικής.

“Όμως ή πορεία του νέου ελληνισμού ήταν δύσκολο νά άνακοπη στά πρώτα τουλάχιστον χρόνια. Τό κληροδότημα του Ι. Δόμπολη για την ίδρυση Πανεπιστημίου και οί χορηγήσεις τών πάμπολλων ποιητικών διαγωνισμών έδωσαν μίαν πρωτόγνωρη για τόν έλλαδικό χώρο ώθησιν της καλλιέργειας της ελληνικής γλώσσας. Η γλώσσα τών έφημερίδων και της λογοτεχνίας, ή άπλη καθαρεύουσα, ήταν άπόλυτα κατανοητή στό σύνολον του πληθυσμού. Σέ αντίθετη περίπτωση δέν νομίζω, ότι οί εκδόσεις βιβλίων και έφημερίδων θά έγινοντο μέ ζημία τών εκδοτών. “Όσο για την καθομιλουμένη, ή βελτίωσις ήτο άνάλογη μέ την μόρφωσιν του καθενός. Άλλωστε σέ κανένα μέρος του πολιτισμένου κόσμου και σέ καμμία έποχή ό προφορικός λόγος δέν ήταν ίδιος μέ τόν γραπτό· ούτε και σήμερα.

“Άμεση ήταν ή αντίδρασις του Διεθνούς Έξουσιασμού. Η εκπαιδευτική πολιτική, πού ό Καποδίστριας και ό Κοραής ώραματίστηκαν, εγκαταλείπεται. Μάλιστα ό πρεσβευτής μας στη Ρωσία Ζωγράφος προσεπάθησε, άνεπιτυχώς ευτυχώς, νά πείση τόν Δόμπολη νά αλλάξει τόν σκοπόν του κληροδοτήματός του, γιατί ή πατρίδα είχε άλλες σπουδαιότερες ανάγκες και όχι την ίδρυσιν Πανεπιστημίου. Σαφώς κάτω από έξωτερικές πιέσεις ό Όθων δημιουργεί την άριστοκρατία του μέ τούς Φαναριώτες, πού ένέσκηψαν σάν μύγες επί έκτεθειμένου κρέατος. Ένώ οί εκ Φαναρίου ιεράρχες λαμβάνουν τις καλύτερες και πλουσιώτερες έπισκοπές καί, για νά χωρέσουν όλοι, κατακερματίζουν τόν έλλαδικό χώρο σέ δυσανάλογες μέ τόν πληθυσμόν μητροπόλεις. Καί αυτά τά δύο ζητήματα ήταν κυρίαρχα εκκλησιαστικά τόν περασμένο αιώνα. “Όπως στις άρχές του είκοστου αιώνα μέγα ζήτημα ύπήρξεν ή παράδοσις τών έπισκοπών τών άπελευθερούμενων περιοχών στό Πατριαρχείο, παρ’ όλον τόν αύτοκέφαλον της Έλληνικής Έκκλησίας. “Όμως αυτό ήταν άποτέλεσμα της προσπάθειας άναστηλώσεως του βυζαντινισμού στά μέσα του περασμένου αιώνα. Δέν είναι άμοιρον, ότι την ίδίαν περίοδον εμφάνίζεται ή Μεγάλη Ίδέα και ό όρος «έλληνοχριστιανικός πολιτισμός» και διωρίστηκε καθηγητής ιστορίας του Πανεπιστημίου ό Κωνσταντίνος Παπαρηγόπουλος. Για τόν τελευταίον μάλιστα ό Σ.Β. Κουγέας γράφει στην Μεγάλη Έλληνική Έγκυκλοπαίδειαν: «...εις τόν Παπαρηγόπουλον δέ άνήκει ή τιμή και ή δόξα ότι πρώτος κατέδειξε την μεγάλην σημασίαν, την οποίαν έχει διά τόν έθνος ό μεσαιωνικός ελληνισμός και ότι πρώτος έχάραξε την όδόν την οδηγήσασαν ύστερον εις την άποκατάστασιν της φήμης του Βυζαντίου». Η αλήθεια είναι, ότι μέχρι τότε οί Έλληνες δέν έδύναντο νά μυρίσουν τόν όζον Βυ-

ζάντιο.

Όμως ή πολιτική συγκυρία, οί *κοτσαμπάσηδες*, και όσους ό Κοραής άνοικτά και εύθαρρώς κατηγορήσε, ότι πρός ίδιον όφελος έκίνησαν την επανάστασιν του '21, «τά βροήκαν» μέ τούς Φαναριώτες για την διοίκησιν του ταλαίπωρου έλληνικού κρατιδίου. Και τότε τό όραμα τών ταγών του έλληνικού διαφωτισμού για την άναγέννησιν του έλληνισμού μετατρέπεται σέ έναν κρατικών έθνικισμόν άλυτρωτικού χαρακτήρα και ή σπουδή και ή άγάπη τών αρχαίων γραμμάτων σέ στείρα προγονολατρεία.

Ή στερέωσις τής εκκλησίας και οί διωγμοί, πού εξαπέλυσε ή άναβίωσις του δυζαντισμού, πού εύνοήθηκε από την Άγγλία (ό Διεθνής Έξουσιασμός είναι ικανός νά εύνοήσιν τα πάντα, άρκεί νά σταματήσιν την ανάπτυξιν του έλληνισμού) έφεραν τά επάνω κάτω. Όμως ή βάση για την ανάπτυξιν τής γλώσσας δέν κατωρθώθηκε ν' άνακοπή. Αυτή ή άπλή καθαρεύουσα, πού τόσο έχει κατασκευαστηθεί, μάλλον είχε καταστεί ή γλώσσα του λαού. Μία άνάγνωσις τών προκηρύξεων τών στασιαστών του 1848, αλλά και τών προηγούμενων, φανερώνει την αλήθεια αυτή. Γιατί δέν ήταν δυνατόν νά καλούν τό λαό νά συστρατευτή μαζί τους σ' ένα λαϊκό κίνημα και νά άπευθύνωνται σ' αυτόν μέ μία γλώσσα άκαταλαβίστικη. Ούτε για μία γλώσσα άκαταλαβίστικη έσταματούσε κάθε δραστηριότητα στην πόλιν τών Αθηνών την ήμέρα τής άνακοινώσεως τών άποτελεσμάτων τών ποιητικών διαγωνισμών, πού τά άνέμεναν μέ άγωνία οί Αθηναίοι. Έτσι πρός τό τέλος του 19ου αιώνα είχαμε μία σφύζουσα λογοτεχνία, θέατρο και πλήθος εκδόσεων έφημερίδων και περιοδικών στην καθαρεύουσα. Μάλιστα άξιζει νά σημειώσουμε, όπως παραδέχεται και ό Παλαμās, πού τόν εξέπληξε τό γεγονός, τό βιβλίο πού έδιαβάστηκε πιό πολύ και πού δέν έλειπε από κανένα σπίτι ακόμα και σέ άπομακρυσμένα χωριά ήταν «Οί Άθλιοι» του Β. Ουγκώ μεταφρασμένο σέ υπερχαθαρεύουσα από τόν Ίσιδωρίδη-Σκυλίτη.

Είναι φανερό πλέον από τά παραπάνω, ότι γλωσσικό ζήτημα στην ουσία δέν υπήρξε. Κοινή γραπτή γλώσσα ήταν ή άπλή καθαρεύουσα. Τό γλωσσικό ζήτημα τόν περασμένο αιώνα δημιουργήθηκε και άπετέλεσε άγκάθι στην πνευματική ζωή του τόπου για λόγους πολιτικούς. Λόγους πού έχουν δύο συνιστώσες, την πολιτικήν του Διεθνούς Έξουσιασμού και την μικροπολιτικήν τών έντοπίων κυβερνήσεων· μέ τό ίδιο δυστυχώς άποτελεσμα: την συρρίκνωσιν του έλληνισμού, έδαφική και πολιτιστική.

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ. Ή όξυνσις του γλωσσικού ζητήματος σηματοδοτείται από την έκρηξιν του 1880, όπως την ονομάζει ό Κ.Θ. Δημαράς. Και άξιζει νά διερευνήσουμε αυτήν την έκρηξιν στον επίλογο αυτού του άρθρου, γιατί αυτή υπήρξε και ή ταφόπετρα του διαφωτισμού, τής άναβιώσεως του έλληνισμού. Άλλά άς δούμε πρώτα τά προσηγηθέντα τής έκρηξεως. Τό δεύτερο μισό του 19ου αιώνα έσημαδεύτηκε από τις άγριες διώξεις τών Έλλήνων στο χώρο τής Βαλκανικής. Ίδιαίτερα μετά τό άποτυχημένο επαναστατικό κίνημα του 1854. Και από την Ρουμανία και από την Βουλγαρία οί Έλληνες έξεδιώχτηκαν από τις προαιώνιες έστίες τους. Ό Διεθνής Έξουσιασμός κατενόησε, ότι, έφ' όσον στην Χερσόνησο του Αΐμου οί Έλληνες κατωκοῦσαν στίς προγονικές τους πατρίδες, θά ησαν μία διαρκής άπειλή στα σχέδιά του. Για τούτο και έπεδιώχτηκε και έπετεύχθηκε ό ξεριζωμός τους, πού ώλοκληρώθηκε τό 1923 μέ την ανταλλαγή τών πληθυσμών και τό 1958 μέ την εκδίωξιν τών Έλλήνων από την Κωνσταντινούπολιν.

Στό έσωτερικό οί όραματιστές τής άναβιώσεως του έλληνικού πνεύματος άπεμονώθηκαν. Στό 1871 οί όπαδοί του έλληνοχριστιανικού ιδεώδους τολμούν επί τέλους νά φέρουν τά όστά του Γρηγορίου Ε' από την Όδησσό και μάλιστα προεκηρύχτηκε και έπίσημος ποιητικός διαγωνισμός για τό γεγονός, όπως και για

τά αποκαλυπτήρια του ανδριάντα του. Αντίθετα για την μετακομιδή των λειψάνων του Κοραή από το Παρίσι, λίγα χρόνια αργότερα, δεν υπήρξε καμμία επίσημη έκδήλωση. Εύτυχώς φίλοι του ἐνήργησαν ιδιωτικώς, γι' αυτό και ἐξ ιδιωτικῆς δωρεᾶς ἐστήθηκε ὁ ἀνδριάντας του ἐξω ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο.

Στὰ χρόνια αὐτὰ ὅμως ἀρχίζει καὶ ἡ πολιτικὴ τοῦ τόπου νὰ λαμβάνη τὸν σημερινόν της χαρακτήρα. Μεγάλα ἔργα ἐξαγγέλλονται (ἡ διάνοιξις τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, σιδηρόδρομοι κ.λπ.), ἐνῶ οἱ προϋπολογισμοὶ τῶν κυβερνήσεων τοῦ Τρικounπὴ ὅλο καὶ ἐμεγάλωναν καὶ ὅλο δὲν ἔφταναν γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ κράτους· καὶ τότε μάλιστα εἶχαμε καὶ τὴν πρότασιν παραπομπῆς του στὸ εἰδικὸ δικαστήριον. Ὅμως τότε ἀκριβῶς ἐμεγάλωσε καὶ τὸ ἑλληνικὸν κρατικὸν καὶ πάλι μὲ συνθήκη: μᾶς παρεχωρήθηκε ἡ Θεσσαλία. Καὶ ἔφτασεν ἡ ὥρα τῆς «ἀναδιώσεως» τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, πού σὲ τίποτε βεβαίως δὲν ἐθύμιζαν κατὰ ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῶν ἀγώνων τῆς ἀρχαίας Ὀλυμπίας. Ἀπλᾶ ἦταν μία γελοιοποίησις καὶ στρέβλωσις τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος, πού ἐξελίχθηκε στὴν σημερινὴ ἐκτρωματικὴ του μορφή. Καί, παρ' ὅλην τὴν ταπεινωτικὴν ἦταν τοῦ 1897, μέγα ἡγέρθη θέμα: ποίαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν θὰ ἐδιδάσκοντο οἱ ἀλύτρωτοι ἀδελφοί μας, ὅταν οἱ τόποι τους θὰ ἡλευθερώνοντο καὶ θὰ ἀπετελοῦσαν μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ ἐλευθεροῦ κράτους; Γιατὶ συνέβαινε καὶ αὐτὸ τότε, ὑπῆρχαν πληθυσμοὶ μὲ συνείδησιν ἑλληνικὴν, ἀλλὰ ἀλλόγλωσσοι.

Καὶ πάλι ἐπετέθηκαν στὴν γλῶσσα μὲ ἓνα ψευτοπροβλημα, γιατί, ὅταν κάποιος μαθαίνει μία γλῶσσα πού ἀγνοεῖ, μαθαίνει αὐτὴν πού τοῦ διδάσκεις. Ἄρα ἡ πρότασις νὰ ἐπισημοποιηθῇ ὁ προφορικὸς λόγος στὸν γραπτὸ, ἡ δημοτικὴ δηλαδή, δὲν εἶχεν οὐσιαστικὸ περιεχόμενον. Διότι ἡ ἐπίσημος γραπτὴ γλῶσσα εἶναι ἀποτέλεσμα σπουδῶν, γνώσεων καὶ διάφορος τῆς προφορικῆς, πού δὲν ἔχει ἀνάγκη σπουδῶν καὶ στερεῖται γνώσεων. Καὶ ὁ Διεθνὴς Ἐξουσιασμός αὐτὸ φοβάται, τίς γνώσεις. Καὶ γιὰ τοῦτο εἶτε ἐστήριξεν τὴν ἀκατανόητην ἀρχαίαν εἶτε τὴν δημοτικὴν, παραλείποντας τὸν συνδυαστικὸ κρίκο, τὴν ἀπλὴ καθαρεύουσα, διασπώντας ἐτσι τὴν ὁμαλὴ ἐξέλιξιν τῆς παραδόσεως. Ἄλλωστε στὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνα εἶχαμε καὶ τὴν μεγάλη σύγκρουσιν σὲ παγκόσμιον ἐπίπεδο τῆς ἐπιστήμης: γνώσεων, ἑλληνικοῦ δηλαδὴ πνεύματος, καὶ ἐκκλησίας.

Καὶ τότε ἐνεφανίσθη ὁ «μέγας διδάσκαλος» (καὶ μὲ τὴν μασονικὴν ἔννοιαν ὁ ὄρος) τῆς Δημοτικῆς Ψυχᾶρης. Νὰ ποιά γλῶσσα ἔγραφε καὶ ἤθελε νὰ ἐπιβάλῃ: «Καταντοῦσε λοιπὸν πολὺ ἔφκοιο νὰ ξεκαθαρίσῃ κανεὶς τοὺς κανόνες τοὺς ἀληθινούς, νὰ δοῇ τὸ σύστημα τὸ σωστὸ τῆς γραμματικῆς, νὰ διορθώσῃ τὰ ἴδια λάθια πού τὰφταιγε πάντα ἡ καθαρέδουσα». Μοῦ θυμίζει τοὺς ἄλλους ἀνθέλληνες, Κύριλλο καὶ Μεθόδιο, πού ἐπενόησαν τὸ λεγόμενον σλαβικὸ ἀλφάβητο (λὲς καὶ δὲν ἀρκοῦσε τὸ ἑλληνικόν), προκειμένου νὰ μὴν ἐξαπλωθῇ τὸ ἑλληνικόν... Ὅμως ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει μίαν ἐσωτερικὴν δύναμιν, πού τῆς ἐπιτρέπει νὰ ἀνθίσταται. Ἐτσι καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς ἀπλῆς καθαρεύουσας στὴν λεγόμενη λογοτεχνικὴ δημοτικὴ ὑπῆρξε ὁμαλὴ καὶ ὁ κρίκος μὲ τὴν ἀρχαίαν δὲν διεκόπη. Γιὰ τοῦτο ἐν μιᾷ νυκτὶ ἀπε-φασίστηκε ἡ ἐπιβολὴ τοῦ μονοτονικοῦ καὶ ἐν μιᾷ ἄλλῃ κατηργήθηκε ἡ διδασκαλία τῶν ἀρχαίων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Τίποτε στὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν δὲν εἶναι τυχαῖο, οὔτε τὰ γράμματα οὔτε τὰ σημεῖα στίξεως. Μοναδικὸν μέσον προσεγγίσεως τῆς οὐσίας τῆς γλῶσσας μας παραμένει τὸ διδλὶον τοῦ Ἡλία Τσατσόμειρου «*Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλῶσσας*».

2. Γιὰ τὴν μακροαίωνα διεθνή συνωμοσίαν ἐναντίον τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας διαφωτιστικότητα μὲ πληθώρα στοιχείων καὶ πληροφοριῶν εἶναι τὸ ἄρθρο τοῦ Σαράντου Πανὸς στὸ τεῦχος 123 τοῦ «Δαυλοῦ» (Μάρτιος 1992, σ. 7107).

ε. Αὐνὰν καὶ Θάμαρ

Πρὶν ἀπὸ πολλὰ πολλὰ χρόνια ζοῦσαν στὴν χώρα τοῦ Γιαχβὲ δυὸ μικρὰ ἀδελφάκια. Ὁ ᾽Ηρ καὶ ὁ Αὐνὰν. Καλὰ παιδάκια καὶ τὰ δυὸ, ἀλλὰ αὐτὸς ὁ Αὐνὰν παραῖταν. Ποῦ τὸν ἔχανες, ποῦ τὸν ἔδρισκες, σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ τσαντηριοῦ ὁλοένα ἔπαιζε μὲ τὸ πουλάκι του. Ξεκίνησε ἀπὸ χόμπυ, ἀλλὰ σιγά-σιγά, καθὼς πέρασαν τὰ χρόνια, ἔγινε πρωταθλητὴς στὸ ἄθλημα αὐτό, καὶ ὅπως καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι οἱ προπάτορές μας [«πασάρισμα» τῆς συζύγου στὸν Φαραὼ (Ἀβραάμ), αἰμομιξία (Λὼτ) κ.λπ.], ἔτσι ἐφεῦρε κι αὐτὸς μὲ τὴν σειρὰ του τὸ νέο ἄθλημα, ποὺ πρὸς τιμὴν του πῆρε καὶ τὸ ὄνομά του.

Ἐβλεπε ὁ Αὐνὰν πέρα ἀπ' τὴν ἐποχὴ του, καὶ ἔτσι, ἔχοντας προβλέπει τὸ αἵτητς, ποὺ θὰ ἔπληττε τὸν πλανήτη μας αἰῶνες ἀργότερα, ἀνακάλυψε ἀπὸ τότε καὶ τὴ μέθοδο γιὰ τὴν καταπολέμησή του. Τὸν αὐνανισμό.

Μὰ, θὰ μοῦ πείτε, δὲν ντρέπεσαι νὰ λὲς τέτοια πράγματα; Μὰ δὲν τὰ λέω ἐγώ, τὰ λέει τὸ ἱερό μας βιβλίο, ἡ Παλαιὰ Διαθήκη καὶ πρέπει νὰ φανῶ κι ἐγὼ λίγο εὐσεβῆς, καὶ τουλάχιστον νὰ τὰ γράψω τιμῶντας τὰ ἔργα τῶν (Ἑβραίων) ἁγίων προπατόρων (ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων). Βέβαια αὐτοὶ ἦταν πιὸ εὐσεβεῖς ἀπὸ ἐμένα, ἀφοῦ ὅσα ἔγραφαν ἦταν πραγματικὲς ἱστορίες καὶ γράφτηκαν γιὰ νὰ διατηρηθῇ ἡ μνήμη τῶν γεγονότων ἐς αἰεί. Ἐκτὸς ἂν ἀμφισβητοῦμε πλέον τὴν ἀλήθεια καὶ θεοπνευστία τοῦ ἱεροῦ μας βιβλίου.

Ὅπως σὰς ἔλεγα λοιπὸν, ἐγὼ ὁ λιγότερο εὐσεβῆς δὲν ὁλοκλήρωσα τὰ διδάγματα τῶν ἁγίων προπατόρων ἡμῶν, ἀφοῦ οὔτε τὴν γυναῖκα μου μπορῶ νὰ πασάρω οὔτε στὶς κόρες μου νὰ «εἰσέλθω» οὔτε καὶ νὰ συναγωνιστῶ τὸν Αὐνὰν στὴν ἐφεύρεσή του, τὸν πρωταθλητὴ στὸ ἀγώνισμα τῶν πέντε δακτύλων.

Μόνο ποὺ ὁ Γιαχβὲ τὸν ζήλεψε τὸν Αὐνὰν, γιατί τὸ βασίλειο θᾶμενε χωρὶς ὑπηκόους. Ἔτσι τὸν ἐκδικήθηκε. Ὅταν πέθανε λοιπὸν ὁ ἀδελφός του, ὁ ᾽Ηρ, τότε ὁ πατέρας του, ὁ Ἰούδας, τοῦ λέει: «Εἴσελθε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ νυμφεύθητι αὐτήν, καὶ ἀνάστησον σπέρμα εἰς τὸν ἀδελφόν σου» (Γένεσις λη' 8). Ὁ Αὐνὰν ὁμως, πιστὸς στὶς ἀρχές του, «ὅτε εἰσῆρχετο εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐξέχυνεν ἐπὶ τὴν γῆν, διὰ νὰ μὴ δώσῃ σπέρμα εἰς τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο τὸ ὅποιον ἐπραττεν ἐφάνη κακὸν ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου· ὅθεν ἐθανάτωσε καὶ τοῦτον» (Γέν. λη' 9-10).

Μέχρι λοιπὸν ποὺ «εἰσῆρχετο» ὁ Αὐνὰν στὴ γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ του, ὅλα ἦταν κανονικὰ καὶ ἅγια. Οὐδὲν παράπτωμα. Ἀπ' τὴν στιγμή ὁμως ποὺ ὁ Αὐνὰν θυμῆθηκε τὴν τέχνη του, ἔ, τότε ἦταν ποὺ ἔγινε Τοῦρκος ὁ πάνσοφος. Καὶ ἐθανάτωσε καὶ τοῦτον.

Ἔτσι λοιπὸν ἡ Θάμαρ, ἡ γυναῖκα τοῦ ᾽Ηρ, ἀφοῦ ἔμεινε χήρα καὶ ἀφοῦ ὁ Γιαχβὲ τῆς σκότωσε τὸν κουνιάδο - μ...α ἐραστή, θυθίστηκε στὴν ἀπελπισία. Καὶ σὰν νὰ μὴν ἔφτανε αὐτό, τί τῆς λέει ὁ πεθερός της;

«Κάθου χήρα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου, ἕωσοῦ Σηλὰ ὁ υἱός μου γεῖνῃ μεγάλος» (Γέν. λη' 11).

Νὰ πάρῃ σειρὰ κι' αὐτός, ἂν δὲν τὸ καταλάβετε, μετὰ τὸν Ἡρ καὶ τὸν Αὐνάν. Δὲν μπορεῖ, ὅλο καὶ κάποιος θὰ τὰ καταφέρει. Ἀλλὰ κι' ἂν κι' αὐτὸς δὲν κάνει τίποτα, δὲν ὑπάρχει πρόβλημα, κατεβαίνει κι' ὁ Γιαχβὲ καὶ καθαρίζει, ὅπως ἔχει κάνει ἄλλωστε κι' ἄλλες φορές στὸ παρελθόν.

Ἡ Θάμαρ ὁμως δὲν κρατιόταν. Ποῦ νὰ περιμένει τώρα τὸ νιάνιαρο, τὸν Σηλά, νὰ μεγαλώσῃ, γιὰ νὰ «εἰσέλθῃ» σ' αὐτήν; Καὶ ὑπῆρχε πάντα κι' ὁ φόβος νὰ θγῇ κι' αὐτὸς αὐνάν.

Ἡ Θάμαρ λοιπόν, ὅταν μαθαίνει ὅτι ὁ πεθερὸς τῆς ἀνεβαίνει στὸ δουννό, γιὰ νὰ κουρεύσῃ τὰ πρόβατα, «ἀπεκδυθεῖσα τὰ ἐνδύματα τῆς χηρείας αὐτῆς ἔσκεπασθῇ μὲ κάλυμμα, καὶ περιετυλίχθη, καὶ ἐκάθισε κατὰ τὴν δίοδον τὴν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς Θαμνᾶ· καὶ ὅτε εἶδεν αὐτὴν ὁ Ἰούδας, ἐνόμισεν αὐτὴν πόρνην. Καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐτράπη πρὸς αὐτὴν καὶ εἶπεν. Ὑψήλως με, παρακαλῶ, νὰ εἰσέλθῃς πρὸς σέ· διότι δὲν ἐγνώρισεν, ὅτι ἦτο ἡ νύμφη αὐτοῦ. Ἡ δὲ εἶπε: Τί θέλεις μοὶ δώσει, διὰ νὰ εἰσέλθῃς πρὸς ἐμέ; Ὁ δὲ εἶπεν: Ἐγὼ θέλω σοὶ στεῖλαι ἐρίφιον αἰγῶν ἐκ τοῦ ποιμνίου. Καὶ ἐκείνη εἶπε: Μοὶ δίδεις ἐνέχυρον, ἕως οὗ νὰ στείλῃς αὐτό; Ὁ δὲ εἶπε: Τί ἐνέχυρον νὰ σοὶ δώσω; Καὶ ἐκείνη εἶπε: Τὸν δακτύλιόν σου (τὴν σφραγίδα σου) καὶ τὸ ὀρμίσκον (τὸ περιδέλαιόν σου) καὶ τὴν ράβδον σου τὴν ἐν τῇ χειρὶ σου. Καὶ ἔδωσαν αὐτὰ εἰς αὐτὴν καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν, καὶ συνέλαθεν ἐξ αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα σηκωθεῖσα ἀνεχώρησε καὶ ἀπεκδυθεῖσα τὸ κάλυμμα αὐτῆς, ἐνεδύθη τὰ ἐνδύματα τῆς χηρείας αὐτῆς» (Γέν. λη' 15-19).

Θαυμάστε τοὺς ἱεροὺς διαλόγους καὶ τὰ ὑψηλὰ νοήματα, πὺν διατυπώνονται στὸ παραπάνω ἀπόσπασμα. Ἀπόσπασμα ἱκανὸ νὰ καταχωρηθῇ στὸ «Ἐγχειρίδιο τῆς καλῆς πόρνῃς» ἢ στὸ «Πῶς νὰ γίνετε μιὰ ἐπιτυχημένη πόρνη» κοσμεῖ τὸ ἱερό μας βιβλίον, θέλοντας, ἀκόμα δὲν ἔχω καταλάβει, τί νὰ μᾶς διδάξῃ; Γιατί ἡ Θάμαρ, ἂν δὲν ἦταν, ἔγινε πόρνη πουλῶντας τὸ κορμί της στὸν πεθερὸ της γιὰ ὑλικά ἀνταλλάγματα.

Ἡ ἐκκλησία μας ἔχει μίαν ἄλλη ἀντίληψη γιὰ τὸν ὀρισμὸ τῆς πορνείας: Γιατί, ὅπως φαίνεται, κάτι διαφορετικὸ σημαίνει γιὰ τοὺς ἅγιους πατέρες μας σήμερον ὁ ὀρισμὸς τῆς πορνείας, ὅταν κατὰ τὴν τελετὴ τοῦ γάμου εὐχονται στοὺς νεονύμφους νὰ λάμψῃ τὸ δαχτυλίδι τους σὰν τὸ δαχτυλίδι τῆς Θάμαρ...

Ποιὸ δαχτυλίδι; Αὐτὸ πὺν δόθηκε σὰν ἀντάλλαγμα ἀπ' τὸν πεθερὸ τῆς Ἰούδα στὴν Θάμαρ, γιὰ νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ «εἰσέλθῃ» σ' αὐτήν. Τὸ προῖον τῆς πορνείας νὰ λάμψῃ στὰ δάκτυλα τῶν νεονύμφων... Φαίνεται, ὁ Αὐνάν καὶ οἱ συμπατριῶτες του μᾶς κόλλησαν τὸ ἐθνικὸ τους ἄθλημα καὶ συναγωνιζόμαστε στὸ ποιὸς θὰ βγεῖ πρωταθλητής.

Καὶ σὰν ἐπίλογος. Αὐνάν στὰ ἐβραϊκὰ σημαίνει ἰσχυρὸς, σθεναρὸς. Ἐκεῖ νὰ στηρίζουν ἄραγε ὅλη τὴν δύναμή τους, τὴν ἀποχαύνωση καὶ τὸν μαζικὸ διανοητικὸ ἀνάνισμὸ τῆς οἰκουμένης;

Ὁ Ἀπόγονος

Συνέντευξη τοῦ σμηνάρχου κ. **Θ. Βρακά** στὸν «Δ»

Ἐρώτῃ: Στὸν «Δαυλὸν» ἔχει παρουσιασθεῖ κατά καιροὺς μιὰ προβληματική σχετικά μὲ τὸ θέμα τῆς Β. Ἡπείρου, τῶν Σκοπίων κ.ἄ. Ἄν πρέπει νὰ δράσουμε δηλαδὴ στρατιωτικά, ἐπικρατικά ἢ εἰρηνικά. Μία μερίδα (ὅχι ὁ «Δαυλός») ὑποστηρίζει, ὅτι πρέπει νὰ δράσουμε ἐπικρατικά.

κατατικά και να μεγαλώσουμε το Έλληνικό κράτος. Μιά άλλη μιλά για επέκταση του πνεύματος μέσω οικονομικών, πολιτιστικών, έπιστημονικών κ.λπ. σχέσεων (άποψη που υιοθετεί ο «Δανλός»), μέσω της παιδείας και όχι της εδαφικής επέκτασης αυτού του τερατογενήματος, του Ρωμαίικου Κρατιδίου. Να πάρουμε την Β. Ήπειρο και να την εντάξουμε πού; Σε ένα κράτος που είναι σκέτη άποτυχία;

Απάντ.: Εγώ μίλησα για επικοινωνία με τους ανθρώπους των περιοχών εκείνων. Η επικοινωνία αυτή θα μάς δώσει τα ποσοστά εκείνα, για να μπορούμε να μιλήσουμε για το πόσοι δέχονται αυτήν την ένωση, την απελευθέρωση με ειρηνικά ή στρατιωτικά μέσα. Το Έλληνικό κράτος έως τώρα απέδειξε την ανυπαρξία του.

Ερώτ.: Ποιός είναι αυτός που δίνει το έρεθισμα, που δίνει το κίνητρο, σ' αυτούς που έχουν έναπομείνει εκεί, να έρθουν στην Ελλάδα, αν όχι το Έλληνικό κράτος, που δεν φροντίζει, αυτοί οι έλληνικοί πληθυσμοί να μείνουν στις χώρες που διαβιούν; Γιατί έκλεισε το δικό μας κράτος τα Έλληνικά σχολεία στην Βουλγαρία με τη δικαιολογία της μεγάλης δαπάνης; Πώς τα έρμηνεύετε αυτά;

Απάντ.: Ως συνέχεια των εγκληματικών ενεργειών του εναντίον των Ελλήνων.

Ερώτ.: Αν οι Τούρκοι έκαναν κάτι παρόμοιο;

Απάντ.: Σαν απάντηση θα σάς πω το έξης: Από τον Αύγουστο του '90 έχει ύπογραφεί η αυτονομία του τμήματος του Τουρκικού κράτους που βρίσκεται στην Ανατολική Θράκη με περιμοδότηση απ' την Σαουδική Αραβία. Όπως ακόμα, ότι ψάχνουν να βρουν 250.000 Μωαμεθανούς στην Αττική, για να φτιάξουν τζαμί. Το έλληνικό κράτος, αυτό το δοτό κράτος, αυτοί οι δοτοί πολιτικοί ενδιαφέρονται μόνο για τα χρήματα, πώς θα τα πάρουν και δεν τους ενδιαφέρει καμμία ιδέα, καμμία ανθρωπινή αξία και έχουν εξευτελίσει τον έλληνικό πολιτισμό. Όλοι αυτοί που επιλέγονται, για να βγούν βουλευτές, είναι δοτοί.

Ερώτ.: Από πού ύποστηρίζονται;

Απάντ.: Από κέντρα εκτός Ελλάδος. Και τους φέρνουμε εδώ, όπου τα Μ.Μ.Ε. τους βοηθούν να ανέβουν.

Ερώτ.: Να ονομάσουμε τα κέντρα αυτά Αμερική και Γερμανία;

Απάντ.: Έχουν βάσεις σε Ανατολή και Δύση και τώρα τελευταία στην Αμερική και την Γερμανία.

Ερώτ.: Το Ισραήλ τί ρόλο παίζει σ' όλα αυτά;

Απάντ.: Αν ένωθούν όλοι οι γνήσιοι Έλληνες, τίποτα.

Ερώτ.: Έχει έρείσματα το Ισραήλ στον έλληνικό στρατό;

Απάντ.: Και στον στρατό, σ' ένα ποσοστό 60%. Και στην ανώτερη βαθμίδα ακόμα. Προωθούν τους «Αρδανίτες» θέλοντας να φέρουν τον διχασμό. Το Ισραήλ μονίμως έλέγχει τα έλληνικά αγαθά, την γή. Αυτήν την στιγμή θέλουν να επέμβουν, γιατί ανεκάλυψαν ότι ο έλληνικός χώρος είναι πλούσιος πολύ σε ύλικά αγαθά, που μέχρι σήμερα δεν έχουν αξιοποιηθεί.

Ερώτ.: Στον στρατό ποιές θέσεις κλειδιά έλέγχει το Ισραήλ;

Απάντ.: Μέσω των «Αρδανιτών» γίνεται ο έλεγχος. Είναι «Αρδανίτες» πολλοί ανώτατοι αξιωματικοί, που προωθούνται και παίρνουν ευνοϊκότερες θέσεις. Και έμεις οι κατώτεροι πρέπει να υπακούουμε τυφλά, και έχουν πετύχει σε ποσοστό πάνω από 50% να μάς αφήνουν να κοιμώμαστε. Όποιος δεν υπακούει είναι παραφωνία, και τον αποκεφαλίζουν.

Ερώτ.: Προωθούνται απ' το Ισραήλ δηλαδή;

Απάντ.: Εγώ πιστεύω, ότι αυτά δημιουργούνται απ' τα ύλικά αγαθά, που παρέχονται σήμερα για επιδίωση στον στρατιωτικό: ευνοούνται με την τοποθέτησή τους σε καλές θέσεις.

Ερώτ.: Δηλαδή ο έλληνικός χώρος, οι έλληνικές ένοπλες δυνάμεις ύπόκεινται σε ξένες δυνάμεις;

Απάντ.: Υπόκεινται σε ξένες δυνάμεις. Για την Κύπρο τί έγινε; 68 μέρες δεμένοι και δεν κάναμε τίποτα. Περιμέναμε τους ξένους να κάνουν ενέργειες για μάς...

Ερώτ.: Την έλληνική ταυτότητα πώς την ορίζετε;

Απάντ.: Πέρα του να είναι κάποιος τρίτης γενεάς Έλληνας...

Παρέμβαση: Μιλάτε δηλαδή για έλληνικό αίμα;

Απάντ.: Ναι.

Ερώτ.: Οι άνθρωποι, που σήμερα διοικούν τα πολιτικά μας πράγματα, είναι όλοι Έλληνες;

Απάντ.: Όχι.

Ερώτ.: Είναι πολλοί όμως, πού είναι Έλληνες.

Απάντ.: Οί περισσότεροι.

Ερώτ.: Αν λοιπόν αυτοί πού έχουν ελληνικό αίμα έχουν φανεί τόσο ανάξιοι νά κατέχουν αυτόν τόν τίτλο, πού κι εσείς έτσι πρὶν τοὺς κατανομάσατε, μήπως τὸ ἑλληνικὸ αἷμα δὲν εἶναι παράγοντας καθοριστικὸς τῆς ἑλληνικῆς ταυτότητας;

Απάντ.: Κυττάξτε: Αὐτοὶ πού έχουν τίς θέσεις αὐτὲς στὴν πολιτεία εἶναι ἄνθρωποι πού μορφώθηκαν στὸ ἐξωτερικὸ σὲ ποσοστὸ μεγάλο· κι' ἀνάλογα σὲ ποιά χώρα ἦταν, στὴν Γερμανία, Ἀγγλία, Γαλλία, ἀποκοτῶν καὶ τὴ νοτροπία τοῦ χώρου ἐκείνου. Μὲ ἀποτέλεσμα, ἐμεῖς πού ἤμασταν ἡ χώρα τοῦ πνεύματος, σήμερα νά έχουμε νά μᾶς κυθερνᾶνε ἄνθρωποι ἀμφιβόλου παιδείας. Πῆραν ὅλα τὰ προτερήματα καὶ μειονεκτήματα τῶν χωρῶν πού σπουδάσανε.

Ερώτ.: Δεύτερο στοιχείο;

Απάντ.: Ἡ ἑλληνικὴ παιδεία. Οἱ κλασσικοί. Ἡ Ἀρχαία Ἑλλάδα.

Ερώτ.: Βυζάντιο;

Απάντ.: Βυζάντιο ὄχι. Ὅ,τι εἶναι πρὸ Χριστοῦ μέχρι τὰ Ὀρφικά. Καὶ νά βροῦμε τὰ βιβλία τῆς διδιοθήκης τῆς Ἀλεξανδρείας.

Ερώτ.: Γιατί ἀποκηρύσσετε τὸ Βυζάντιο;

Απάντ.: Γιατί μετέτρεψαν ὅ,τι Ἑλληνικὸ, τὸ κάνανε νά περνᾶει δουλικά κάτω ἀπ' τὸν Χριστιανισμό, ἐνῶ ὁ Χριστιανισμὸς ἐξαντλήθηκε στηριζόμενος στὶς ἀνθρώπινες ἀξίες τῶν Ἑλλήνων, τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας. Τὸ Βυζάντιο ἐπέδειξε δουλοπρέπεια καὶ ὑποβίβασε τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα. Μετὰ τὸν Μ. Κωνσταντῖνο ἔχει ἐπιδράσει κατὰ περιόδους δυσμενῶς ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, μὲ ἀποκορύφωμα νά ποῦνε ὅτι κᾶνχαν στὴν Ἀλεξάνδρεια τὰ ἑλληνικὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα τὰ περιφέρανε σὲ ὅλες τίς διδιοθήκες τῆς ἀνθρωπότητας, καὶ ἐδῶ μᾶς πετᾶνε πού καὶ πού κανένα ψίχουλο.

Ερώτ.: Ἡ Ἐκκλησία ὁμως σήμερα ἐμφανίζεται ὡς ἡ ἐνοποιὸς δύναμις μετὰ τῶν Ἑλλήνων...

Απάντ.: Ἡ ἐνοποιὸς δύναμις ἦταν ὁ σταυρὸς, πού δὲν ἦταν μόνο χριστιανικὸς, ἀλλὰ ὑπῆρχε ἀπ' τὴν ἀρχαιότητα.

Ερώτ.: Μπορεῖ σήμερα ἡ Ἐκκλησία νά φέρῃ τὸν βαρὺ αὐτὸ τίτλο τοῦ σωτῆρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἢ μήπως συμβαίνει κατὰ ἄλλο;

Απάντ.: Ἐπέδρασε δυσμενῶς· μόνο μέσω τῆς Τουρκοκρατίας σῶθηκε ἡ γλῶσσα.

Ερώτ.: Πιστεύετε, ὅτι ἡ θρησκεία εἶναι ἓνα χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῆς ἑλληνικῆς ταυτότητας;

Απάντ.: Όχι, εἶναι δευτερογενές. Πρῶτον ἡ ἑλληνικὴ παιδεία, ἡ γλῶσσα μᾶλλον, ἡ θρησκεία εἶναι δευτερογενής.

Ερώτ.: Τὸ Ἑλληνικὸ κράτος δοθεῖται στὴν ὑπόθεση τῆς παιδείας;

Απάντ.: Όχι, εἶναι ἐναντίον. Ἡ θέση τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους εἶναι ἐγκληματική. Οὔτε ἡ Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία οὔτε ἡ Ὀθωμανικὴ φέρονταν τόσο ἐγκληματικά ἐναντι τῶν Ἑλλήνων.

Ερώτ.: Συμφωνεῖτε πάντα μὲ τίς ἀπόψεις τοῦ «Δαυλοῦ»;

Απάντ.: Ἡ ἀποψη τοῦ «Δαυλοῦ» εἶναι ἡ ἐξῆς: Ἡ ἑλληνικὴ παιδεία νά ἐπεκταθῇ παγκοσμίως, καὶ ὅσοι τὴν έχουν νά θεωροῦνται Ἑλληνες. Αὐτὸ τὸ δέχομαι κι' ἐγώ. Γι' αὐτὸ μὲ τίς ἐκδρομές, σ' ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς γείτονές μας, θά διαπιστώσουμε ἐμεῖς, οἱ ἄπλοι ἄνθρωποι, ὄχι ἡ ἐξουσία, τί συμβαίνει, γιατί, εἴπαμε, κράτος δὲν έχουμε.

Ερώτ.: Στὶς ἐνοπλεις δυνάμεις ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι σὰν ἐσᾶς;

Απάντ.: Θά σᾶς πῶ μόνο, ὅτι, ὅταν βλέπανε τὸν «Δαυλό», μοῦ ζητοῦσαν νά μάθουν ἀπὸ πού τὸν παίρνω, ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ πού γράφουνε καὶ ἄλλα τέτοια, πού ἔδειχναν μεγάλο ἐνδιαφέρον.

Ερώτ.: Ὑπάρχει, κύριε Βρακᾶ, ἰσραηλινὴ ἀστυνομία πού δρᾷ στὴν Ἑλλάδα;

Απάντ.: Δυστυχῶς ναι. Ἦμουν στὴν Κέρκυρα γιὰ τὴν διάσκεψη τῆς ΕΟΚ, τώρα πρόσφατα ἔγινε, ἂν θυμάστε, καὶ ἦταν ἐκεῖ γύρω στὰ 250 ἄτομα τῆς Μοσάντ.

Ερώτ.: Μὲ ποῖο δικαιολογητικὸ;

Απάντ.: Ὅτι παρῆχαν ἀσφάλεια τηλεπικοινωνιῶν.

Ερώτ.: Εἴχαμε κι' ἄλλα τέτοια κρούσματα στὴν Ἑλλάδα;

Απάντ.: Ὅταν διακινοῦνται ἰσραηλινὰ ἀεροσκάφη ἢ καράβια.

Ερώτ.: Στὴν Μοῖρα σας εἶχαν περάσει κάποτε ἰσραηλινὰ ἀεροσκάφη;

Άπάντ.: Στην Μοίρα μου τὸ 1972 τὸν Νοέμβριο ἔκανα μιά ἀναφορά, πῶς γίνονται οἱ προσβολές με ὑπερηχητικές ταχύτητες καὶ ἀερομαχίες με ὑπερηχητικές ταχύτητες. Τὸν Ἰανουάριο τοῦ '73 ἡ ἀναφορά μου, ἀντὶ νὰ πάρῃ τὴν ἀγούσα γιὰ τὴν ἱεραρχία τῆς Πολεμικῆς Ἀεροπορίας, ἐφαρμόστηκε ἀπὸ τὸ Ἰσραὴλ στὸν πόλεμο τῆς Μ. Ἀνατολῆς. Καὶ ἀπὸ τότε δὲν ξαναἔκανα ἀναφορά γιὰ θέματα τακτικῆς.

Ἐρώτ.: Μάθατε ποίος προώθησε τὴν ἀναφορά σας ἐκεῖ;

Άπάντ.: Ἦταν ἓνας ἀντισμήναρχος τὸν Ἰανουάριο τοῦ '73, πού ἐφυγε δῆθεν με ἄδεια καὶ ὑπρέτησε ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἰσραηλινοῦ στρατοῦ.

Ἐρώτ.: Δηλαδή ὅλες οἱ κυβερνήσεις ὑπηρετοῦν τὸν Σιωνισμό;

Άπάντ.: Δυστυχῶς ὅλες. Καὶ ὁ Παπαδόπουλος ἦταν ἐνέργεια τοῦ Κίσιινγκερ.

Ἐρώτ.: Νὰ πᾶμε τώρα σ' ἓνα ἄλλο θέμα. Ὁ θεὸς τῶν Ἑβραίων δὲν εἶναι καὶ θεὸς δικός μας, ὡς πατέρας τοῦ Χριστοῦ;

Άπάντ.: Γιὰ σὰς εἶναι θεὸς τὸ χρῆμα;

Ἐρώτ.: Ὅχι βέβαια. Ἀλλὰ θὰ συνεχίσω ρωτώντας σας. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἔχει ὡς ἱερό διβλίο τὴν Παλαιὰ Διαθήκη;

Άπάντ.: Ἐγὼ δὲν τὴν δέχομαι, μόνο τὴν Καινὴ Διαθήκη. Καὶ γι' αὐτὴν σὰς λέω, ποιά εἶναι ἡ Κ.Δ.; Κατὰ τὴν γνώμη μου, εἶναι ἄρθρα παρμένα ἀπὸ ὅ,τι ἴσχυε στὴν Ἑλληνικὴ Σκέψη, μετὰ τὸ στοιχεῖο ταυτοχρονα τῆς ἀντιστροφῆς μέσα τῆς.

Ἐρώτ.: Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ θρησκεία ἦταν εἰδωλολατρική;

Άπάντ.: Ὅχι. Ἦταν ἀρμονικὴ συνύπαρξη μεταξὺ φύσεως καὶ ἀνθρώπου, μεταξὺ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Ὁ Ἕλληνας ἦταν πνευματικὰ ἐλεύθερο ἄτομο.

Ἐρώτ.: Ἡ Ἐκκλησία ὁμως τὴν θεωρεῖ εἰδωλολατρική.

Άπάντ.: Γιατὶ στηρίζεται στὰ ἐβραϊκά «ἀγαθά», στὴν ὕλη.

Ἐρώτ.: Ἡ Ἑλλάδα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ χρειαζόταν ἓναν Μεσσία;

Άπάντ.: Ὅχι, δὲν χρειαζόταν κανέναν Μεσσία. Καὶ ἡ Ἑλλάδα θὰ ἦταν παντοκράτειρα καὶ θὰ ἐπιδροῦσε σ' ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα, ἀκόμα περισσότερο ἐὰν δὲν εἴχαμε τὴν ἐμφάνιση τοῦ Χριστιανισμοῦ, πού ἐπέδρασε δυσμενῶς. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι παράγωγο τῆς ἐβραϊκῆς σκέψεως.

Ἐρώτ.: Εἰσθε ἀντισιωνιστής.

Άπάντ.: Ἀντισιωνιστὴς ὄχι. Ἕλληνας εἶμαι.

Ἐρώτ.: Πηγαίνουν Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ στὸ Ἰσραὴλ σήμερα, καὶ γιατί;

Άπάντ.: Πηγαίνουν, καὶ κυρίως ὅταν ἀποστρατευτοῦνε. Τοὺς λόγους δὲν τοὺς ξέρω. Πάντως ὅλες οἱ ἀποστολές στρατιωτικῶν στὸ ἐξωτερικὸ γιὰ ἐπιμόρφωση ἐλέγχονται ἀπ' τὸ Ἰσραὴλ.

Ἐρώτ.: Τὸ Πεντάγωνο δηλαδὴ ἐλέγχεται κι' αὐτὸ ἀπ' τὸ Ἰσραὴλ;

Άπάντ.: Ἐ, βέβαια. Ἄν ἐγὼ ἔχω δουλοπρεπὴ συμπεριφορά, θὰ με ὑποστηρίξουν ἀνάλογα μετὰ τὴν θέση μου. Ἐγὼ δὲν ἐπέδειξα δουλοπρέπεια. Τὸ '82, πού ἦμουν στὴν Γερμανία, με πλησίασε σημεναγὸς τῆς πολεμικῆς ἀεροπορίας τῆς Ἀμερικῆς ἐβραϊκῆς καταγωγῆς· μοῦ ἔλεγε νὰ πάω μοίραρχος στὰ F16, ὅτι εἶναι φτηνά. Καὶ ὅτι «ὁ πρωθυπουργὸς σου θὰ τὰ πάρει». Ἐγὼ τοῦ εἶπα, ὅτι δὲν θέλω οὔτε τὰ F16, οὔτε Μιράζ 2.000 ἀλλὰ τὰ «Ἦγκλ» καὶ τὰ «Τόγκα».

Ἐρώτ.: Καὶ οἱ πωλήσεις ὄπλων ἐλέγχονται λοιπόν;

Άπάντ.: Βεβαίως. Ὅλα. Καὶ ὅλες οἱ ἀτασθαλίες μετὰ «Μιράζ» καὶ τὰ ἄλλα θγαίνουν ὕστερα ἀπὸ διαφωνίες πάνω στὴν μοιρασιά. Ποίος θὰ πάρει τὰ περισσότερα... Καὶ «καὶν» ὅποιον πιά δὲν τοὺς συμφέρει. Ἐτσι φέρνουν τὴν διχόνοια, γιατί δὲν θέλουν ἰσχυρὴ Ἑλλάδα, θέλουν νὰ κάνουν ἐλεγχὸ αὐτοῖ. Αὐτοὶ ἐπιδιώκουν καὶ τὴν αὐτονομία τῆς Κρήτης. Ἐχουν ἀγοράσει μεγάλες ἐκτάσεις, πολλὰ θερμοκηπια.

Ἐρώτ.: Ἡ Μελίνα Μερκούρη θεωρεῖται σήμερα ἰνδάλμα γιὰ τοὺς Ἕλληνες καὶ ταυτόσημη μάλιστα μετὰ τὴν Ἑλλάδα.

Άπάντ.: Ἄν αὐτὰ εἶναι τὰ ἰνδάλματα τῶν Ἑλλήνων, ντρέπομαι γιὰ τοὺς Ἕλληνες. Ἄλλο εἶναι ἡ Ἑλλάδα. Εἶναι τὸ κλασσικὸ πνεῦμα. Πρέπει νὰ ἀπορρίψουμε Βυζάντιο καὶ τὰ παράγωγά του. Ἐτσι μόνο θὰ ἔχουμε ἐλπίδα νὰ ξαναδοῦμε τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα νὰ μεσουρανεῖ ὅπως ἄλλοτε.

«ΔΑΥΛΟΣ»: Εὐχαριστῶ πολύ.

Εὐάγγελος Μπεξῆς

”Ασχετη πρὸς τὴν ἀρχαία ἢ βυζαντινὴ μουσική;

Ἡ ἀσέβεια καὶ ἡ ἀνευλάβεια πρὸς τὴν ἱστορία καὶ γενικότερα πρὸς τὴν ἀλήθεια ἔχει καθιερωθεῖ στὴν χώρα τῆς Ἑλλάδος ὡς ὁ κατεξοχὴν στίβος μὲ τις ἐντυπωσιακότερες ἐπιδόσεις καὶ μάλιστα ποιοτικῶς καὶ ποσοτικῶς. Μετὰ ἀπὸ 16 αἰῶνες συστηματικῆς λωτοφαγίας, ἡ ὁποία συνεχίζεται μέχρι καὶ σήμερα μὲ θαυμαστὴ σταθερότητα, δὲν εἶναι ν’ ἀπορεῖ κανεὶς γιὰ τὸ μέγεθος τῆς ἐθνοκτόνου αὐτῆς νοοτροπίας. Ἡ συστηματικὴ καλλιέργεια ἑνὸς γενικοῦ ψεύδους ἀποτελεῖ τὴν ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιὰ τὴν κάλυψη τοῦ κενοῦ ποῦ δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν ἐκδίωξη τῆς ἀλήθειας. Τὸ γενικὸ αὐτὸ ψεῦδος στὴν προκειμένη περίπτωση εἶναι ἡ ὑποτιθέμενη συνέχεια τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος μέσω τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ. Πρόκειται περὶ τοῦ ὕβριδίου, ποῦ ἐπονομάστηκε «Ἑλληνοχριστιανικὸς Πολιτισμός».

Μ’ ἓνα τμῆμα τοῦ ψεύδους αὐτοῦ, ἐλάχιστον ἐκ πρώτης ὄψεως ἀλλὰ τεράστιον γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ ψυχὴ, θ’ ἀσχοληθοῦμε ἐδῶ. Αὐτὸ ἀφορᾷ τὴ βυζαντινὴ μουσικὴ, καὶ ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ μουσικὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν συνέχεια τῆς ἀρχαιοελληνικῆς ἢ τουλάχιστον ὅτι ἡ μουσικὴ αὐτὴ εἶναι ἑλληνικὴ. Μιὰ ἀναλήθεια, ἡ ὁποία πότισε τόσο βαθειὰ τὸ πετσί τοῦ Νεοέλληνα καὶ ἡ ὁποία δὲν ἀμφισβητήθηκε ἀκόμα κι ἀπὸ ἔξυπνους καὶ ἥθος διαθέτοντες μουσικοὺς. Οἱ μόνοι ποῦ τόλμησαν νὰ θίξουν τὸ θέμα αὐτὸ ἦταν οἱ συνθέτες ὁπερετῶν τοῦ μεσοπολέμου τοῦ τύπου Θεόφραστου Σακελλαρίδη· κι αὐτοὶ γι’ ἄλλους λόγους, δηλαδὴ γιὰ νὰ μᾶς ἐπιβάλουν τὴν ἐλαφρότητα τῆς ὁπερέττας ἐξ Ἑσπερίας. Δὲν εἶναι καθόλου τυχαῖο, ὅτι κάθε φορὰ ποῦ γίνεται γενικότερος λόγος γιὰ τὰ μουσικὰ μας πράγματα, δὲν παραλείπεται ποτὲ νὰ τονίζεται, ὅτι ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ ἀποτελεῖ τὴν συνέχεια τῆς ἀρχαιοελληνικῆς. Ὡς τὸ πῶ ξεκάθαρα: ὅση σχέση ἔχει τὸ «ἀρχὴ σοφίας φόδος Κυρίου» τοῦ ἰουδαιοχριστιανισμοῦ μὲ τὸ «ἀρχὴ βλακείας φόδος θεοῦ» τοῦ Ἐπικούρου, τόση σχέση ἔχει καὶ ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ μὲ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ. Πάντοτε στὴ χώρα αὐτὴ ὑπῆρξαν καὶ θὰ ὑπάρχουν θέματα, γιὰ ν’ ἀκούγονται ποῦ καὶ ποῦ τέτοιες κραυγαλέες διαπιστώσεις πρὸς ὑποστήριξη τῆς τόσο καταδιωγμένης στὸν τόπο αὐτὸν ἀλήθειας. Ὡστόσο ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει πράγματι ἀδιάσπαστη συνέχιση τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς διὰ τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ καὶ κατόπιν τοῦ ἀστικοῦ λαϊκοῦ τραγουδιοῦ, τοῦ κακῶς ἐπονομαζόμενου «ρεμπέτικο». Τὸ θράσος τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ ὄντως δὲν ἔχει ὅρια. Ἀφοῦ κατεδίωξε ἀνελέητα καὶ τὰ δημιουργήματά του, εὐτυχῶς ὄχι ὅλα, ἔρχεται στὴ συνέχεια νὰ ἰσχυριστεῖ, ὅτι αὐτὸς εἶναι ποῦ διέσωσε καὶ συνέχισε τὸν Ἑλληνισμό. Γιὰ νὰ διασωθεῖ ὅμως κάτι, πρέπει ἀπὸ κάποιους καὶ κάποτε νὰ κινδύνεψε. Μὰ ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Ρωμαιοῖοιουδαιοχριστιανούς ἀπὸ ποιούς ἄλλους κινδύνεψε ποτὲ ὁ Ἑλληνισμός; Παρομοίως λοιπὸν καὶ στὸν χώρο τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς, ἀφοῦ τὴν κατεδίωξαν παντοιοτρόπως, ἀκόμη καὶ μὲ ἀποφάσεις «οἰκουμενικῶν» συνόδων (βλέπε τὶς σχετικὲς μαρτυρίες στὸ 149 τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ», σελ. 8791), ἔρχονται τώρα τὰ πνευματικὰ τους τέκνα καὶ ἰσχυρίζονται, ὅτι ἡ μουσικὴ τους ἀποτελεῖ τὴν συνέχεια αὐτῆς τῆς μουσικῆς ποῦ πολέμησαν.

Ἀλλὰ, γιὰ νὰ ἐπανέλθουμε στὸ κυρίως θέμα μας, τὸ μόνο στοιχεῖο ποῦ κα-

τακράτησε τὸ βυζαντινὸ μουσικὸ σύστημα ἀπὸ τὸ ἀντίστοιχο ἀρχαιοελληνικὸ εἶναι οἱ κλίμακες: Δωρική, Φρυγική, Αἰολική, Ἰωνική κ.λπ. Ἀλλὰ καὶ στὴν χρῆση τῶν ἑλληνικῶν αὐτῶν ὀνομασιῶν οἱ Βυζαντινοὶ ἐπενέδθησαν καὶ ἐπέβαλαν τὴν μετονομασίαν τους: «ἤχος πρῶτος», «δεύτερος», «πλάγιος πρῶτος», «πλάγιος δεύτερος» κ.λπ., ὥστε καὶ «ἡ πίττα νὰ παραμείνει ὁλόκληρη καὶ ὁ σκύλος νὰ εἶναι χορᾶτος». Τὶς κλίμακες ὁμως αὐτὲς παρέλαβαν ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας καὶ οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ Σλάβοι καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Ρῶσοι καὶ πάντες οἱ περὶ τὴν Μεσόγειο λαοί. Τέλος μὲ τὸν Μέγα Ἀλέξανδρο ὀριστικοποιεῖται τὸ μουσικὸ αὐτὸ καθεστῶς σ' ὅλους τοὺς λαοὺς μὲ τοὺς ὁποίους ἦλθε σ' ἐπαφή, αὐτὸς καὶ οἱ ἐπίγονοί του. Ὁ Πλούταρχος ὁμολογεῖ πρὸς τοῦτο: «καὶ Περσῶν καὶ Σουσιανῶν καὶ Γεδρωσίων παῖδες τὰς Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους τραγωδίας ἤδον». Τὸ καθαρὰ τεχνικὸ αὐτὸ στοιχεῖο, οἱ κλίμακες, ὑποχρεωτικὰ ὥσπὸς παρελήφθη ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς, ἀφοῦ ἔκτοτε ὄχι μόνον δὲν ἀνακαλύφθηκαν καὶ χρησιμοποιοῦντο ἄλλες μουσικὲς κλίμακες, ἀλλὰ ἐπὶ πλέον ἐγκαταλείφθηκαν τουλάχιστον τὰ δύο τρίτα ἀπ' αὐτὲς. Ἄν ἐξαιρέσουμε λοιπὸν αὐτὸ τὸ στοιχεῖο, τίς κλίμακες, ὄχι μόνον σὲ τίποτε ἄλλο δὲν συμφωνεῖ ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ μὲ τὴν ἀρχαιοελληνική, ἀλλὰ ἐπὶ πλέον ὅλα τὰ ὑπόλοιπα κύρια καὶ δευτερεύοντα στοιχεῖα τῆς, ὅπως ἦθος, ὕψος, χαρακτήρας, ρυθμὸς κ.ἄ., εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα ἀπ' αὐτὰ τῆς ἀντίστοιχης ἑλληνικῆς.

Ὑπῆρξε δηλαδὴ ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ ἓνας σπόρος τῆς ἀρχαιοελληνικῆς, ὁ ὁποῖος πέφτοντας σὲ τόσο διαφορετικὸ χῶμα, γιὰ νὰ ξεφυτρώσει, ἀναγκάστηκε νὰ μεταλλαχθεῖ τόσο ριζικά, πού στὸ τέλος ἡ φύτρα τοῦ οὐδεμῖα πλέον σχέσης εἶχε μὲ τὸ ἀρχικὸ τοῦ γένους. Ὅλα αὐτὰ τὰ διαφορετικὰ καὶ ριζικὰ ἀντίθετα στοιχεῖα τῆς καινούργιας αὐτῆς μουσικῆς θὰ μπορούσαν ν' ἀμφισβητηθοῦν ἢ νὰ θεωρηθοῦν συζητήσιμα: ἴσως θὰ μπορούσε νὰ ρίξει καὶ λίγο νερὸ κανεὶς στὸ κρασί του. Ὅμως ἓνα ἀπὸ αὐτά, τὸ σπουδαιότερο, δὲν «παλεύεται» μὲ τίποτα: πρόκειται γιὰ τὸν ρυθμό.

Ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἄρρυθμη καὶ ὀπισθόηχοτε ἀχόρευτη. Δὲν νοεῖται ὁμως ἑλληνικὴ μουσικὴ δίχως ρυθμὸ καὶ χορὸ. Ἀδιάψευστη μαρτυρία: ἀκόμα καὶ σήμερα στὰ κείμενα ποὺ περιέχουν τίς ἐκκλησιαστικὲς χριστιανικὲς λειτουργίες, ὅταν πρόκειται νὰ συνάδει τὸ ἐκκλησιαστικὸ σύσσωμο, προηγεῖται τοῦ σχετικοῦ στίχου ἢ διευκρίνηση: «Ὁ χορὸς»!! Ὁ μόνος χορὸς ὁμως ποὺ παρέμεινε, εἶναι ὁ «χορὸς» τοῦ Ἡσαΐα, ὁ ὁποῖος μόνον χορὸς δὲν εἶναι.

Τὸ ἐπιτραπέζιο δημοτικὸ τραγούδι, ἄρρυθμο καὶ ἀχόρευτο, ἐξυπηρετεῖ συγκεκριμένους καὶ πρακτικὰς φύσεως ἀνάγκες καὶ οὐδέποτε ὑπῆρξε ἀποκλειστικὸ σὲ κάποιους Ἑλληνας. Ἐξυπηρετοῦσε τὴν προθέρμανση τῆς μουσικοχορευτικῆς ἐπίδοσης, τὰ χορευτικὰ διαλείμματα καὶ τὸν ἐπίλογο τοῦ γλεντιοῦ. Ἀκόμα καὶ τίς θρησκευτικὰς τελετὰς οἱ Ἑλληνας τίς τελοῦσαν μουσικοχορευτικά. Μοναδικὴ ἀλλὰ ἀτράνταχτη ζωντανὴ μαρτυρία μὲ ἀδιάσπαστη χρονικὴ ἐνότητα καὶ συνέχεια μέχρι καὶ σήμερα ἀποτελεῖ ἡ πυροδοσία τῶν Θρακιωτῶν «Ἀναστενάρηδων»· ἐξ οὗ καὶ ὁ συνεχὴς διωγμὸς τους μέχρι καὶ τώρα ἀπὸ τὴν ἐπίσημη Ἐκκλησία.

Ὁ ρυθμὸς δημιουργεῖ ἦθος καὶ χαρακτηρεῖ πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὴν κλί-

μακα· γι' αὐτὸ τὸν λόγο οἱ ἀρχαῖοι, ἀφοῦ κατέταξαν τοὺς πάμπολλους ρυθμούς τους κατὰ γένη, στὴ συνέχεια προσδιόρισαν λεπτομερῶς καὶ τὰ ἦθη τους. Μερικὲς ἐνδεικτικὲς μαρτυρίες πρὸς τοῦτο:

Πλάτων (*Πρωταγόρας* 326 α): «Οἱ τ' αὖ καθαρισταί... καὶ τοὺς ῥυθμούς τε καὶ τὰς ἁρμονίας ἀναγκάζουσιν οἰκιοῦσθαι ταῖς ψυχαῖς τῶν παίδων, ἵνα ἡμερώτεροί τε ᾧσιν, καὶ εὐρυθμότεροι καὶ εὐαρμοσσότεροι γιγνόμενοι χρήσιμοι ᾧσιν εἰς τὸ λέγειν τε καὶ πράττειν. πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εὐρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται».

Πλούταρχος (*Περὶ μουσικῆς* 1140 B-C): «διὰ μουσικῆς πλάττειν τε καὶ ρυθμίζειν ἐπὶ τὸ εὖσχημον».

Πλούταρχος (*Λακωνικά ἀποφθέγματα* 238 B, 16): «καὶ οἱ ἐμβατήριοι ρυθμοὶ προτρέπουν πρὸς ἀνδρείαν, θάρρος καὶ περιφρόνηση τοῦ θανάτου· τοὺς χρησιμοποιοῦσαν καὶ στοὺς χοροὺς μὲ συνοδεία αὐλοῦ, διεγείροντας τοὺς πολεμιστές».

Ξενοφών (*Κύρου Ἀνάβασις* VI, 1, c): «Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ (τὸν χορὸ καρπαῖα) οἱ Μαντινεῖς καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς Ἀρκάδες σηκώθηκαν ἐπάνω ὀπλισμένοι ὅσο καλύτερα μποροῦσαν καὶ τραγούδησαν στὸν ἐνόπλιο ρυθμὸ ποὺ ἔπαιξε ὁ αὐλός, καὶ τραγούδησαν παιᾶνες καὶ χόρεψαν ὅπως στίς πομπές πρὸς τιμὴν θεῶν».

Διονύσιος Ἀλικαρνασσεύς (1ος αἰὼν. π.Χ.) γιὰ τὸν ρυθμὸ ἀμφίδραχυν (τὸ σημερινὸ τοιφετελί): «ἀσχήμων καὶ διακεκλασμένος καὶ πολὺ τὸ θῆλν καὶ ἀηδὲς ἔχων».

Ἐὰν ἐξετάσουμε τώρα τὴν βυζαντινὴ μουσικὴ ὡς πρὸς τὸν λόγο της, τὰ νοήματά της, θὰ διαπιστώσουμε, ὅτι ὄχι μόνον τίποτε τὸ ἐλληνικὸ δὲν διαθέτει, ἀλλὰ ἐπὶ πλέον πολλὲς φορὲς εἶναι διαποτισμένος ἀπὸ ἔντονη ἀνθελληνικότητα. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ἐξυμνεῖ τὰ ποτάμια καὶ τὰ χωριά τῆς Παλαιστίνης («ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζόμενον σον...», «...ἐν Βηθλεὲμ τῇ πόλει...») ἀλλὰ καὶ τοὺς «πατέρες ἡμῶν» Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ κ.ἄ. καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλῃ ἐξυμνεῖ τὴν «μωρίαν» καὶ τὴν «πλάνην» τῶν Ἑλλήνων, ὅπως: «τί φυσῶσι καὶ θαμβεύουσιν οἱ Ἕλληνες; τί πλανῶνται πρὸς Πλάτωνα; τί Δημοσθένη στέργουσι τὸν ἀσθενῆ; τί Πυθαγόραν θρυλοῦσι τὸν δικαίως φημωθέντα;» (Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ, Ὕμνος εἰς Πεντηκοστήν, οἶκος ιζ').

* * *

Ἐπειδὴ τὰ ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα ποὺ μποροῦν νὰ παρατεθοῦν ὑπὲρ τῆς ἄποψής μας εἶναι πάμπολλα καὶ ἐπειδὴ τὰ ἤδη παρατεθέντα, νομίζω ὅτι ὑπερφορῶν, γιὰ νὰ θέσουν τὸ θέμα, θὰ σταματήσουμε ἐδῶ.

Ἐπίσης ἐπειδὴ, ἂν καὶ πολλὲς φορὲς ἀκουσα τὴν ἐπίσημη ἄποψη περὶ τῆς σχέσεως μεταξὺ τῆς βυζαντινῆς καὶ ἀρχαιοελληνικῆς μουσικῆς, ἀλλὰ ποτέ, μὰ ποτέ, δὲν ἄκουσα νὰ ἀναφέρεται ἀπὸ τοὺς ὑποστηρικτὲς της τὸ παραμικρὸ σοβαρὸ συγκεκριμένο ἀποδεικτικὸ στοιχεῖο, παρακαλῶ θερμὰ τὸν ὅποιονδῆποτε γνωρίζει συγκεκριμένα στοιχεῖα περὶ τῆς σχέσεως αὐτῆς νὰ μᾶς πληροφορήσει μ' ὅποιονδῆποτε τρόπο.

Σταῦρος Βασδέκης

Φιλίππου 27, Σέρρες (62122), τηλ.: 0321-52462

‘Ο Παρθενών τῆς Νάσβιλ σέ πρόσφατη φωτογραφία, πού ἔλαβε ὁ κ. Ἀντώνης Μαρούσης.

Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ ΤΗΣ ΝΑΣΒΙΛ

Σηάτλ, 23 Αυγούστου 1994

Ἀξιότιμε κύριε Λάμπρου,

Πιστεύω, ὅτι τὸ ὕλικόν τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὴν παροῦσα ἐπιστολήν μου θὰ προκαλέσῃ παρόμοιον αἰσθημα ἐκπληξέως εἰς τοὺς φίλους τοῦ «Δαυλοῦ», ἀνάλογον πρὸς ἐκείνην τὴν ὁποίαν προκάλεσεν τὸ ἐξώφυλλον καὶ τὸ σχετικὸν ἄρθρον τοῦ «Δαυλοῦ» περὶ Παρθενῶνος καὶ ἀναβιώσεως τῶν Παναθηναίων εἰς τὰ ΗΠΑ (ἀριθ. 151, Ἰούλιος 1994) εἰς τὸν ὑπογράφοντα, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἤδη πληροφορηθῇ περὶ τοῦ γεγονότος μέσω φυλλαδίου ἐκδοτικῆς οἴκου καὶ ἐπὶ πλέον εἶχεν ἤδη προγραμματίσει νὰ κάνει το ταξίδι.

Ἀρχικῶς θὰ ἤθελα νὰ κάνω μερικὰς διευκρινήσεις σχετικὰς μετὰ τὸν ναὸν τοῦ Παρθενῶνος. Ὁ ναὸς τοῦ Παρθενῶνος εἰς τὴν πόλιν Νάσβιλ (αὐτοαποκαλουμένην Ἀθήνα τοῦ Νότου) ἐκτίσθη ὡς ἀκριβὲς ἀντίγραφον τοῦ ναοῦ τῆς Ἀκροπόλεως κατὰ τὰ τέλη τοῦ περασμένου αἰῶνος καὶ ὄχι προσφάτως, ὅπως ἀνεφέρθη εἰς τὸ σχετικὸν ἄρθρον. Ἡ πολιτεία Τεννессή ἐγίνε μέλος τῶν ΗΠΑ τὸ ἔτος 1796 καὶ καθὼς ἐπλησίαζεν ἡ ἐκατονταετηρίδα εἰς τὸ ἔτος 1896, ἡ πόλις ἀπεφάσισε νὰ ἐορτάσῃ τὴν ἐπέτειον μετὰ τὴν δημιουργίαν ἐνὸς ἄλλου, τοῦ «Ἀλφου» τῆς Ἐκατονταετηρίδος, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποῖου θὰ ἐκτίετο ἕνα ἀκριβὲς ἀντίγραφον τοῦ Παρθενῶνος. Τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἔργου κεφάλαια συνελέγησαν μέσω ὁμολόγων, τὰ ὁποῖα ἐξέδωσεν ἡ πόλις τοῦ Νάσβιλ, πρὸς 25 δολλάρια ἕκαστον· ἡ πώλησίς των εἶναι ἐνδείξις τοῦ ζήλου τῶν πολιτῶν τῆς Νάσβιλ ὡς πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν Τέχνην καὶ Πολιτισμόν.

Ὁ θεμελιὸς λίθος ἐτέθη τὴν 8ην ἡμέραν τοῦ Ὀκτωβρίου 1895 ἐνώπιον 5.000 πολιτῶν· ἐνεκαίνισθη τὴν 1ην Μαΐου 1897, καὶ ἐπεσκέφθησαν τὸν Παρθενῶνα 1.786.014 ἄτομα κατὰ τοὺς πρῶτους ἑξὶ μῆνας τῆς ἐκθέσεώς του. Ὁ ἀρχικὸς αὐτὸς ναὸς ἦτο βασικῶς ξυλίνης κατασκευῆς μετὰ συνδυασμοῦ γυψίνων λεπτομερειῶν. Κατὰ τὴν δεκαετίαν 1921-31 ὁ ναὸς ἐκτίσθη ἐκ νέου, αὐτὴν τὴν φορὰν ὁμοῦς ἐξ ἐνισχυμένου τοιμέντου, κατασκευὴν δὲ τὸ γεγονός, ὅτι πολλοὶ ἄλλοι τελείως ἀγνοοῦμενοι! Οἱ δὲ συμμετασπόντες, ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ λευκόν, ἀλλὰ ἔχει κιτρινωπὴν χροιά. Πρόσφατες ἐπισκευὲς καὶ ἀνακαινίσεις ἐγίναν κατὰ τὰ ἔτη 1982-1988, ἔχουσαι ὡς ἀποκορύφωμα τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἀγάλματος τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς τὸ 1990, τὸ ὁποῖον ἴσταται εἰς ὕψος 12,8 μέτρων ὡς τὸ ὑψηλότερον ἄγαλμα ἐσωτερικοῦ χώρου εἰς τὸν κόσμον. Κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου διεπίστωσα, ὅτι πρόκειται νὰ ἀρχίσῃ μία νέα περίοδος ἐπισκευῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ναοῦ καὶ ἐιδικῶς τῶν ἀετωμάτων, τὰ ὁποῖα καὶ τὴν χρειάζονται.

Εἶναι τὸ ὄντι ἐξόχως ἐντυπωσιακόν, καὶ διὰ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ πλέον νοσταλγικόν, τὸ θέαμα τοῦ Παρθενῶνος καὶ τοῦ ἀγάλματος τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς, ὅπως περιῖπου ἴσαντο κατὰ τὴν χρυσοῦν ἐποχὴν τοῦ Περικλέους· εὐχάριστον δὲ τὸ γεγονός, ὅτι τὰ ἀνεπανάληπτα καὶ μεγαλοφυέστατα ἐπιτεύγματα τῶν προγόνων μας ἔχουν παγκόσμιαν τὴν ἀπήχησιν.

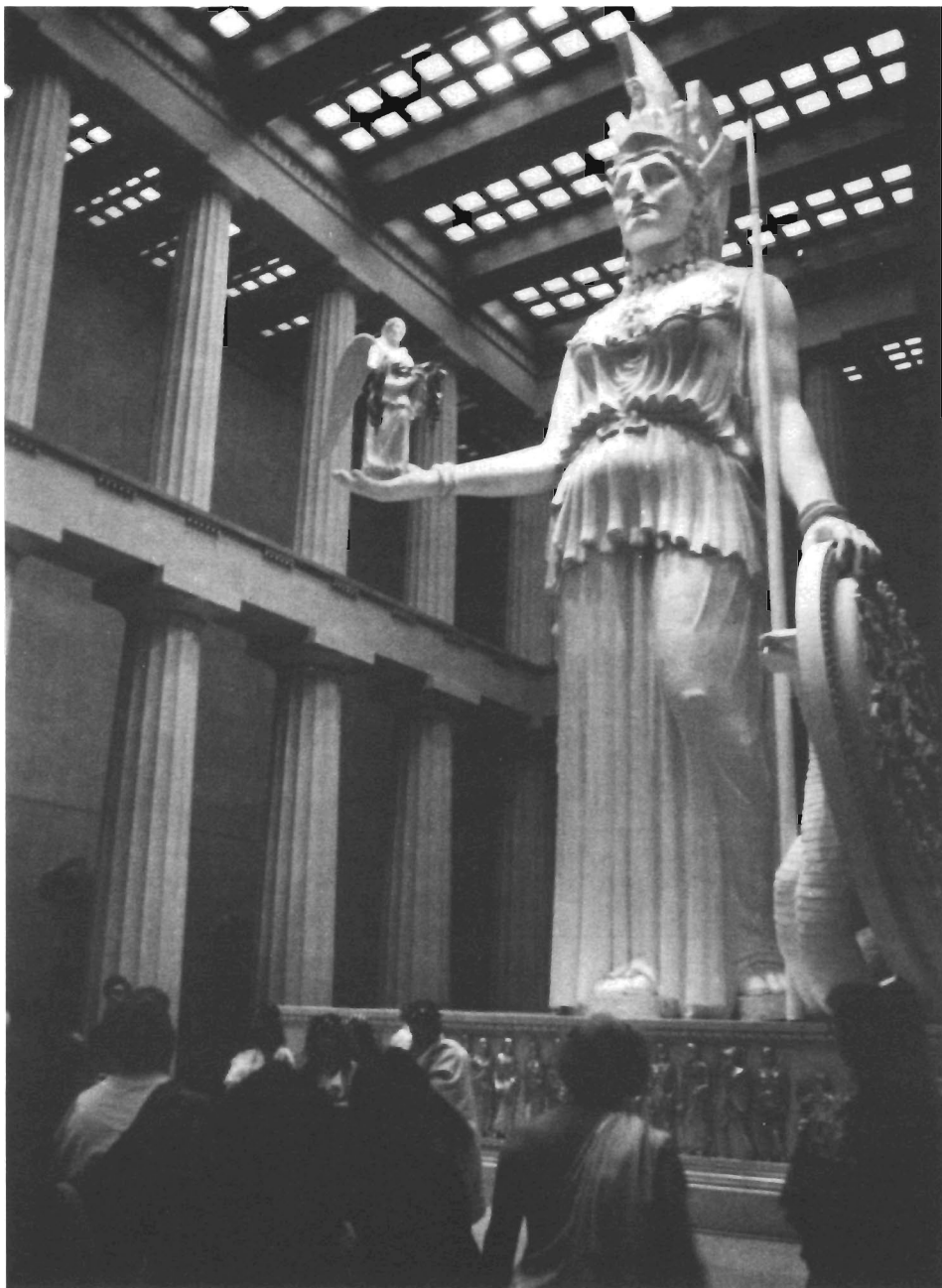
Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐορτὴν τῶν Παναθηναίων, ἡ διοργάνωσις εὐρίσκετο εἰς τὰς χεῖρας μικροῦ ἀριθμοῦ ἀτόμων ἐχόντων ποικίλας θρησκευτικὰς τάσεις· δηλαδὴ μερικοὶ ἦσαν Ἀγνισταί, ἄλλοι Νεοπλατωνισταί, μερικοὶ αἰωροῦμενοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι τελείως ἀγνοοῦμενοι! Οἱ δὲ συμμετασπόντες, ἦσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκον εἰς τὸ πρόσωπον τῆς θεᾶς μίαν νέαν θρησκευτικὴν ἐκφράσιν. Με-

Δὲν εἶναι ἀκριβὲς τὸ ἀντίγραφο

Ἀγαπητὴ κ. Λάμπρου,

Διαβάζω μὲ προσοχὴν καὶ ἐνδιαφέρον τὰ πολὺ σημαντικὰ μελετήματα ποὺ δημοσιεύονται στὸ «Δαυλό». Καὶ ἂν ἀκόμη ὑπάρχει σ' αὐτὰ κάποια μικρὴ δόση ὑπερβολῆς -ὅπως θεωροῦν μερικοί-, ἴσως αὕτη νὰ χρειάζεται εἰς ἀντιστάθμισμα τῆς ὑπερβολῆς ποὺ ὑπάρχει στὴ διατύπωση ἀντιθέτων ἀπόψεων.

Ὅμως τὸ ἀντικείμενο τῆς ἐπιστολῆς μου δὲν εἶναι αὐτό. Θὰ ἤθελα νὰ ἀναφερθῶ στὸ ἄρθρο τὸ σχετικὸ μετὰ τὴν κατασκευὴ ἀντιγράφου τοῦ Παρθενῶνα στὶς Η.Π.Α. καὶ τὶς γιορτὲς ποὺ ἐγίναν - ἀναπαράστασις τῆς Πομπῆς τῶν Παναθηναίων κ.λπ. Ὅλα αὐτὰ ὡς ἐκφράσις φιλελληνισμοῦ εἶναι πολὺ ὠραῖα καὶ θὰ ἔλεγα καὶ συγκινητικά, σὲ μιά ἐποχὴ ποὺ ὑπάρχει ἕνα γενικὸ κλίμα μισελληνισμοῦ, ἀγνωστο (!) πόθεν ἐκπορευόμενο. Ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ «Δ» διεπίστωσα, ὅτι τὸ ἀντίγραφο τῆς Νάσβιλ δὲν εἶναι ἀκριβὲς. Σὰς στέλνω μία φωτογραφία τοῦ δικοῦ μας Παρθενῶνα, ποὺ συμπτωματικὰ εἶναι παρμένη ἀπὸ τὴν ἴδια γωνία λήψης. Οἱ διαφορὲς ποὺ παρνοιάζονται εἶναι μεγάλες καὶ ἀντιληπτές καὶ ἀπὸ τὸν εἰδήμονα ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἕνα καλὸ παρατηρητὴ. Οἱ τετράγωνες πλάκες, οἱ μετόπες μεταξὺ τῶν τριγλύφων, ἔχουν γίνει στενόμενες. Τὰ κιονόκρανα μετὰ τὸν ἄδακα καὶ τὸν ἐχῖνο ἔχουν πάρεϊ περιέεργο σχῆμα. Οἱ

Τὸ γιγαντιαῖο ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς Παρθένου, πὸν στεγάζεται στὸν Παρθενῶνα τοῦ Νάσβιλ. Φιλοτεχνήθηκε τὸ 1990 ἀπὸ Ἀμερικανὸ γλύπτη καὶ ἔχει ὕψος 12,80 μέτρων. (Φωτογραφία Α. Μαρούση).

ταξὶ τῶν ἀνδρῶν ὅμως ὑπῆρχον μερικοὶ γνήσιοι λάτρεις τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τῆς ἀρχαίας ἐν γένει Ἑλληνικῆς Παραδόσεως, οἱ ὅποιοι προσήλθον εἰς τὴν ἐορτὴν ἀπὸ περιέργειαν. Ἐκ τῶν μετασχόντων ἦτο ἕνας καθηγητὴς φιλοσοφίας κολλεγίου, ἕνας ἀρχαιολόγος καὶ ἕνας φιλόσοφος συγγραφεὺς διδλίων σχετικῶν μὲ τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν Πολιτισμὸν.

Θὰ πρέπει νὰ γίνῃ ὅμως μία διαφοροποίησις εἰς τὴν χρῆσιν τῶν λέξεων «ἀναπαράστασις» καὶ «ἀναδίωξις», ὅσον ἀφορᾷ τὰ Παναθηναία. Ἀναπαράστασις ἐγένετο, ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην μου ἦτο περιωρισμένης πιστότητος. Ἀναδίωξις δὲ δὲν ἐγένετο, διότι προϋποθέτει κατὰ τὴν γνώμην μου τὴν ὑπαρξὶν δύο βασικῶν ἐννοιῶν, ἡτοι οὐσίας καὶ μελλοντικῆς συνεχείας. Οἱ διοργανωταὶ προσεπάθησαν νὰ ἀποδώσουν τὴν ὠραιότητα τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου μὲ τρεῖς σχετικῆς ὁμιλίες καὶ παρουσιάσεις διανοητικῶν. Δυστυχῶς ὅμως αὐτὸ δὲν εἶναι ἀρκετό, διότι ἐπιπροσθέτως τὴν κυρία οὐσία προσφέρει ἡ πνευματικὴ ποιότης καὶ ἡ εἰς δάθος μόρφωσις τῶν συμμετεσχόντων εἰς θέματα ἀφορῶντα τὸν ἀνεπαρῆκτον ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν Πολιτισμὸν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Παράδοσιν. Καὶ αὐτὸ τὸ κύριον συστατικὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπουσίαζεν καὶ ἡ ὑπαρξὶς τοῦ εἰς τὸ μέλλον εἶναι ἴσως ἀμφίβολη, πράγμα τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν γνώμην μου δίδει ἐν συνεχείᾳ ἕνα ἀμφίβολον μέλλοντα θίγον καὶ γνησιότητα εἰς τὴν ἐορτὴν αὐτήν.

Ἡ ἐορτὴ τῶν Παναθηναίων εἶναι δυνατόν νὰ ἀναδιώσῃ ἐδῶ εἰς τὰς ΗΠΑ ὑπὸ τρεῖς βασικὰς προϋποθέσεις: ἡτοι ὑπὸ ἐντελῶς διαφορετικῇ ἐννοίᾳ, διαφορετικῶς διοργανωτὰς καὶ τελικῶς μὲ τὴν ἀπαραιτήτην καὶ ἐνεργὸν συμμετοχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου. Δυνατὸν ἡ ἐορτὴ αὐτὴ ὑπὸ τὴν κατάλληλον διοργάνωσιν καὶ συμμετοχὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου, διὰ τῆς συνθέσεως ἐνὸς μελετημένου προγράμματος καὶ τῆς ἐνεργοῦ συμπαραστάσεως τῶν τμημάτων τῶν Φιλοσοφικῶν, Φιλολογικῶν καὶ Κλασσικῶν Σπουδῶν τῶν ἀναριθμητῶν Πανεπιστημίων τῶν ΗΠΑ καὶ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος νὰ μεταβληθῇ ἀπὸ ἕνα καρνάβαλον εἰς μίαν ἐτήσιαν παγκόσμιαν συνέλευσιν ἀκαδημαϊκῶν, σπουδαστῶν καὶ θαυμαστῶν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Παραδόσεως. Δυνατὸν εἰς μίαν τοιαύτην ἐκδήλωσιν ὁργανωμέναι ὁμιλίαι ἀκαδημαϊκῶν, παρουσιάσεις ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν, διδακτορικῶν ἐργασιῶν καὶ σπουδῶν ἐπὶ θεμάτων ἀφορῶντων τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν Πολιτισμὸν νὰ συγκροτοῦν τὸ κυρίως πρόγραμμα, ἡ δὲ πιστὴ καὶ καταλλήλως ὁργανωμένη ἀναπαράστασις τῆς ἐορτῆς τῶν Παναθηναίων νὰ ἀποτελῇ ἕνα τελετουργικὸν στοιχεῖον τῆς ἐκδηλώσεως καὶ οὐχὶ τὸ κύριον θέμα αὐτῆς.

Τὸ ἐρώτημα εἶναι, ποῖος δύναται νὰ ὁργανώσῃ τοιαύτην ἐκδήλωσιν καὶ ποῖος φορεὺς δύναται νὰ προσφέρῃ μετὰ ὑπευθυνότητος τὴν ἀπαραιτήτην πνευματικὴν καὶ υλικὴν ὑποστήριξιν. Ἔως πότε θὰ παραμένωμεν σιωπηλοὶ εἰς τὴν διαδρωτικὴν ἀνευθυνότητα τῆς «Μαύρης Ἀθηνᾶς», χωρὶς νὰ προβάλλωμεν μὲ ὑπευθυνότητα τὸν διαφωτισμὸν, τὸν ὁποῖον ἡ λευκὴ θεὰ τῆς Σοφίας συμβολίζει. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ εἶναι, ὅτι οἱ Ἕλληνες ὀφείλουσιν νὰ ἐνεργήσουν καὶ νὰ πράξουν κατὰ συντόμως, πρὶν ὅλα εἶναι τελειῶς ἀργά.

Μετὰ τιμῆς
Ἀντώνιος Μαρούσης
Ναυπηγὸς - Μηχανολόγος
2586 39th Seattle, WA-98199, Η.Π.Α.

κίος ἔχουν γίνῃ πολὺ λεπτοὶ καὶ ἰσόπαχοι, ἐνῶ στὸ ὀριζικὸ ρυθμὸ εἶναι χονδρότεροι, λεπταίνουσι ἐπάνω καὶ φαρδαινοῦν κάτω κάπου στὸ 1/3 τοῦ ὕψους καὶ ἔχουμε τὴν «αὐξηση» καὶ τὴ «μείωση» τῆς διαμέτρου τῆς κολῶνας, πού φαίνεται ὅτι ἀλλάζει σχῆμα ὑπὸ τὴν πίεση τοῦ δάρους πού σηκώνει. Ἡ κλίση τῶν πλευρῶν τοῦ αἰτώματος εἶναι πολὺ μεγάλες, πράγμα πού δὲ συμβαίνει στὴν πραγματικότητα. Βέβαια περὶ «ὀπτικῶν διορθώσεων» γιὰ εὐθεῖες πού καμπυλώνονται γιὰ νὰ φαίνονται εὐθεῖες, γιὰ τίς γωνιακὰς κολῶνες πού εἶναι χονδρότερες γιὰ νὰ φαίνονται ἴδιες μὲ τίς ἄλλες, οὔτε λόγος νὰ γίνεταί. Ὑποθέτω, ὅτι δὲν ἔχουν χρησιμοποιοθεῖ οἱ γνώσεις κάποιου ἀρχιτέκτονος καὶ ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα –πέρα τοῦ σκεπτικισμοῦ πού δημιουργοῦν οἱ κάθε εἶδους ἀντιγραφές– δὲ μπορεῖ νὰ εἶναι καλὸ. Ἴσως χρειάζεται, τὰ θέματα αὐτὰ νὰ προσεγγίζονται –ἐκτὸς τῆς ἀγάπης– καὶ μὲ ἕνα μεγαλύτερο αἶσθημα εὐθύνης.

Κατὰ τὰ ἄλλα ἡ πρόθεση καὶ ἡ προσπάθεια τῶν φιλελλήνων Ἀμερικανῶν εἶναι καλὴ καὶ ἐπαινετὴ.

Τάκης Παρλαβάντζας
Ζωγράφος - γλύπτης
Βυζαντίου 120, 165 62 Τερψιθέα Γλυφάδας
Τηλ.: 9610807

ΤΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟΥ

ΔΑΥΛΟΥ

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΜΑΞΙΜΟΥ

Μανουήλ Β'

Με τούς Τούρκους ό Μανουήλ ως μισοφόρος πολεμοῦσε, ό πατέρας του τόν είχε στείλει κοντά τους, ό 'Ιωάννης Ε' Παλαιολόγος. 'Απελπισμένος ό 'Ιωάννης από τούς Δυτικούς, βοήθεια δέν θά έστειλαν, δέν θά ξεσηκωνόταν έναντίον τών Τούρκων. Κι έτσι είναι, πού τούς Τούρκους ξεναπλησίασε, καί παίγνιο είχε καταντήσει τού σουλτάνου Βαγιαζήτ Α'.

Μόλις όμως ό Μανουήλ πληροφορήθηκε τόν θάνατο τού πατέρα του, έσπευσε στην Κωνσταντινούπολη, καί νάτος στο θρόνο, πού δικαιωματικά τού άνηκε. Είναι ό Μανουήλ Β' Παλαιολόγος. Καί ή όργη τού σουλτάνου άμετρη. Καί οι διαταγές του ρητές. Νά έδρεῦει στην Πόλη καθής για τίς υπόθεσεις τών Τούρκων κατοίκων. Νά κτισθεί τζαμί για τά θρησκευτικά τους καθήκοντα.

Ό Μανουήλ άρνήθηκε. Τέλος στή φιλία με τούς Τούρκους. Τέλος στην ύπακοή, στα κελεύματα τού σουλτάνου. Τέλος στον έξευτελισμό.

Μά ό Βαγιαζήτ Α' δέν όλιγώρησε. Πολιόρκησε την Κωνσταντινούπολη. Θά μπορούσε να την κυριεύσει, άν δέν ήταν άπασχολημένος. "Εξ χρόνια τώρα πάλευε να κατακτήσει γύρω χώρες. Καί οι άμοιροι κάτοικοι της πρωτεύουσας ζούσαν με τό φόβο της σκλαβιάς. Με τού έξισλαμισμού την τρομάρα. Καί ή πείνα; Δύσκολος ό έπισιτισμός. Τά περιβόλια τά έντός τών τειχών πώς να ίκανοποιήσουν τόν πληθυσμό; Όλο καί έχαναν τίς δυνάμεις τους οι έγκλειστοι, όλο καί μαράζωναν τά παιδιά. Καί πόσοι θάνατοι! Δέν θά ήταν προτιμότερο να παραδοθούν; 'Υπήρχαν όρισμένοι πού τό εύχονταν. Κακός σύμβουλος ή πείνα.

Καί άνησύχησαν ήγεμόνες, άρχοντες της Δύσης. 'Αποφάσισαν. Θά δράσουν! Νά σταματήσει ή έξάπλωση τού 'Ισλάμ. Κινδύνευαν οι χώρες τους. Τ' άγαθά τους. 'Αλλά άν καί άνησύχησαν καί αποφάσισαν να ξεσηκωθούν, να δράσουν, δέν ξεσηκώθηκαν. Μακριά ό κίνδυνος. 'Αμεσώτερα ζητήματα τούς άπασχολούσαν.

Μά ό βασιλιάς της Ούγγαρίας, ό Σιγισμουνδος, έδλεπε τόν χαμό έπικείμενον. Στα σύνορά του οι Τούρκοι. Ζήτησε βοήθεια από τούς κραταιούς της Εύρώπης. 'Ο Κάρολος Στ' της Γαλλίας φρόντισε, ώστε υπό την άρχηγία τού γενναίου στρατάρχη Βουσικώ να σχηματισθεί στρατός. Μαζί τους καί ό βασιλικός πρίγκιπας. Καί Γερμανοί. Καί 'Ιταλοί. 'Εξήντα χιλιάδες έν-

ώλω μαχητές, άτρόμητοι όλοι. Οι Γάλλοι ίππότες μάλιστα κομπορημονούσαν, από όνο δά τών Γαλατών. Συνήθιζαν αύτοί οι πρόγονοι να δηλώνουν: «'Εναν μονάχα θά μπορούσαν να φοβηθούν. Τόν ούρανό. Μήν πέσει καί κατακλύσει γή καί άνθρωπους». Πιο μεγαλόστομοι οι άπόγονοι, πρόσθεταν: «'Εάν ό ούρανος έπεφτε, ήταν σέ θέση να τόν κρατήσουν με τά σπαθιά τους».

Ό ούρανος δέβαια δέν «έπεσε». Έπεσε όμως άπάνω τους ό άπέραντος άβιθμός, ό στρατός τού σουλτάνου. Ό άφρισμένος χείμαρρος. Την κρίσιμη ώρα της μάχης άκάθεκτοι οι Ξέρβοι πολέμουσαν αύτοί με τούς Τούρκους, καί κατανικήθηκαν οι σύμμαχοι παρά την άμετρη άνδρεία τους. Ό Σιγισμουνδος κινδύνευσε να αϊχμαλωτισθεί. Οι νεκροί πολάριθμοι. Είναι ή περίφημη μάχη της έν Βουλγαρία Νικοπόλεως, 1396.

Άγριος ό θυμός τού Βαγιαζήτ, όταν τό πεδίο της μάχης αντίκρυσε. Χιλιάδες οι νεκροί γενίτσαροι. Χιλιάδες οι σπαχήδες. Διάταξε. Οι αϊχμάλωτοι να θανατωθούν, άνεξιάρετω! Με ίκεσίες κατόρθωσαν οι σύμβουλοί του να τόν πείσουν, εύγενείς καί πλούσιοι να έξαιρεθούν. Για τά λύτρα δέβαια. Όλότελα την τελευταία στιγμή σώθηκε ό Βουσικώ. 'Ετοιμοι να τόν άποκεφαλίσουν. Κατόρθωμα τού πρίγκιπα, να πείσει τόν Βαγιαζήτ, ότι ό Βουσικώ άδελφός του ήταν.

Άποδεκατισμένος ό ξένος στρατός. Καί έφυγε. 'Ενώ ή κατάσταση δέν είχε αλλάξει στην αυτοκρατορία. Θανάσιμος ό κίνδυνος για την πίστη. Για την έλευθερία. Ό Μανουήλ έδλεπε τον όλεθρο κοντά. Καί έστειλε πρέσβεις στην Εύρώπη, βοήθεια ζητούσε. Καί στους Ρώσους αποτάθηκε. Τί πονόψυχος ό μέγας πρίγκιπας Βασίλη Δημητρίεβιτς!! "Εστειλε «έλεημοσύνην εις έκείνους πού εύρίσκοντο πολιορκημένοι από τούς Τούρκους εις κατάστασιν άνάγκης καί δυστυχίας».

Άπό τούς άλλους όμως στάλθηκαν καί χρήματα καί μαχητές καί πλοία υπό την άρχηγία καί πάλι τού Βουσικώ. Ό Βαγιαζήτ, για να έμποδίσει τόν ξένο στολίσκο, κατείχε τά στενά τού 'Ελλησπόντου καί πολιορκούσε ήδη τόν Γαλατά. Μά ή βοήθεια έγκαιρα έφθασε, ό Βουσικώ απομάκρυνε τόν έχθρό. Τόν απομάκρυνε. Δέν τόν κατανίκησε. Ό κίνδυνος παρέμεινε. Ό Βαγιαζήτ έννοούσε να μπεί στην Πόλη νικητής. 'Ενώ ό Βουσικώ, έκτός τού ότι μέγα πρόδλημα αντί-

κρυζε για την διατροφή των ανδρών του, έδλεπε καθαρά. Μέγας ο κίνδυνος της σκλαβιάς. Του έξιςλαμμοῦ. "Οφείλε ή Εὐρώπη νά ξεσηκωθεί! Νά δράσει! Καί ἔπεισε τόν αὐτοκράτορα νά ξεκινήσει μαζί του γιά τήν Εὐρώπη.

"Ετοι τόν Μάρτιο τοῦ 1399 ὁ Μανουήλ τράβηξε πρὸς τήν Εὐρώπη μέ συνοδεία λαϊκῶν καί κληρικῶν καί μέ τήν ἐλπίδα ριζωμένη στήν καρδιά, νέα εὐχάριστα νά φέρει στό γυρισμό του, σίγουρη βοήθεια, τρανή. "Οπότε σίγουρη καί ἀμεση ή σωτηρία τῆς χώρας.

Στήν "Ενεία τους ὑποδέχθηκαν ἐγκάρδια ἐπίσημοι καί λαός. "Αλλά βοήθεια; Συνθήκη ἐμπορική ἔδενε Τούρκους καί "Ενετούς. "Επὶ πλέον ἀναγκαῖες οἱ δυνάμεις, στόλος-στράτος, ἔξακολουθοῦσε ὁ ἀνταγωνισμός μέ τή Γένονα καί ἄλλες πόλεις ἰταλικές. Καί ἐφυγαν οἱ αἰτοῦντες Βυζαντινοί, εὐχες τους συνόδευσαν, ὑποσχέσεις πολλές, καί εἶχε φθάσει ὁ χειμῶνας, καί ἦταν ἀγριος, καί τίς "Αλπεῖς θά περνοῦσαν, ταξίδι ἐπίπονο, μακρυνό.

Στό μεταξύ κρίσιμη ή κατάσταση στήν Κωνσταντινούπολη. "Ο Βαγιαζήτ ἐπανήλθε στίς ἀπαιτήσεις του, στό τζαμί στήν Πόλη, στόν καδῆ, ἀλλά καί ἐτήσιος φόρος νά καταβάλλεται. Δέχθηκε ὁ "Ιωάννης, ἔληξε ὁ ἀποκλεισμός. Πῶς νά ἐνωσαν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, οἱ τόσο ταλαιπωρημένοι καί τόσο δεμένοι μέ τή θρησκεία τους, τήν "Ορθοδοξία, ὅταν ἀπό τὰ ὕψη τοῦ μιναρέ ἀκουσαν τή νυσταλέα φωνή τοῦ μουεζίν; Ραγιόμενη ή καρδιά τους. Μετά δύο χρόνια καί πάλι ὁ Βαγιαζήτ. Νά τοῦ παραδοθεῖ ή Κωνσταντινούπολη! "Ιωάννης καί κάτοικοι ἀρνῆθηκαν. Εἶχαν στό μεταξύ φροντίσει γιά τρῶφιμα. Πολλά τρῶφιμα. Καί οἱ ἐλπίδες τους στόν "Υψιστο.

Τήν ἴδια χρονιά, ἀρχές "Ιουνίου, ὁ Μανουήλ ἔφθασε στό Παρίσι. "Η ὑποδοχή ἐνθερμη. Συμπαθητικός γιά τὸ λαό αὐτός ὁ γερο-βασιλιάς, βοήθεια ζητοῦσε ὁ ἄμοιρος. Μά περίεργη τοὺς φαινόταν ή γενειάδα του, μακρυνά, λευκή, τοῦ σκέπαζε τὸ πρόσωπο! "Αγνωστη συνήθεια γι' αὐτούς. Ναι, ή ὑποδοχή φιλική. Στό ἀνάκτορο Λοῦδρο εἶχε διευθετηθεῖ μιὰ πτέρυγα γιά τή διαμονή τοῦ ἐπίσημου ξένου. Καί ή μιὰ ὥρα διαδεχόταν τήν ἄλλη, καί εἶχαν κυλίσει τέσσερις μῆνες ἀπὸ τὸν ἐρχομό του, καί στό ζήτημα «βοήθεια» πρόοδος οὐδεμία, καί ἀνήσυχος τριγυρνοῦσε ὁ Μανουήλ στούς χώρους τοῦ παλατιοῦ.

Ποιά βοήθεια; Τὰ τῆς Γαλλίας σὲ κατάσταση ἀδέξια. "Εκδηλώσεις παραφροσύνης ἐνοχλοῦσαν τὸν Κάρολο Στ'. Στίς κρίσεις τῆς ἀσθένειας διοικοῦσε τή χώρα ή βασίλισσα, ή "Ιζαμπά, γυναικα ἐλαφρόμυαλη, ἀστοχαστη. Οἱ "Αγγλοὶ διεκδικοῦσαν τὸ θρόνο. "Ο "Εκατονταετής Πόλεμος. Καί ἀνταγωνισμός χωρίζε τοὺς Βουρ-

γουνδούς ἀπὸ τοὺς "Αρμανιάκ καί σοβαρά ζητήματα μεταξύ τοῦ πάπα καί τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Παρισιοῦ. Γενική ἀταξία στή χώρα.

Τριγυρνοῦσε λοιπὸν ὁ Μανουήλ στό Λοῦδρο. Προσπαθοῦσε νά μὴ ριζωθεῖ μέσα του, ὅτι ἀδικα ἔγινε τὸ δαπανηρὸ ταξίδι. Ζητοῦσε νά ξεχαστεῖ μέ τὸ νά βλέπει, νά θαυμάζει ὅτι ὠραῖο σταματοῦσε τή ματιά του. Σὲ ἐπιστολή του περιγράφει ἓνα παραπέτασμα. Τὴν ὁμορφιά του. "Ολοκέντητο. Τὴν "Ανοιξη παρουσίαζε.

Καί ἐξακολούθησε ὁ Μανουήλ τὸ ταξίδι του, ἔφθασε στό Λονδίνο. "Ενθερμη καί ἐδῶ ή ὑποδοχή. Μά ὁ βασιλιάς, ὁ "Ερρίκος Δ', τὸν γαλλικὸ θρόνο διεκδικοῦσε. Εἶχε καί νά ἀντιπαλαίσει μέ ἐχθροὺς ἐσωτερικοὺς, ἰσχυροὺς μάλιστα. "Ωστόσο δῶρα ἔλαβε ὁ Μανουήλ καί ὑποσχέσεις πολλές, στή Γερμανία ἐπίσης δῶρα τοῦ προσέφεραν, καί λόγια ἀκούσε ὠραῖα καί ὑποσχέσεις ὠραιότερες.

Τὸν αὐτοκράτορα τὸν ἐτραγε ή πίκρα. "Η θλίψη του ἀνείπωτη. Στό γυρισμό τί θά ἔλεγε στούς ὑπηκόους του; Πεινασμένους τοὺς εἶχε ἀφήσει. Καί τὸ γνόριζε. "Υπῆρχαν καί αὐτοὶ πού προτιμοῦσαν, ή Πόλη νά παραδοθεῖ. "Αναθυμῶταν. "Ο πατέρας του, ὁ "Ιωάννης Ε', εἶχε κι αὐτὸς περιπλανηθεῖ στή Δύση, βοήθεια ζητώντας. Γύρισε ὅμως ἀπρακτός. "Ο πατέρας του λοιπὸν τὸν συμβούλευε. Νά μὴ ζητήσει βοήθεια ἀπὸ τοὺς Δυτικούς. Ποτέ!

Στό μεταξύ ὁ Βαγιαζήτ Α' εἶχε ἦδη προχωρήσει καί στήν κυρίως "Ελλάδα. Καταστροφές, λεηλασίες. "Εφθασε μέχρι τὸ "Αργος. "Αγρια ἐλεηλάτησε τήν πόλη. «...καί μετοικήσας τρισμυρίους κατοίκους εἰς "Ασίαν, μετῴκησεν ἐξ "Ασίας τουρκομανικοὺς καί ταταρικοὺς πληθυσμούς, κατὰ τὸ ἔθος τῶν "Ασιανῶν».

Εὐδαίμων ὁ Βαγιαζήτ Α' ἐπέστρεψε στήν Προῦσα. Τὴν κάθε εἰδους ἀπόλαυση νά χαρεῖ. "Ακόμα καί τὸ κρασί! Καί τὸ χαρέμι γύρω του, πανέμορφες κοπέλλες ἀπὸ ὅλες τίς φυλές, ἀγόρια ὠραιότατα.

Τώρα πῶς νά εἰπωθοῦν τὰ γεγονότα λακωνικότερα; Γεγονότα ἀξιωματικῶν. Οἱ Μογγόλοι, πού εἶχαν ξεκινήσει ἀπὸ τίς ἐσχατιές τῆς "Ασίας, πολέμησαν τοὺς Σελτζούκους Τούρκους, τοὺς ἐξαφάνισαν. "Αλλά -τοῦ κόσμου τὰ γυρίσματα- καί ὁ Μογγόλος Ταιγκισχάν ἐξαφανίζεται ἀπὸ τοὺς Τατάρους. Τὸν Ταμερλάνο. Καί ὅπου αὐτοὶ πατοῦσαν, «δὲν ἀκονγοῦταν πιά οὔτε κακάρισμα πουλιοῦ οὔτε γαγγίσμα σκυλιοῦ οὔτε κλάμα παιδιοῦ». Στὴν κατοχή τοῦ Ταμερλάνου ή Περσία. Ναι! Μέχρι τὴν Μικρὰ "Ασία ἔφθασαν!

Τώρα; Νά καταμετρηθεῖ ὁ Ταμερλάνος μέ τὸν ἡγεμόνα τῶν "Οσμανιδῶν Τούρκων, μέ τὸν Βα-

γιαζήτ Α'; Αὐτός; "Ενας βασιλικός αέτός; "Ενας ἐλέφαντας τῆς Ἀνατολῆς; Μ' ἕνα τουρκομυρμήγκι; Αὐτά καὶ ἄλλα περιφρονητικά ἔγραφε στὸν Βαγιαζήτ Α'. Ὡστόσο ἄλλαξε γνώμη. "Εφθασε κοντὰ στὴν Ἀγκυρα, στρατοπέδευσε.

"Εφθασε καὶ ὁ Βαγιαζήτ Α' στὴν Ἀγκυρα, στρατοπέδευσε. Τυφλωμένος ἀπὸ ἀλαζονεία. Ἦταν ὁ ἀήττητος! Ἦταν ὁ κεραυνός! Ὁ «γλυδιρίμ»! Αὐτός χτυπᾷ! Αὐτός καταστρέφει! Τώρα, γιὰ νὰ φανερώσει περιφρόνηση στὸν ἀντίπαλό του, διάταξε τὸ στρατό του νὰ κυνηγήσει στὰ γύρω θυνά. "Ὅμως ἡ ζέστη ἀφόρητη, καύσων, καὶ καταπονημένοι ἦδη οἱ ἄνδρες ἀπὸ τὴν ἔλλειψη τοῦ νεροῦ. Ὅχι λίγοι αὐτοὶ ποὺ δὲν κατόρθωσαν νὰ γυρίσουν.

Στὴ μάχη αὐτὴ ὁ ἀήττητος Βαγιαζήτ νικήθηκε. Κατανικήθηκε. Αἰχμαλωτίσθηκε ὁ ἴδιος. Χάθηκε ὁ στρατός του. Σκόρπισε τὸ χαρὲμ του, καὶ μαύρη ἡ πίκρα του. Εἶναι ἡ ἀξιωματιόνη μάχη τῆς Ἀγκύρας - 28 Ἰουλίου 1402. Ἀναφέρεται, ὅτι σ' αὐτὴν τὴ μάχη ἐμφανίζονται οἱ πρῶτες στρατιωτικὲς στολές. Οἱ πρῶτοι - Τάταροι - θωρακοφόροι.

Ἡ Κωνσταντινούπολη, ἡ αὐτοκρατορία, ἀνέπνευσε. Δὲν εἶχαν πιά οἱ Τούρκοι τὴν πρώτη τους δύναμη. Ἦταν ἐξασθενημένοι. Ὁ Μανουὴλ Β', μόλις πληροφορήθηκε τὰ νέα, ἐφυγε ἀμέσως. Δὲν σταμάτησε στὴ Ραγούζα, ὅπου λαμπρὴ ὑποδοχὴ τοῦ εἶχαν ἐτοιμάσει. Στὴν Κωνσταντινούπολη θερμότητα ὁ λαὸς τὸν καλωσόρισε, ἂν καὶ ἄκαρπη ἡ μετὰ βαση στοὺς ἰσχυροὺς τῆς Εὐρώπης. Καὶ ἐσπευσε νὰ ἐπωφεληθεῖ ὁ Μανουὴλ ἀπὸ τὶς ἐριδὲς ἀνάμεσα στοὺς γιούς τοῦ Βαγιαζήτ Α'. Συνήψε συμμαχία μὲ τὸν Σουλεϊμάν, τὸν σουλτάνο. Καὶ ὅχι πιά, πρωτάκουστο, κοπέλλες δυζαντινές, ὀρθόδοξες, τοῦ παλατιοῦ, μὲ Τούρκους νὰ παντρεύονται. Ὁ Μιχαὴλ Η' εἶχε δώσει στοὺς Τατάρους δυὸ νόθες κόρες του. Ὁ Ἰωάννης Στ' Καντακουζηνὸς τὴν θυγατέρα του στὸν σουλτάνο Οὐρχάν. ὦ! Εἶχαν παραμεριστεῖ τοῦ Κωνσταντίνου Ζ' τὰ κηρύγματα, νὰ γίνονται τὰ συμφεθεριὰ μεταξὺ ὁμοθρήσκων, ὁμοφύλων. "Εδωσε λοιπὸν καὶ ὁ Μανουὴλ νόθο κόρη τοῦ ἀδελφοῦ του στὸν Σουλεϊμάν. Καὶ κατόρθωσε νὰ προσποριθεῖ ἀρκετὰ σοβαρὰ ὠφελήματα. Φρούρια τῆς πρωτεύουσας, τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Νὰ ὅμως, δολοφόνησαν τὸν Σουλεϊμάν. Καὶ ὁ ἀδελφός του ἀντίκρουσε μὲ στόλο τὸν στόλο τοῦ Μανουὴλ. Νικήθηκαν οἱ Τούρκοι, δολοφονήθηκε ὁ νεαρός σουλτάνος καὶ ὁ Μανουὴλ φρόντισε νὰ συνδεθεῖ μὲ τὸν τρίτο γιό τοῦ Βαγιαζήτ, τὸν Μωάμεθ. Ὁ Μωάμεθ σουλτάνος. Καὶ πάντα μὲ εὐστοχὴ πολιτικὴ κατόρθωσε ὁ αὐτοκράτορας καὶ πόλεις νὰ ἀνακτήσει γύρω στὴν Προποντίδα

καὶ στὸν Εὐξείνιο πόντο.

"Επιδίωκε φιλία ὁ Μανουὴλ μὲ τοὺς Τούρκους, μὰ δὲν καταχώνιασε τὶς ἐλπίδες γιὰ βοήθεια ἀπὸ τὴ Δύση. Ἀπὸ καιρὸ εἶχε γράψει στὸν Μαρτίνο Ε' τῆς Ἰσπανίας, μὲ τὴν παράκληση νὰ στείλει τὰ χρήματα ποὺ εἶχαν συλλεχθεῖ γιὰ τὴν αὐτοκρατορία. Δὲν τὰ ἔστειλε. "Εγραψε καὶ στὸν μετέπειτα βασιλιά, τὸν Φερδινάνδο Α'. Ξαναἔγραψε. Τοῦ ὑπενθύμισε, ὅτι εἶχε ὑποσχεθεῖ νὰ ἐρθεῖ ὁ ἴδιος μὲ στρατό νὰ βοηθήσει τὴ Χριστιανοσύνη. Δὲν ἦρθε.

Μετέπειτα ὁ Μανουὴλ πήγε στὴν Πελοπόννησο. καὶ μερίμνησε γιὰ τὴν ἀσφάλειά της. Ἀνοικοδόμησε ἐκ δάθρων τὸ τεῖχος τοῦ Ἰσμοῦ τῆς Κορίνθου.

Κοῖμα. Ἡ εἰρήνη μὲ τοὺς Τούρκους δὲν κράτησε. Ἀπέθανε ὁ Μωάμεθ -1421. Ὁ Μουράτ Β', ποὺ τὸν διαδεχθῆκε, ἐπιθυμοῦσε νὰ συνεχίσει μὲ τὴν αὐτοκρατορία τὴν καλὴ γειτνίαση. Κατὰ δυστυχίαν ὁ Μανουὴλ παρασύρθηκε ἀπὸ τὸν γιό του, τὸν Ἰωάννη, καὶ πήρε μέρος ἐνεργὸ στὶς ἐριδὲς τῶν Τούρκων, καὶ ἀσίγαστος ὁ θυμὸς τοῦ Μουράτ Β'. Γιὰ νὰ ἐκδικηθεῖ, στρατοπέδευσε ὅχι μακριὰ ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ μὲ δέκα χιλιάδες μαχητὲς ἄρχισε ἀνελήθη λεηλασία τῶν γύρω, καὶ σιγὰ-σιγὰ νὰ περισφίγγει τὴν Πόλη. Ἡ μικρὴ αὐτὴ λαχτάρα γιὰ τοὺς κατοίκους κράτησε ἀπ' οὗ τις 3 Ἰουνίου 1422 ὡς τις 10 Ἰουνίου. Ἑπτὰ ἡμέρες.

Καὶ ἀκολούθησαν ὥρες σκληρότερες. Στὶς 20 Ἰουνίου οἱ λύκοι ἄρχισαν νὰ βομβαρδίζουν τὴν ἄμοιρη πρωτεύουσα. Ἡρωικοὶ ὅμως οἱ κάτοικοι. Καρτεριοί. Χαλκέντεροι πάντα στὶς δυσκόλες ὥρες. Ναί. Αὐτοὶ. Οἱ μικρόσωμοι καὶ μαλθακοί, ὅπως χλευαστικά τοὺς εἶχαν οἱ Δυτικοὶ χαρακτηρίσει. Τώρα; Θὰ κρατήσουν οἱ ἐγκλειστοί; Ἀγωνία. Θὰ τὰ καταφέρουν, ὥστε νὰ μὴ γίνει ἡ ἄλωση; Ἀνδρες - γυναῖκες βοηθοῦσαν. Νερὸ κουβαλοῦσαν. Πέτρες ἔφερναν, ὅ,τι ἄλλο, τὰ τεῖχη ἐπιδιόρθωναν κατὰ τὸ δυνατόν, πείνα δὲν ἐνιωθάν, κούραση, φόβο, τρόμο, καὶ οἱ πολεμιστὲς ἀκούραστοι στὰ τεῖχη, καὶ ὁ Μανουὴλ πρωτοστατοῦσε. Μήπως δὲν εἶχε παλικαρία πολέμησει μὲ τὸν Βουσκώ τότε; Στὰ στενά τοῦ Ἑλλησπόντου; Καὶ περνοῦσαν, κυλοῦσαν ὥρες, ἡμέρες. Στὶς 10 Αὐγούστου γενικὴ, λυσσαλέα ἐφοδος τῶν λύκων.

Ἡ Κωνσταντινούπολη δὲν ἦταν πιά βέβαια «ἡ πόλις πόλεων πασῶν ὀφθαλμός, ἄκουσμα παγκόσμιον, θέαμα ὑπερκόσμιον», πρωτεύουσα τῆς κραταιᾶς αὐτοκρατορίας. Μὰ καὶ δὲν τὴν κατοικοῦσαν πιά, ὅπως τότε, μαζί μὲ τοὺς Ἕλληνες καὶ διάφορες ἀνόμιες ἐθνότητες. Τώρα στὴ φτωχιά τούτῃ Κωνσταντινούπολιν ὁμοιογενὴς ὁ πληθυσμός, Ἕλληνες κατὰ τὸ πλεῖστον οἱ κά-

τοικοι, και γνώριζαν, απόγονοι ήταν των Έλλήνων! Έτσι ενώμενοι οι Έγκλειστοι, αλύγιστοι, βοηθούσαν δίπλα στους μαχητές, ό,τι μπορούσαν, όλα τα μπορούσαν! Και τόση ή όρμη, ή αντοχή τους! "Ε, όχι! Δεν θα μπουν οι λύκοι στην Πόλη! Δεν θα χαθεί ή 'Ορθοδοξία! Δεν θα γίνουν γενίτσαροι τ' άγόρια! Δεν θα συρθούν στα χαρέμια τὰ κορίτσια! Κανείς στα σκλαβοπάζαρα! "Όλοι στίς επάλξεις, και μεγάλες οι απώλειες των λύκων, και βγήκε ή φρουρά από τὰ τείχη, και έκαψε πολιορκητικά μηχανήματα. Όσοσο γνώριζαν οι Έγκλειστοι, μονάχα ό Θεός θα μπορούσε να τους σώσει.

Και τους έσωσε! Οί λύκοι έλυσαν την πολιορκία! "Ολότελα ξαφνικά! Ναί! Οί Τούρκοι έφυγαν! "Έφυγαν! Και χαρές στην Πόλη, και τραγούδια και ψαλμοί, και χοροί στους δρόμους, και την αγάπη τους να φανερώσουν στον αυτοκράτορα, να τον ζητωκραυγάσουν, και χαρούμενα οί καμπάνες να χτυπούν, κι έτρεχαν οί πιστοί στις εκκλησίες, τη μητέρα του Θεού να δοξάσουν. Αυτή δοήθηκε! Εέλημά της ήταν!

"Ας χαίρονται, θέλημα Θεού ή χαρά τους. Θέλημα Θεού, που δεν τὸ βάζει ό νοὺς τους, ότι ό κίνδυνος παρέμεινε. Ξέσπασμα αυτή ή χαρά. Θάρος! "Απαντοχή φέρνει για την έρχομενη δοκιμασία. Και έφθασαν οί λύκοι στην Πελοπόννησο. "Ελευθερωμένο τὸ μεγαλύτερο μέρος από τὸν ζυγό των Φράγκων, ήδη από τὰ χρόνια του Μιχαήλ Η' Παλαιολόγου, 1258-1282. Τώρα χρόνια του Μανουήλ Β', όπου ή Κωνσταντινούπολη όλοένα έξασθενούσε, σοβαρή ή άναζωογόνηση του έλληνισμού στην αύλη του δεσπότη του Μυστρα.

"Έφθασαν λοιπόν οί λύκοι στην Πελοπόννησο. Με λύσσα γκρέμισαν τὸ τείχος του 'Ισθμού της Κορίνθου, τὸν προστάτη αυτόν της χώρας, που ό Μανουήλ Β' είχε φροντίσει εκ βάθρων να άνοιχοδομηθεί. Και άφου έλεηλάτησαν τὰ γύρω, έφυγαν σέροντας αίχμαλώτους.

Μετά δύο χρόνια ό Μανουήλ Β' Παλαιολόγος άπέθανε. 1425. "Έφυγε ό αυτοκράτορας. Γύρω στην αυτοκρατορία οί Τούρκοι. Στην κατοχή τους ή Βουλγαρία. Στην κατοχή τους ή Σερβία. Και τί έγιναν τὰ όνειρα των Σέρβων, να κατακτήσουν την Κωνσταντινούπολη; Τώρα όνειρο του Μουράτ Β' να την κατακτήσει.

"Απέθανε ό αυτοκράτορας. "Αφηνε τους ύπηκόους του με τὸν φόβο του έξισλαμισμοῦ. Και ύπήρχαν όρισμένοι, που επιθυμούσαν να φύγουν, κάτι δύσκολο, λάθρα θα έφευγαν; "Ω! "Αν τὸ κατόρθωναν! Σε πόλη να κουρνιάσουν της Μικρᾶς "Ασίας! Δουλειά θα εύρισκαν, επιδέξια τὰ χέρια τους, και θα ζούσαν ήσυχα. "Αρκεί να πλήρωναν τους φόρους, άρκεί να σέβονταν, ό,τι

τούρκικο. Ραγιαδες θα ήταν δέβαια. Κατάρα! Μά ό έξισλαμισμός μαύρη κατάρα. Καλύτερα ό θάνατος. "Ο έξισλαμισμός τους άπειλούσε εδώ. "Εδώ! Στην Πόλη! "Αν δεν βοηθούσε ό "Υψιστος, αν την κυρίευαν οί Τούρκοι. Οί λύκοι. Ναί, ναί, καλύτερα ό θάνατος. Μά οί περισσότεροι, πολὺ περισσότεροι, δεν θα άφηναν την πόλη τους. Ποτέ! Θα έμεναν να την υπερασπίσουν. Κι αν δεν ήταν γραμμένο να επιζήση, μαζί της θα χάνονταν.

"Έφυγε ό αυτοκράτορας. "Εμειναν οί ύπηκοοι στα χέρια του γιου του. Του 'Ιωάννη Η' Παλαιολόγου. Θα τὸν νιώσουν κοντά τους; Θ' αντικρύσει κι αυτός μαζί τους παλικαρία τους λύκους; "Έφυγε ό αυτοκράτορας. Τὸν εκλαιγαν οί ύπηκοοί του, θερμά, ειλικρινή τὰ δάκρυα. Θέαμα όχι συνηθισμένο σε θάνατο βασιλιά.

"Όσοσο ή ιστορία καταμαρτυρεί: "Όταν συμμαχία και φιλία συνέδεε τὸν Μανουήλ με τὸν Σουλεϊμάν, μεγάλη για την αυτοκρατορία ή εύκαιρία να αναδιοργανώσει τη χώρα στρατιωτικά. Να άσχοληθεί με τὸ ναυτικό. Τόσες οί άνάγκες του. "Οὐδέν έπραξεν". "Επίσης, όταν συγκρούστηκαν οί στόλοι -βυζαντινός και τουρκικός- και χάρη στην ίκανότητα ενός νόθου γιου του 'Ιωάννη Παλαιολόγου, νίκησαν οί Βυζαντινοί, ό Μανουήλ τὸν ήρωα αυτόν τὸν έφυλάκισε. "Από φθόνο; "Από φόβο μήπως ό νικητής τὸν ύποσκελίσει; "Η ενεργεία του αυτή κρίνεται *«ως κακοήθης άφροσύνη»*.

"Επίσης ό θάνατος του Βαγιαζήτ Α' διχόνοια αίματηρή έφερε στους γιους του, και κράτησε δέκα χρόνια. "Ο Μανουήλ δεν έπωφελήθηκε να συμμαχήσει με τὰ κέντρα τὸν έλληνισμό, τὰ δεσποτὰ, που οί Φράγκοι δεν είχαν κατορθώσει να ύποτάξουν. "Αντιζηλία σκληρή και άνάμεσά τους και με την Κωνσταντινούπολη. Μά δεν έπωφελήθηκαν ούτε οί χριστιανοί της "Ανατολής, Βούλγαροι, Σέρβοι, Ούγγροι. Μία γενική επίθεση κατά των Τούρκων, που άλληλοσπαράσσονταν, θα ήταν δυνατό να τους έξοντώσει όλοτελα. "Ο Μανουήλ Β' στη δοήθεια της Δύσης έβλεπε τη σωτηρία της χώρας.

Και τί έμεινε από τὸ άκαρπο ταξίδι του στη Δύση; "Εμεινε ένα χειρόγραφο. Μικρογραφίες πολλές τὸ στολίζουν. "Αξιοπρόσεκτη αυτή, όπου όλόσωμος παρουσιάζεται ό αυτοκράτορας και ή αυτοκράτειρα και τὰ τρία παιδιά τους. "Ο Μανουήλ δώρησε τὸ χειρόγραφο στο ναό του "Αγίου Διονυσίου του Παρισιού.

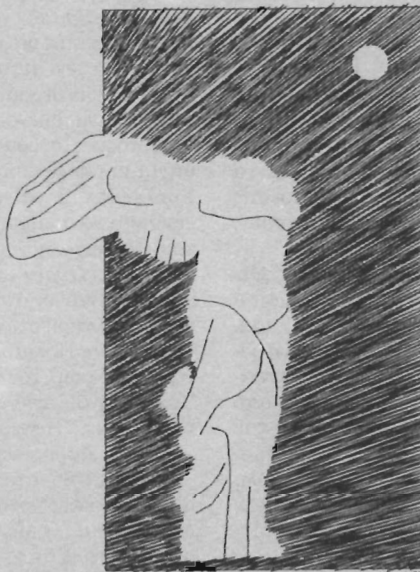
Στὸ Παρίσι δύο φορές είχε πάει ό Μανουήλ Β' ζητώντας δοήθεια. Μά οί πληροφορίες λείπουν για τὸ δεύτερο ταξίδι. Μάλλον είναι συγκεχυμένες.

Tagung Συνεδριο

HELLENISCHE MYTHOLOGIE / VORGESCHICHTE ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ / ΠΡΟΙΣΤΟΡΙΑ

Die Hellenen und Ihre Nachbarn
von der Vorgeschichte bis zur
klassischen Periode

Οι Έλληνες και οι γείτονες τους
απο την προϊστορική έως την
κλασσική περίοδο

Beginn: 9.12.(Fr.), 18 Uhr
Ende: 11.12.(So.), 17.30 Uhr
18 Vorträge
2 Round-Table-Diskussionen
Sprachen: deutsch, griechisch
Teilnahmegebühren inkl.
Vollpension: 400,- DM

Εναρξη: 9.12.(Παρ.), 6 μμ.
Λήξη: 11.12.(Κυρ.), 5.30 μμ.
18 διαλέξεις κ. 2 συζητήσεις
στρογγυλής τραπέζης
Γλώσσες: γερμανικά, ελληνικά
Διανυκτερεύσεις κ. γεύματα:
400 ΓΜ

9.- 11. 12. 1994

Ohlstadt / Oberbayern - Deutschland

Referenten / Ομιλητές :

H.Schmitt, S.Iakowidis, J.Schäfer, S.Hiller, D.Maronitis, A.Koutoulas, E.Bexis,
F.G.Maier, G.A.Lehmann, F.Canciani, H.Görgemanns, M.Meler-Brügger,
V.Lambrinoudakis, F.Kakridis, B.Patzek, W.Pötscher, K.Koutrouvelis, F.Graf

Veranstalter: "Verein zur Förderung der Aufarbeitung der Hellenischen Geschichte" e.V. i.Gr.,
Wellhelm i.OB & "Club Griechischer Akademiker" e.V., München

Informationen & Anmeldung : Dr.A.Kyriatsouls, Schwattachweg 1, 82362 Wellhelm,
Tel.: +49-(0)881-4805 & Dr.N.Dimoudis, Tel.: +49-(0)881-7077, Deutschland

Δηλώσεις συμμετοχής, Anmeldung: bis 18. 11. 1994

Sponsoren: Alexander S. Onassis Public Benefit Foundation, Athen - Zeitschrift "Gramma" (A.Arnakis), Frankfurt/Main
"Attika Reisen" AG (M.Karavas), München - "MAFO" GmbH & "Pravita" Ltd. (A.Zacharias), Teisendorf
Bayerisches Staatsministerium f. Unterricht, Kultus, Wissenschaft und Kunst

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

“Όπως αναγγείλαμε στο προηγούμενο τεύχος του «Δαυλού», ὁ Σύλλογος γιὰ τὴν Ἑπεξεργασία καὶ Διάδοση τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας καὶ ἡ Λέσχη Ἑλλήνων Ἐπιστημόνων Μονάχου ὁργανώνουν στὸ Ὀλσταντ τῆς Ἀνω Βαυαρίας ἀπὸ τὶς 9 ἕως τὶς 11 Δεκεμβρίου 1994 συνέδριο μὲ θέμα «Ἑλληνικὴ Μυθολογία/Προϊστορία». Ἡ ὁργανωτικὴ ἐπιτροπὴ ἐκτὸς τῶν Γερμανῶν, Αὐστριακῶν, Ἰταλῶν καὶ Ἑλλήνων καθηγητῶν ἐξήτησε ἀπὸ τὸν «Δαυλὸ» νὰ συμμετάσχουν ὡς εἰσηγητὲς καὶ τρεῖς συνεργάτες του. Ὁρίσθηκαν καὶ θὰ συμμετάσχουν οἱ βασικοὶ συνεργάτες μας κ.κ. Κων. Β. Κουτρουβέλης, τοπογράφος μηχανικός, ταξίαρχος ἐ.ἀ. τῆς Γεωγραφικῆς Ὑπηρεσίας Στρατοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ἀνακοινώσῃ τὸ θέμα «*Νέα χρονολόγησις τῶν Τρωϊκῶν θάσει τῶν τοπογραφικῶν καὶ ἀστρονομικῶν ἀναφορῶν τοῦ Ὀμήρου*», Ἀδ. Κούτουλας, φιλόλογος, μὲ θέμα «*Ὁ προκατακλυσμιαῖος Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς τοῦ Διὸς θάσει τῶν πληροφοριῶν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων*» καὶ Εὐάγγελος Μπεξῆς, ἀρχαιολόγος, μὲ θέμα «*Προομηρικὲς Ἑλληνικὲς γραφές. – Ἡ δημιουργία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου*». Ἀπὸ τὶς ἄλλες ἀνακοινώσεις ποῦ θὰ γίνουν στὸ συνέδριο σημειώνουμε: καθηγητὴς δρ. Φ. Καντσιάνι (Τεργέστη): «*Ἡ ἀρχὴ τῶν παραστάσεων τοῦ Τρωϊκοῦ Κύκλου στὴν πρώιμη Ἑλληνικὴ Τέχνη*», καθηγητὴς δρ. Χ. Γκαίρκεμαννς (Χαϊδελδέργη): «*Ὁ Πλάτων καὶ ἡ Ἀτλαντὶς. Προσχέδιο ἐνὸς ἱστορικοῦ μύθου*», καθηγητὴς δρ. Δ. Μαρωνίτης (Θεσσαλονίκη): «*Μύθος καὶ ποίησις τῆς Ὀδύσσειας*», καθηγητὴς δρ. Β. Πάτσε (Ἑσση): «*Ἱστορικὴ συνειδήσις καὶ μυθοποιία τῶν Ἑλλήνων*», καθηγητὴς δρ. Β. Βαμπρινουδάκης (Ἀθήνα): «*Ὁ ρόλος τοῦ ἥρωικοῦ παρελθόντος στὴν ἀνάπτυξη τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων*», καθηγητὴς δρ. Σ. Ἰακωβίδης (Ἀθήνα): «*Τὸ θρησκευτικὸ κέντρο τῶν Μυκηνῶν*», καθηγητὴς δρ. Σ. Χίλλερ (Σάλτσμπουργκ): «*Ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία στὴν ὀψιμὴ Ἑποχὴ τοῦ Χαλκοῦ. – Ἡ μαρτυρία τῶν κειμένων τῆς Γραμμικῆς Γραφῆς Β*», καθηγητὴς δρ. Φ. Κακριδῆς (Ἰωάννινα): «*Συγκρητισμὸς καὶ διπολικότητα στὴν πρωτοελληνικὴ μυθολογία*», καθηγητὴς δρ. Φ. Γκ. Μάγιερ (Ζυρίχη): «*Ἑλληνικὴ μετανάστευσις στὴν Κύπρο στὴν ὀψιμὴ Ἑποχὴ τοῦ Χαλκοῦ. – Μύθοι καὶ πραγματικότητα*».

Ἡ ὁργανωτικὴ ἐπιτροπὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἑλλήνες ἐπιστήμονες τῆς Γερμανίας μὲ πρόεδρο τὸν δρ. Ἀπόστολο Κυριατσούλη καὶ ἐπιστημονικὸ συντονιστὴ τὸν δρ. Νικόλαο Δημούδη. Στὴν ἐπιστημονικὴ συμβουλευτικὴ ἐπιτροπὴ συμμετέχουν οἱ καθηγητὲς Χάνς Μπούχολτς, Γιόργκ Σαϊφερ καὶ Χάττο Σμιτ καὶ ὁ Ἑλληνας Σταῦρος Ἰακωβίδης.

Σκοποὶ τοῦ συνεδρίου εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ συνεργασία τῶν διαφόρων θεωριῶν τῶν τελευταίων δεκαετιῶν, ποῦ θέτουν σὲ ἀμφισβήτηση τὸ ἀπώτερο ἑλληνικὸ παρελθόν, ἡ δημιουργία καταλλήλου κλίματος στὸν εὐρωπαϊκὸ χώρο ποῦ θὰ ἀποσκοπῇ στὴν ἀποκατάστασις τῆς ἀληθινῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἡ προώθησις τῶν ἐπαφῶν μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Εὐρωπαίων ἐπιστημόνων κ.λπ.

Τὸ συνέδριο χρηματοδοτεῖται ἀπὸ τὸ Ὠνάσειο Ἰδρυμα, τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ τῆς Βαυαρίας καὶ ἰδιωτικοὺς ὁργανισμοὺς. Τὰ πρακτικὰ θὰ δημοσιευθοῦν στὴν Ἑλληνικὴ καὶ Γερμανικὴ γλῶσσα καὶ θὰ διανεμηθοῦν στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ Γερμανία (μέσα ἐνημερώσεως, ἐκπαίδευσις κ.λπ.). Ὑπάρχει προγραμματισμὸς γιὰ καθιέρωσις καὶ διεξαγωγὴ ἐνὸς συνεδρίου γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Προϊστορία-Ἱστορία κάθε δυὸ χρόνια στὴ Γερμανία.

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

ΖΗΓΚΦΡΙΝΤ ΠΕΤΡΙΔΗΣ, Ὀδύσσεια

Ὁ μισελληνισμός κι ἡ φοινοκομανία ἔχουν σήμερα κινήσει τὴν ὑποψία ἐπιστημόνων, οἱ ὁποῖοι, ἀγνοώντας τὶς «ἐπικρατούσες ἀπόψεις καὶ θεωρίες» ποὺ ἀναφέρονται στὴν πρωτοϊστορία καὶ στοὺς «κλασσικοὺς Ἕλληνας, καταφεύγουν ἄμεσα στὶς ἱστορικές πηγές, προκειμένου νὰ ἀνακαλύψουν μόνοι τους τὴν ἀλήθεια, τὴν ὁποία αἰῶνες τώρα μᾶς ἀποκρύπτουν. Ὁ κ. Ζ.Π. Πετρίδης, ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρουσιαζόμενου βιβλίου, εἶν' ἓνας ἀπ' αὐτοὺς ποὺ δὲν πείσθηκαν, ποὺ ἀντελήφθησαν τὰ κατ' ἐξακολούθησιν ψευδολογήματα τῶν φοινοκιστῶν καὶ αἰγυπτιάζοντων. Ἀναρωτήθηκε λοιπόν: «Γιατὶ νὰ μὴν συνεχισθῇ ἡ προσπάθεια τοῦ Μ. Βέντρης, ὥστε ν' ἀποκρυπτογραφηθῇ ἡ Γραμμικὴ Α;» (σελ. 28). «Γιατὶ αὐτὴ ἡ μέχρι ἀσφυξίας πίεσις διὰ τὴν μὴ πρὸς τὸ ἀπώτερον παρελθὼν μετακίνησιν τῶν χρονολογιῶν, εἰδικῶς ὅσον ἀφορᾷ στοὺς Ἕλληνας; Ποῖος μᾶς πιέζει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον;» (σελ. 15). Κ.ο.κ. Ὁ συγγραφεὺς, ὅπως καὶ πλῆθος ἄλλοι ἐλεύθερα σκεπτόμενοι διανοητὲς κι ἐπιστήμονες, «ἐνόησε τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» καὶ κατέληξε στὸ συμπέρασμα, ποὺ ἀποτελεῖ καὶ χρέος ὅλων τῶν μορφωμένων ἀνθρώπων: «Ἀφοῦ τὸ ἐπίσημον ἀλλὰ καὶ ἄξεστον κράτος ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου, ἐπ'ἀναγκας ὅπως οἱ Ἕλληνας τὴν συνείδησιν, κάτοχοι τίτλου θεϊκῶν ἐπιστημῶν ἀσχοληθῶν μεθοδικῶς μὲ τὰ διασωθέντα πολῦτιμα γραπτὰ μνημεῖα τῶν προγόνων μας, ἵνα σταματήσῃ πλεόν τὸ ἀπαράδεκτον αὐτὸ φαινόμενον, καθ' ὃ τὸ πρῶτος τυχὼν ἁμαθὴς ξένος ἢ συμπλεγματικὸς ἢ ἐξωνημένος γράφει περὶ Ἑλλάδος καὶ κατὰ κανόνα τὴν συκοφαντεῖ...» (σελ. 13).

Ὁ κ. Ζ.Π. Πετρίδης ἐπέλεξε ὡς θέμα ἐρευνῆς του τὴν «Ὀδύσσεια», «μία ναυτικὴ ἐποποιία τῶν προϊστορικῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Ἀμερικὴν», ὅπως τιτλοφορεῖ τὸ βιβλίο του. Τὰ συμπεράσματά του σχετίζονται, θὰ ἴεγα, ἐν πολλοῖς μ' αὐτὰ τῶν συνεργατῶν τοῦ «Δαυλοῦ» Κ. Κουτρούβη καὶ Δ. Κούτουλα (δλ. τεύχη 143, Νοέμβριος 1993 καὶ 142 Ὀκτώβριος 1993). Κατ' αὐτοὺς ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξωκεανίσθη, ἐξῆλθε δηλαδὴ διὰ τῶν Ἑρακλείων Στελῶν στὸν ὠκεανό, εἴτε ἐξατίας τῆς ὀργῆς τοῦ Ποσειδῶνος εἴτε γιὰ ἐκτελοῦσε διατεταγμένο ἐξερευνητικὸ ταξίδι. Ἡ Ὠγγυία –τὸ νησί τῆς Καλυψύς–, τὰ νησιά τῆς Σκύλλας καὶ Χαρυδβέως, ἡ Σχερία –ἡ χώρα τῶν Φαιάκων– δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θροῖσκωνται ἐντὸς τῆς Μεσογείου καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀφελῇ ἀποψη στὸ Ἴονιον πέλαγος (σελ. 199).

Οἱ σύγχρονοι «Ρωμιοσυνιστῆς»

Ι. Ἐδῶ καὶ κάποια χρόνια ἔχει ξεκινήσει μὲ ἀφειρηγία ἓναν ἱερωμένο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς (χορηματίσанта καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ πολιτευτῇ) μίᾱ ἰδεολογικὴ κίνησι, ποὺ σκοπὸν ἔχει τὴν «ὑπεράσπισιν τῆς Ρωμιοσύνης», ἔναντι τῶν Δυτικῶν, Καθολικῶν καὶ Διαμαρτυρομένων. Ὁ ἐν λόγω ἱερωμένος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρεσβεύουν, ὅτι ὁ Μ. Ναπολεὼν διὰ τοῦ Ἀδ. Κοραΐ ἐφήρμοσεν ἓνα «σατανικὸν» σχέδιον γιὰ τὴν «κατάργησιν τῆς Ρωμιοσύνης». Τὸ σχέδιον αὐτὸ κατὰ τὶς ἀπόψεις τους συνίστατο στὴν κατάργησι/ἀντικατάστασι τοῦ ὀνόματος «Ρωμαῖοι/Ρωμοὶ» μὲ τὸ ὄνομα «Ἕλληνες» – ποὺ καθ' ὅλην τὴν διάρκεια τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας καὶ Τουρκοκρατίας ἐθεωρεῖτο συνώνυμον τοῦ «εἰδωλολάτρη». Ὅλα αὐτὰ κατὰ τοὺς «Ρωμιοσυνιστῆς» ξεκίνησαν τὸ 1801, ὅταν διὰ χρημάτων τοῦ Ναπολέοντος ὁ Κοραΐς ἐξέδωσε τὸ «Σάλπισμα Πολεμιστήριον» μὲ σκοπὸ νὰ «πέισῃ τοὺς Ἑλλαδικούς, ὅτι δὲν εἶναι Ρωμαῖοι ἀλλὰ Ἕλληνας, οἵτινες ἐλησμόνησαν τὸ ὄνομά των μετὰ τὸς αἰῶνας δουλείας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν». Σκοπὸς τοῦ Ναπολέοντα (κατὰ τοὺς «Ρωμιοσυνιστῆς») ἦταν νὰ ἐμποδιστεῖ ἡ ἀνασῦστασι τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας τῶν «Ὁρθοδόξων Ρωμιῶν». Κατὰ τοὺς «Ρωμιοσυνιστῆς» μὲ τὸ νὰ λεγόμεσθε «Ἕλληνες» περιορίζομε τὸν ἐθνικὸ μας χώρον στὰ πλαίσια τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἐνῶ, ἂν ὀνομαζόμεσθε «Ρωμοὶ», διεκδικοῦμε ὅλα τὰ ἐδάφη τοῦ Ἀνατολικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους τοῦ... Ἰουστινιανοῦ! Ἔτσι «ἀπὸ τὸ 1801 οἱ εὐγενεῖς τῆς Εὐρώπης μὲ προσέχοντες τὴν Μασονίαν καὶ τὸν Ναπολέοντα ἐτέθησαν εὐνοϊκῶς ἔναντι τῆς λεγομένης Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τοῦτο μόνον ὅτε ἐξησφάλισαν τὸν ἀρχαιοελληνικὸν προσανατολισμὸν τῆς καὶ τὴν ἀντίθεσιν τῆς εἰς τὴν Ρωμιοσύνην καὶ τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς Κωνσταντινούπολιν». Αὐτὰ σὲ γενικὲς γραμμὰς πρεσβεύουν οἱ σύγχρονοι «Ρωμιοσυνιστῆς», ποὺ μὲ κέντρο τὸν ἐν λόγω ἱερω-

Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι η μέθοδος και τα μέσα που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας, για να φθάσει στα συμπεράσματά του. Μηχανολόγος-ηλεκτρολόγος, καθώς είναι, εργάστηκε με το διαδότη και το γνώμονα και φυσικά με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Τα στοιχεία που χρησιμοποίησε είναι όλες οι αστρονομικές, γεωγραφικές, γεωλογικές και μαθηματικές πληροφορίες που περιλαμβάνονται στα γραπτά κείμενα των *Ὀρφικών*, του Αίσχylου, του Στράβωνος, του Ἀπολλωνίου Ροδίου, του Πανσανίου κ.λπ., ὅ,τι δηλαδή σχετίζεται με την Ὀδύσεια. Είναι δύσκολο να παραβλέψει κανείς την ευρυμάθεια του συγγραφέως: ἐντύπωση ὡστόσο προκαλεί ἡ ὑπομονή και ἐπιμονή του και προπαντός ἡ παρατηρητικότητα του. Μὲ μιὰ σειρά συλλογισμῶν, βασισμένων στα κείμενα και τὰ λεξικά, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ περιδότη «σχεδία» τοῦ Ὀδυσσεως, διὰ τῆς ὁποίας ταξίδευσε ἀπ' τὴν Ὠγγίᾳ στὴ Σχερία, δὲν ἦτο καθόλου «σχεδία» ἀλλὰ κανονικὸ πλοίο (σελ. 179-182): ὅτι ὁ Ἡριδανὸς ποταμὸς, πὺν μέχρι τώρα προβάλλεται ὡς πλάσμα τῆς φαντασίας τῶν Ἑλλήνων, δὲν εἶναι καθόλου φανταστικός, ἀλλὰ πρόκειται γιὰ τὸ θαλάσσιον ρεῦμα τοῦ «Γκόλφ Στρήμ»: ὅτι οἱ σημερινὲς Γαλλία, Ἀγγλία κ.λπ. ἀποτελοῦσαν τὸν ευρύτερο ζωτικὸν ὡρὸν τῶν Ἑλλήνων, ἐξ οὗ και τὰ ἑλληνικὰ τοπωνύμια. Δὲν εἶναι τυχαῖο, ὅτι στὴ Γαλλία, σύμφωνα με τὸ Στράβωνα, συναντᾶ κανεῖς 14 ποταμοὺς μ' ἑλληνικὰ ὀνόματα, 4 ὄρη και 17 πόλεις, ἐνῶ στὴν Αἴγυπτο οἱ πόλεις εἶναι 19, οἱ λίμνες 4 και τὰ νησιὰ 3: ὅλα δηλαδή.

Μιὰ και μιλοῦμε ὅμως γιὰ ευρυμάθεια και παρατηρητικότητα, ἂς ποῦμε και τοῦτο, πὺν ἀποδεικνύει τὸν Ἡρόδοτο «αἰγυπιάζοντα», καθὼς θὰ λέγε ὁ Ἀριστοφάνης, κάτι πὺν προκάλεσε τὴν ὀργὴν τοῦ ἀρχιερέα τῶν Δελφῶν Πλουτάρχου, ὡστε νὰ ξεστομίση τὸ περιδότη: «οὐ φροντὶς Ἡρόδοτε». Σύμφωνα λοιπὸν με τὸν «πατέρα τῆς Ἱστορίας» οἱ Ἕλληνες παρέλαβον ἀπ' τοὺς Αἰγυπτίους τὰ πάντα: ἅρα και τοὺς θεοὺς: «Δώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι και Ἕλληνας παρὰ σφέναν ἀναλαβεῖν...» (Β, 4). Πιὸ κάτω ὅμως λησμονεῖ αὐτὰ πὺν ἔχει γράψει και λέγει: «...Αἰγύπτιοι οὐτε Ποσειδέονος οὐτε Διοσκούρων τὰ ὀνόματα φασι εἰδέναι, οὐδὲ σφι θεοὶ οὐτοὶ ἐν τοῖσι ἄλλοις θεοῖσι ἀποδεδέχονται» (Β, 43). Καὶ ὁ συγγραφεὺς συμπληρώνει: «Δὲν ἔγιναν λοιπὸν “δεκτοὶ” ὁ Ποσειδὼν και οἱ Διόσκουροι, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἔγιναν “δεκτοὶ”... Γλῶσσα λανθάνουσα τ' ἀληθὴ λέγει» (σελ. 79).

Εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ ἀνθρωπότητα στενάζει ὑπὸ τὸ βάρος τῶν «ἐπικρατουσῶν ἀπόψεων», τῶν κατεστημένων δογμάτων και θεοφάνων, πὺν οἱ φονικιστὲς και οἱ «αἰγυπιάζοντες» (= ψεῦτες) ἔχουν διαχετεῖσαι στὸν κόσμον. Μακάρι ἡ ἐπίκληση τοῦ συγγραφέως στοὺς ψυχο-πνευματικὰ Ἕλληνες νὰ βρῇ εὐήκοα ὦτα. Μακάρι νὰ μιμηθοῦν και ἄλλοι τὸν Βορειοηπειρώτη στὴν καταγωγὴ κ. Ζ.Π. Πετρίδη. Μόνον τότε «θὰ σηκωθεῖ ὁ ἥλιος πάνω ἀπ' τὸν κόσμον», καθὼς εὐχόταν ὁ Α. Σικελιανός.

Σαράντος Πάν

μὲνο ἔχουν ἀποκτήσει ἰκανὴ ἰσχύ' στοὺς «παραεκκλησιαστικὸς» κύκλους τῆς Βορείου Ἑλλάδος, ἀποκτῶντας μάλιστα προσβάσεις και στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως. Ἔτσι συνρὰ-πυκνὰ ἐμφανίζονται σὲ ἐντυπα και ὁμιλίες θεολογούντων και μὴ ὑδρεῖς γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες (πὺν παρουσιάζονται ὅλοι...ὁμοφυλόφιλοι!) και ἀπαλειφεται ἡ ὀνομασία «Ἕλληνες» με τὸ «Ρωμιού/Ρωμαῖοι». (Ἐνδιαφέρον ἔχει ἡ ἀνάγνωση τῶν ὁμιλιῶν τοῦ σημερινοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὁ ὁποῖος παντοῦ μιλά γιὰ «Ρωμιούς» και πονθενα γιὰ «Ἕλληνες»).

2. Ἡ ἀφετηρία τῶν παραπάνω ἀπόψεων τῶν «Ρωμοσυνιστῶν» ἔχει θεολογικὴ κυρίως χροιά. Ἀντιλαμβάνονται ἐκ διαίσθησος, ὅτι τὸ μοναχιστικὸ-θεοκρατικὸ πνεῦμα τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐρχόμενο σ' ἐπαφὴ με τὴν Ἀριστοτελικὴν λογικὴν, κινδυνεύει με κατάρρευση. Διακηρύσσουν μάλιστα ἀπροκάλυπτα, ὅτι ὁ ἐχθρὸς τους, ἐχθρὸς τῶν «Ὀρθοδόξων Ρωμιῶν», εἶναι ὁ Ἕλληνας με ὅλη του τὴν ἱστορικὴ/πνευματικὴ/πολιτιστικὴ φόρτιση! (Ἐδῶ προφανῶς ἀκολουθοῦν τοὺς πρώτους διδάξαντες «Ρωμοσυνιστῆς», τὸν Γεώργιο Σχολάριο/Γεννάδιο, τὸν πατριαρχὴ Ἰωσαφάτ κ.λπ.).

Ὅμως ξεχνοῦν οἱ «Ρωμοσυνιστῆς» δύο ἱστορικὲς ἀλήθειες μέσ' στοὺς λαβύρινθους τῶν τραγελαφικῶν και ἀνιστόρητων ἰδεολογημάτων τους:

α) Οἱ πρώτοι Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες Μ. Κωνσταντῖνος, Κωνσταντῖος ὁ Β', Μ. Θεοδοσίος, Ἰουστινιανὸς κ.λπ. ἦσαν ξένης καταγωγῆς, λατινόφωνοι και λατινόφρονες και διέπραξαν εἰδεχθῇ ἐγκλήματα με τοὺς νόμους τους κατὰ τῶν Ἑλλήνων και τοῦ πολιτισμοῦ (κατάρρευση Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων, προπολήση γυμνασίων, θεάτρων, μουσείων, βιβλιοθηκῶν, ἀσκληπιείων κ.λπ., κλείσιμο φιλοσοφικῶν σχολῶν, δολοφονίες φιλοσόφων, ὡπως π.χ. Ὑπατίας, Ἰεροκλῆ, Σώπατρον κ.λπ.: βλ. 80 και 90 διδρίλο τῆς «Ἱστορίας» τοῦ Κ. Παπαρηγόπουλου).

β) Τὸ ὄνομα «Ἕλληνας» ἐτέθη ἐκτός νόμου (ιδιῶνιμο) ἐπὶ ποινῇ θανάτου στὸ Βυζάντιο, ταυτισθὲν με τὴν «εἰδω-

Κ.Β. ΚΟΥΤΡΟΥΒΕΛΗΣ, *Ἡ προϊστορική κοσμολογία τῶν Ἑλλήνων*

Ἡ σύγχρονη κοσμολογία δὲν ἔχει νὰ προσθέσει ἢ νὰ ἀφαιρέσει τίποτα ἀπ' τὴν προϊστορική κοσμολογία τῶν Ἑλλήνων. Ἴσως μάλιστα θὰ ζήλευε πολλὰ, ἂν οἱ κοσμολογικὲς γνώσεις τους εἶχαν διασωθῇ στοὺς συνολοὺς τους. Τὰ στοιχεῖα ποὺ προσάγει στοὺς ζήτημα αὐτὸ δ' κ. Κ.Κ. στοὺς σύντομο μὲν ἀλλὰ πολὺ σημαντικὸ αὐτὸ μελέτημά του εἶναι πειστικώτατα.

Ὁ Μουσαῖος (ποὺ ἔζησε περίπου τὴν δευτέρα γενιὰ μετὰ τὸν κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνα) διατύπωσε πρῶτος τὴν ἀρχὴ τῆς ἀτομικῆς θεωρίας εἰπὼν: «τὰ πάντα γίνονται ἀπὸ τὸ ἓνα (=ἄτομο) καὶ ἀναλύονται καταλήγον» πάλι σ' αὐτὸ τὸ ἓνα». Ὁ Ὀρφεὺς ἀναφέρει, ὅτι πρὶν ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ Σὺμπαντος ἐπικρατοῦσε τὸ Χάος, μέχρι ποὺ ὁ «πολυμήχανος» καὶ «πυροκροτητής» Ἐρως (= οἱ δυνάμεις τῆς ἑλξεως καὶ τῆς ἀπόσεως) ἔθεσε τέρμα στὶς ἀπροσδιόριστες δυνάμεις τοῦ χάους καὶ ἐπέφερε σταδιακὰ τὴν φυσικὴ εὐταξία καὶ νομοτέλεια. Ὁ Ὀρφεὺς ἐπίσης χαρακτηρίζει τὴν ὕλη «ἄφθαρτη» χιλιάδες χρόνια πρὶν τὸν Λαβουαζιέ· προσδιόρισε τὴν ἰσότητα τῶν ἐποχῶν τοῦ θεροῦ καὶ τοῦ χειμῶνα, καθὼς καὶ τὴν αἰτία τῶν κεραυνῶν. Ὁ Ὀμηρος παρέχει ἱκανὰ ἀστρονομικὰ στοιχεῖα, γιὰ νὰ προσδιοριστῇ ἡ διεξαγωγή τοῦ Τρωικοῦ Πολέμου ἀπὸ τὸ 3.087 μέχρι τὸ 3.078 π.Χ.

Ὁ Στράβων στὰ *Γεωγραφικά* του λέγει ὅτι: «Ὁ Ἄτρεὺς ἐδίδαξε τὴν ἀντίθετη πορεία τοῦ ἡλίου σὲ σχέση μετὰ τὴν (φαινόμενη) κίνηση τοῦ Οὐρανοῦ». Στὴν συνέχεια ὁ κ. Κ. Κουτρούβελης ἐξηγεῖ ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν πλανητῶν (Οὐρανός, Κρόνος, Ρέα κ.λπ.) ἀντιστοιχοῦν σὲ ἀνθρώπινα ὄντα καὶ δόθηκαν σὲ ἀστέρια γιὰ ἀναγνώριση τῶν θεάρεστων πράξεών τους. Αὐτὴ ἡ ὀνοματοθεσία ξεκίνησε ἀπὸ τοὺς Πελασγοὺς πρὶν ἀπ' τὸν Κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνα. Ἀπ' τὸ ἔργο τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων προκύπτει ἡ σταδιακὴ διαμόρφωση τοῦ πλανητικοῦ μας συστήματος μέσα ἀπὸ τὶς διαδοχικὲς ἐποχὲς τοῦ Οὐρανοῦ, τοῦ Κρόνου καὶ τοῦ Διός. Ἡ ἀστρονομικὴ χρονολόγηση τῆς ἱστορίας ἐπιχειρεῖται μὲ ἐπιτυχία ἀπὸ τὸν συγγραφέα μὲ τὴν δοθῆναι τῶν στοιχείων ποὺ παρέχουν ὁ Ὀρφεὺς καὶ ὁ Ὀμηρος.

Οἱ Αἰγύπτιοι γιὰ τὸν κ. Κουτρούβελι «σὰν ἀρχαῖος λαὸς δὲν ἄφησαν τίποτα στὸν κόσμον, καμμία γραπτὴ ἀναφορά στὶς ἀστρονομικὲς τοὺς ἐπιτεύξεις. Ὅ,τι ἔχει διασωθῇ προέρχεται ἀπὸ ἑλληνικὲς πηγές». Σχετικῶς μετὰ τὴν «Σειριολογία», τὴν χρονολόγηση δηλαδὴ τῆς ἱστορίας μέσω τοῦ ἀστέρα Σείριου, ὁ συγγραφέας ἀναφέρει, ὅτι οἱ Ἕλληνες πρῶτοι τὸν ἐντόπισαν, τὸν ὀνόμασαν καὶ πρόσεξαν τὴν κινητικὴ του δραστηριότητα. Ἀστρολογικὲς γνώσεις βασισμένες στὸν Σείριο, ποὺ ὑπῆρξαν—ἔστω καὶ ἀδόσιμες καὶ λανθασμένες κατὰ τὸν I. Velikofsky—στὴν Αἴγυπτο, στὴν Λιβύη, στὸ Μαλί, ὀφείλονται στὶς ἐπισκέψεις διακεκριμένων Ἑλλήνων (Ἰω 3350 π.Χ., Περσεὺς 3260 π.Χ., Ὀρφεὺς πρὶν τὰ Τρωικά), ποὺ μετέδωσαν τὶς ἀστρονομικὲς τοὺς γνώσεις στοὺς Ἀφρικανικοὺς λαοὺς, οἱ ὁποῖοι ἀτελῶς τὶς διητήρησαν ἐν συγχύσει.

Παν. Α. Κουδαλάκης

λολατρεία», κατ' ἐπιρροὴν τῆς ἐννοιολογίας τῆς «Παλαιᾶς Διαθήκης». Ἔτσι οἱ «ἀντισιωνιστές» Ρωμιοσυνιστὲς κυνηγοῦν τὸν μεγαλύτερο ἐχθρὸ τοῦ Σιωνισμοῦ μὲ τὸν ἴδιο ἰδεολογικὸ τρόπο ποὺ ἔκαναν οἱ Μακκαδαῖοι καὶ ὁ Ἰώσηπος (βλ. Ἰώσηπον, «Κατ' Ἀπίωνος»).

3. Ὁ Ἑλληνισμὸς προϋπῆρξε τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ μεγαλύνθηκε. Τὰ ἐπιτεύγματα του (ὁρθὸς λόγος, ἐπιστήμη, ἱατρικὴ, δημοκρατία, θέατρο, ἀθλητισμὸς, τέχνες καὶ γράμματα, φιλοσοφία, οἰκονομία κ.λπ.) ὅχι μόνον καθόρισαν τὴν πορεία τοῦ πολιτισμένου ἀνθρώπου, ἀλλὰ προσδιορίζουν καὶ τὸν τρόπο ποὺ πρέπει νὰ βαδίσει στοὺς μέλλοντες ἡ ἀνθρωπότης. Ὁ Ἑλληνικὸς Λόγος δὲν περιορίζεται στὰ στενὰ ὅρια ὁποίωνδήποτε συνόρων καὶ ὁσοδήποτε μεγάλων αὐτοκρατοριῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ ἀντίληψη τῆς λογικῆς αἰτιολόγησης τῶν πραγμάτων ἀφορᾷ κάθε ἄνθρωπο ὅπου Γῆς, ἀνεξαρτήτως φυλῆς, θρησκευματος ἢ πολιτικῶν πεποιθήσεων. Κάθε ἄνθρωπος, ποὺ ὑπῆρξε ἢ ποὺ θὰ ὑπάρξει σ' αὐτὴ τὴ Γῆ, χρειάζεται τὸν Ἑλληνα Λόγο (ποὺ θρῖσκεται ἀποθησαυρισμένος στὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων), γιὰ νὰ ζήσει σὰν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι καὶ ἐλευθερίᾳ. Ὁ Ἑλληνας Λόγος δὲν ἐξαντλεῖται μέσα στὰ ἀσφικτικὰ πλαίσια ἐθνῶν καὶ κρατῶν ἂν συμβεῖ αὐτοῦ, ἔχει πεθάνει. Ὁ ζωτικὸς του χώρος εἶναι οἰκουμενικὸς.

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς σύγχρονους «Ρωμιοσυνιστὲς», θὰ πρέπει νὰ ἀντιληφθῇ, ὅτι ἡ ψευδαίσθησή τους περὶ ἀναδιώσεως, τῆς θεοκρατικῆς Μεσαιωνικῆς Αὐτοκρατορίας ὡδήγησε στὴν ὀριστικὴν καταστροφὴν τοῦ «Ἑλληνισμοῦ τῶν Τριῶν Ἡπείρων καὶ τῶν Πέντε Θαλασσῶν» καὶ ὅτι (πέραν τοῦ ἱστορικοῦ γεγονότος τῆς ἱδρύσεως τῆς Ρώμης ἀπὸ Ἀρχάδες: Πανσανίου, Ἀρχαδ., 5) Ὁ δὲ σύγχρονος ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἀνάγκη πίστεως σὲ δόγματα, θρησκευτικὰ ἢ ἄλλα, ἀλλὰ χρῆζει προσπαθειῶν καὶ συνεχῶν ἀγῶνων γιὰ τὴν καλύτερευσιν τῶν ὁρῶν τῆς ζωῆς του, ὕλικῶν καὶ πνευματικῶν, μὲ αἰῶνον γνώμονα τὸ ἀνέστερο φῶς τοῦ Ὁρθοῦ Ἑλληνικοῦ Λόγου.

Ἡνίοχος